Colectia Bibliotecarul

Biblioteca Polirom

Sofi Oksanen

Purificare

Roman tradus în peste 40 de ţări

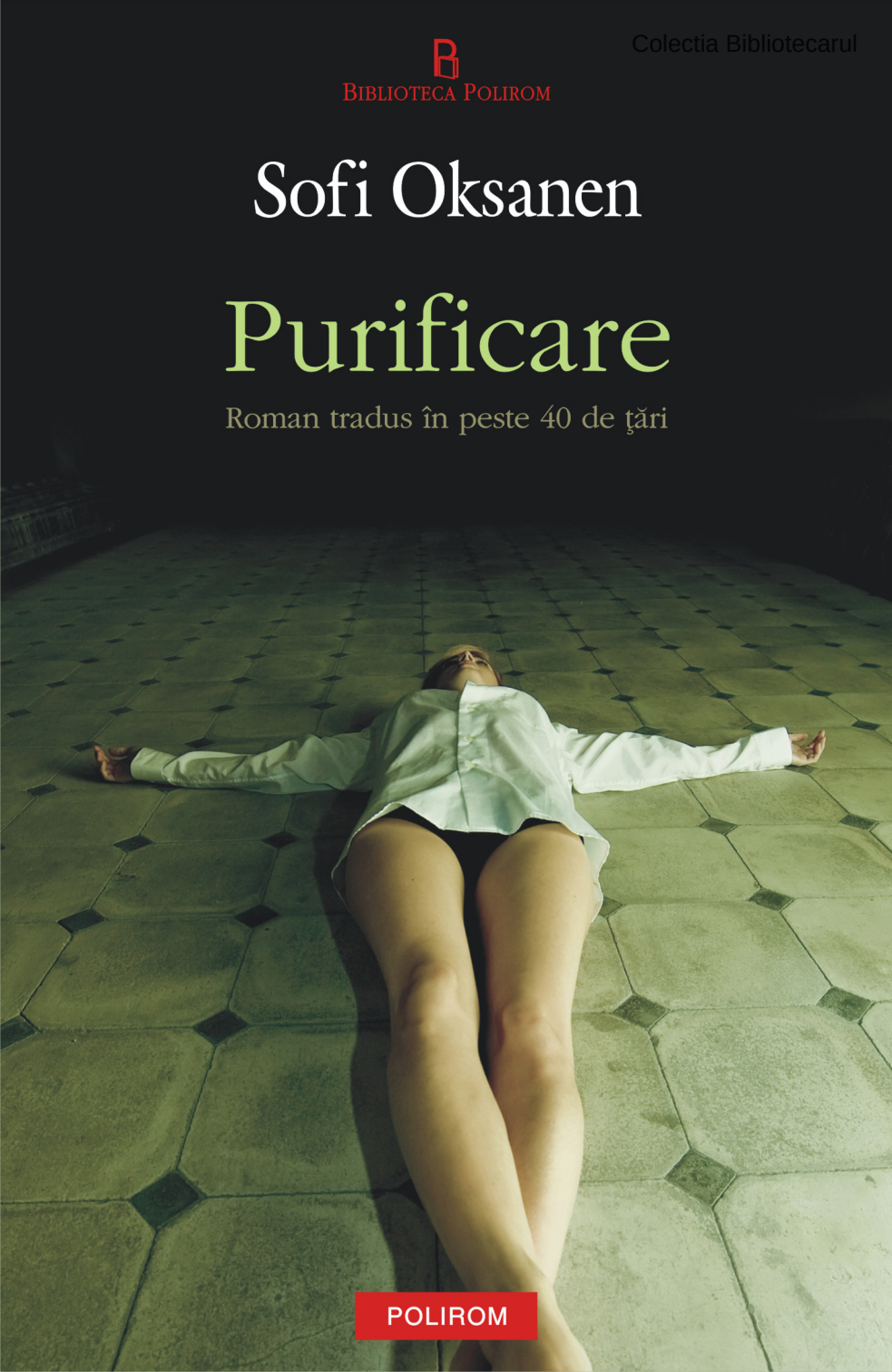

POLIROM

Colectia Bibliotecarul

Seria de literatură universală a BIBLIOTECII POLIROM este coordonată de Bogdan-Alexandru Stănescu.

FILI
FINNISH LITERATURE EXCHANGE

Carte publicată cu sprijinul FILI – Finnish Literature Exchange

Sofi Oksanen, *Puhdistus*

Copyright © Sofi Oksanen 2008
Published by arrangement with Salomonsson Agency
All rights reserved

© 2012 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea prin orice mijloace şi sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto coperta: © Jose Antonio Sánchez Reyes/Dreamstime.com

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4 ; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53 ; C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României :

OKSANEN, SOFI

Purificare / Sofi Oksanen ; trad. : Adela Victoria Korshin. – Iaşi : Polirom, 2012

ISBN 978-973-46-2193-4

I. Korshin, Adela Victoria (trad.)

821.511.111-31=135.1

Printed in ROMANIA

Colectia Bibliotecarul

Sofi Oksanen

Purificare

Traducere din limba finlandeză
de Adela Victoria Korshin

POLIROM
2012

SOFI OKSANEN s-a născut în 1977, la Jyväskylä, în Finlanda. A studiat literatura şi dramaturgia la Helsinki, devenind cunoscută odată cu romanele *Stalinin lehmät* (*Vacile lui Stalin*, 2003) şi *Baby Jane* (2005). În 2007 scrie piesa de teatru *Puhdistus* (*Purificare*); aceasta s-a bucurat de un mare succes pe scena Teatrului Naţional Finlandez şi a stat la baza romanului cu acelaşi titlu, publicat în 2008. *Purificare* s-a plasat în topul bestsellerurilor finlandeze şi i s-au decernat numeroase premii de prestigiu, printre care The Nordic Council Literature Award (2010), Prix Femina Ètranger (2010), A Barnes & Noble Summer 2010 Discover Title (2010), The European Book Prize (2010), Prix du Roman FNAC (2010).

Romanul *Purificare* construieşte o complexă dramă de familie pe fundalul Estoniei rurale din timpul dictaturii sovietice şi apoi din anii ’90, detaliind consecinţele pe care le au abuzurile şi violenţele unui regim represiv. Aliide Truu îşi trăieşte bătrâneţile în singurătate, la marginea unui sat depopulat, pregătindu-şi leacurile şi murăturile şi ascultând radioul, când în curtea ei apare peste noapte o fată necunoscută, vorbind o estoniană învechită, cu accent rusesc. Fata este o fugară, iar din gesturile nervoase şi speriate, din poveştile pe care le spune, Aliide recunoaşte în tânăra speriată o victimă a unor violenţe ce-i evocă dureros traume asemănătoare, pe care, la rândul ei, a trebuit să le îndure şi să le tăinuiască pentru a rămâne în viaţă. Pe măsură ce Aliide şi Zara se apropie tot mai mult, legăturile dintre ele ies la lumină, dezvăluind amintiri reprimate şi conştientizarea unui rău ce continuă să facă victime mult timp după ce rădăcina sa a dispărut.

Colectia Bibliotecarul

„Și pereții au urechi, iar în urechi au cercei frumoși.“

Paul-Eerik Rummo

Colectia Bibliotecarul

Partea întâi

„Există un răspuns în toate, trebuie doar să cunoști întrebarea.“

Paul-Eerik Rummo

Colectia Bibliotecarul

Mai 1949

Trăiască Estonia liberă!

Trebuie să scriu câteva cuvinte ca să-mi păstrez discernământul şi să nu clachez. Îmi ţin carnetul sub dulap. Aşa, nimeni n-o să-l găsească, chiar dacă mă descoperă pe mine. Nu aşa îi e dat omului să trăiască. Omul are nevoie de oameni, de cineva cu care să vorbească. Încerc să fac o mulţime de flotări, trebuie să mă îngrijesc, cu toate că nu mai sunt bărbat, parcă am murit. Bărbatul pune temeliile casei, însă aici o femeie întreţine casa, spre ruşinea bărbatului.

Liide încearcă să se apropie tot timpul. De ce nu-mi dă pace? Miroase a ceapă.

Oare de ce întârzie englezii? Unde sunt americanii? Totul e pe muchie de cuţit, nimic nu e sigur.

Unde sunt fetele mele, Linda şi Ingel? Nu mai suport atâta dor.

Hans Pekk, fiul lui Eerik, ţăran estonian

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Musca învinge întotdeauna

Aliide Truu privi musca, iar musca o privi la rândul ei. Ochii bulbucaţi ai insectei îi făcură silă lui Aliide. Muscă-de-hoit. Anormal de mare, zgomotoasă şi dornică să-şi depună ouăle. Pândea la fereastră, gata să intre în bucătărie, şi îşi freca aripile şi picioarele pe draperia din odaie, ca în aşteptarea unui ospăţ. Voia carne, nimic altceva decât carne. Gemurile şi restul borcanelor erau în siguranţă, dar nu şi carnea. Uşa bucătăriei era închisă. Musca aştepta. Aştepta să se sature Aliide s-o mai fugărească prin cameră, să renunţe şi să deschidă uşa bucătăriei. Pliciul lovi draperia. Aceasta flutură, florile de dantelă se îndoiră şi garoafele iernatice se iviră o clipă în spatele ferestrei, dar musca scăpă şi ateriză ţanţoşă pe geam, deasupra capului lui Aliide. Răbdare! De-asta avea Aliide nevoie acum, ca să atace cu o mână sigură.

Musca o trezise pe Aliide în acea dimineaţă. Mergea indiferentă şi arogantă pe fruntea ei, ca şi cum ar fi mers pe un drum, făcându-i în ciudă. Aliide a aruncat pătura deoparte şi s-a năpustit să închidă uşa de la bucătărie, înainte să se strecoare musca. Muscă proastă. Proastă şi scârboasă.

Mâna lui Aliide înşfăcă mânerul de lemn al pliciului şi lovi din nou. Pielea crăpată lovi geamul, geamul tremură, cercurile perdelei zdrăngăniră şi, în galerie, şnurul de bumbac ce susţinea draperiile se lăsă în jos, dar musca scăpă din nou, parcă batjocoritoare. Deşi Aliide se chinuia de mai bine de o oră să o strivească, musca ieşea biruitoare din fiecare atac, iar acum se aşeză bâzâind dezgustător aproape

de tavan. O muscă-de-hoit dezgustătoare venită dintr-un canal. Dar o s-o prindă ea! Voia doar să se odihnească puțin, apoi o să-i vină de hac, ca să se poată concentra în fine asupra radioului și umplerii borcanelor. Zmeura aștepta și la fel și roșiile, roșiile coapte și zemoase. Recolta fusese deosebit de bună în acel an.

Aliide îndreptă draperiile. Grădina plouată se smârcâia cu picuri cenușii, ramurile mestecenilor tremurau umede, ploaia netezea frunzele copacilor, firele de iarbă se legănau în vânt, picurând din vârfuri. Iar sub ele era ceva. O ridicătură de ceva. Aliide se retrase în spatele draperiei ce o ascundea. Privi din nou afară, pe furiș, și trase bine draperia de dantelă, ca să nu poată fi văzută din curte. Își ținu respirația. Privirea i se îndreptă dincolo de murdăriile de muscă de pe geam și se concentră asupra pajiștii din fața mesteacănului ce fusese lovit de fulger.

Ridicătura nu se mișca și nici nu avea altceva sesizabil în afară de mărimea sa. În drum spre casa lui Aliide, Aino, vecina sa, văzuse cu ceva timp în urmă o lumină deasupra aceluiași copac și nu îndrăznise să meargă mai departe, ci se întorsese acasă, de unde o sunase pe Aliide și o întrebase dacă era bine și dacă nu cumva fusese vreun OZN la ea în curte. Aliide nu observase nimic neobișnuit, dar Aino era sigură că OZN-urile aterizaseră în fața casei lui Aliide și a lui Meelis. De atunci, Meelis nu mai vorbise decât despre OZN-uri. Totuși, ridicătura arăta ca și cum ar fi venit de pe lumea asta, era întunecată de la ploaie, se potrivea cu peisajul din jur și avea mărimea unui om. Poate vreun bețiv din sat adormise la ea în curte. Dar n-ar fi auzit dacă cineva ar fi făcut zarvă sub fereastră? Aliide încă avea auz fin. Iar mirosul de băutură îl simțea și prin pereți. Nu cu mult timp în urmă, vecinii de peste drum, care îi făceau adesea probleme, conduseseră beți un tractor cu benzină furată; era imposibil ca zgomotul să treacă neobservat. Intraseră în șanțul din fața casei ei de mai multe ori, mai să ia gardul cu ei. Prin zonă nu mai erau decât OZN-uri, bătrâni și golani fără minte. Vecina ei, Aino, venise de nenumărate ori să înnopteze la ea când băieții ăia scăpau de sub control. Știa că Aliide nu se temea de ei și că le putea ține piept dacă era nevoie.

Aliide lăsă pe masă pliciul făcut de tatăl său, se furişă până la uşa bucătăriei, trase zăvorul, dar îşi aminti de muscă. Era linişte. Musca aştepta să deschidă uşa de la bucătărie. Aliide se întoarse lângă fereastră. Forma aceea ciudată era încă în curte, în aceeaşi poziţie ca mai înainte. Arăta a om, i se deslușea părul deschis la culoare, contrastând cu verdele ierbii. Era oare încă în viaţă? Aliide simţi o apăsare în piept, inima începuse să-i bată cu putere. Să se ducă în curte? Ori ar face o prostie dacă s-ar duce, ar fi un gest prea pripit? Era oare acea ridicătură capcana unui hoţ? Nu, nu putea fi. Nimeni n-o ademenise la fereastră, nimeni nu bătuse la uşă. Dacă n-ar fi fost musca, nici nu şi-ar fi dat seama de existenţa acelei forme fără să iasă din casă. Dar chiar şi aşa. Musca tăcea. Aliide se furişă în bucătărie, închizând cu luare aminte uşa în urma ei. Ascultă. Huruitul zgomotos al frigiderului spărgea tăcerea care pătrundea în încăpere din grajdul de dincolo de cămară. Bâzâitul atât de cunoscut nu se auzea de nicăieri, poate că musca rămăsese în cealaltă cameră. Aliide aprinse soba, umplu ibricul şi porni radioul. Pe post se discuta despre viitoarele alegeri, iar într-o clipă urma principala prognoză meteo a zilei. Plănuise să petreacă toată ziua în casă, însă de la fereastra din bucătărie vedea cu coada ochiului forma aceea neliniştitoare din grădină. Arăta la fel cum o văzuse de la fereastra din dormitor, aducând a om, şi nu părea să se mişte de acolo. Aliide opri radioul şi se întoarse la fereastră. Era linişte, liniştea care se aşterne într-un sat estonian muribund la sfârşitul verii, doar un cocoş din vecini se auzi cântând, apoi tăcere. Liniştea din acel an era neobişnuită, şi totuşi la fel de previzibilă ca liniştea de după o furtună. La fel erau şi bălăriile din curtea lui Aliide, care parcă încercau să pătrundă prin fereastră. Erau umede şi mute, placide.

Aliide se scobi între dinţi; lângă dintele de aur rămăsese ceva. Îşi vârî unghia în spaţiul dintre dinţi şi ascultă, dar nu auzea decât zgomotul unghiei sale lovind osul şi dintr-odată simţi un fior pe şira spinării. Încetă să se mai scobească şi se concentră asupra ridicăturii din grădină. Petele de pe geam o deranjau. Se hotărî să le şteargă cu o cârpă de tifon,

aruncă apoi cârpa în vasul cu apă pentru spălat vase, își luă haina din cuier, se îmbrăcă, dar își aminti de geanta de pe masă și o luă, uitându-se după un loc bun unde să o ascundă. O îngrămădi în dulapul de vase. Pe dulap era o sticlă de deodorant finlandez. O ascunse și pe aceea, ba chiar puse capacul pe zaharnița în care se zărea un săpun Imperial Leather. Abia după aceea răsuci fără zgomot cheia în încuietoarea ușii de la intrare și o deschise. Se opri în prag, înșfăcă coada din lemn de ienupăr a furcii, ce servea acum ca baston, dar apoi se hotărî să ia un baston finisat de oraș. Îl lăsă și pe acesta jos și alese în locul său o seceră dintre uneltele ce se găseau lângă ușă. O sprijini o clipă de perete, își netezi părul, își aranjă o agrafă, își trecu cu atenție după urechi firele rebele, luă din nou secera, dădu la o parte perdeaua din fața ușii exterioare, pe care o descuie, și păși afară.

Movila era în același loc, nemișcată, sub mesteacăn. Aliide se apropie cu luare aminte, rămânând atentă și la obiectele din jur. Movila era o fată – murdară, zdrențuroasă și plină de noroi, dar era fără îndoială o fată. O fată necunoscută. Un om în carne și oase, nu o creatură trimisă din ceruri ca semn al viitorului. Unghiile sale date cu ojă roșie erau rupte. Machiajul i se scursese pe obraji, buclele îi erau lăsate, în păr i se zăreau mici cocoloașe de fixativ și câteva frunze de salcie argintie. Părul îi era atât de decolorat, încât părea ars, iar rădăcinile îi erau întunecate și grase. Însă sub stratul de noroi de pe ea, pielea îi arăta răscoaptă, obrazul îi era alb, translucid. Firicele uscate de pieliță îi atârnau din buza de jos – umflată ca o roșie, părând anormal de lucioasă și sângerie, astfel încât mizeria părea o peliculă, asemeni stratului rece și ceruit de pe coaja unui măr. În jurul pleoapelor i se adunase fardul violet, iar ciorapii negri, translucizi îi erau rupți. Nu i se adunau sub genunchi, erau dintr-un material des și strâmt, de calitate. Cu siguranță din vest. Materialul lucea în ciuda noroiului. Un pantof era căzut pe pământ. Era un papuc căptușit din flanelă scămoșată și uzat în dreptul călcâiului. Marginea de jos era decorată cu piele tocită împletită și o pereche de butoni de

nichel. Aliide avusese şi ea o pereche la fel. Împletitura fusese roz, elegantă, iar căptuşeala roz şi moale precum pielea unui purceluş de lapte. Papucul era sovietic. Iar rochia? Occidentală. Materialul tricotat era prea bun ca să fie altceva. Astfel de rochii nu se găseau decât în Occident. Ultima dată când o vizitase Talvi, fiica sa din Finlanda, purtase o rochie ca aceea, cu o curea lată. Ea îi spusese atunci că aşa era moda şi fata ei sigur se pricepea la tot ce era în vogă. Aino primise şi ea una la fel de la biserică, dintr-un pachet cu ajutoare sociale, şi chiar dacă nu-i era de nici un folos, măcar fusese gratis. Finlandezii aveau destule haine încât să-şi permită să doneze chiar şi haine noi. Pachetul mai conţinea şi un hanorac şi tricouri. Curând se puteau duce să mai ridice unul. Dar rochia acestei fete era prea frumoasă s-o fi primit de la ajutoare sociale. În plus, fata nu era de prin părţile locului.

Lângă cap avea o lanternă. Şi o hartă înnoroită.

Gura îi era deschisă şi, când se aplecă mai aproape de ea, Aliide îi zări dinţii. Erau mult prea albi. Spaţiile dintre dinţii albi formau un şir de pete gri.

Ochii îi fremătau sub pleoape.

Aliide împunse fata cu mânerul secerii, dar aceasta nu se mişcă. Nici când o strigă sau o ciupi nu primi nici un răspuns. Femeia luă nişte apă de ploaie din ligheanul de spălat pe picioare şi o stropi pe faţă. Aceasta se ghemui şi îşi ascunse capul între mâini. Gura i se deschise ca într-un ţipăt, dar nu se auzi decât o şoaptă:

— Nu. Fără apă. Nu mai vreau.

Apoi ochii i se deschiseră dintr-odată şi se săltă ca arsă în capul oaselor. Aliide se dădu câţiva paşi înapoi ca să fie în siguranţă. Gura fetei rămăsese căscată, însă nu scotea nici un sunet. Se uita lung la Aliide, dar privirea-i pierdută nu părea să o vadă sau să deslueşască imaginile din jurul ei. Aliide încercă să o liniştească pe tonul cu care le vorbea animalelor agitate, spunându-i fetei că nu avea de ce să-şi facă griji. Din privirea acesteia, nu părea să se vadă că ar fi înţeles ce i se spunea, însă gura sa căscată avea ceva familiar. Fata era o necunoscută, dar modul în care se comporta era familiar, ca şi felul în care i se încrunta chipul

sub pielea ca de ceară, fără a părea că atinge suprafaţa acesteia, şi prudenţa cu care îşi ţinea corpul, în ciuda purtării golite de sens. Era clar că avea nevoie de un doctor. Aliide nu dorea să încerce să o îngrijească ea, o necunoscută, în circumstanţe atât de îndoielnice, aşa că se angajă să sune un doctor.

— Nu!

Vocea îi părea sigură, deşi privirea îi era încă rătăcită. O pauză urmă ţipătului, apoi fata îngăimă un şir de cuvinte, spunând că ea nu făcuse nimic şi că nu era nevoie să cheme pe nimeni. Cuvintele se îngrămădeau unele în altele, începuturile cuvintelor se încâlceau cu sfârşitul celor dinainte, iar accentul era rusesc.

Fata era rusoaică. O rusoaică vorbitoare de estoniană.

Aliide se îndepărtă şi mai mult de ea.

Trebuia să facă rost de un alt câine. Sau poate de doi.

Tăişul ascuţit al secerii strălucea, chiar dacă lumina adumbrită de ploaie era cenuşie. Aliide simţea broboane de sudoare deasupra buzei de sus.

Ochii fetei începuseră să focalizeze, mai întâi asupra pământului, asupra unei frunze de pătlagină şi apoi asupra alteia, privirea plimbându-i-se mai departe către pietrele de la marginea stratului de flori, către pompă şi către ligheanul de sub pompă. Apoi privirea îi reveni în poală, la mâinile ei, se opri şi alunecă înspre coada secerii din mâna lui Aliide, dar nu urcă, ci se întoarse către mâinile sale, uitându-se la zgârieturile de pe acestea şi la unghiile rupte.

Părea să îşi examineze propriile membre, poate le număra, braţ, încheietură, palmă, toate degetele la locul lor, apoi la fel cu cealaltă mână şi cu degetele de la piciorul desculţ, laba piciorului, glezna, gamba, genunchiul şi coapsa. Privirea nu îi ajunse la şold, ci alunecă repede către celălalt picior şi papuc. Întinse mâna către papuc, îl ridică cu grijă şi îl puse în picior. Papucul fleşcăi. Îşi îndoi piciorul spre ea, cu papuc cu tot, şi îşi pipăi uşor glezna, nu de parcă s-ar fi temut că are glezna ruptă sau luxată, ci de parcă nu-şi amintea ce formă are glezna în mod normal, sau ca un orb

ce încearcă să deslușească un obiect necunoscut pe bâjbâite. Într-un târziu, reuși să se ridice, dar tot nu o privi pe Aliide, ci, după ce izbuti să stea ca lumea pe propriile picioare, își atinse părul și îl netezi cu degetele pe frunte, deși era ud și murdar, aducându-l în față asemeni unor draperii zdrențuite dintr-o casă abandonată, ce nu putea adăposti nici o formă de viață.

Aliide strânse și mai tare secera în mână. Poate că fata era nebună. Poate scăpase de undeva. De unde să știe ea? Poate era doar dezorientată, poate că păţise ceva de ajunsese să se poarte astfel. Sau poate era de fapt folosită pe post de iscoadă de mafia rusească.

Fata se așeză pe banca de sub mesteacăn. Vântul sufla crengile către ea, lovind-o, însă ea nu încerca să se ferească, chiar dacă frunzele fluturânde o loveau în față.

— Dă-te din crengile alea.

Pe obrajii fetei se întrezări mirarea. Mirare amestecată cu încă ceva – părea să își amintească ceva. Ce anume pot să-ți evoce niște frunze care-ți biciuie fața? Aliide se uită lung. Nebună.

Fata se îndepărtă deodată de crengi. Se apucase de marginea băncii de parcă îi era teamă să nu cadă. Lângă mâna sa era o gresie. Cu puțin noroc, fata nu era genul care să se mânie din senin și să arunce cu pietre și gresii. Poate că Aliide ar face bine să n-o sperie. Trebuia să aibă grijă.

— Ei, și de unde anume ai venit tu?

Fata deschise gura de câteva ori înainte ca vorbele să i se desprindă de pe buze, bâjbâind ceva despre Tallinn și o mașină. Cuvintele se îngrămădeau ca mai înainte, legându-se greșit unele de altele, atașându-se prematur unele de altele, producându-i lui Aliide furnicături bizare în ureche. Nu era vorba de vorbirea fetei sau de accentul rusesc, era altceva: estoniana în care se exprima avea ceva ciudat. Deși fata aparținea acelor timpuri, cu pielea sa tânără și murdară, frazele îi erau ciudate, veneau dintr-o lume a filelor sfărâmicioase de hârtie, a albumelor golite de fotografii și acoperite de un strat subțire de mucegai. Aliide își scoase o agrafă din păr și și-o vârî în ureche, o răsuci, apoi o scoase și o prinse din nou în păr. Tot o furnica. Un gând

îi trecu prin minte: fata nu era de prin împrejurimi, poate nici măcar din ţară. Dar ce străin ar putea cunoaşte graiul ăsta provincial? E drept că preotul din sat era finlandez vorbitor de estoniană. Învăţase limba când venise să slujească acolo şi o vorbea bine, scriindu-şi toate predicile şi necroloagele în estoniană, şi nimeni nu şi-a mai amintit să se plângă că nu erau destui preoţi estonieni. Dar estoniana fetei avea un altfel de gust, ceva mai vechi, ceva îngălbenit şi ros de molii. Acea vorbire degaja un ciudat miros de moarte.

Când începu să vorbească mai rar, reuşi să înţeleagă că fata fusese într-o maşină cu cineva, în drum spre Tallinn, dar se certase cu acel cineva, acea persoană o lovise, iar ea fugise.

— Cu cine erai? întrebă într-un final Aliide.

Buzele fetei tremurară o clipă, până reuşi să îngaime că era într-o călătorie cu soţul ei.

Soţul ei? Fata avea soţ? Sau era o capcană întinsă de niscaiva tâlhari? Pentru o hoaţă, fata era tare ameţită. Sau poate ăsta era şi planul, ca fata să stârnească milă. Astfel, nimeni nu i-ar închide uşa-n nas unei fete amărâte, într-o astfel de stare. Ce urmăreau hoţii de fapt, să pună mâna pe bunurile lui Aliide sau pe ceva din pădure? Copacii erau trimişi în Occident, iar procesul de retrocedare al lui Aliide mai avea mult până să fie finalizat, deşi nu se aştepta să întâmpine vreo problemă. Bătrânul Mihkel din sat ajunsese la tribunal după ce împuşcase câţiva bărbaţi care veniseră să taie copaci pe proprietatea sa. Nu prea avusese de suferit, se auzise o tuse discretă şi judecătorul înţelesese mesajul. Procesul său de retrocedare era pe la jumătate când gaterele finlandeze apăruseră pe neaşteptate şi începuseră să taie din copacii săi. Poliţia nu se implicase în acea problemă, nici nu aveau cum să păzească noapte de noapte pădurea omului, mai ales că nici nu avea un act oficial de proprietate. Aşa că pădurea a dispărut pur şi simplu, iar în final Mihkel a împuşcat câţiva hoţi. Totul era posibil în ţara asta şi în astfel de timpuri, dar nimănui nu-i mai trecea prin cap să taie copaci de pe pământul bătrânului Mihkel fără acordul lui.

Câinii din sat începură să latre şi fata tresări şi încercă să privească prin gardul de sârmă, spre drum, dar nu spre pădure.

— Cu cine erai? repetă Aliide.

Fata îşi umezi buzele, se uită la Aliide, se uită la gard şi începu să-şi suflece mânecile – destul de stângaci, dar şi graţios, în ciuda stării ei şi a istoriei prin care trecuse. Braţele-i însemnate erau acum descoperite şi fata le întinse spre Aliide ca dovadă a ceea ce spusese, întorcându-şi în acelaşi timp capul spre gard, pentru a-şi feri privirea.

Aliide se cutremură. Cu siguranţă fata încerca să îi câştige mila, poate că voia să intre în casă, pentru a vedea dacă era ceva de furat. Şi totuşi vânătăile erau reale. Cu toate acestea, Aliide îi spuse:

— Par vechi. Vânătăi vechi.

Prospeţimea semnelor şi sângele din ele îi produseră şi mai multe broboane de sudoare deasupra buzei de sus. Fata îşi acoperi din nou vânătăile şi apoi se aşternu liniştea. Aşa era de fiecare dată. Poate că observase tulburarea lui Aliide, pentru că îşi trase mânecile înapoi cu o mişcare bruscă şi spasmodică, ca şi cum ar fi realizat abia atunci ruşinea de a-şi expune vânătăile, şi spuse neliniştită, în timp ce se uita către gard, că fusese întuneric şi nu ştiuse unde era, aşa că o ţinuse tot într-o fugă. Sfârşindu-şi frazele întretăiate, o asigură că oricum era pe picior de plecare. N-o s-o deranjeze nici o clipă mai mult.

— Aşteaptă aici, zise Aliide. O să-ţi aduc nişte valeriană şi apă.

Aliide o luă către casă şi privi din pragul uşii la fată, care stătea nemişcată pe marginea băncii. Era clar că se temea. Îi miroseai frica de la o poştă. Aliide observă că şi ea începuse să respire pe gură. Dacă fata îi întindea o cursă, atunci se temea clar de cine o trimisese. Poate şi Aliide ar fi trebuit să se teamă, poate că ar fi trebuit să vadă mâinile tremurânde ale fetei ca un semn că trebuie să încuie uşa şi să rămână în casă, lăsând fata afară, fie ce-o fi, să plece şi să lase în pace o femeie bătrână. Să nu stea acolo răspândind acel miros dezgustător şi bine cunoscut al fricii. Poate că

era o bandă de răufăcători prin împrejurimi, care lua la rând toate casele. Poate ar fi trebuit să sune şi să întrebe. Sau fata venise special la casa ei. Oare auzise cineva că Talvi venea să o viziteze din Finlanda? Dar asta nu mai conta la fel de mult ca pe vremuri.

Ajunsă în bucătărie, Aliide turnă cu polonicul nişte apă într-o cană şi amestecă în ea câteva picături de valeriană. Putea vedea fata pe geam, nu se mişcase deloc. Aliide luă şi ea nişte valeriană cu o lingură de leac pentru inimă, deşi nu era încă vremea mesei, apoi ieşi din nou şi oferi cana fetei. Aceasta o luă, o mirosi cu atenţie, o lăsă jos, o răsturnă şi privi cum lichidul se scurgea în pământ. Aliide se enervă. Apa nu era destul de bună?

Fata o asigură că apa era bună, voia doar să ştie ce pusese în ea.

— Doar valeriană.

Fata rămase tăcută.

— Am vreun motiv să te mint?

Fata o privi. Era o privire iscoditoare care o tulbură pe Aliide. Cu toate acestea, luă din bucătărie o altă cană cu apă şi sticla de valeriană şi le întinse fetei, care păru satisfăcută văzând că în cană nu era decât apă. Păru să recunoască valeriana şi turnă câteva picături în cană. Aliide era iritată. Oare fata aceea voia să o tachineze? Poate că era pur şi simplu nebună. Scăpată de la balamuc. Aliide îşi aminti de o femeie care fugise de la Koluvere, se îmbrăcase într-un capot şi pantofi din lada cu ajutoare şi alergase prin sat scuipând necunoscuţii ce treceau pe stradă.

— Deci apa-ţi place?

Fata înghiţi prea lacom, iar lichidul i se scurse pe bărbie.

— Adineaori am încercat să te trezesc şi ai strigat „Fără apă".

Fata nu-şi amintea, însă suspinele de mai devreme reveneau ca un ecou în mintea lui Aliide, reverberând dintr-o parte a craniului în cealaltă, rotindu-se înainte şi înapoi, evocând ceva mult mai vechi. Oamenii scot întruna aceleaşi sunete când îi bagi cu capul sub apă de destule ori. În vocea fetei se simţea acel sunet bine cunoscut. O bolboroseală fără

sfârşit şi fără speranţă. Mâna lui Aliide i se opunea. Era dornică să o plesnească pe fată. Tacă-ţi gura. Dispari. Pleacă. Sau poate că Aliide se înşela. Poate că fata înotase odată şi fusese cât pe-aci să se înece, poate de-asta se temea de apă. Poate că imaginaţia îi juca feste, făcând legături între lucruri ce nu puteau fi asociate. Poate că graiul îngălbenit şi ros de timp o făcuse pe Aliide să îşi imagineze întâmplări cunoscute doar de ea.

— Foame? Ţi-e foame?

Fata părea să nu fi înţeles întrebarea, ca şi cum nimeni n-ar mai fi întrebat-o aşa ceva până atunci.

— Aşteaptă aici, îi porunci Aliide, intrând din nou în casă şi închizând uşa după ea.

Reveni într-o clipă cu nişte pâine neagră şi o untieră. Ezitase un moment dacă să aducă untul, dar se decise într-un final să îl ia cu ea. Nu trebuia să fie atât de avară încât să nu împartă cu fata o fărâmă din ce avea. Trebuie să fi fost o escroacă foarte bună, dacă reuşise atât de uşor s-o înmoaie pe Aliide, care văzuse destule la viaţa ei. Nelinişstea din mâna lui Aliide urcă înspre braţ. Îşi încleştase mâna prea mult pe untieră, pentru a-şi controla impulsul de a lovi.

Harta murdărită de noroi nu mai era pe iarbă. Probabil că fata o pusese în buzunar.

Prima felie de pâine dispăru în întregime în gura fetei. Abia la a treia avu răbdarea să întindă un pic de unt pe ea, şi chiar şi atunci o făcu cu mişcări panicate, trântind un boţ de unt în mijlocul feliei, pe care o îndoi apoi, lipind jumătăţile una de cealaltă pentru a întinde untul pe suprafaţa lor, şi apoi muşcând. O cioară croncăni pe gard, câinii lătrau în sat, dar fata era atât de concentrată asupra pâinii, încât sunetele nu o mai făcură să tresară ca mai înainte. Galoşii lui Aliide luceau precum nişte pantofi bine lustruiţi. Pe picioare i se aşternuse roua din iarba umedă.

— Ei, şi acum? Cum rămâne cu soţul tău? E pe urmele tale? o întrebă Aliide, privind-o atentă în timp ce mânca.

Chiar era flămândă. Dar frica aceea. Se temea oare doar de soţul ei?

— Este pe urmele mele. Soţul meu.

— Nu vrei s-o suni pe mama ta să vină să te ia? Sau să-i dai de ştire unde eşti.

Fata clătină din cap.

— Atunci sună un prieten. Sau vreo altă rudă.

Iarăşi clătină din cap, şi mai hotărâtă.

— Sună atunci pe cineva care să nu îi spună bărbatului tău unde eşti.

Iar clătină din cap. Părul murdar îi zbură de pe faţă. Îl aranjă la loc, părând mai puţin nebună, cu toate mişcările ei smucite. Nu era nici o licărire de nebunie în ochii ei, deşi privea tot timpul pieziş, cu coada ochiului.

— Nici eu nu te pot duce nicăieri. Chiar dacă aş avea maşină, aici nu se găseşte benzină. Autobuzul pleacă din sat o dată pe zi, dar nu are un program sigur.

Fata o asigură că pleca de-ndată.

— Unde te duci? Înapoi la soţul tău?

— O, nu!

— Atunci unde?

Fata lovi uşor cu papucul pietrele din jurul grădiniţei cu flori din faţa băncii, cu bărbia aproape în piept.

— Zara.

Aliide rămase descumpănită. Fata tocmai se prezentase.

— Aliide Truu.

Fata încetă să mai lovească pietrele cu piciorul. După ce terminase de mâncat, se agăţase iar de marginea băncii, şi acum îşi relaxă mâinile. Capul i se ridică puţin.

— Încântată de cunoştinţă.

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Zara caută povestea potrivită

Aliide. Aliide Truu. Mâinile Zarei eliberară marginea băncii din strânsoarea lor. Aliide Truu trăia, stătea chiar în faţa ei. Aliide Truu locuia în această casă. Situaţia în care se afla părea la fel de ciudată precum limba pe care o vorbea Zara. Îşi amintea vag cum reuşise să găsească drumul cel bun şi sălciile argintii de pe marginea drumului, dar nu-şi mai amintea dacă îşi dăduse seama că găsise casa căutată sau dacă aşteptase în faţa uşii cu o noapte în urmă, neştiind ce să facă, sau dacă decisese să aştepte până dimineaţa, ca nu cumva să sperie pe cineva, o străină apărută în toiul nopţii, sau dacă încercase să intre în grajd ca să doarmă acolo sau dacă privise pe geamul de la bucătărie, neîndrăznind să bată la uşă, sau dacă se gândise măcar să bată la uşă sau la orice altceva. Când încerca să-şi amintească, simţi o împunsătură în creier, aşa că se concentră asupra prezentului. Nu-şi pregătise nici un plan pentru momentul în care avea să găsească acest loc şi pentru cum avea să se poarte, cu atât mai puţin pentru momentul, ivit atât de curând, în care avea s-o întâlnească pe Aliide Truu – chiar aici, în grădina casei. Nu avusese timp să se gândească. Acum nu-i rămânea decât să improvizeze mai departe, să îşi controleze panica gata să izbucnească şi să o înghită în orice clipă, trebuia să nu se mai gândească la Paşa şi Lavrenti, trebuia să-şi ia inima-n dinţi şi să se rezume la momentul de faţă, la întâlnirea cu Aliide Truu. Era timpul să se adune. Trebuia să fie curajoasă. Trebuia să îşi amintească în ce fel să se comporte cu alte persoane, să găsească atitudinea potrivită pe care să o adopte în faţa femeii din faţa ei. Faţa femeii

era alcătuită din mici riduri şi oase delicate, dar nu avea nici o expresie. Lobii urechilor erau alungiţi şi de ei atârnau pietre încrustate în aur. Aveau o reflexie roşiatică. Irişii păreau gri sau gri-albăstrui, ochii îi erau umezi, dar Zara abia îndrăznea să privească mai sus de nasul ei. Aliide era mai mărunţică decât se aşteptase, de-a dreptul slăbănoagă. Mirosul de usturoi pe care-l răspândea era purtat de vânt.

Nu avea mult timp la dispoziţie. Nu încăpea îndoială că Paşa şi Lavrenti aveau să o găsească. Dar iată că o avea în faţă pe Aliide Truu şi aici era casa ei. Oare o să se învoiască s-o ajute? Trebuia să-i explice rapid situaţia, dar Zara nu ştia ce să spună. Capul îi suna a gol, deşi pâinea îi limpezise mintea. Rimelul îi dădea mâncărimi, ciorapii erau distruşi şi puţea toată. Se pripise când hotărâse să îi arate vânătăile femeii, acum credea poate că Zara era genul de fată care-şi atrage numai necazuri sau cere să fie bătută. O rău-făcătoare. Şi dacă femeia era ca *babuşka* aceea despre care îi povestise Katia sau ca Oksanka, în slujba unor bărbaţi ca Paşa, care trimitea fete la oraş pentru bărbaţi ca el? Nu avea de unde să ştie. Undeva, adânc în mintea ei, răsuna un râs batjocoritor, era vocea lui Paşa, care îi amintea că o fată proastă ca ea nu avea cum să reuşească în viaţă pe cont propriu. O fată proastă ca ea nu se putea lecui de bâlbâiala, neglijenţa şi împuţiciunea ei decât cu bătaia, o fată atât de proastă merita să fie înecată în chiuvetă, pentru că era proastă şi urâtă şi n-aveai ce să-i faci.

Aliide Truu continua să o privească insistent, sprijinindu-se de secera ei şi turuind despre desfiinţarea colhozului ca şi cum Zara ar fi fost o cunoştinţă mai veche, ce trecuse pe la ea ca să sporovăiască.

— Pe aici nu prea mai vine lume, spuse Aliide începând să enumere casele de unde se mutaseră tinerii. Din Kokka au plecat să le facă finlandezilor case, iar tinerii din Roosna au plecat să îşi deschidă afaceri în Tallinn. Băiatul familiei Voorel s-a apucat de politică şi a dispărut în Tallinn. Ar trebui să-i sune cineva să-i anunţe că s-a dat o lege care zice că nu se poate pleca de la ţară chiar aşa, tam-nesam. Cum să mai repari un acoperiş, când nu mai sunt muncitori aici? Şi ne mai mirăm că bărbaţii nu rămân în zonă când

nu sunt femei? Iar femei nu sunt pentru că nici afacerişti nu sunt de găsit aici. Şi dacă toate femeile vor oameni de afaceri sau străini, cine să-şi mai dorească un muncitor cumsecade? Colhozul de pescari din vestul Kaluriei a trimis o trupă ca să ţină spectacole de varietăţi în Finlanda, în oraşul prieten Hanko. A fost un succes, finlandezii s-au înghesuit să ia bilete. Când trupa s-a întors acasă, directorul trupei i-a invitat printr-un anunţ în ziar pe toţi băieţii şi fetele frumoase să vină să danseze cancan pentru finlandezi. Cancan!

Zara încuviinţă din cap curăţându-şi unghiile de ojă. Era total de acord cu Aliide. Într-adevăr, toată lumea alerga după dolari şi mărci finlandeze şi, cum spusese şi bătrâna, înainte existaseră locuri de muncă pentru toţi, şi da, cei mai mulţi oameni erau acum hoţi în haine de afacerişti. Zarei începuse să i se facă frig, începeau să-i amorţească obrajii şi limba, ceea ce-i îngreuna şi mai mult vorbirea şi aşa înceată şi ezitantă. Tremura din cauza hainelor umede. Privea în direcţia lui Aliide, nu îndrăznea să o privească direct. Oare unde voia să ajungă cu toate poveştile astea? Pălăvrăgeau ca şi cum situaţia ar fi fost cât se poate de normală. Capul nu i se mai învârtea atât de rău. Zara îşi dădu părul după urechi, ca şi cum ar fi vrut să audă mai bine. Îşi ridică bărbia. Pielea şi-o simţea lipicioasă, vocea îi părea îngheţată, nasul îi tremura, era mizerabilă la subsuori şi între picioare, dar chiar şi aşa, reuşi să râdă uşor. Încercă să reproducă vocea pe care o avusese cu mult timp în urmă, când se întâlnea întâmplător cu vechi cunoştinţe pe stradă sau la magazin. Acea voce i se părea foarte îndepărtată şi bizară, nu se potrivea deloc cu corpul din care venea. Vocea îi amintea de o lume de care nu mai aparţinea şi de căminul unde nu mai putea să se întoarcă în veci.

Aliide arătă cu secera spre nord şi vorbi mai departe despre hoţii de şindrilă. Trebuia să stai cu ochii în patru zi şi noapte, ca să nu rămâi fără acoperiş pe casă. Alde Moisio au rămas fără treptele scării, s-au furat chiar şi şine de tren, nu se mai găsea decât lemn, orice altceva fusese şterpelit. Şi cum mai crescuseră preţurile! Kersti Lillemäki zicea că astfel de preţuri vesteau sfârşitul lumii.

Şi apoi, în toiul acestei discuţii fără importanţă, se ivi o întrebare neaşteptată:

— Dar tu munceşti? Îţi trebuie hainele astea pentru serviciu?

Zara se panică din nou. Ştia că trebuie să găsească o explicaţie pentru înfăţişarea sa ponosită, dar ce explicaţie? De ce nu se gândise din timp la asta? Gândurile îi alergau ca nişte jivine cu picioare lungi, imposibil de prins; era secătuită de orice fel de scorneală, capul îi era gol, la fel şi ochii şi urechile. Bâigui cu disperare câteva cuvinte într-o propoziţie, spunând că fusese chelneriţă, şi când se uită la picioarele sale, îşi aminti că hainele erau din Occident, adăugând că muncise în Canada. Aliide ridică din sprâncene.

— Destul de departe. Câştigai bani mulţi?

Zara dădu din cap, încercând să mai găsească ceva de spus. Când făcu astfel, dinţii începură să-i clănţăne. În gură n-avea decât dinţi murdari şi salivă, nicidecum cuvinte cu noimă. Ar fi fost bine dacă femeia ar fi încetat să-i pună întrebări. Însă Aliide voia să ştie ce făcea atunci Zara acolo.

Zara îşi trase sufletul şi îi spuse că venise cu soţul ei în vacanţă în Tallinn. Fraza îi ieşise bine. Urma acelaşi ritm precum cel din vorbirea lui Aliide. Începuse să se deprindă cu el. Dar oare ce poveste ar fi fost mai potrivită? Începutul poveştii pe care o crease încerca să-i scape de sub control, însă mintea fetei se năpusti asupra ideii şi o prinse de labe. Stai aici. Ajută-mă. Puţin câte puţin, cuvânt cu cuvânt, dă-mi o poveste. Dă-mi o poveste bună. Una care să o facă pe femeie să mă lase să stau aici şi să nu sune pe nimeni să mă ia de acolo.

— Iar soţul tău era cu tine în Canada?

— Da.

— Iar acum aţi venit în vacanţă?

— Da.

— Şi de aici unde mergeaţi?

Zara respiră adânc, umplându-şi plămânii cu aer, şi reuşi să spună dintr-o suflare că nu ştia. Şi că lipsa banilor complicase lucrurile. Nu ar fi trebuit să spună asta. Bineînţeles că acum Aliide o să creadă că fata voia să-i ia banii. Capcana fusese deschisă. Povestea îi scăpase. Începutul

promiţător i se strecurase printre degete. Acum Aliide n-o s-o mai lase în casă şi o să se aleagă praful de toate astea. Zara încercă să născocească ceva, însă toate gândurile i se risipeau înainte de a prinde viaţă. Trebuia să spună ceva – dacă nu în continuarea poveştii, atunci altceva, orice. Căută să spună ceva despre movilele de cârtiţă care se întindeau în şir din capătul casei sau despre stupii ca de smoală ai albinelor, ce se iveau printre merii îngreunaţi de fructe, şi despre piatra de moară ce se afla de partea cealaltă a porţii sau despre pătlagina care se întindea sub picioarele lor, încerca să găsească ceva de spus ca un animal hămesit, care caută o pradă, dar totul se pierdea printre dinţii săi tociţi. În curând, Aliide o să-şi dea seama de panica fetei, şi atunci va gândi că ceva nu era în regulă cu această tânără, iar totul se va sfârşi aşa, năruindu-se. Zara o să se dovedească la fel de proastă precum spusese Paşa, distrugând totul, o fată proastă, isterică, fără speranţă.

Zara o privi pe Aliide o clipă, chiar dacă nu se mai putea ascunde după păr, ca după o cortină. Aliide o măsură din cap până în picioare. Pielea Zarei era acoperită de noroi şi pământ. Avea nevoie de nişte săpun.

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Aliide pregăteşte baia

Aliide îi spuse fetei să ia loc pe scaunul şubred din bucătărie. Fata ascultă, privirea plimbându-i-se prin cameră şi oprindu-se asupra solniţei rămase peste iarnă între geamuri, de parcă ar fi fost o minune.

— Sarea absoarbe umezeala. Astfel, ferestrele nu se aburesc la frig.

Aliide vorbea rar. Nu putea şti dacă mintea fetei funcţiona pe de-a-ntregul. Deşi îşi revenise puţin când era afară, papucul îi păşi înăuntru cu atâta nesiguranţă, de parcă podeaua ar fi fost o pojghiţă de gheaţă, care s-ar fi putut rupe sub ea, iar când se îndreptă spre scaun, era şi mai confuză decât în grădină. Instinctul îi spunea lui Aliide să nu lase fata în casă, dar părea să fie în aşa hal, încât nu avea de ales. Fata şovăi din nou când se lăsă pe spate în scaun şi perdeaua îi mângâie braţul. Tresărind, se aplecă din nou în faţă, iar scaunul se balansă, la un pas de a-şi pierde echilibrul. Papucul îi alunecă pe podea cu zgomot. Când scaunul deveni din nou stabil, piciorul încetă să i se balanseze şi fata se apucă de margine.

Îşi ghemui apoi picioarele sub ea şi îşi încrucişă mâinile pe piept încovoindu-şi umerii.

— Stai o clipă să-ţi aduc nişte ţoale uscate să pui pe tine.

Aliide lăsă uşa vestibulului deschisă şi începu să scormonească prin dulapul de haine după câteva rochii şi halate de casă. Fata nu se mişcă, doar se ghemui pe scaun muşcându-şi buza inferioară. Expresia feţei sale luă înfăţişarea pe care o avusese la început. Aliide simţi repulsie. Fata avea să plece degrabă, dar nu înainte de a stabili unde să o

trimită şi de a-i da nişte medicamente. N-o să stea acolo şi să aştepte să apară soţul fetei ca musafir. Sau cine era pe urmele ei. Dacă fata nu era trimisă de hoţi, atunci cine o trimisese? Băieţii din sat? Ar putea pune ei la cale ceva atât de complex şi de ce ar face-o? Doar ca s-o necăjească sau aveau un alt motiv? Dar băieţii din sat nu s-ar folosi de o rusoaică, n-ar face asta niciodată.

Când Aliide se întoarse în bucătărie, fata îşi săltă umerii şi capul şi îşi întoarse faţa spre ea. Nu o privi. Refuză hainele, spunând că nu dorea decât nişte pantaloni.

— Pantaloni? Nu am decât pantaloni de trening şi ar trebui spălaţi.

— Nu-i nimic.

— Au fost purtaţi la muncă, afară.

— Nu-i nimic.

— Bine atunci!

Aliide plecă să caute pantalonii Marat din cuierul de la intrare, aranjându-şi propria lenjerie intimă. Ca de obicei, purta două perechi de chiloţi, cum începuse să facă după acea seară de la primărie. Încercase să poarte chiar şi izmene. Îi dăduseră de îndată un sentiment de siguranţă. Era mai protejată. Dar, în acele vremuri, femeile nu purtau pantaloni. Mai târziu, femeile au început să apară în pantaloni chiar şi prin sat, dar ea deja se obişnuise atât de mult să poarte două perechi de chiloţi, încât nu mai tânjea după pantaloni. Dar oare de ce ar vrea o fată cu o rochie occidentală o pereche de pantaloni Marat?

— Au fost fabricaţi după ce Marat a cumpărat maşinile alea de tricotat japoneze, spuse Aliide râzând când se întoarse în bucătărie.

După o mică pauză, fata chicoti. Chicotitul fusese scurt, sfârşindu-se brusc, precum râsul oamenilor care nu înţeleg o glumă, dar nu vor să recunoască, aşa că râd de complezenţă. Sau poate că nici nu putea fi o glumă pentru ea. Poate că fata era prea tânără ca să-şi amintească cum erau Marat înainte de maşinile japoneze. Sau poate că Aliide avea dreptate bănuind că fata nu avea nici o legătură cu Estonia.

— O să-ţi spălăm mai târziu rochia şi o s-o cârpim.

— Nu!

— De ce nu? E o rochie scumpă.

Fata înşfăcă pantalonii de la Aliide, se dezbrăcă de ciorapi, puse pe ea Maraţii, trase rochia de pe ea şi îmbrăcă rochia de casă a lui Aliide şi, înainte ca Aliide să o poată opri, îşi aruncă ciorapii şi rochia în sobă. Harta îi zbură pe covor. Fata o luă degrabă şi o azvârli în foc, după haine.

— Zara, n-ai de ce să-ţi fie teamă.

Fata stătea pavăză în faţa cuptorului în care ardeau hainele. Rochia de pe ea era încheiată strâmb.

— Ce zici de o baie? Încălzesc acum nişte apă, spuse Aliide. N-ai de ce să te temi.

Aliide se apropie încet de foc. Fata nu se mişcă. Ochii panicaţi îi străluceau. Aliide umplu ceainicul, luă mâna fetei şi o îndrumă către scaun, să se aşeze, lăsă un pahar de ceai fierbinte pe masa din faţa ei şi se duse lângă sobă. Fata se întoarse să îi privească mişcările.

— N-au decât să ardă, spuse Aliide.

Sprâncenele fetei nu mai zvâcneau. Începu să îşi cureţe oja de pe unghii, concentrându-se pe rând asupra unui singur deget. Oare se liniştise? Aliide luă din cămară un vas cu roşii şi îl aduse pe masă, privi la capcana de şoareci de lângă mormanul de castraveţi şi studie cu atenţie cartea de bucate şi borcanele pline cu diverse legume, pe care le lăsase pe dulapul de vase, ca să se răcească.

— Va trebui să fac roşii la borcan. Şi zmeură. Vrei să vezi ce e la radio?

Fata apucă un ziar şi îl foşni zgomotos pe muşamaua mesei. Paharul de ceai se vărsă peste ziar, fata se sperie şi sări de la masă, se uită lung când la pahar, când la Aliide, şi începu repede să îşi ceară scuze pentru mizerie, încurcând însă cuvintele, apoi încercă să cureţe, căutând tensionată o cârpă de bucătărie, ştergând repede podeaua, paharul, picioarele mesei, şi apăsă cârpa pe preşul zdrenţuit, încercând să îl usuce.

— Nu-i nimic.

Panica fetei nu se potoli, aşa că Aliide trebui să o calmeze din nou: „Nu-i nimic, liniştește-te, atâta deranj pentru un pahar de ceai, dă-i pace“, mai bine fata să se ducă să ia

albia din cămară, precis avea destulă apă caldă acum. Fata dispăru repede, cu aceeași expresie umilă, aduse albia din zinc zăngănind în bucătărie și se grăbi să aducă apa fierbinte, făcând mai multe drumuri între covată și cuptor, turnând apoi apă rece. Își ținea tot timpul privirea în podea, obrajii i se înroșiseră, mișcările îi erau grațioase. Aliide îi urmări fiecare pas. O fată neobișnuit de bine educată. O educație așa bună cerea o anumită doză de frică. Lui Aliide îi părea rău de ea și când îi întinse un prosop cu decorații din Lihula, îi strânse mâinile, o clipă, în propriile sale palme. Fata șovăi din nou, degetele i se crispară și încercă să-și retragă mâinile, dar Aliide nu îi dădu drumul. I-ar fi mângâiat părul, dar fata părea să deteste atingerile, așa că Aliide îi repetă doar că totul era în regulă. Fata nu trebuia decât să se întindă liniștită în albie, apoi să pună pe ea niște haine uscate și să bea ceva. Poate un pahar de apă cu zahăr, rece și tare. Sau mai bine Aliide l-ar pregăti chiar acum.

Degetele fetei se relaxară. Spaima începuse să i se domolească, iar corpul să i se liniștească.

Aliide dădu drumul mâinii și amestecă niște apă cu zahăr. Fata o bău, paharul fremătă într-o furtună rotitoare de cristale de zahăr. Aliide o îndemnă să se bage în albie, dar fata nu se clinti până ce Aliide nu promise să aștepte în camera de la intrare. Lăsă ușa întredeschisă și auzi clipocitul apei și din când în când câte un mic suspin ca de copil.

Fata nu știa să citească în estoniană. Putea vorbi, dar nu putea citi. De-asta răsfoise atât de agitată ziarul și răsturnase paharul, poate cu premeditare, pentru a evita ca Aliide să-și dea seama că era analfabetă.

Aliide trăgea cu ochiul prin ușa întredeschisă. Corpul plin de vânătăi al fetei se ivi din albie. Părul încurcat la tâmple îi stătea ițit în aer precum o ureche în plus, întotdeauna în alertă.

Colectia Bibliotecarul

1991
Vladivostok, Federația Rusă

Zara admiră niște ciorapi lucioși și gustă gin

Într-o zi, Oksanka opri în fața casei Zarei într-o Volgă neagră. Zara stătea pe trepte, în fața casei, când mașina opri în fața ei, portiera Volgăi se deschise și din ea apăru un picior învelit într-un ciorap lucios. La început, Zara se temu – de ce venise o Volgă neagră la casa lor? Dar frica îi dispăru de îndată ce soarele învălui piciorul Oksankăi. Bătăile rămăseseră tăcute pe prispa casei și priveau lung la caroseria strălucitoare a mașinii și la piciorul lucios. Zara nu mai văzuse până atunci așa ceva, ciorapul era de culoarea pielii, nici măcar nu arăta a ciorap, poate că nici nu era. Dar lumina se reflecta pe suprafața piciorului, așa că nu se putea să nu fie ceva acolo și să fie doar piciorul gol. Arăta ca și cum ar fi fost înconjurat de o aură, precum Fecioara Maria, Maica Domnului, care radia o lumină aurie. Piciorul se termina cu glezna și un pantof cu toc, și încă ce pantof! Tocul era mai îngust începând de la mijloc, ca o clepsidră subțire. O văzuse în cărți vechi de istorie a artei pe Madame de Pompadour purtând pantofi asemănători, dar pantoful care coborâse din mașină era mai înalt și mai delicat, cu un vârf puțin conic. Când pantoful atinse drumul prăfuit și tocul se lăsă pe o piatră, scrâșnetul se făcu auzit până la poartă. Apoi restul femeii apăru din mașină: Oksanka.

Din partea din față a mașinii coborâră doi bărbați îmbrăcați în haine negre de piele și cu lanțuri groase de aur la gât. Nu spuseră nimic, stăteau doar lângă mașină, uitându-se la Oksanka. Și chiar aveau la ce se uita. Era frumoasă. Zara nu își mai văzuse prietena de mult, de când se mutase la Moscova ca să meargă la facultate. Primise câteva vederi

de la ea, apoi o scrisoare în care îi spunea că se ducea să muncească în Germania. După aceea, nu a mai primit nici o veste de la ea, până în acel moment. Transformarea era uimitoare. Buzele Oksankăi străluceau precum ale vedetelor din ziarele occidentale şi purta un guler din blană de vulpe maro deschis, nu de culoarea vulpii, ci mai degrabă culoarea cafelei cu lapte – sau existau oare vulpi de culoarea aceea?

Oksanka veni către uşa de la intrare, iar când o văzu pe Zara, se opri şi îi făcu cu mâna. De fapt, arăta de parcă ar fi zgâriat aerul cu unghiile sale roşii. Degetele îi erau puţin îndoite, ca şi cum ar fi fost gata să zgârie. Bătăile se întoarseră să o privească pe Zara. Una dintre ele îşi strânse mai bine baticul în jurul capului. Alta îşi trase bastonul între picioare. O a treia îşi apucă bastonul cu ambele mâini.

Claxonul Volgăi se făcu auzit.

Oksanka se apropie de Zara. Urcă treptele zâmbind, soarele juca pe suprafaţa dinţilor săi albi şi curaţi, iar ea îşi întinse mâinile cu unghii lungi, îmbrăţişând-o. Gulerul de vulpe atinse obrajii Zarei. Ochii de sticlă ai animalului o priveau, iar ea îi privi la rândul ei. Privirea i se părea cunoscută. Se gândi o clipă, apoi realiză că ochii bunicii ei arătau uneori astfel.

— Mi-a fost atât de dor de tine, şopti Oksanka.

Pe buzele ei era întins un luciu lipicios şi părea să îi fie greu să le despartă, ca şi când trebuia să se chinuie să îşi dezlipească buzele de fiecare dată când voia să deschidă gura.

Vântul îi flutură Oksankăi o buclă peste buze, ea o dădu uşor într-o parte, iar bucla îi alunecă peste obraz, lăsând o dungă roşie în urma ei. Asemenea urme i se zăreau şi pe gât. Arăta de parcă ar fi fost lovită cu biciul. Sau zgâriată. În timp ce Oksanka îi strânse mâna, Zara îi simţi unghiile, mici împunsături în piele.

— Dragă, ar trebui să te duci la un salon, râse Oksanka în timp ce se juca cu părul Zarei. O culoare nouă şi o coafură ca lumea!

Zara nu spuse nimic.

— Ei, de fapt îmi amintesc cum sunt coafezele pe aici. Poate că e mai bine să nu le laşi să se atingă de părul tău, râse din nou Oksanka. Haide să bem un ceai.

Zara o conduse pe Oksanka înăuntru. Bucătăria comunală se cufundă în tăcere în timp ce treceau. Podeaua scrâșni – alte femei veniseră la ușă să le privească. Papucii fără toc ai Zarei scârțâiau când păşea pe nisip şi coji de semințe. Privirile femeilor erau ca niște ghimpi în spatele ei.

O conduse pe Oksanka în camera ei şi închise uşa. În camera întunecoasă, Oksanka strălucea precum o stea căzătoare. Cerceii îi sclipeau ca ochii unei pisici. Zara îşi trase mânecile halatului peste mâinile înroşite.

Capul bunicii nu se mişcă. Stătea la locul ei obişnuit, privind pe fereastră. Capul îi părea negru pe fundalul luminos de dincolo de geam. Bunica nu se mişca niciodată de pe scaunul ei, privea doar tăcută pe fereastră, zile şi nopți în şir. Toată lumea se temea puțin de ea, chiar şi tatăl Zarei, deşi el era tot timpul beat. Apoi puterile îl lăsară şi muri, iar mama Zarei se mută înapoi cu ea în casa bunicii. Bunica nu îl plăcuse niciodată şi îl numea întotdeauna *tibla*[1].

Însă Oksanka era obişnuită cu bunica Zarei şi se grăbi de îndată să o salute, îi luă mâna şi vorbi prietenoasă cu ea. Uneori, se întâmpla ca bătrâna să şi râdă. Când Zara începu să curețe masa, Oksanka scormoni prin geantă şi îi dădu bunicii un baton de ciocolată, care strălucea la fel de puternic ca ea. Zara puse fierbătorul în apă. Oksanka veni lângă ea şi îi dădu o pungă.

— Ai aici tot felul de mărunțişuri.

Zara ezită. Punga părea grea.

— Haide, ia-o. Sau stai o clipă – Oksanka scoase o sticlă din pungă. E gin. Bunica ta a mai băut vreodată aşa ceva? Poate va fi o nouă experiență pentru ea.

Luă niște pahare de tărie de pe etajeră, le umplu şi îi duse bunicii un pahar. Bunica mirosi băutura, se încruntă, râse şi o dădu pe gât. Zara îi urmă exemplul. Licoarea îi arse gâtlejul.

---

1. *Tibla* – cuvânt estonian provenit dintr-un termen peiorativ rusesc cu conotații rasiste, folosit cu referire la imigranții ruşi (n. t.).

— Din gin se face ginul tonic. Facem o groază pentru clienţii noştri. Oksanka se prefăcu că aşază pahare pe o masă şi serveşte cu o tavă. *Would you like to have something else, Sir? Another gin tonic, Sir? Noch einen?*[1]

Exuberanţa Oksankăi se transmise Zarei, care se prefăcu că îi pune piedică chelneriţei, încuviinţă din cap spre băuturile servite şi chicoti la jocul lor, întocmai cum făceau mai demult.

— Te-am făcut să râzi, spuse Oksanka aşezându-se fără suflu după ce îşi încheie numărul. Ce mai râdeam pe vremuri, îţi aminteşti?

Zara încuviinţă din cap. Apa bolborosea în jurul fierbătorului. Zara aşteptă să dea în clocot, luă fierbătorul, luă borcanul de ceai de pe raft, turnă apă fierbinte peste frunzele de ceai şi duse cănile la masă. Oksanka ar fi putut să anunţe din timp că venea în vizită. Putea să trimită măcar o vedere. Astfel, Zara ar fi avut timp să facă rost de ceva cu care să o servească şi să o impresioneze şi ar fi putut să o întâmpine în altceva decât într-un halat de casă şi o pereche de papuci vechi.

Oksanka se aşeză la masă şi îşi aşeză gulerul pe spătarul scaunului, astfel încât capul de vulpe era pe umărul ei, iar restul gulerului se întindea pe braţul scaunului.

— Sunt adevărate, spuse ea, lovind cu unghia cerceii. Sunt diamante adevărate. Vezi, Zara, ce bine îmi merge în Occident? Şi mi-ai văzut dinţii?

Oksanka îi arătă un zâmbet.

Abia atunci Zara realiză că spaţiile dintre dinţii din faţă ai Oksankăi nu mai erau vizibile.

Zara îşi amintea de maşinile Volga, erau întotdeauna atât de rapide şi te depăşeau într-o clipă cu toate farurile stinse. Acum Oksanka avea şi ea una. Şi propriul şofer. Şi gărzi de corp. Şi cercei de aur cu diamante mari în ei. Dinţi albi.

1. Mai doriţi să serviţi ceva, domnule? Încă un gin tonic, domnule? (în engl., în orig.) Încă unul? (în germ., în orig.) (n. t.)

Când erau copii, Oksanka şi Zara aproape că fuseseră călcate de o Volgă. Mergeau acasă de la film, iar drumul era pustiu. Zara rotea în buzunar o radieră veche, întărită, devenită gri-albăstruie, de pe care numele companiei producătoare dispăruse cu câteva zile în urmă. Atunci a apărut. Auziră un zgomot, dar nu văzură maşina, care veni drept spre ele de după un colţ de stradă, iar apoi dispăru într-o clipă. Trecuse la un deget de ele. Când ajunseră acasă, Zara trebui să îşi pilească unghia de la arătător. Aceasta se rupsese când maşina atinsese radiera în trecere razantă pe lângă ele, iar o altă unghie i se rupsese din carne. Aceea sângera.

În acelaşi apartament comunal mai trăia o familie a cărei fiică fusese călcată de o Volgă neagră. Miliţia dăduse din umeri şi se răţoise că ei nu puteau face nimic în acel caz. Că pur şi simplu se mai întâmplă. O maşină guvernamentală, ce poţi face? Pe deasupra, familia primise o mustrare şi fusese apoi trimisă acasă.

Zara nu avusese de gând să îi spună mamei sale ce se petrecuse, dar aceasta observă unghia ruptă şi degetul însângerat şi nu-i crezu explicaţia, vedea că era o minciună. Când Zara îi spuse că o Volgă neagră dăduse peste ele, mama o lovi. Apoi mama voi să ştie dacă cei din maşină le văzuseră.

— Nu cred. Au trecut foarte repede.

— Nu au oprit?

— Bineînţeles că nu.

— În viaţa vieţilor tale să nu te duci lângă o astfel de maşină. Dacă vezi una, fugi cât te ţin picioarele. Nici nu contează unde o vezi. Fugi direct acasă.

Zara rămase înmărmurită. Atâtea cuvinte rostite deodată din gura mamei ei. Aşa ceva nu se întâmpla des. Nu lovitura o tulbură, cât mai degrabă sclipirea din ochii ei. Era foarte puternică. Pe faţa mamei se aşternuse o expresie clară, iar faţa ei nu avea nici o expresie niciodată.

În acea noapte, mama ei stătu la masa din bucătărie fără să poată dormi, uitându-se lung înaintea sa. Iar după acea noapte trăgea în fiecare seară cu ochiul de după draperii, de parcă ar fi aşteptat ca o Volgă neagră să apară în faţa

casei observând, aşteptând în linişte. După un timp, începuse să se trezească în miez de noapte, o privea pe Zara, care se prefăcea că doarme, se ducea la fereastră şi se uita pe furiş afară, apoi se întorcea în pat şi stătea încordată acolo până ce adormea, dacă adormea. Uneori stătea şi cerceta strada de după perdea până dimineaţa.

O dată, Zara s-a ridicat din pat, s-a dus în spatele mamei ei şi a tras-o de tivul cămăşii de noapte din flanelă.

— Nu vine nimeni.

Mama nu îi răspunse, doar îşi eliberă cămaşa de noapte din strânsoarea Zarei.

— Mamă, Lenin o să ne apere, nu avem de ce să ne temem.

Mama rămase tăcută ; se întoarse şi o privi lung pe Zara şi apoi dincolo de ea, aşa cum îi era obiceiul. Era ca şi cum în spatele Zarei era o altă Zara, iar mama ei îşi îndrepta privirea către cea de-a doua. Întunericul stăruia în continuare, iar ceasul trosni. Tălpile li se scufundaseră în stinghiile vechi de lemn ale podelei, în spaţiile dintre ele, lipite cu un clei care cedă doar atunci când mama o luă în braţe şi o culcă înapoi sub pătură. Şi nici un cuvânt nu fusese rostit.

Zara auzise de asemenea poveşti despre Beria. Auzise şi despre maşinile negre în căutare de fete, cutreierând străzile noaptea, urmărindu-le şi oprind lângă ele. De acele fete nu se mai ştia nimic apoi. O maşină neagră a guvernului rămâne întotdeauna o maşină neagră a guvernului.

Şi acum Oksanka – o vedetă de cinema venită de departe – îi făcuse cu mâna ei cu unghii lungi, roşii, nerupte coborând dintr-o Volgă neagră, zgâriase aerul şi zâmbise larg şi cu eleganţa unei aristocrate care coboară de pe un vas de croazieră care a traversat oceanul.

— Este Volga ta ? întrebă Zara.

— Maşina mea este în Germania, râse Oksanka.

— Adică ai o maşină a ta ?

— Bineînţeles ! În Occident toată lumea are maşină.

Oksanka se aşează graţioasă picior peste picior. Zara îşi strânse picioarele sub scaunul pe care stătea. Căptuşeala papucilor săi era umedă ca întotdeauna, la fel cum fusese cândva căptuşeala de un roz monoton a papucilor Oksankăi,

pe când purta şi ea aşa ceva şi scriau împreună în oracolele lor de eleve, stând la aceeaşi masă ca acum, cu degetele pătate cu negru.

— Pe mine nu mă interesează maşinile, spuse Zara.

— Dar cu ele te poţi duce unde vrei! Gândeşte-te la asta!

Zara se gândi că mama ei o să vină curând acasă şi o să vadă o Volgă neagră în faţa casei.

Bunica nu văzuse maşina, fiindcă stătea la locul ei obişnuit şi de la acea fereastră nu se putea vedea strada. Nu era chiar atât de interesată de viaţa de pe stradă ca bătăiile care stăteau pe prispă. Bunicii îi ajungea cerul.

Când Zara o conduse pe Oksanka înapoi la Volgă, Oksanka îi spuse că acoperişul casei părinţilor ei nu mai lăsa ploaia să pătrundă în casă, ea îl reparase.

— Ai plătit tu?

— În dolari.

Înainte să se urce în maşină, Oksanka îi dădu Zarei un pliant lunguieţ.

— E despre hotelul unde lucrez.

Zara îl răsuci în mâini. Hârtia groasă era lucioasă şi pe ea era o femeie zâmbitoare, ai cărei dinţi străluceau de un alb ireal.

— Este o broşură.

— O broşură?

— Sunt atât de multe hoteluri, încât e nevoie de aşa ceva. Ai aici mai multe. La alea nu am fost, dar şi acolo primesc cu plăcere ruşi. Îţi pot face rost de un paşaport, dacă vrei.

Bărbaţii care o aşteptau porniră maşina şi Oksanka se urcă pe bancheta din spate.

— Acolo, în pungă, ai ciorapi ca ăştia, adăugă Oksanka, arătându-şi picioarele şi scoţând unul în afara maşinii. Atinge-i.

Zara îşi întinse mâna şi mângâie piciorul Oksankăi.

— Incredibil, nu? râse Oksanka. Mai vin şi mâine. Vorbim mai mult atunci.

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Fiecare clinchet al cuţitului sună a bătaie de joc

Sub prosop se vedeau picioarele învineţite ale fetei. Ciorapii le ascunseseră, dar acum, mâinile şi picioarele îi erau descoperite, cu pielea ca de găină şi încă udă de la baie. Se putea vedea o cicatrice pe pieptul ei, care dispărea în spatele prosopului. Aliide era dezgustată. Stând curată în uşa de la bucătărie, fata arăta mult mai tânără, pielea îi era precum pulpa unui măr caramelizat cu scorţişoară proaspăt tăiat. Din păr, apa picura pe podea. Mirosul de proaspăt spălat se răspândise prin cameră şi o făcu pe Aliide să tânjească după o baie de aburi, dar sauna ei arsese cu un an în urmă. Evită să o privească pe fată, privind conductele izolatoare Bergmann, care păreau să funcţioneze încă, acoperite de un tub verde, şi rupse pânzele de păianjen cu toiagul.

— Acolo, pe masă, ai esenţă de pătlagină. Ajută pielea să se vindece.

Fata nu se mişcă, ceru doar o ţigară, Aliide îi arătă cu toiagul dulapul radioului şi îi ceru fetei să îi aprindă şi ei o Priima. După ce le aprinse pe amândouă, fata se întoarse la unghiile ei. Stropii de apă din păr i se adunau într-o baltă.

— Ia loc acum, pe canapea.

— O să se ude.

— Nu, n-o să se ude.

Fata se trânti pe colţul canapelei, aplecându-şi capul astfel încât picăturile de apă să cadă pe podea. La radio, Ruutel vorbea despre alegeri. Aliide schimbă canalul. Aino spusese că o să meargă să voteze, dar Aliide nu avea de gând.

— Nu aveţi din întâmplare o vopsea de păr, nu?

Aliide clătină din cap.

— Dar cerneală sau vopsea? Tuş pentru ştampile?

— Nu cred.

— Hârtie de indigo?

— Nu.

— Atunci ce să fac?

— Crezi că te poţi face de nerecunoscut atât de uşor?

Fata nu răspunse, ci se adânci în gânduri.

— Ce-ar fi dacă ţi-aş aduce o cămaşă de noapte curată şi am mânca ceva?

Aliide îşi stinse ţigara în scrumieră, găsi în dulap o cămaşă de noapte roz, înflorată, şi o lăsă ca fata să o poată îmbrăca. Auzea zăngănit de sticle din bucătărie. Se părea că esenţa de pătlagină trecuse testul. Întunericul apăsa ferestrele în spatele perdelelor şi Aliide verifică dacă nu cumva rămăsese vreuna deschisă. Nu erau deschise. Era doar un mic curent de aer, ce trecea de-a lungul cadrului inferior al ferestrei. O să care afară apa din albie a doua zi. Un şoarece care se fâţâia într-un colţ o sperie, dar mâna îi rămase fermă pe când scria data pe borcanele de zarzavaturi. Un ziar era lipit de ele, iar dacă era îndreptat se putea citi „18 la sută din crimele acestui an au fost soluţionate“. Aliide făcu un semn pe el, pentru a indica borcanele cele mai proaste din lot. Ştirea că se deschisese primul sex-shop din Tallinn a fost marcată cu un simbol care să arate cele mai bune borcane. Pixul începuse să se usuce, Aliide îl frecă de hârtie. „În primele zile, au avut de-a face cu băieţi care se năpusteau în magazin ca nişte roiuri de muşte şi trebuiau ţinuţi la distanţă.“ Hârtia se rupse, Aliide renunţă, scoase pasta din pix şi o puse într-un borcan, împreună cu restul rezervelor. Datele erau înscrise cu o mână tremurândă. Avea să continue mai târziu. Chiar dacă nu era greu să mute borcanele pline pe tejghea, inima îi bătea cu putere în piept. Trebuia să scape de fată până a doua zi. Aino trebuia să vină să îi aducă lapte şi apoi trebuiau să meargă la biserică să primească pachetele de ajutor, iar Aliide nu voia să lase fata singură în casă. În plus, dacă Aino vedea fata, Aliide nu avea cum să oprească vestea să se întindă în sat.

Presupunând că bărbatul fetei exista cu adevărat, părea să fie genul de vizitator pe care nu și-l dorea în casă.

Aliide observă o bucată de cârnat pe masa din bucătărie, rămasă de la ultima zi de cumpărături, și își aminti de muscă. Cârnatul era stricat. Uitase de muscă de îndată ce o găsise pe fată în grădină. Aliide era neroadă. Și bătrână. Nu se putea concentra asupra mai multor lucruri deodată. Când era deja pe cale să arunce cârnatul, se răzgândi și se uită cu mai multă atenție la el. De obicei mușteleobosesc atât de mult în timp ce depun ouă, încât se prăbușesc extenuate. Nu văzu nici un ou sau muscă, dar când ridică hârtia de împachetat, găsi dedesubt un specimen gras ce se zvârcolea. Aliide simți gust de vomă în gură. Luă cârnatul și începu să îl taie felii pe pâinea fetei. Simți furnicături în degete.

Fata se îmbrăcă și veni în bucătărie. În rochia de noapte din flanelă arăta încă și mai tânără.

— Ce nu înțeleg eu e cum de o fată ca tine știe estoniana.

— De ce e atât de neobișnuit?

— Nu ești născută aici. Nu ești nicidecum din Estonia.

— Într-adevăr, nu sunt. Sunt din Vladivostok.

— Iar acum ești aici.

— Da.

— Destul de palpitant.

— Nu-i așa?

— Chiar e. Nu știam că la Vladivostok au apărut școli unde se studiază estoniana. Timpurile s-au schimbat enorm.

Zara își dădu seama că iar își freca lobii urechilor. Își puse mâinile înapoi în poală și le așeză apoi pe masă, lângă vasul cu roșii. Cea mai mare roșie era cât doi pumni, iar cea mai mică era cât o linguriță; toate erau răscoapte și crăpate, pierzând din suc. Comportamentul lui Aliide era schimbător, iar Zara nu putea ghici unde o vor duce cuvintele și mișcările pe această bătrână. Aliide se așeză, se sculă, își spălă mâinile, se așeză, forfoti, își spălă mâinile din nou, în aceeași apă, le șterse, cercetă borcanele și cartea de bucate, tăie și curăță cartofi, se spălă pe mâini, activități ce nu păreau să înceteze și erau imposibil de interpretat. Acum, fiecare cuvânt al ei

părea pe jumătate acuzator şi, în timp ce punea masa, fiecare clinchet al farfuriilor si cuţitelor răsuna batjocoritor. Fiecare zgomot o făcea pe Zara să tresară. Trebuia să se gândească ce să spună şi să se comporte ca o fată bună, demnă de încredere.

— Soţul meu m-a învăţat.

— Soţul?

— Da. El s-a născut în Estonia.

— Aa!

— E din Tallinn.

— Şi acum vrei să te duci acolo? Ca să te găsească imediat?

— Nu!

— Atunci de ce?

— Trebuie să scap de aici.

— Sunt sigură că poţi ajunge în Rusia. Prin Valga. Sau prin Narva.

— Nu pot merge acolo. Trebuie să ajung în Tallinn şi să trec graniţa. Soţul are paşaportul meu.

Aliide se aplecă după leacul ei de inimă ţinut într-un borcan, mirosul de usturoi o învălui, luă o lingură din mierea medicinală de o consistenţă rigidă şi puse borcanul înapoi în frigider. Trebuia să mai facă, şi mai puternic, adăugând mai mult usturoi, se simţea foarte slăbită. Când tăia ceapă verde peste cartofi, foarfeca părea grea în mână, iar dinţii nu îi mai făceau faţă nici măcar la pâine. Fata avea o privire fixă. Aliide luă un castravete murat, îi tăie capetele, îl făcu felii şi începu să azvârle în gură bucăţile tăiate. Zeama lor o unse pe gât, făcându-i vocea mai suplă şi mai stăpânită.

— Soţul tău trebuie să fie un om neobişnuit.

— Este.

— Pentru că eu, una, nu am mai auzit de bărbaţi estonieni care să meargă la Vladivostok ca să-şi ia nevastă şi să o înveţe estoniană. Lumea s-a schimbat cu totul!

— Paşa este rus estonian.

— Paşa? Ei, chiar şi aşa. Eu nu am auzit nici de ruşi estonieni care să meargă la Vladivostok ca să-şi ia nevastă şi să o înveţe estoniană. Chiar aşa s-a întâmplat? De obicei,

ruşii estonieni vorbesc rusa, iar soţiile lor încep să scuipe vorbe ruseşti. Vorbesc şi împroaşcă cu coji de seminţe la fiecare cuvânt.

— Paşa este un bărbat neobişnuit.

— Cu siguranţă! Şi nu este oare Zara o fată norocoasă? De ce şi-a luat nevastă din Vladivostok?

— Acolo îşi găsise de muncă.

— Muncă?

— Da, muncă!

— Că, de obicei, cei din Rusia vor să vină aici la muncă, nu invers. Deci de muncă a fost vorba, nu?

— Paşa este un bărbat neobişnuit.

— Un adevărat prinţ, după câte zici. Şi apoi te mai şi duce în vacanţă în Canada.

— De fapt, am ajuns să ne cunoaştem mai bine acolo, în Canada. Cum ziceam, m-am dus acolo ca să muncesc pe post de chelneriţă şi întâmplător am dat peste un bărbat cunoscut.

— Şi apoi v-aţi căsătorit şi ţi-a spus că nu mai este nevoie să fii chelneriţă.

— Cam aşa ceva.

— Poţi scrie un roman despre o aşa poveste frumoasă.

— Oare?

— Răsfăţ, vacanţe şi maşini. Multe fete ar vrea să pună mâna pe un asemenea bărbat.

Colectia Bibliotecarul

1991
Vladivostok, Federaţia Rusă

În dulap este geamantanul bunicii, iar în geamantan este sacoul său matlasat

Zara ascunse cadourile primite de la Oksanka în geamantanul pe care îl păstra în dulap, fiindcă nu ştia ce va gândi mama ei despre această întâmplare. De bunică nu îşi făcea griji; ştia că n-o să-i spună mamei sale ce zisese Oksanka. Dar Zara trebuia să o înştiinţeze despre venirea Oksankăi, fiindcă femeile din apartamentul comunal oricum aveau să vorbească despre ea. Vor dori să ştie ce cadouri a adus şi atunci va trebui să-i dea fiecăreia o gură de gin. Probabil că mama ei o să fie şi ea bucuroasă de vizită şi cadouri, dar oare o să fie încântată de o slujbă pentru Zara în Germania? Ar ajuta oare dacă i-ar spune câţi dolari ar putea să trimită acasă? Dacă suma era chiar mare? A doua zi, trebuia să o întrebe pe Oksanka ce sumă ar putea promite. Poate că trebuia să clarifice şi alte lucruri. Avea să câştige destul în cinci ani cât să economisească nişte bani? Aşa putea să îşi termine studiile. Putea oare să economisească bani, dar şi să trimită acasă ceva? Sau dacă avea să fie acolo pentru o scurtă perioadă de timp, poate o jumătate de an, putea oare să economisească destul?

Zara ascunse în valiză ciorapii de la Oksanka. Dacă îi vedea mama ei, i-ar fi vândut imediat, spunând că Zara nu avea nevoie de aşa ceva.

Bunica se opri preţ de o clipă din privitul cerului.

— Ce e în valiză?

Zara îi arătă pachetul. Era un fel de plic de plastic transparent cu o poză cartonată lucioasă şi colorată a unei femei cu dinţii albi şi picioare lungi. Cartonul pachetului

avea o mică deschizătură prin care se vedeau ciorapii. Bunica răsuci pachetul în mâini. Zara vru să desfacă pachetul ca să îi arate ciorapii, dar aceasta o opri. Nu avea rost. S-ar fi rupt în mâinile ei aspre. Ar fi putut drege oare nişte ciorapi aşa de fini cu acul?

— Mai bine pune-i deoparte, spuse bunica, adăugând că şi în tinereţea ei ciorapii de mătase erau valoroşi.

Zara se întoarse la dulapul de haine şi hotărî să pună ciorapii şi restul cadourilor chiar la fundul geamantanului. Îl trase afară pe podea şi începu să scoată lucruri din el. Aveau întotdeauna în dulap valizele pline şi gata de drum. Una a mamei, una a bunicii şi una a Zarei. Spuneau că erau în caz de incendiu. Bunica le umplea şi le verifica uneori noaptea, făcând atâta zarvă, încât o trezea pe Zara. În perioada cât fusese în creştere, bunica ei înlocuia întotdeauna hainele prea mici ale Zarei cu unele noi. Aveau acolo toate documentele importante, haina cu bani ascunşi în guler şi medicamentele de care aveau nevoie, pe care le înlocuiau regulat. Aveau şi ace, aţă, nasturi şi ace de siguranţă. În plus, în geamantanul bunicii era întotdeauna un sacou matlasat gri şi ponosit. Căptuşeala îi era aproape pietrificată, iar cusăturile erau la fel de uniforme ca sârma ghimpată, un contrast neobişnuit faţă de ineleganţa sacoului.

Când era mică, Zara îşi închipuia întotdeauna că bunica ei nu vedea decât bucata de cer din fereastră, nu observa nimic din ceea ce se petrecea în casă, însă, într-o zi când valiza căzu din greşeală pe podea de pe raftul din dulap şi închizătorile se rupseră, se întoarse repede, brusc întinerită, iar gura i se căscă precum capacul unui borcan. Sacoul matlasat, pe care Zara nu îl mai văzuse până atunci, se aşternu pe podea. Bunica rămase pe scaun lângă fereastră, însă ochii ei erau fixaţi asupra Zarei, privind la ea şi înlăuntrul ei, iar Zara nu înţelegea de ce se simţea ruşinată şi de ce era un alt tip de ruşine decât cea de la şcoală, pe care o simţea atunci când răspundea greşit sau când se împiedica.

— Pune-o la loc.

Când mama ei veni acasă, lipi geamantanul şi îl legă pentru a-l închide. Închizătorile nu mai puteau fi reparate. Aşa că Zara le-a primit pentru a se juca cu ele, iar ea a

făcut din ele cercei pentru o păpușă. A fost unul dintre cele mai importante evenimente din copilăria Zarei, chiar dacă nici mai târziu nu și-a putut da seama ce s-a întâmplat și de ce, dar după aceea, ea și bunica ei au început să fie mai apropiate. Bunica începuse să îi ceară ajutorul atunci când punea legume la borcan sau când venea vremea recoltei. Mama Zarei era la muncă și nu avea niciodată timp să ude sau să plivească buruienile din grădina de legume. Zara și bunica ei aveau grijă de legume împreună, iar bunica îi spunea povești despre cealaltă țară, în acea limbă diferită. Zara auzise pentru prima dată acea limbă când se sculase o dată în miez de noapte și își auzise bunica vorbind de una singură la fereastră. O sculă pe mama ei și îi șopti că bunica păţise ceva. Mama azvârli pătura deoparte, își puse repede papucii și împinse capul Zarei înapoi în pernă fără a spune un cuvânt. Zara nu se împotrivi. Mama ei îi spuse bătrânei niște cuvinte ciudate, iar bunica răspunse cu niște cuvinte la fel de ciudate. Geamantanele erau pe podea, deschise ca niște guri. Mama atinse mâinile și pieptul bunicii și îi dădu niște apă cu Validol, iar bunica le luă fără să se uite la ea, ceea ce nu era neobișnuit – bunica nu privea niciodată pe nimeni în ochi, ci privea dincolo de cei cu care vorbea. Mama strânse valizele și le închise în dulap, apoi puse mâna pe fruntea bunicii pentru a-i lua temperatura. Rămăseseră împreună acolo, privind la întunericul de afară.

A doua zi, Zara o întrebă pe mama ei ce spusese bunica și în ce limbă vorbise. Mama încercă să evite întrebarea, concentrându-se asupra ceaiului și a pâinii, însă Zara nu se dădu bătută. Atunci mama îi spuse că bunica ei vorbea în estoniană, repetând versurile unui cântec vechi, și adăugă că bunica ajunsese un pic senilă. Mama îi spuse totuși numele cântecului: *Emasüda*. Zara îl ţinu minte, iar când mama ei nu era acasă, se duse la bunica ei și îi spuse acel nume. Bunica o privi, o privi drept în ochi pentru prima dată, iar Zara îi simţi privirea pătrunzându-i prin ochi, direct în adâncul ei, în gura ei, în gâtul ei, simţi cum gâtul i se încordează, iar privirea bunicii coboară adânc din gât înspre inimă, iar inima începe să se strângă, din inimă se adâncește în burtă, iar în burtă începe să simtă crampe, din

burtă alunecă în picioare, care încep să tremure, din picioare coboară în labele de la picioare, care încep să o usture, şi se simte înfierbântată. Bunica îi zâmbi. Acel zâmbet deveni primul lor joc, care năştea un cuvânt după altul, şi începu să înflorească nebulos şi gălbui, precum înfloresc limbile vechi, foşnind dulce precum acul unui gramofon, sunând ca un grai de sub apă. În linişte, pe şoptite, şi-au creat propria lor limbă. Era secretul pe care îl împărtăşeau doar ele, jocul lor. În timp ce mama fetei făcea treburile gospodăreşti, bunica stătea pe scaunul ei ca de obicei, iar Zara lua jucării sau alte lucruri sau pur şi simplu atingea un obiect, iar bunica îi dădea formă în estoniană, spunându-i numele, în linişte, din vârful buzelor. Dacă cuvântul era greşit, Zara trebuia să îşi dea seama. Dacă nu îşi dădea seama de greşeală, nu primea caramele, dar dacă recunoştea greşeala, gura i se umplea de dulciuri. Mamei nu-i plăcea că bunica îi dădea bunătăţi fără motiv, cum credea ea, dar nu făcea decât să pufnească dezaprobator. Zara putea astfel să păstreze cuvintele gustoase, limba dulce şi acele poveşti puţin cunoscute spuse de bunica ei despre o cafenea de undeva de acolo, o cafenea unde se servea pastă de rubarbă coaptă în aluat, cu frişcă groasă, o cafenea unde brioşele de ciocolată se topeau în gură şi unde grădina mirosea a iasomie, unde ziarele nemţeşti foşneau, dar nu numai nemţeşti, ci şi estoniene şi ruseşti, şi cravate, şi butoni, femei cu pălării frumoase şi bărbaţi îmbrăcaţi în costume negre cu tenişi şi nori de magneziu plutind înspre stradă de la o casă unde tocmai s-a făcut o poză. Promenada pe faleză după un concert de duminică. O înghiţitură de sifon în parc. Prinţesa din Koluvere care bântuia străzile noaptea. Gemul din zmeură pe pâine franţuzească la căldura cuptorului, într-o noapte geroasă de iarnă, cu lapte dulce! Şi nectar de coacăze roşii!

Zara îşi împachetă din nou valiza, puse totul deasupra broşurilor de la hotel şi deasupra ciorapilor, o închise şi o puse la locul ei în dulapul de haine. Bunica se întoarse la fereastră să privească cerul. Iarna, nu puteau pune nici o pătură pe geam, deşi era curent, chiar dacă încercaseră să-l

astupe cât de bine putuseră. Bunica trebuia să vadă cerul, chiar şi noaptea, când nu se mai vedea nimic pe el. Spunea că e acelaşi cer pe care îl aveau şi acasă. Chiar şi Carul Mare era important pentru ea, fiindcă era acelaşi cu cel de acasă, doar că se vedea mai slab, uneori trebuia să-l caute pe cer. Era întotdeauna uşor să o facă pe bunica să râdă, Zara îi arăta doar Carul Mare şi-i spunea pe nume. Copil fiind, Zara nu înţelegea de ce lucrurile stăteau aşa, abia mai târziu a înţeles că vorbea despre Estonia. Se născuse acolo, la fel ca şi mama Zarei. Apoi a venit războiul, foametea, iar războiul l-a răpus pe bunicul lor, şi ele au trebuit să scape de germani. Au venit în Vladivostok, iar aici au găsit de muncă şi mai mult de mâncare, aşa că au rămas aici.

— Ar fi rău dacă m-aş duce să muncesc în Germania? o întrebă Zara pe bunica ei.

Bunica nu îşi întoarse capul.

— Trebuie să o întrebi pe mama ta.

— Dar n-o să-mi spună nimic. Niciodată nu spune nimic. Dacă nu este de acord, nu spune nimic. Iar dacă este de acord, tot nu spune nimic.

— Mama ta nu prea spune mare lucru.

— Vrei să zici că e mută.

— Ei, haide! spuse bunica cu reproş.

— Nici nu cred că contează dacă sunt aici sau în altă parte.

— Nu este chiar aşa.

— Nu îi ţine partea!

Zara îşi sorbi ceaiul cu nesaţ şi îi alunecă pe unde nu trebuia, făcând-o să tuşească până când îi dădură lacrimile. Ea ar fi vrut să plece. Cel puţin ar fi fost departe de târşâitul papucilor mamei ei. Mamele altor copii fuseseră în mijlocul bombardamentelor pe timpul războiului şi totuşi vorbeau fără probleme, deşi bunica îi spusese că o bombă poate să sperie un copil atât de tare, încât îl amuţeşte. De ce trebuia să fie afectată în acest fel de o bombă taman mama ei? Zara ar fi plecat. I-ar trimite bunicii o mulţime de bani şi poate chiar un telescop. Ar vedea apoi dacă zicea mama ei ceva, după ce se întorcea cu o valiză plină cu bani şi îşi plătea şcoala, se făcea doctor în timp record şi cumpăra

propria lor casă. Ea ar avea propria sa cameră, unde să poată învăța în liniște, pregătindu-se pentru examene, ar avea părul aranjat în stil occidental, ar purta ciorapi lucioși în fiecare zi și bunica ar putea privi Carul Mare prin telescop.

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Zara se gândește la un plan de urgență, iar Aliide își întinde capcanele

Zara se trezi în mirosul familiar de urechi de porc fierte ce se răspândea din bucătărie. O clipă, crezu că este în Vladivostok, recunoscu zgomotul capacului zdrăngănind deasupra oalei în care fierbea apa, recunoscu mirosul atât de cunoscut de șoric, îi lăsă deja gura apă, dar apoi coada unei pene o înțepă în obraz – apăruse din pernă –, așa că își deschise ochii și văzu colțul necunoscut al unei carpete finlandeze, ce atârna pe perete. Era în casa lui Aliide Truu. Tapetul se decojea, iar hârtiile erau lipite pieziș. O pânză de păianjen fragilă atârna între carpetă și tapet, în ea legănându-se o muscă moartă. Zara mișcă cu un deget colțul carpetei și un păianjen fugi să se ascundă sub ea. Când se pregăti să apese colțul carpetei peste păianjen, ca să-l strivească, își aminti că dacă omorai un păianjen îți murea mama. Mângâie carpeta. Pielea capului și-o simțea ușoară, iar restul pielii, precum primăvara sub cămașa de noapte de flanelă. Șosetele muiate în alcool fuseseră neplăcut de reci pe timpul nopții, însă acum erau calde și simțea încă mirosul de săpun. Zara zâmbi. Soarele se strecura înăuntru prin crăpătura draperiilor, până și acestea erau exact așa cum își imaginase că vor fi.

Patul ei era făcut în camera din față. Camera din spate era prea plină de plante puse la uscat ca să aibă loc de pat. Podeaua, paturile, rafturile și mesele erau acoperite de ziare, pe care erau răsfirate gălbenele, coada-calului, mentă, coada-șoricelului și chimen. Pe perete atârnau pungi umplute cu felii uscate de măr și pâine neagră uscată. Pe măsuțele din fața ferestrei erau adunate în soare tincturi de casă.

Unul dintre borcane părea să aibă viermi, iar Zara îşi întoarse de îndată privirea de la el. Aerul camerei din spate era atât de apăsător din pricina ierburilor, încât fata abia ar fi putut să adoarmă acolo. Cu toate acestea, Aliide îşi făcuse un culcuş pe covorul zdrenţuit din faţa camerei din spate, îngrămădind cu grijă frunzele plantelor care acopereau ziarele, astfel încât să creeze pe podea un spaţiu îndeajuns de mare pentru un copil. Zara îi propusese să doarmă ea acolo, dacă Aliide n-avea loc. Probabil că bătrâna se temea că fata o să strivească ierburile când s-ar fi răsucit în somn. Mirosul de leacuri băbeşti umpluse şi camera din faţă, dar nu era la fel de puternic. Acolo nu erau decât mormane de faguri, câteva borcane şi şiraguri împletite de usturoi, care atârnau în cui lângă sobă. Lângă dulapul radioului era o stivă de perne. Dantela albă a feţelor de pernă era îngălbenită, dar încă străluceau în lumina difuză a camerei. Zara se uită pe furiş la ele înainte de a se duce la culcare. Fiecare în parte avea iniţialele cuiva şi nici una nu era la fel.

Uşa de la bucătărie, unde fierbeau urechile de porc, era închisă, dar radioul mergea destul de tare încât să îl audă din cameră. La radio se vorbea despre cum se prăbuşise turnul radio din Varşovia cu un an în urmă. Cea mai înaltă construcţie ridicată vreodată a fost de 629 de metri înălţime. Zara sări din pat. Inima îi bătea cu putere.

— Aliide?

Zara privi afară pe geam şi se aşteptă să vadă fie o Volgă neagră, fie un BMW. Însă în curte nu era nimic neobişnuit. Încercă să audă ceva ieşit din comun, dar tot ce putea auzi era zvâcnirea propriului sânge, radioul, ticăitul ceasului şi scârţâitul podelei în timp ce se furişa către bucătărie. Oare stăteau acolo, în linişte, Paşa şi Lavrenti, savurând un ceai? Oare o aşteptau? Oare nu le stătea tocmai în fire să o lase să se scoale liniştită şi să vină în bucătărie fără teamă? Nu ar fi fost cel mai diabolic plan şi astfel cel mai bun la care s-ar fi putut gândi? S-ar sprijini într-o margine a mesei, nonşalanţi, fumând o ţigară şi răsfoind ziarul. Ar zâmbi apoi când Zara intra în bucătărie. Ar forţa-o pe Aliide să rămână tăcută şi să stea între ei, iar bătrâna ar privi cu ochii larg deschişi, plini de spaimă şi de lacrimi. Deşi era

cam greu să şi-o imagineze pe Aliide cu o astfel de expresie pe faţă.

Zara împinse uşa să o deschidă. Era greu de urnit şi scoase un zgomot puternic în timp ce se deschidea. Bucătăria era goală. Nu era nici urmă de Paşa sau Lavrenti. Pe masă se aflau cartea de bucate a lui Aliide, un ziar deschis şi câteva coroane. Urechile de porc fierbeau sub un nor de aburi. Podeaua era umedă în faţa chiuvetei. Aceasta era goală, la fel şi albia, iar găleţile de lături erau pline până la refuz. Aliide nu se vedea nicăieri. Uşa de la intrare era deschisă, iar Zara rămase locului, uitându-se la ea. Oare aveau să vină acum?

Aliide păşi înăuntru.

— Bună dimineaţa, Zara! Se pare că aveai nevoie de un somn bun.

Femeia lăsă o găleată de apă pe podea.

— Ce-i asta? Ce ţi-ai făcut la păr?

Zara se aşeză la masă şi îşi frecă ţeasta. O mirişte de păr aspru, ca o adiere pe gâtul ei.

Lângă zaharniţă era foarfeca. O luă şi începu să-şi taie unghiile. Semiluni lăcuite cu roşu şi zdrenţuite cădeau pe muşama.

— Sigur găseam noi cum să-ţi vopsim părul. Puteam să-l înroşim cu rubarbă.

— Nu contează.

— Lasă unghiile. Am o pilă pentru unghii pe aici pe undeva. Pot fi îngrijite cum trebuie.

— Nu e nevoie.

— Zara, soţul tău nu ştie că eşti aici. De ce ar şti? Ai putea fi oriunde. Bea nişte cafea şi calmează-te. Am măcinat nişte boabe de cafea adevărate azi-dimineaţă.

Îi turnă cafea Zarei şi se duse să ridice urechile de porc din oală cu o strecurătoare, punându-le apoi pe farfurie, privind-o din când în când pe Zara în timp ce mânuia foarfeca. După ce-şi tăie unghiile, Zara începu să amestece cu lingura cristalele mari şi galbene de zahăr. Vârful degetelor ei păreau goale şi curate. Şoaptele slabe ale zahărului se amestecară liniştitor cu bâzâitul frigiderului. Ar fi trebuit oare să încerce să pară cât mai senină? Sau ar fi fost mai bine să-i spună

cum era Paşa de fapt? Cum ar fi putut s-o convingă mai bine pe Aliide să o ajute? Sau poate că ar fi fost mai bine să încerce să uite o vreme de Paşa şi să se concentreze asupra lui Aliide. În orice caz, trebuia să încerce cel puţin să gândească limpede.

— Te găsesc întotdeauna.

— Cine?

— Soţul meu.

— Înseamnă că nu e prima dată când fugi.

Lingura Zarei se opri în zaharniţă.

— Nu e nevoie să răspunzi.

Aliide aduse la masă o farfurie cu urechi de porc.

— Trebuie să recunosc că, în halul în care eşti, nu prea poţi să fii o iscoadă.

— Iscoadă?

— Nu face pe proasta, fetiţo. Cineva tânăr, care este trimis să afle dacă este ceva de valoare în casă. De obicei se întind în mijlocul străzii, prefăcându-se răniţi. Iar maşinile opresc şi atunci, vai, uite cum o ia din loc maşina furată. Mai bine ai fi aşteptat să apari abia după ce ar fi venit fiică-mea în vizită.

Aliide se opri din vorbit şi începu să umple farfuriile, uitându-se încă degajată, din când în când, la Zara. Cu siguranţă aştepta ca Zara să spună ceva. Oare Aliide îi întinsese o capcană? Zara cântări spusele femeii, dar nu părea să fie nimic neobişnuit în spatele lor. Aşa că puse doar o întrebare simplă:

— De ce?

Aliide nu răspunse de îndată. Cu siguranţă, se aştepta la o astfel de întrebare.

— Atunci ar veni o mulţime de vizitatori din sat, curioşi să vadă ce cadouri am primit. Dar le-aş ascunde aproape pe toate în putinei. Aş lăsa doar vreo două pachete de cafea ca să le arăt. Nu că acum ar fi ceva în putineie, sunt goale, au doar câteva macaroane şi făină, aşteaptă numai să vină fata mea. Atunci o să-şi răsfeţe mama.

Zara continuă să amestece cu lingura în zaharniţă, zahărul devenind între timp lipicios şi fără formă, şi încercă în acelaşi timp să îşi dea seama unde voia Aliide să ajungă.

— Am rugat-o să-mi aducă de toate.

Zara se prinse deodată. O maşină! Venea fata lui Aliide cu maşina?

— Vine cu maşina. Talvi mi-a promis că îmi aduce un televizor nou în locul Rekordului vechi, ce spui de asta? Incredibil cum se pot aduce electronice peste graniţă acum, uite aşa de simplu.

Zara luă cu lingura o ureche de porc. Cuţitul clincăni pe farfurie, iar furculiţa străpunse urechea uşor. Nu nimerea cu nici un chip, furculiţa clănţănea pe farfurie, iar degetele zguduiau tacâmurile, trebuia să-şi relaxeze mâinile, altfel Aliide îşi dădea seama că încerca să îşi stăpânească tremurul mâinilor. Nu trebuia să pară prea nerăbdătoare, trebuia să-şi mănânce porţia de ureche de porc şi să vorbească în acelaşi timp – mestecatul calmându-i vocea. Zara întrebă încotro pleca Talvi de acolo, o s-o ia direct spre Tallinn? Poate o lua şi pe Zara spre cel mai apropiat oraş – care o fi fost ăsta? –, nu putea să meargă cu autobuzul sau cu trenul, fiindcă Paşa ar afla de îndată şi aşa ar afla şi miliţia. Aliide îi atrase atenţia că acum miliţia se numea poliţie, dar Zara continuă – cu siguranţă Aliide înţelegea că trebuia să ajungă în Tallinn în secret. Dacă ar fi văzut-o cineva, călătoria ei s-ar fi terminat pe loc.

— Trebuie doar să mă ducă cineva în Tallinn, atât.

Sprâncenele lui Aliide se încruntară. Era semn rău, dar Zara nu se mai putea opri acum, vorbea din ce în ce mai repede şi mai stricat, sărea peste cuvinte, întorcându-se apoi să le spună; închipuie-ţi, o maşină! Talvi avea maşină. Putea să îi rezolve astfel toate problemele. Când venea?

— Curând.

— Cât de curând?

— Poate peste două zile.

Dacă Paşa nu o găsea înainte, Zara putea să fugă în Tallinn cu ajutorul lui Talvi. De acolo trebuia să găsească o soluţie să treacă din Tallinn în Finlanda, poate reuşea să se ascundă într-un camion din port sau altundeva. Cum făcea oare Paşa să treacă oameni peste graniţă? La graniţă, portbagajele erau controlate, asta ştia. Trebuia să fie într-un camion, un camion finlandez, fiindcă finlandezii puteau

întotdeauna să treacă mai uşor graniţa. De paşaport nu avea cum să facă rost, decât dacă fura unul de la vreo finlandeză de vârsta ei. Era extrem de greu, nu putea să facă aşa ceva de una singură. Mai întâi Tallinn. Trebuia să o convingă acum pe Aliide să fie de partea ei. Dar cum, cum putea să netezească acea cută dintre sprâncenele bătrânei? Trebuia să se calmeze, să uite pentru scurt timp de Talvi şi maşina ei şi să nu o mai neliniştească pe Aliide cu nerăbdarea ei. Atâtea posibilităţi aburinde i se perindau în minte, nu putea să le domolească, nici măcar cât să gândească situaţia în ansamblu. Tâmplele îi zvâcneau. Trebuia să respire adânc şi să pară demnă de încredere, asemeni acelor fete pe placul celor vârstnici. Trebuia să încerce să fie drăguţă şi politicoasă, manierată şi serviabilă, dar avea faţă de târfă şi gesturi la fel, chiar dacă o ajuta că îşi tăiase părul. La naiba, nici nu trebuia să mai încerce.

Zara îşi aţinti ochii asupra cănii lui Aliide. Dacă se putea concentra asupra unui obiect, putea atunci să răspundă cu mai multă uşurinţă oricărei întrebări. Porţelanul îngălbenit avea crăpături negre ce aduceau cu o pânză de păianjen. Marginile cănii erau translucide şi aminteau de o piele tânără, deşi cana era veche. Era foarte puţin adâncă şi avea o formă elegantă, iar în comparaţie cu alte lucruri din bucătărie, părea să aparţină unei alte lumi, o lume dispărută. Zara nu mai vedea vreun alt vas din acel set în dulapul bătrânei, deşi Zara nu putea şti ce alte vase avea aceasta în casă, în afara celor puse la vedere. Aliide bea din acea cană cafea, lapte şi apă, clătind-o doar înainte de a turna ceva în ea. Era sigur cana personală a lui Aliide. Zara îi urmări crăpăturile şi aşteptă următoarea întrebare.

Aliide împinse castronul cu roşii înspre ea.

— Am avut o recoltă bună anul ăsta.

O muscă se plimba printre roşii.

Zara se aplecă deasupra lor.

Aliide alungă musca.

— Muştele îşi depun ouăle numai pe carne.

Aliide era atentă. Încercă să obţină ceva mai multe detalii de la fată despre interesul său faţă de Finlanda, însă

aceasta nu părea să mai întrebe nimic despre Talvi sau despre alegeri. Doar clincănea furculița în farfurie, gura ei devora urechea cu spor, ceașca de cafea scotea câte un clinchet, sorbea cu zgomot, de se auzea peste sunetele radioului, atingându-și din când în când părul tuns. Pieptul îi tresălta. Mașina a stârnit-o pe fată, nu noul televizor sau altceva. Poate chiar nu-i păsa de acele lucruri sau poate că era de fapt al naibii de deșteaptă. Dar putea o zdreanță ca asta să fie o iscoadă? Sau o hoață? Aliide putea să își dea seama când avea de-a face cu un hoț. Însă această fată nu avea ochi destul de agili, cum aveau hoții. Privirea fetei era ca a unui câine, atent fără încetare la copiii care încercau să-l calce pe coadă. Expresia feței se ascundea întotdeauna, iar corpul căuta să i se ghemuiască în sine. Hoții nu erau niciodată așa, nici măcar cei care fuseseră bătuți ca să învețe meseria. Iar când adusese vorba de cadourile din Finlanda, în obrajii ei nu apăruse nici un pic de culoare, cum se aștepta să vadă Aliide, acea licărire familiară de lăcomie, acel tremur de groază din voce, nici acela nu apăruse. Sau poate că voia să fure mașina?

Aliide o puse la încercare, lăsând-o singură în bucătărie și ducându-se afară, apoi trăgând cu ochiul de la fereastră, însă fata nu se repezi la geanta ei și nici nu se uită la bancnotele întinse pe masă, chiar dacă Aliide le răsfirase acolo înadins, ridicând una mai târziu ca subiect de conversație, ținând-o în aer și spunând: „Uită-te la astea, sunt vechi de aproape două luni, coroane, nu mai avem ruble, închipuie-ți!". A vorbit mult despre ziua cea mare a reformei monetare, 20 iunie, iar după aceea a adunat banii într-un colț al dulapului de vase, dar fata nu a băgat de seamă. În timp ce Aliide sporovăi mai departe despre căderea valutei și despre cum rublele deveniseră hârtie igienică, putea citi o privire distantă pe fața fetei, în timp ce aproba politicoasă din cap, din când în când, răpind câte un cuvânt în minte, apoi lăsându-l să dispară fără a reacționa. Mai târziu, când Zara nu era în preajmă, Aliide se duse să numere bancnotele. Nici nu fuseseră atinse. Aliide încercă să insinueze cât de frumoasă era pădurea ei, dar nu văzu nici cea mai mică urmă de interes în ochii ei.

În schimb, când rămase singură, îşi frecă braţele şi apoi se concentră asupra zaharniţei din vechile timpuri, ce se afla pe masă, urmărindu-i crăpăturile şi modelul cu degetul, uitându-se prin el la bucătărie. Nici un hoţ nu ar fi interesat de un vas spart. Aliide făcu la fel şi în cealaltă cameră, lăsând-o pe fată singură, în timp ce ea se duse să aducă apă de la fântână. Înainte să plece, trase puţin draperiile de la o fereastră, îndeajuns cât să poată privi înăuntru din grădină şi să poată vedea ce făcea musafira ei. Fata se plimbă prin cameră şi se opri la şifonier, însă nu îl deschise, nici măcar un sertar, doar atinse cu mâna partea exterioară, ba chiar îşi puse obrazul pe suprafaţa vopsită în alb, mirosi garoafele de pe masă, aranjă broderiile de pe marginea neagră a feţei de masă, macii, crinii, celelalte, le pipăi frunzele verzi şi îşi fixă privirea asupra materialului de parcă ar fi vrut să înveţe să brodeze. Dacă era o hoaţă, era cea mai proastă hoaţă din lume.

Aliide o sună pe Aino înainte ca fata să se trezească şi îi spuse că avea febră şi nu se simţea în stare să se ducă să ridice în acea zi pachetul cu ajutoare sociale. Lapte mai avea încă, aşa că Aino putea să aducă mai mult într-o altă zi. Aino voia să mai vorbească despre Kersti, care văzuse o lumină stranie în pădure, era un OZN, Kersti leşinase şi se trezise abia peste o oră, pe acelaşi drum, fără să îşi poată aminti dacă OZN-ul o dusese undeva sau nu. Aliide o întrerupse şi îi spuse că se simţea foarte slăbită şi că ar fi trebuit să se ducă să se întindă, trântindu-i aproape telefonul în nas. Avea destule ciudăţenii la care să se gândească la ea în casă. Trebuia să scape de fată înainte ca Aino sau altcineva din sat să vină în vizită. Ce o apucase oare de o lăsase pe fată să înnopteze acolo?

Fata mâncă cu zgomot. Obrajii îi luceau precum pojghiţa unui măr. Îi străluceau ochii când se gândea la maşină, deşi clar încerca să-şi ascundă entuziasmul. Era o actriţă slabă, aşa nu avea cum să ajungă nicăieri. Şi ce încercase să facă cu acea tunsoare, ca a unui vârf de copac retezat, care atrăgea şi mai mult atenţia decât cea dinainte.

Aliide se duse la cămară să aducă nişte castraveţi muraţi. Alifia de gălbenele făcută pentru Talvi se întărea în dulap,

în faţa borcanelor de castraveţi. Era singurul lucru pe care Talvi s-ar învoi să-l ducă de acolo în Finlanda. Fiicei sale îi plăcea crema, însă nu învăţase să şi-o facă singură. Nu lua niciodată borcane cu castraveciori, deşi îi plăcea să-i mănânce cât era în vizită. Ar fi putut pune câte borcane voia pe bancheta din spate a maşinii, dar când Aliide încercă să le pună pe furiş în maşină, Talvi le scoase imediat. Voia oare fata care zdrăngănea în bucătărie să fure maşina lui Talvi sau căuta doar un mijloc de evadare? Aliide nu putea şti.

Diferenţa la finlandezi era că aceştia nu puneau hrean în murături.

Se aşeză la masă şi îi oferi fetei câteva felii de castraveţi muraţi cu mărar şi smântână şi gogonele.

— Am avut o recoltă bună anul ăsta.

Zara nu se putea decide ce fel de murături să ia, aşa că se întinse spre castraveciorii acri mai întâi, apoi către castronul cu gogonele. Mâna îi tremură, iar castronul căzu pe podea. Bufnitura o făcu sa sară de pe scaun, cu mâinile înălţate deasupra capului. Iar stricase totul. Castronul smălţuit zăcea răsturnat lângă preş, iar pe cimentul gri erau dâre de smântână. Din fericire, castronul nu era de sticlă, aşa că nu spărsese nimic. Însă ar fi putut sparge ceva în curând dacă nu îşi putea stăpâni tremurul mâinilor. Trebuia să şi le ţină sub control şi trebuia să o facă pe Aliide să înţeleagă că nu mai avea mult timp la dispoziţie. Aliide tot nu părea supărată pe Zara, care făcuse încă o dată mizerie, ci aduse doar o cârpă şi începu să cureţe, liniştind-o pe fată în şoaptă. Nu era nici o problemă. Când în sfârşit îi trecu prin minte Zarei să o ajute, mâinile încă îi tremurau.

— Zara dragă, nu e decât un castron cu castraveciori. Întoarce-te acum la masă.

Zara îi repetă că fusese un accident, dar Aliide nu părea interesată de scuzele ei şi o întrerupse.

— Aşadar, bărbatul tău are bani.

Zara se întoarse la locul ei. Acum nu trebuia decât să se concentreze să discute frumos cu Aliide, fără să-i facă şi mai multă mizerie în casă. Zara, fii cuminte. Nu te gândi, oricum nu mai eşti în stare să gândeşti. Răspunde doar la întrebări. Poţi să vorbeşti despre maşină mai târziu.

— Are.
— Mulţi?
— Mulţi.
— Atunci de ce lucra soţia unui bărbat atât de bogat pe post de chelneriţă?

Zara îşi frecă lobul urechii. Nu era nici un cercel acolo, ci doar o gaură care abia se mai simţea. Ce să răspundă acum la această întrebare? Era proastă, prea înceată să poată inventa ceva, dar dacă nu îi răspundea, Aliide o să creadă că ascundea ceva foarte grav. Putea să susţină în continuare că a fost chelneriţă şi să fie la fel de convingătoare? Aliide o măsura din cap până în picioare, iar fata se nelinişti din nou. Nu era chip să facă faţă situaţiei cu bine. Paşa avea dreptate, îi trebuia o bătaie bună. Poate că Paşa avea dreptate şi când spusese că ea era genul care ştia să se poarte doar de frica nuielei. Poate că într-adevăr avea ea ceva, un defect din naştere. Poate chiar nu era bună de nimic. Şi pe când Zara se gândea cât de rău eşuase în încercarea de a se comporta frumos, cuvintele începură să-i curgă din gură înainte să se gândească ce însemnau cu adevărat. Foarte bine, nu fusese chelneriţă. Fata apăsă gaura din lobul urechii, cealaltă mână ridicându-se să pipăie adâncitura de la baza claviculei. Capul şi gura ei erau separate de ea, nu le mai lega nimic. Povestea se revărsă pur şi simplu, fără să poată să-i ordone să se retragă. Îi spuse lui Aliide că fuseseră în vacanţă în Canada, într-un hotel de cinci stele, plimbându-se toată ziua prin împrejurimi într-o maşină neagră. Şi ea avea câte o blană pentru fiecare zi a săptămânii şi blănuri de seară şi altele de zi, blănuri de purtat afară şi blănuri de purtat înăuntru.

— O! Cred că te-ai simţit grozav.

Zara îşi şterse marginea gurii. Îi ardea faţa de ruşine. Şi făcu ce făcea întotdeauna când se simţea ruşinată: îşi fixă gândurile şi privirea în altă parte. Aliide, bucătăria şi cratiţa cu urechi de porc dispărură. Se uită lung la mâinile sale. Spuma rămasă pe deget după ce îşi ştersese gura arăta ca balele unui şarpe pe o frunză de mur. O gâză din acelea ce secretă un cocon de spumă. Se concentră asupra ei, un animăluţ e cel mai indicat atunci când voiai să-ţi îndepărtezi

gândurile de la corpul tău. O larvă de stupitul-cucului, ascunsă într-un botişor de scuipat întărit, botişorul ocroteşte larva de prădători şi nu o lasă să se usuce. De unde auzise de aşa ceva? De la şcoală? Îşi aminti de zgomotul liniştitor al manualului de la şcoală. Mirosul de hârtie şi lipici. Ascultă o clipă foşnetul din mintea sa, îndreptându-şi gândurile către o pagină uscată din manualul ei şi se calmă, lăsă în urmă larva şi iarăşi îi pătrunse în urechi programul de la Vikerraadio, mintea revenindu-i în bucătăria lui Aliide, cu crăpăturile de pe jos, cu muşamaua ei şi lingurile de aluminiu. Un flacon cu vitamina C în colţul mesei, inscripţionat pentru siguranţă cu litere în alfabetul chirilic, tablete zaharisite, vitamina C, seria de certificare sovietică, sticla maro atât de cunoscută. Zara întinse mâna să îl ia şi repetă în gând cuvintele ruseşti atât de liniştitoare de pe etichetă, deschise capacul cu un zgomot familiar. În copilărie mânca adesea, în secret, flacoane întregi, gustul acrişor, portocaliu intens i se răspândea în gură, ca şi mirosul de farmacie. Pulsul îi revenise la normal când se întoarse către Aliide să îşi ceară scuze că se tulburase atât de rău şi îi spuse că nu voia decât să poată vorbi ca o fată normală şi obişnuită. Nu voia să pară arogantă.

Aliide râse.

— Fata nu vrea să pară vreo hoţomană.

— Poate.

— Nici soţie de mafiot.

— Poate.

Aliide nu mai continuă discuţia şi nici nu o întrebă pe Zara de ce nu se putea întoarce în Rusia sau de ce nu se putea duce acasă.

Ceasul ticăia. Focul trosnea în sobă. Limba Zarei era înţepenită. Crăpăturile din podeaua de ciment se vedeau ca în ceaţă, de parcă s-ar fi mişcat uşor fără încetare.

— Asta este, spuse Aliide într-un final, ridicându-se de la masă şi fluturând un plici spre lampă, în jurul căreia zburătăceau gâze. Apoi se duse să fiarbă nişte borcane în cazan. Vino să mă ajuţi. Ciorapii muiaţi în alcool par să te fi ajutat, cel puţin n-ai prins vreo răceală. Îţi caut un batic de îndată, ca să-ţi acoperi capul ăla.

Colectia Bibliotecarul

1991
Berlin, Germania

Zara îmbracă o fustă de piele roşie şi învaţă bunele maniere

Prin gaura cheii strălucea o lumină. Zara se trezi pe o saltea lângă uşă. Din lobul inflamat al urechii îi curgea puroi, îi simţea mirosul. Bâjbâi după sticla de bere de pe podea. Gura sticlei era lipicioasă, iar când bău îşi simţi gâtlejul la fel, din uscat – lipicios şi aspru. Picioarele îi atinseră tocul uşii. Paşa şi Lavrenti erau de cealaltă parte a uşii. Zdrenţele îngălbenite de nicotină din tapet se mişcau în ritm cu respiraţia rece a lui Paşa, însă nu era nimic îngrijorător în asta. Sau poate că era? Zara ascultă. Auzea vocile bărbaţilor prin peretele subţire, păreau să se distreze. Oare vor fi destul de binedispuşi încât s-o lase să facă un duş? Buna lor dispoziţie se putea schimba în orice moment, iar Zara trebuia să se descurce cum putea cu clienţii. În curând avea să vină primul client. Altfel, cei doi nu ar fi la posturile lor. Încă puţin putea să mai aştepte, apoi trebuia să se pregătească, să nu-i dea lui Paşa motive de nemulţumire. Lavrenti nu se plângea niciodată, ci îşi făcea pur şi simplu munca şi îl lăsa pe Paşa să se ocupe de mustrări. Zara scobi lemnul ce se ivea de sub vopseaua scorojită a parchetului. Lemnul era atât de moale, încât degetul i se adâncea în el. Oare sub saltea era lemn sau ciment? Linoleum era sigur, dar ce era oare sub el? Dacă era acelaşi tip de lemn, putea ceda în orice clipă. Iar Zara s-ar prăbuşi cu el cu tot, dispărând printre dărâmături. Ar fi fost minunat.

Cuţitul lui Lavrenti se auzi din nou cojind aşchii din lemnul de pe perete. Cioplea în lemn de fiecare dată când

stătea de pază. Cioplea tot felul de lucruri, în special echipament de antrenament pentru fete.

Zara trebuia să se scoale. Nu putea să zacă, oricât de mult i-ar fi plăcut. Luminile colorate de la clădirea de vizavi stropeau camera cu pete roşii. Se auzea huruitul maşinilor care treceau prin faţa casei, iar din când în când vuietul era spart de câte un claxon. Atâtea maşini, atâtea tipuri şi mărci diferite. Fumă o ţigară Prince, ca acelea la care se făcea reclamă pe panourile publicitare pe care le văzuse din maşină în drum spre locul în care era acum. Fusese încătuşată de portiera maşinii atunci. Paşa şi Lavrenti dăduseră radioul la maximum. Nu ştiuse până atunci că o maşină poate circula atât de repede. Degetele lui Paşa băteau încet ritmul pe volan de fiecare dată când trebuiau să oprească. Degetele sale tatuate săltau pe volan. Paşa se decise ca Zara să nu agaţe pe nimeni în faţa benzinăriei, chiar dacă erau destule camioane şi bărbaţi. A stat pe marginea autostrăzii jumătate de noapte, în fusta de piele roşie pe care i-o dăduse Paşa, însă nimeni nu a vrut-o. Paşa şi Lavrenti priveau de departe, din maşină, apoi Paşa veni dintr-odată, o trase de păr şi îi desfăcu rujul, mânjind-o apoi cu el pe toată faţa. O împinse apoi în maşină şi îi spuse lui Lavrenti :

— Uită-te la clovnul ăsta.

Şi Lavrenti râse :

— Las' că-nvaţă ea. Toate învaţă.

Paşa îşi dădu jos tricoul în maşină şi îşi săltă umerii de parcă încerca să îşi aranjeze epoleţii tatuaţi. Lavrenti îl salută milităreşte rânjind. La hotel, Paşa îi porunci Zarei să se spele pe faţă, îi cufundă capul în chiuveta care se umplea cu apă şi i-l ţinu acolo până ce fata leşină.

Acum Paşa vorbea din nou cu Lavrenti despre măreţul său plan, el avea un viitor. De-asta reflecta atât de des la ce înseamnă viaţa. Cei doi bărbaţi urmară aceeaşi rutină ca de obicei, zi după zi şi noapte după noapte, de la un client la altul. Paşa spunea că, pentru prima dată, toate visele sale păreau realizabile, iar strânsul banilor era floare la ureche. În curând avea să aibă propriul atelier de tatuaje. Apoi avea să aibă propria sa revistă cu tatuaje. În Occident existau reviste de specialitate, iar unele erau alcătuite numai

din poze cu tatuaje, tot felul de tatuaje pline de culoare, în genul celor pe care avea să le facă Paşa.

Toată lumea râdea de planurile sale. Cine voia atelier de tatuaje, când poţi avea hoteluri, restaurante, companii petroliere, companii feroviare, ţări întregi, milioane, miliarde. Absolut totul era posibil, tot ce-ţi puteai imagina. Însă lui nu-i păsa, îşi mângâia doar epoleţii tatuaţi, care erau la fel ca ai tatălui său. Tatăl său fusese în Perm în 1936, iar pe epoleţii săi scria „NKVD" – acronimul poliţiei de stat. În glumă se zicea că era prescurtarea de la „Nimic nu este mai puternic decât prietenia între hoţi". Chiar şi Lavrenti zâmbea la visele lui Paşa, probabil că îl credea puţin nebun. Lavrenti spunea că el însuşi era deja un om bătrân. Avea în spate 25 de ani în serviciul KGB şi şi-ar fi dorit ca viaţa sa să fi continuat aşa cum era înainte de toată nebunia asta cu Elţin şi Gorbaciov. Nu voia decât ce era bine pentru copiii lui, nu voia să le lipsească nimic, atâta tot. Poate că de-asta Lavrenti dorise să lucreze cu Paşa – el şi Paşa erau singurii care se mulţumeau cu mai puţin decât alţii. E adevărat că Paşa voia un cazinou, o ţară şi un miliard, dar aceste lucruri nu îl stârneau la fel de mult ca atelierul de tatuaje.

Paşa exersa pe fetele scoase din circulaţie pentru studioul său. Fete precum Katia. Paşa strigase că ea va fi cea mai bună dintre toate şi fusese mulţumit de tatuajul pe care i-l făcuse pe piept, înfăţişând o femeie cu sâni imenşi, care îi făcea felaţie unui drac. Spusese că avea nevoie de mult exerciţiu, chiar dacă mânuia acul la fel de uşor ca pistolul, aşa că mai scrijelise un drac pe braţul Katiei. Avea un penis mare şi păros.

— La fel de mare ca al meu! râsese Paşa.

De atunci Katia dispăruse.

Zara deschise fiola de nitrit de amil şi inhală. Dacă Paşa o să înceapă să exerseze pe ea, asta însemna că-i venise şi ei vremea.

— Un atelier de tatuaje ar fi un simbol pentru tot, pentru Dumnezeu, pentru mama mea din Rusia, pentru sfinţi, pentru tot ce există!

Lavrenti izbucni în râs.

— Simbol... De unde-ai învăţat un cuvânt ca ăsta?

— Tacă-ţi fleanca, i-o tăie Paşa jignit. Tu nu înţelegi nimic.

O a treia voce luă formă, acoperind vocile lui Paşa şi Lavrenti, un client. Vocea unui client se putea distinge întotdeauna.

Zara auzi un beţiv cântând în germană în josul scărilor. Era şi un american în grup. Zara îl rugase la un moment dat pe un american să îi ducă la oficiul poştal o scrisoare către mama ei, dar el o dăduse lui Paşa, iar Paşa venise şi...

Zara luă din dulap fusta de piele roşie şi pantofii cu toc roşii. Tricoul era de copil. Roşu. Paşa era de părere că numai tricourile de copii erau îndeajuns de strâmte ca să trezească dorinţa unui bărbat. Fumă o ţigară Prince. Mâinile nu îi tremurau decât puţin. Îşi turnă câteva picături de valeriană în pahar. Părul îi era aspru de la fixativul de ieri şi de la spermă.

Într-o clipă, uşa se va deschide şi se va închide, zăvorul va fi coborât, conversaţia lui Paşa şi Lavrenti o să continue, atelierul de tatuaje şi fetele bune din Occident şi tatuajele colorate. Curând, cureaua o să se desfacă, fermoarul o să se deschidă, apoi lumina colorată, Paşa o să facă gălăgie de partea cealaltă a uşii, Lavrenti o să râdă de prostia lui, iar Paşa o să se simtă jignit, iar în cameră clientul ei o să geamă şi fesele ei vor fi despărţite, i se va porunci să şi le ţină despărţite, şi mai mult şi mai mult şi mai mult, şi i se va ordona să îşi introducă un deget în ea. Două degete, trei degete, trei degete de la ambele mâini, lărgeşte mai mult! Mai mare! I se va porunci să spună Nataşa şi-o ia! Nataşa trebuie să-şi deschidă pizda pentru că o s-o primească! Ce-o să primească? Spune! Spune! Iar Zara o să spună că „Nataşa will es“.

Nimeni nu o întreba de unde e sau ce ar fi făcut dacă nu ar fi fost aici.

Uneori, cineva o întreba ce i-ar plăcea Natașei, ce ar umezi-o, cum voia Nataşa şi cum îi plăcea Natașei să o facă.

Uneori, cineva o întreba cum îi plăcea ei.

Atunci era şi mai rău, pentru că nu avea un răspuns.

Dacă era întrebată despre Natașa, avea deja gata un răspuns rapid.

Dacă era întrebată despre ea însăși, îi lua ceva până să reușească să se gândească ce ar fi răspuns dacă ar fi fost întrebată de Natașa.

Iar acel scurt moment îi dovedea clientului că mințea.

Atunci ar fi urmat o serie de întrebări.

Dar asta se întâmpla foarte rar, abia dacă se întâmpla vreodată.

În general, trebuia doar să spună că nu fusese satisfăcută niciodată atât de bine ca atunci. Era foarte important pentru clienți. Iar majoritatea o credeau.

Toată sperma, tot părul, părul din gâtul său, și cu toate acestea, o roșie avea încă gustul unei roșii, brânza avea gust de brânză, brânza cu roșii aveau gust de brânză cu roșii, chiar dacă avea încă păr în gât. Probabil că asta însemna că e încă în viață.

În primele săptămâni s-a uitat la videoclipuri. Un vârtej de Madonna și *Erotica* și *Erotica* și Madonna.

Fusese singură.

Ușa era încuiată.

În cameră avea o oglindă.

Încercase să danseze în fața oglinzii imitând mișcările și vocea Madonnei, încercase din răsputeri. Era greu, chiar dacă părul îi era decolorat și cârlionțat precum al Madonnei. Mișcările erau dificile pentru că mușchii o dureau, dar se străduia. Și încercă să își contureze ochii ca Madonna. Mâinile îi tremurau. Încercă din nou. Avea o săptămână la dispoziție ca să reușească. Fardurile nemțești erau bune. Dacă reușea să se machieze la fel de bine ca Madonna, nu ar mai fi contat că nu dansa la fel de bine.

Când Pașa s-a hotărât că venise timpul, Zara fusese luată la o băută. Acolo erau o mulțime de alte fete și mulți oameni de-ai lui Pașa, mai erau și clienți, dintre care unul trebuia servit cu băutură sau mâncare, nu li se spusese de ce, dar tuturor fetelor li s-a spus să îi facă pe plac. Acel client avea un burdihan cât toate zilele, un pahar cu Jim

Beam clătinându-se în mână, gheața clincănea, casetofonul cânta, mirosul rece al produselor de curăţat nemțești și al vodcăi plutea prin apartament. La început vocile începuseră să se ridice, iar Zara trebuia să îl liniștească pe client, dar Paşa începu să bată repede darabana în canapea, aşa cum făcea tot timpul. După ce făcu asta un timp, se ridică în picioare şi urlă cine se credea acel bătrân ciudat, apoi urlă alte lucruri. Fetele începură să caute un loc unde să se ascundă. Zara observă că unul dintre oamenii lui Paşa îşi dusese mâna la armă, iar alţii se postaseră în faţa uşii. Îşi dădu seama că bărbaţii erau acolo pentru a împiedica pe oricine să iasă. Încercă să se îndepărteze cât mai mult de client, îşi dădu silința să nu fie observată, aşezându-se mai întâi în colţul canapelei, apoi de partea cealaltă a canapelei, apoi în spatele spătarului acesteia. Clientul nu mai dădea atenţie sânilor fetei, în schimb începuse să se certe zgomotos cu Paşa, iar Paşa se contrazicea cu el, iar în spatele Zarei, Lavrenti se uita în tăcere pe fereastră, chiar dacă nu se vedea nimic fiindcă era întuneric, şi îşi clătina paharul, cuburile de gheaţă se ciocneau clinchetind. Apoi Lavrenti se întoarse spre client, puse mâna pe umărul său şi îl întrebă dacă era ultimul său cuvânt. Clientul urlă că da şi îşi trânti paharul pe masă. Lavrenti încuviinţă din cap şi apoi, dintr-odată, îi rupse gâtul. Dintr-o singură mişcare. Liniștea se aşternuse o singură clipă. Apoi Paşa izbucni în râs, iar restul începură şi ei să se hlizească.

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Frica se întoarce acasă de cu seară

Aliide auzi o bufnitură familiară prin fereastră, dar se comportă ca şi cum nu observase nimic, continuând să îşi bea cafeaua ca şi cum nu se întâmplase nimic. Sorbea zgomotos conţinutul ceştii, aşa cum îi era obiceiul, examină frişca de la suprafaţa ei, îşi înclină capul ca să audă radioul, ca şi cum ar fi fost difuzat ceva important. Dar bineînţeles că fata tresări de îndată ce auzi zgomotul. Corpul îi zvâcni, iar ochii i se aţintiră asupra locului de unde venise zgomotul, pleoapele i se deschiseră ca nişte aripi, iar ochiul stâng începu să i se zbată şi întrebă cu voce pierită ce fusese acel zgomot. Aliide suflă în ceaşcă, mişcându-şi buzele în acelaşi ritm cu ştirile de la radio, uitându-se dincolo de fata care căuta pe faţa lui Aliide un semn care să-i dea de înţeles ce ar fi putut fi acea bufnitură. Aliide rămase serioasă. Cu puţin noroc, băieţii se vor mulţumi să arunce doar o piatră în acea seară.

Fata nu se mai putea concentra asupra a nimic altceva atâta timp cât îşi închipuia că soţul său se furişase pe întuneric, pândind-o. Trebuia să fie în alertă, cu ochii în patru şi urechile ciulite tot timpul. Aliide lăsă jos ceaşca de cafea şi o cuprinse între degete. Începu să îşi studieze mâna, înnegrită de pământ, brăzdată de crăpături mult mai adânci decât vechile tăieturi de cuţit de pe faţa de masă, accentuate de sarea şi firimiturile de pâine vărsate.

— Ce-a fost zgomotul ăla?

— Eu nu am auzit nimic.

Fata nu luă în seamă răspunsul lui Aliide, ci se furişă lângă fereastră. Baticul şi-l lăsă în jos, pe gât, pentru a auzi mai bine. Spatele îi era ţeapăn, iar umerii îi erau ridicaţi.

Cana lui Aliide nu avea toartă, ci doar un ciot rigid în locul unde fusese iniţial toarta cănii. Începu să bată încet în el, cu degetul mare. Dârele de pământ din crăpăturile mâinilor sale săltau pe porţelan. Băieţii ăia soseau tot timpul la ţanc. Cu toate acestea, fata nu putea să creadă decât că afară era afaceristul ei, sau cum îi spunea ea, care pregătea ceva. Aliide se enervă din nou. Ruşilor le plăceau hainele lor rafinate şi hotelurile lor frumoase, dar când venea vremea să plătească, începeau să se plângă. Toată lumea are un preţ. Ocrotirea nu este ieftină. Aliide simţi din nou impulsul s-o plesnească pe fată pentru a o aduce înapoi la realitate. Dacă tremuri, atunci fă-o în secret, ca să nu te vadă nimeni.

— Pe aici sunt o mulţime de animale. Tauri sălbatici. Dacă laşi poarta deschisă, vin chiar în curte.

Fata se întoarse, privind-o pe Aliide neîncrezătoare.

— Dar v-am spus despre soţul meu!

O altă piatră se izbi în geam. O ploaie de pietre.

Fata deschise uşa de la bucătărie şi se furişă pe verandă să asculte. De îndată ce îşi lipi urechea de crăpătura uşii de la intrare, ceva lovi uşa, făcând-o să se cutremure. Fata sări înapoi şi se întoarse în bucătărie.

Fata trebuia să se concentreze pe altceva. În tinereţe, Aliide avusese întotdeauna câteva şmecherii pregătite pentru orice fel de situaţie, însă acum mintea îi refuză să scornească altceva decât taurii sălbatici.

Îşi spălă mâinile ceva timp, iar apoi începu să se ocupe de chefir, încercă să se poarte normal, ridică borcanul de pe jos, îi desfăcu capacul, strecură lichidul într-o cană şi înlătură surplusul, încercând din nou să dea vina pe tauri, pe pisicile şi câinii fără stăpân – chiar dacă până şi ei toate aceste explicaţii i se păreau prosteşti. Fata nu îi dădu atenţie, şopti doar că trebuia să plece chiar atunci, fiindcă soţul ei îşi găsise bunul care îi aparţinea, ademenindu-şi prada în capcană. Aliide o văzu pe fată încovrigându-se ca un câine bătrân, cu colţurile gurii crispate, cu perii scurţi lipiţi de piele, picior peste picior de parcă i-ar fi fost frig. Aliide turnă încet mai mult lapte dulce peste acela închegat şi îi oferi fetei un pahar de chefir.

— O să-ţi facă bine, bea-l pe tot.

Fata se uită lung la pahar, fără să îl ia. Pe buza paharului se plimba o muscă. Coada ochiului îi zvâcnea, iar mișcarea urechilor putea fi observată ușor pe capul ei fără păr.

— Trebuie să plec, șopti ea. Ca să nu-ți facă vreun rău.

Aliide ridică încet paharul la buze și luă o înghițitură, încercă să bea tot paharul, dar nu putu. Gâtul nu îi funcționa. Lăsă paharul pe masă. Sub masă mișuna un păianjen, care se făcu nevăzut între stinghiile podelei. Aliide era absolut convinsă că fata se înșela, dar cum putea să îi explice că băieții din sat veniseră să-și facă de cap la ea în curte. Fata ar fi vrut apoi să știe de ce și cum și când și cine știe mai ce, iar Aliide nu avea nici cea mai mică intenție să-i explice ce se întâmpla unei străine, nici măcar cu cunoștințele ei nu voia să vorbească despre asta.

Însă fata era atât de înspăimântată, încât Aliide începu și ea să se simtă speriată. Doamne Dumnezeule, cât de bine își amintea corpul ei de acel sentiment, și-l amintea atât de bine încât îl simți de îndată ce îl văzu în ochii unei străine. Și dacă fata avea dreptate? Și dacă avea un motiv bine întemeiat să se teamă de ceea ce se temea? Dacă afară era într-adevăr soțul ei? Capacitatea lui Aliide de a se teme ar fi trebuit să fie de domeniul trecutului. Lăsase în urmă acel sentiment și nu îl regăsise când aruncaseră cu pietre. Dar acum, când în bucătăria ei se afla o necunoscută care emana frică prin pori, vărsând-o parcă pe mușamaua mesei, nu știa cum să alunge sentimentul așa cum ar fi trebuit. În schimb acesta se infiltră între tapet și vechiul adeziv al tapetului, în golurile lăsate de fotografiile pe care le ascunsese mai demult acolo, ca mai apoi să le distrugă. Frica se instală ca la ea acasă. Ca și cum nu ar fi plecat niciodată. Ca și cum fusese dusă până undeva și se întoarse acasă de cu seară.

Fata își frecă părul scurt, își legă strâns baticul, scoase un polonic de apă din găleată și își clăti gura, scuipă apa în găleata cu lături, își privi reflexia din geamul dulapului de vase și se duse la ușă. Își trase umerii spre spate și își ridică bărbia, de parcă s-ar fi dus la război sau ar fi stat într-un șir de pionieri. Coada ochiului îi zvâcnea. Gata, era gata acum. Fata deschise ușa și păși pe verandă.

Liniştea o înconjura întunecată. Noaptea se îngroşa tot mai tare. Zara făcu câţiva paşi şi se opri în lumina galbenă a felinarului din grădină. Greierii cântau, câinii vecinilor lătrau. Văzduhul era încărcat de mireasma toamnei. Trunchiurile albe ale mestecenilor luceau mat în întuneric. Poarta era închisă, vedea câmpurile liniştite prin ochiurile de sârmă ale gardului, ca nişte ochi obosiţi.

Inspiră atât de adânc, încât plămânii o înţepară. Se înşelase. Se simţea atât de uşurată, încât i se înmuiară picioarele şi se prăbuşi pe trepte.

Nici un Paşa, nici un Lavrenti, nici o maşină neagră.

Zara îşi întoarse faţa către cer. Acela trebuia să fie Carul Mare. Acelaşi Car Mare care se putea vedea şi din Vladivostok, deşi arăta diferit. Când fusese tânără, bunica ei privise Carul Mare din acea grădină, privise un Car Mare care arăta exact aşa, şezând în acelaşi loc, în faţa aceleiaşi case, pe aceeaşi alee pietruită. Aceiaşi mesteceni stăteau în faţa ei, iar vântul de pe obraji fusese acelaşi, mişcându-se prin aceiaşi meri. Bunica stătuse în aceeaşi bucătărie în care fusese ea, se trezise în aceeaşi cameră în care se trezise ea de dimineaţă, băuse apă din aceeaşi fântână, ieşise pe aceeaşi uşă. Paşii bunicii se aşternuseră pe pământul acestei curţi, plecase din această curte pentru a merge la biserică, iar în acel grajd vaca ei lovea pereţii staulului. Iarba care gâdila piciorul Zarei era atingerea mâinii bunicii, iar vântul dintre crengile merilor era şoapta bunicii, şi Zara se simţi ca şi cum privea Carul Mare prin ochii bunicii, iar când îşi întoarse din nou faţa înspre cer, se simţi ca şi cum corpul tânăr al bunicii sale se afla într-al său, poruncindu-i să se întoarcă în casă, să caute o poveste din acel timp, pe care ea nu o auzise niciodată.

Zara se căută în buzunare. Fotografia era la locul ei.

De îndată ce fata păşi afară, Aliide trânti uşa în urma ei şi o încuie. Se duse să şadă la locul ei din bucătărie şi deschise uşor sertarul care era ascuns sub muşama, ca să poată scoate cu uşurinţă pistolul dacă era nevoie. Acel pistol îl păstrase ascuns în sertar de când Martin o lăsase văduvă. Din grădină nu se auzea nimic. Poate că fata plecase? Aliide

aşteptă un minut, două. Cinci. Ceasul ticăia, focul mocnea, pereţii trosneau, frigiderul huruia, afară aerul umed rodea acoperişul acoperit cu paie, un şoarece rodea ceva într-un colţ. Se scurseră încă zece minute, apoi se auzi cineva bătând în uşă şi strigând-o. Era fata, care o ruga să deschidă uşa, spunând că nu mai era nimeni acolo în afară de ea. Aliide nu se mişcă. De unde putea să ştie dacă fata era sinceră? Poate că bărbatul fetei se ascundea în spatele ei. Poate că bărbatul a reuşit cumva să clarifice lucrurile cu tânăra fără a face nici un zgomot?

Aliide se ridică, deschise uşa de la cămară care ducea la grajd, merse dincolo de jgheabul secat şi de staul, către uşa dublă şi mare, şi deschise cu grijă uşa pe jumătate. Nu era nimeni în curte. Împinse uşa, deschizând-o mai mult, şi o văzu pe fată singură pe trepte, apoi se duse înapoi în bucătărie, deschise uşa şi o lăsă pe fată înăuntru. Uşurarea era palpabilă. Fata stătea dreaptă, iar urechile îi reveniseră la normal. Respira calm şi profund. De ce stătuse în grădină atâta timp, dacă nu îl găsise pe bărbatu-său acolo? Fata spuse din nou că nu văzuse pe nimeni. Aliide îi turnă o cană proaspătă de înlocuitor de cafea, zicându-i că va aduce şi nişte ceai. Era hotărâtă să abată atenţia fetei cât mai mult de la pietre şi de la fereastră. Păi, la urma urmei, am băut deja un pic de ceai astăzi. Fata încuviinţă din cap. Pe vremuri, greu se mai găsea. Fata încuviinţă iar din cap. Chiar dacă erau zmeură şi ceai de mentă şi altele, la ţară puteai să faci ceai din multe chestii. Tot pălăvrăgind aşa, Aliide îşi dădu seama că fata va începe oricum să întrebe din nou despre huligani; şi pentru că fata era acum liniştită, n-o să ia în seamă bâlbâielile ei despre tauri. Oare când se prostise în aşa hal că nu mai putea să găsească o explicaţie credibilă pentru un zgomot din fereastră? Frica lui Aliide îşi slăbise strânsoarea, însă putea încă să îi simtă respiraţia, cum îi sufla rece în tălpi din crăpăturile podelei, prin care se târâse înăuntru. Aliide nu se temea de huligani, de aceea nu putea înţelege de ce teroarea care o cuprinsese pe fată nu dispăruse de cum aceasta se grăbise înapoi înăuntru, aducând cu sine mirosul liniştitor al ierbii. Deodată avu impresia că aude luna cum străbate cerul. Îşi dădu seama

că era un gând fără noimă şi luă cana, apăsând cu putere ciotul rămas din toartă, până ce mâinile începură să îi semene cu nişte oase.

Fata bea înlocuitorul de cafea şi o privea pe Aliide – puţin altfel decât înainte. Aliide o simţea, chiar dacă nu o privea pe fată în ochi, plângându-se mai departe de prohibiţia lui Gorbaciov, amintindu-şi apoi cum făceau un ceai cu efect narcotic, punându-se mai multe pachete într-un singur pahar. Acea băutură avea şi un nume, pe care nu şi-l mai amintea, se bea destul de mult în armată şi în închisori. Şi uitase să schimbe ciupercile din ceaiul de ciuperci cu toată tevatura! Tânguindu-se, Aliide înşfăcă un borcan din timpurile estoniene, care avea o ciupercă pentru ceai în el, scoase tifonul de pe gura borcanului, admiră ciupercuţa ce creştea dintr-o parte a ciupercii mai mari şi adăugă zahăr în ceaiul proaspăt pentru a-l turna în borcan.

— Asta ajută cu tensiunea, explică ea.

— *Tibla*, o întrerupse fata.

— Ce?

— *Tibla*.

— Acum nu mai înţeleg nimic, Zara.

Fata spuse că pe uşa lui Aliide scria „tibla“, în rusă. Şi „Magadan“.

Pentru Aliide asta era ceva nou.

— Jocuri de-ale copiilor, încercă deodată Aliide să explice, însă explicaţia nu părea să convingă pe nimeni.

Încercă din nou, spunând că în tinereţe spăla rufe pe malul râului, bătând mormanele de rufe, iar băieţii băteau pietrele la unison, în spatele ei. Îi spuneau jocul de-a fantoma şi li se părea din cale-afară de amuzant.

Fata nu o ascultă, ci întrebă doar dacă Aliide era din Rusia.

— Poftim? Nu!

Era simplu să-ţi închipui asta când pe uşa lui Aliide scrie „tibla“ şi „Magadan“. Sau poate că Aliide fusese în Siberia, în Magadan?

— Nu!

— Atunci de ce scrie pe uşa casei „Magadan“?

— De unde să ştiu eu?! Când a existat vreodată un înţeles în jocurile copiilor?

— Nu ai un câine? Toată lumea are.

De fapt, Aliide avusese un câine, Hiisu, însă murise. Ba chiar era sigură că fusese otrăvit, ca și găinile, toate cinci, iar apoi sauna îi fusese incendiată, însă nu îi spuse fetei toate astea sau cum auzea din când în când paşii lui Hiisu sau cotcodăcitul găinilor și cum îi era imposibil să țină minte că nu mai avea pe nimeni de hrănit în casă în afară de muște. Nu mai locuise niciodată într-o casă cu grajdul gol. Pur și simplu nu se putea obișnui. Aliide voia să îndrepte conversația către Pașa, însă nu părea să-i reușească, fiindcă fata avea atâtea întrebări, care erau urmate de exclamații mirate; oare fiica ei nu-și făcea griji pentru mama rămasă singură, fără nici un câine la țară?

— Eu n-o deranjez cu fleacuri din astea.

— Dar...

Aliide smuci o găleată și plecă să aducă niște apă. Găleata se legăna zgomotos, clincănind. Merse afară să arate că nu o păștea nici o primejdie, nu se ivea nici o altă pereche de ochi din pereții negrii ai nopții; capul i se înălța semeț. Și nici nu o furnica spatele în grădina întunecată.

Colectia Bibliotecarul

1991
Läänemaa, Estonia de Vest

După pietre vin cântecele

Prima dată când o ploaie de pietre zbură în fereastra lui Aliide era o noapte senină și cu aer căldicel de mai. Lătratul lui Hiisu reușise deja să o trezească și își alungă somnoroasă frica într-un colț, precum o muscă cu picioarele împleticite. Se întoarse pe-o parte, cu spatele la frică, iar fânul din saltea foșni; nu se sinchisea ea să se scoale din pat pentru vreo două pietre. Când veni a doua ploaie de pietre, începuse deja să se simtă superioară. Își închipuiau că o s-o sperie cu câteva pietre? Pe ea? Dintre toți oamenii, pe ea. O asemenea copilărie o făcea să râdă. Puteau alege să se joace cu niște arme mai serioase. Singurul lucru care ar face-o să se scoale din pat în miez de noapte ar fi niște tancuri care să treacă prin gard în curtea sa. De unde să știe, poate că o să se întâmple și așa ceva într-o zi, bineînțeles, nu din cauza huliganilor ălora mici, ci doar dacă ar izbucni un război. Așa ceva nu își mai dorea, nu acum, mai bine nu apuca așa ceva. Știa că multă lume se pregătise și oamenii puseseră deoparte tot felul de provizii în casă: chibrituri, sare, lumânări, baterii. Și din două case, una sigur avea bucătăria plină de pesmeți. Și Aliide trebuia să facă mai multe provizii și trebuia să mai cumpere baterii, fiindcă îi rămăseseră doar câteva. Dar dacă ar fi început într-adevăr războiul și rușii ar fi câștigat? Căci nu încăpea îndoială că l-ar fi câștigat. Dacă o să se întâmple asta, ea nu își făcea nici un fel de griji, o babă comunistă ca ea nu avea de ce să se teamă. Și totuși, fără război, să nu mai fie nici un război.

Aliide stătea trează în miez de noapte, ascultând mârâiturile lui Hiisu, iar după ce câinele se liniști puțin, așteptă

să vină dimineaţa ca să facă nişte cafea. Ea nu avea de gând să se trezească în miez de noapte din pricina lor. Degeaba îşi făceau iluzii! De aici ea nu pleca, chiar dacă garajul era gol şi era singură în casă, n-o să meargă nici la casa lui Talvi din Finlanda, nici nicăieri. Era casa ei, casa ei pentru care plătise scump, iar o ploicică de pietre n-o s-o alunge de acolo. Dacă nu plecase până atunci, n-o s-o facă acum nici moartă. Ar fi putut să îi dea foc la casă şi ea ar fi stat pur şi simplu în scaunul ei din bucătărie şi şi-ar fi băut cafeaua îndulcită cu mierea pe care o făcea chiar ea. Le-ar fi făcut chiar şi cu mâna de la fereastră, ba chiar le-ar fi adus la poartă un castron mare cu chifle de casă, iar apoi s-ar fi întors înăuntru, sub acoperişul de paie cuprins de flăcări. Cu cât mai repede s-ar fi întâmplat, cu atât mai bine. Şi deodată simţi un firicel de însufleţire, ca un pârâu de primăvară luminoasă. N-au decât s-o facă! Să îi ardă casa. Stăpâna grajdului gol nu se temea de foc. Era gata să dispară, acesta era momentul potrivit. Să ardă totul! Gura i se uscase de nesaţ, îşi umezi buzele cu vârful limbii, sări din pat şi merse la fereastră, o deschise cu un zdrăngănit şi ţipă afară:

— Voi ar trebui să fiţi în Siberia! Chiar aţi merita cu vârf şi îndesat!

După primele pietre urmară cântecele. Pietre şi cântece. Sau doar pietre; sau doar cântece. Apoi s-a zis cu Hiisu, apoi cu găinile şi sauna. Nopţile fără somn mărşăluiau în formaţie pe lângă patul lui Aliide, zilele obosite şi înţepenite erau mai lungi. Pacea care se aşternuse în ultimele decenii fusese sfâşiată într-o clipă, iar muntele de zdrenţe trebuia aranjat din nou, îndurat din nou. Prin fereastra din dormitor veni şoapta unui cântec: *Este timpul să ne îndreptăm din nou spinările şi să ne lepădăm de robie*. Stătea întinsă în pat, fără să mişte deloc. Spatele îi era drept, neînduplecat pe paie. Se uita în gol la carpetă, fără să îşi întoarcă privirea către fereastră şi fără să tragă draperiile. Lasă-i să urle, să facă ce le place, lasă-i pe mucoşi să cânte până nu mai pot, lasă-i să danseze pe acoperiş dacă vor, vin ele tancurile dintr-o clipă în alta, ca să-i ia pe neghiobii ăştia mici.

Pământul, patria, glia noastră sfântă, unde liberi putem fi acum. Cântecul, cântecul nostru de victorie să răsune în depărtări, căci în curând o Estonie liberă vom vedea!

Cu ceva ani în urmă, poate prin 1988, o mulţime de tineri umblau prin sat strigând *Estonianule, fii mândru şi bun, precum strămoşii tăi, vei fi liber*. Vocea unui băiat cu caş la gură se auzi spartă: *Sunt estonian şi estonian voi fi mereu, fiindcă m-am născut să fiu estonian*. Ceilalţi râseră, iar un băiat cu părul lung îşi ridică fruntea cu mândrie. Aliide tocmai ieşea din magazin, încă auzea ţăcănitul şiragurilor de mărgele ale abacului, balamalele uşii scârţâind ca ghiorăiala unui stomac. Se oprise doar ca să-şi strângă mai bine baticul, punându-şi jos sacoşa cu pâine, pe pământ. Când auzi primele versuri din cântec, se retrase într-un colţ al magazinului, lăsându-i să treacă şi privind în urma lor. Simţi o iritare atât de puternică, încât uită de pâine, lăsând-o să zacă în colţul magazinului, şi nu îşi dădu seama decât la jumătatea drumului spre casă. Cum îndrăznesc? Cum pot fi atât de îngâmfaţi? Ce era în mintea lor? Sau doar invidia o făcea să se încrunte şi să tremure, îi făcea inima să bată cu putere?

Vocea care cânta dincolo de fereastră era tânără, aducea puţin cu vocea cumnatului ei, Hans, de demult, de pe vremea Republicii Estone, când îl cunoscuse. Înainte să se termine cu toate cântecele lui. Înainte ca statura lui dreaptă şi energică, de doi metri, să se îndoaie, înainte să-i fie încovoiate oasele, ca mai târziu, obrajii plini să i se lase şi cântul să-i fie redus la tăcere. Las' să cânte mucoşii! Aliide asculta cu plăcere. Şi se gândea la Hans, la frumosul Hans. Aliide zâmbi în întuneric. Hans fusese şi în cor. Ah, cât de frumos cânta! Când muncea pe câmp în zilele de vară, cântecul său ajungea înaintea sa acasă la întoarcere, de răsunau vesele sălciile argintii de pe marginea drumului, iar trunchiurile merilor îngânau la unison. Sora ei fusese nespus de mândră de soţul său. Ingel, sora ei, fusese mândră şi pentru că Hans alesese să servească în garda de la Parlament. Acolo erau primiţi doar bărbaţii atletici şi înalţi. Şi Hans era nespus de mândru – un băiat de ţăran obişnuit, ales să apere Parlamentul!

Colectia Bibliotecarul

1991
Läänemaa, Estonia de Vest

Aliide găsește broșa lui Ingel și se îngrozește

Voldemar, prieten vechi cu bărbatul lui Aliide, Martin, venise în sat la câteva luni după ce fusese declarată independența. Hiisu începuse să latre cu mult timp înainte ca acesta să sosească. Aliide merse în curte, Hiisu alergă pe alee, iar printre stâlpii gri ai gardului zări un bărbat la fel de slab și cenușiu precum stâlpii, care venea cu bicicleta către casa ei. Aur furat cu mult timp în urmă îi strălucea în gura scofâlcită. Ridurile îi trăseseră obrajii înăuntrul craniului, de parcă avea fața strânsă cu o sfoară. Volli fusese tot timpul în frunte, întotdeauna dorise să fie primul în toate. Și-l amintea bine cum năvălea primul chiar și la coadă, cu burta sa mare și fălcile ferme, umflându-și pieptul de veteran. Furia se revărsa din orbitele oamenilor care stătuseră la coadă din zori și îi ajungea la picioare. Însă nu-l răzbea, chiar dacă coada era foarte lungă, pentru că picioarele nu îi erau slabe pe atunci, erau grase și puternice și de cum trecea pragul unui magazin, lăsa în urma sa o ură țeapănă. Iar după el și camarazii săi nu rămâneau decât resturi pe tejghea. În acele dăți când Aliide se întâmpla să fie la coadă când Volli trecea direct în față, femeia dispărea în mulțime, ca el să n-o observe și să o salute și ca nimeni să nu știe că îl cunoștea pe acel bărbat. Nu voia ca orbitele oamenilor de la coadă să se întoarcă înspre ea ; dacă ar fi salutat-o, ar fi fost împinsă în afara cozii, ar fi primit un cot în coaste ; coastele bine hrănite ale lui Volli n-ar fi putut să le lovească.

Acum Aliide îl întâmpină pe Volli cu bucurie și îi oferi niște înlocuitor de cafea, vorbind despre una, alta. Apoi Volli spuse că era posibil să trebuiască să meargă la tribunal.

Aliide simţi o teamă atât de crâncenă, încât nu mai văzu pentru o clipă.

— Au scornit tot felul de minciuni. S-ar putea să-ţi pună şi ţie nişte întrebări, Aliide.

Volli era om serios. Totul trebuia să se fi terminat deja, fie ce-o fi fost. De ce veneau să necăjească bătrânii?

— Noi doar am urmat ordinele primite. Eram oameni buni. Iar acum, deodată, suntem răi. Nu înţeleg cum vine asta.

Volli îşi înclină capul şi începu să îi boscorodească pe Elţin şi pe tinerii ingraţi, cu tot cu naţia lor grozav construită.

— Acum trebuie să munceşti pe brânci pentru orice şi aşa e mai bine?

Aliide îşi frecă urechile la lamentările lui. Iar trebuia aranjat ceva, trebuiau puse la punct noi planuri, întotdeauna ceva nou, chiar dacă ea nu mai avea putere şi nu-i mai venea să facă nimic.

Volli se pregăti să plece. Aliide îl studia. Mâinile bărbatului tremurau, trebuia să îşi ţină cafeaua cu ambele mâini şi Aliide văzu frică în acele două mâini, nu în expresia sa încărunţită, nici pe faţa boţită, ci numai în mâini. Sau poate că şi la gură, în colţurile gurii pe care şi le ştergea tot timpul cu o batistă, tamponându-le uşor cu degetele sale osoase şi tremurânde. Aliide se înfioră. Bărbatul era acum slab şi trezi în Aliide o enormă iritare şi dorinţa de a-l lovi, de a-l cotonogi, de a-i snopi spatele şi coastele cu o nuia – sau nu, doar cu un sac de nisip până nu mai rămânea nimic din el. Până i se făceau maţele săpun, ar fi fost o metodă familiară pentru Volli, exact ca o iubită de pe vremuri, hai, sărut-o! În minte, Aliide văzu o nouă imagine: Volli tremurând în ţărână, neputându-se ţine pe picioare, scâncind, ocrotindu-şi capul şi cerând milă, ce imagine delicioasă. În pantaloni i s-ar lăţi o pată umedă, iar sacul de nisip ar cădea încă o dată, nimicindu-i complet corpul său josnic şi slăbit, izbindu-i ochii umezi şi măcinându-i oasele poroase. Însă cea mai bună parte rămânea pata de pe pantaloni şi urletul, un urlet ca de animal, înainte să moară.

Această imagine îi tăie respiraţia lui Aliide, care oftă. Volli oftă şi el, spunând:

— La asta s-a ajuns.

Aliide promise să meargă să depună mărturie pentru el dacă urma să sfârşească la tribunal. Deşi bineînţeles că n-ar fi făcut-o.

Închise poarta după ce Volli plecă pe bicicletă, privind în urma lui.

Şi alţii aveau să vină după el, pentru a discuta acelaşi lucru. Nu încăpea îndoială. Cu toţii o priveau ca pe o aliată şi ar fi insistat să o ia cu ei. Parcă auzea în minte cum că trebuia să depună mărturie, să vorbească cu ziariştii, ea era bună la aşa ceva, iar femeile sunt oricum mai credibile în astfel de situaţii – asta i-ar fi spus ei şi s-ar fi folosit de imaginea lui Martin în toată această poveste, spunând că Aliide luase parte la clădirea acestei ţări, reputaţia le-ar fi fost târâtă în noroi, la fel ca şi amintirea tuturor soldaţilor şi veteranilor dinaintea lor! Cine putea şti a cui amintire şi reputaţie ar fi mânjit-o în povestea asta, apoi ar fi declarat că Uniunea Sovietică nu ar fi permis niciodată ca eroii patriei să cumpere macaroane cu cupoane.

Aliide n-o să se ducă nicăieri să vorbească despre astfel de lucruri. N-au decât s-o ameninţe în toate felurile, ea tot n-o să se ducă.

Îi venea greu să creadă că o să facă vreunul vreo mişcare îndrăzneaţă, prea mulţi oameni aveau făina murdară în saci şi oamenii cu mâinile murdare nu sunt prea dornici să răscolească trecutul. În plus, se găsea întotdeauna un apărător, dacă nişte maniaci ar spune că sunt sabotori şi i-ar băga la puşcărie, să reflecteze la consecinţele acţiunilor lor. Tineri proşti, ce îşi închipuiau că o să câştige răscolind totul? Aceia care îşi bagă nasul răscolind trecutul rămân fără el. O bârnă în ochi ar fi fost chiar mai potrivită.

Când Volli dispăru, Aliide intră în casă şi deschise un sertar din birou. Scoase nişte hârtii şi începu să le sorteze. Apoi deschise un alt sertar. Şi apoi pe al treilea. Scormoni în fiecare sertar, apoi merse la lavoar, găsi legătura de rufe din ultimul sertar, îşi aminti apoi şi de sertarul secret al mesei din bucătărie şi îl cercetă şi pe acela. Raftul radioului. Raftul cu oglinda cea mare. Valizele rămase nefolosite. Tapetul rupt în spatele căruia ascundea uneori câte ceva. Cutiile metalice pentru caramele, cu flori de rugină. Mormanele de

ziare îngălbenite, cu muşte moarte care cădeau de printre ele. Mai avea Martin alte ascunzători?

Aliide îşi curăţă părul de pânzele de păianjen agăţate în el. Nu mai găsise nimic incriminator, doar mult gunoi de tot felul, care se ivea în fiecare colţ al casei. Documentele de partid şi premiile primite fuseseră aruncate în foc, la fel ca insigna de pionier a lui Talvi. Şi grămada de ziare *Abiks Agitaatorile*, pe care Martin le citea în fiecare lună cu o privire înflăcărată: „În anul 1960, existau în Anglia doar nouă doctori la fiecare 10 000 de locuitori, în Statele Unite doar doisprezece, însă în Republica Sovietică Socialistă Estonă erau douăzeci şi doi! În Republica Sovietică Socialistă Georgiană erau treizeci şi doi! Înainte de războiul din Albania, nu erau grădiniţe, însă acum sunt trei sute! Cerem o viaţă fericită pentru toţi copiii lumii! Şi ce comandanţi de brigadă avem!".

Privind la volumul anual, cu „EKP KK Propaganda şi Asociaţia Agitatorilor" sub titlul ziarului, Aliide parcă auzea, în minte, vocea lui Martin tremurând de ardoare: „O societate socialistă oferă cele mai bune condiţii pentru progresul în ştiinţă, pentru progresul în economie, cucerirea spaţiului în numele progresului!". Aliide scutură din cap, însă vocea lui Martin nu dispărea şi pace. „Lumea capitalistă nu va putea ţine pasul cu progresul furtunos al nivelului de trai al oamenilor noştri. Lumea capitalistă va rămâne în urmă şi se va prăbuşi!". Şi apoi un nesfârşit şir de numere, cât oţel s-a produs cu un an în urmă, cu cât s-a depăşit norma, cum a fost atins planul anual într-o singură lună, înainte, tot înainte, tot mai mult şi mai mult şi mai mult, victorii şi mai mari, profituri şi mai mari, victorie, victorie, victorie! Martin nu spusese niciodată poate. El nu putea să se îndoiască de nimic, pentru că nu lăsa loc de aşa ceva în cuvintele sale. Spunea numai adevăruri.

Se strânsese atâta gunoi, încât Aliide trebui să aştepte ca prima serie să ardă ca să poată pune mai multe hârtii în sobă. Hârtia veche îi păta pielea. Îşi spălă mâinile până la coate, însă se murdăriră din nou de îndată ce ridică următorul ziar. Infinitele publicaţii ale Comuniştilor Estoni. Şi apoi toate cărţile comandate: K. Raaven: *Experienţe*

Colectia Bibliotecarul

ideologice muncitoreşti din zona Viljand, R. Hagelberg: *O analiză a producţiei de animale în fermele colectivizate*, Nadejda Krupskaia: *Întrebările unui tânăr comunist despre dezvoltare*. Garnisit cu un strat de optimism pierdut**,** mormanul creştea în faţa focului. Putea să ardă totul, puţin câte puţin, putea folosi cărţile pe post de vreascuri, însă părea important să scape de ele chiar în acel moment. Ar fi fost mai uşor să caute doar acele lucruri care ar fi putut fi folosite împotriva ei. Martin fusese întotdeauna genul care îşi păzea spatele, aşa că era sigură că va găsi ceva. Însă mormanul de lângă foc o irita pe Aliide prea tare.

După ce a rupt şi ars cărţi câteva zile la rând, Aliide luă scara din grajd şi reuşi să o tragă până la capătul casei, deşi era foarte grea şi îi împovăra mâinile. Hiisu se repezi după un avion de luptă care zbura la joasă înălţime – nu se obişnuise niciodată cu ele, întotdeauna încerca să le prindă, de mai multe ori pe zi, lătrând de mama focului. Hiisu dispăru în spatele gardului, iar Aliide sprijini scara de peretele casei. Nu mai fusese în acea parte a podului de ani buni. Precis o să găsească o groază de mizerie, cotloane ticsite cu fraze stânjenitoare şi teze ce trebuiau suprimate.

Miros de pod. Pânze de păianjen care se agăţau de ea şi un gust ciudat de dor. Aliide îşi înnodă din nou baticul sub gât şi păşi înainte. Lăsă uşa deschisă şi aşteptă să i se obişnuiască ochii cu întunericul, cercetând printre mormanele de lucruri. De unde ar fi fost mai bine să înceapă? Partea dinspre capătul casei era ticsită cu tot felul de lucruri: roţi, navete, calapoade, coşuri vechi pentru cartofi, un război de ţesut, biciclete, jucării, schiuri, bețe de schi, rame de geamuri, o maşină de cusut Singer, cu pedală, pe care Martin insistase să o suie în pod, deşi Aliide ar fi vrut să o ţină în cămară fiindcă funcţiona bine. Femeile din sat îşi păstraseră Singerurile, iar dacă-şi luau maşină de cusut nouă, alegeau un model cu pedală, în caz că se întâmpla ceva şi se lua curentul. Martin rar se enerva şi nu se certa cu soţia sa pe teme legate de treburile gospodăreşti, dar maşina de cusut Singer fusese luată şi Martin o înlocuise cu una electrică, o Chaika rusească. Aliide îl lăsă atunci să facă ce voia,

poate că bărbatul ura pur şi simplu lucrurile din vremea estoniană şi voia să arate câtă încredere aveau în maşinăriile ruseşti. Însă acea maşină de cusut Singer era singurul lucru din vremea estoniană de care Martin a vrut să se descotorosească. De ce tocmai acea Singer şi numai ea? „Alege-mă pe mine, buzele mele nu au fost sărutate niciodată, alege-mă pe mine, sunt o fecioară pură şi nobilă. Alege-mă pe mine, am o maşină de cusut Singer, alege-mă pe mine, am o masă de ping-pong." Cine oare a putut cânta un asemenea cântec? Nimeni de aici, cu siguranţă. În capul lui Aliide, vocile tinere se amestecau cu icnetele lui Martin de acum un deceniu, când târâia maşina de cusut Singer sus pe scară în pod. Oare unde auzise acel cântec? Îl auzise în Tallinn, când îşi vizitase verişoara. De ce se dusese acolo? Oare mersese la dentist? Numai aşa se explica. Verişoara ei o dusese în oraş şi trecuseră pe lângă un grup de studenţi care cântau *Alege-mă pe mine, am o maşină de cusut Singer*. Iar studenţii râdeau fără nici o grijă. Aveau toată viaţa înainte, viitorul îi purta tot înainte într-un vârtej de abur, fetele cu fustele lor scurte şi cizme înalte şi lucioase. Eşarfe de şifon li se unduiau în păr sau la gât. Verişoara ei se plânsese, pe bună dreptate, că fustele lor erau prea scurte, însă şi ea purta o eşarfă de şifon pe cap. Erau la modă acele eşarfe de şifon. Feţele tinerelor erau pline de speranţă. Viitorul ei trecuse deja. Cântecul continuă să îi răsune toată ziua în urechi, ba nu, toată săptămâna. Era amestecat cu laptele împroşcat în găleată, cu tălpile pline de noroi ale galoşilor ei, cu sunetul paşilor săi când trecea pe câmpul cooperativei, văzând cum se înflăcăra Martin în faţa belşugului comun, cum se entuziasma vorbind despre viitor, ceea ce trecuse peste inima lui Aliide precum o căruţă grea, la fel de trainică precum un ştift, precum muşchii lui Stahanov, inevitabilă, implacabilă.

Aliide îşi îndreptă din nou lanterna spre maşina de cusut. „Mai presus de toate este Singer." Aliide îşi amintea foarte bine reclamele din revista *Taluperenaine*, cu generaţii în urmă. Sub partea superioară a maşinii era o cutie plină cu nimicuri, ulei de maşină şi perii mici, ace rupte şi bucăţi de panglici. Femeia se aşează în genunchi şi privi dedesubt.

Cuiele de acolo erau mai mici decât celelalte. Împinse maşina de cusut mai aproape şi coborî grijulie scara, luă un topor din bucătărie şi urcă clătinându-se înapoi în pod. Toporul sfărâmă cât ai zice peşte maşina de cusut.

În mijlocul unei grămezi de lucruri, găsi un săculeţ. Săculeţul vechi de tutun al lui Martin.

Conţinea monede vechi şi dinţi de aur. Un ceas de mână de aur, cu numele lui Theodor Kruus gravat pe el. Broşa surorii ei Ingel, care dispăruse în acea noapte în subsolul primăriei.

Aliide se aşeză pe podea.

Martin nu fusese acolo. Nu Martin.

Deşi Aliide avusese capul acoperit, neputând să vadă prea multe, îşi amintea încă fiecare sunet, fiecare miros, fiecare pas al bărbaţilor din acel subsol. Nici unul nu aparţinea lui Martin. De aceea îl acceptase pe el.

Însă cum de ajunsese broşa lui Ingel la el?

A doua zi, Aliide o luă înspre pădure pe bicicletă. Când se îndepărtă îndeajuns, lăsă bicicleta pe marginea drumului, merse până la mlaştină şi aruncă săculeţul, cu boltă înaltă.

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Maşina lui Paşa se apropie clipă de clipă

Zara spălă ultimele zmeure culese pe anul acela, le curăţă de viermi, le aruncă pe cele roase, le tăie pe cele mâncate doar pe jumătate şi puse zmeurele curăţate într-un castron. Între timp încerca să găsească o modalitate de a o întreba pe Aliide de pietrele aruncate în fereastră şi de cuvântul „tibla“ scris deasupra uşii. La început, Zara fusese confuză, crezând că acel cuvânt se referea la ea, dar chiar şi mintea ei înceată îi spunea că Paşa şi Lavrenti nu s-ar încurca cu un astfel de joc. Era pentru Aliide, dar de ce ar hărţui cineva o femeie bătrână în acest fel? Cum de a reuşit Aliide să rămână calmă într-o astfel de situaţie? Femeia zdrăngănea cratiţele lângă sobă ca şi cum nimic nu se întâmplase, ba chiar fredona ceva, dând din când în când din cap către castronul cu zmeură al Zarei şi punându-i în mână un polonic de spumă culeasă de pe gemul care fierbea în cratiţă. Talvi cerea întotdeauna să guste prima acea pojghiţă dulce. Zara începu să golească polonicul supusă. Spuma era atât de dulce încât o dureau dinţii. Viermi mişunau deasupra fructelor aruncate, făcând ca florile de email ale castronului să prindă viaţă. Aliide era ciudat de calmă. Luă loc pe un taburet lângă sobă, pentru a veghea supa, cu bastonul sprijinit de perete, pliciul de muşte în braţe, folosindu-l din când în când pentru a plesni câte o muscă. Galoşii îi luceau chiar şi în întunericul bucătăriei. Mirosul dulce care se ridica din cratiţele de pe foc se combina cu mirosul ţelinii puse la uscat şi mirosul de transpiraţie de la căldura din bucătărie. Îi stârnea confuzia. Baticul care îi atârna la gât mirosea a Aliide. Respiraţia îi era grea. Noi întrebări continuau

să apară, chiar dacă încă nu primise răspuns la întrebări. Cum trăise Aliide Truu în această casă, ce însemnau pietrele care loviseră geamul, oare Talvi o să ajungă înaintea lui Paşa? Zara se frământa nerăbdătoare. Cerul gurii îi era lipicios. Aliide nu mai rostise multe cuvinte după ce dăduse explicaţiile cu privire la scrisul de pe uşă şi ploaia de pietre şi era o adevărată tortură pentru fată. Cum putea să o facă pe Aliide să povestească din nou despre problemele ei? Aliide fusese supărată când vorbiseră despre creşterea preţurilor, poate ar fi fost bine să o întrebe ceva despre asta. Ar fi fost un subiect îndeajuns de prudent? Care era preţul ouălor sau al ciolanelor pentru supă în zilele acelea? Sau al zahărului? Aliide mormăi că o să înceapă să crească din nou sfeclă-de-zahăr, la ce timpuri sunt acum. Dar ce putea atunci Zara să o întrebe? În ultimul an uitase cum să se poarte normal cu oamenii, cum să cunoască o persoană, cum să întreţină o conversaţie şi nici nu mai găsea o punte de legătură care să o ajute să rupă tăcerea. În plus, timpul se scurgea, iar calmul lui Aliide o speria. Şi dacă femeia era nebună? Poate că pietrele şi geamurile nu aveau nimic de-a face cu treburile Zarei, poate că ar fi trebuit pur şi simplu să se concentreze să facă ceva cât mai repede. Seminţele de zmeură îi rămăseseră între dinţi, săpând la rădăcini. Avea gust de sânge în gură. Ceasul ticăia metalic, focul mistuia un vreasc după altul, coşurile de zmeură se goliseră. Aliide curăţă cratiţa de spumă şi de viermii care se iviseră la suprafaţă, cu o precizie înnebunitoare, iar Paşa se apropia tot mai mult. Paşa era cu fiecare clipă mai aproape. Maşina lui nu s-ar fi stricat pe drum, nu ar fi rămas fără benzină şi nici nu ar fi fost furată, asemenea lucruri nu i se întâmplau lui Paşa, întârzieri pe care muritorii de rând le trăiau, fiindcă problemele oamenilor obişnuiţi nu îl atingeau şi pentru că el obţinea întotdeauna ce voia. Nu se putea lua în calcul ca Paşa să aibă ghinion, fiindcă nu avea. El avea norocul pe care ţi-l dădeau banii, singurul noroc adevărat. Paşa se apropia inevitabil.

Privirea Zarei nu se agăţa de nimic din casă, nici o fotografie veche, nici o carte, nici o inscripţie, nimic de care să se poată lega. Trebuia să găsească altceva.

Fotografia aştepta în buzunarul Zarei.

Când Aliide se duse să ia nişte capace pentru borcane din cămară, Zara se decise să acţioneze.

Colectia Bibliotecarul

1991
Berlin, Germania

Fotografia pe care a primit-o Zara de la bunica ei

În fotografie, două tinere stăteau una lângă alta, privind în obiectiv, fără a îndrăzni însă să zâmbească. Rochiile le erau un pic strâmbe peste șolduri. Tivul uneia din ele era mai înalt în dreapta decât în stânga. Poate că fusese rupt. Cealaltă stătea mai dreaptă și avea un bust înalt și talia îngustă. Fata era așezată puțin în fața celeilalte, astfel încât înfățișarea sa suplă, învelită în ciorapi negri, să iasă bine în fotografie. La piept, avea un fel de insignă prinsă de rochie, un trifoi cu patru foi. Nu prea se vedea bine, însă Zara știa că era insigna unei organizații a tinerilor patrioți, fiindcă îi povestise bunica ei. Și cum privea Zara fotografia, văzu ceva ce nu sesizase înainte: pe chipul fetelor era ceva deosebit de inocent, iar acea inocență strălucea din obrajii lor plini, într-un fel care o rușină. Poate că nu observase acest detaliu pentru că și ea avusese aceeași înfățișare, aceeași inocență, dar acum, când o pierduse, putea să o recunoască în fetele din poză. Înfățișarea cuiva înainte de a cunoaște realitatea. Înfățișarea dintr-o lume în care viitorul încă exista și în care totul era posibil.

Bunica îi dăduse fotografia Zarei înainte de plecarea ei în Germania. În caz că păţea ceva cât timp Zara era departe. Bătrânilor li se pot întâmpla tot felul de lucruri și, dacă avea să se întâmple ceva într-adevăr, fotografia era deja la Zara. Zara încercase s-o convingă să renunțe, însă bunica ei nu îi dădu pace, mama ei era de părere că tot ce era vechi era bun de aruncat la gunoi, de aceea nu ar fi păstrat nici

o poză veche. Zara încuviință – știa acea latură a mamei sale –, așa că luă fotografia și o păstră, chiar și atunci când părea practic imposibil, și avea să o păstreze și de acum înainte; chiar dacă pierduse tot ce avusese, până și hainele de pe ea erau ale lui Pașa, ea tot ar fi păstrat acea fotografie, chiar dacă nu mai era nimic din corpul ei care să poată fi numit al ei, chiar dacă toate funcțiile corpului său depindeau de permisiunea lui Pașa, chiar dacă nu putea merge la toaletă fără permisiunea lui Pașa sau nu putea folosi tampoane sau vată sau orice, fiindcă, după părerea lui Pașa, aceste lucruri erau prea scumpe.

Pe lângă fotografie, bunica sa îi dăduse o vedere ce avea scrisă pe spate adresa locului unde bătrâna se născuse, împreună cu numele satului și al casei. Casa de Stejar. În caz că Zara ar ajunge în Estonia în călătoria sa prin lumea cea mare. Ideea aceasta o surprinse, însă bunicii sale i se părea evidentă.

— Germania e lângă Estonia! Du-te să o vezi, acum când poți în sfârșit să mergi acolo atât de ușor.

Ochii bunicii sale se luminaseră când îi spusese despre planul său de a pleca să muncească în Germania. Mama ei nu arătase nici un entuziasm, așa cum nu se entuziasma niciodată pentru nimic, însă acest plan anume chiar nu-i plăcuse deloc, Occidentul i se părea un loc primejdios. Salariul mare nu îi schimbă părerea. Nici bunicii sale nu îi păsa de bani, ba chiar insistă să folosească banii pentru a merge în Estonia.

— Amintește-ți, Zara. Tu nu ești rusoaică, tu ești estoniană. Și de la piață poți cumpăra niște semințe ca să mi le trimiți mie! Vreau să am flori estoniene pe pervazul ferestrelor mele!

Pe spatele fotografiei stătea scris: „Pentru Aliide, de la sora ei". Pe vedere scrisese și numele Aliide Truu. Până atunci, nimeni nu îi spusese nimic de Aliide Truu.

— Bunico, cine este Aliide Truu?

— Sora mea. Sora mea cea mică. Sau era. Se poate să fi murit deja. Poți să întrebi de ea. Poate că cineva o cunoaște.

— De ce nu mi-ai spus până acum că ai o soră?

— Aliide s-a măritat şi s-a mutat de timpuriu. Iar apoi a venit războiul. Iar noi ne-am mutat aici. Însă tu trebuie să te duci să vezi casa. Apoi îmi spui cine locuieşte acolo şi cum arată acum. Eu ţi-am spus mai demult cum arăta pe vremuri.

Când mama ei o conduse în ultima zi acasă, Zara lăsă valiza jos şi o întrebă de ce nu îi spusese niciodată despre mătuşa ei.

De astă dată, mama îi răspunse:

— Eu nu am nici o mătuşă.

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Poveştile hoţilor sunt interesante doar pentru alţi hoţi

Când Aliide se duse în cămară, Zara scoase fotografia din buzunar şi aşteptă. Aliide trebuia să reacţioneze într-un fel sau altul, să spună ceva, să povestească ceva, orice. Ceva trebuia să se întâmple când Aliide vedea fotografia. Inima Zarei bătea cu putere. Dar când Aliide se întoarse din bucătărie şi Zara îi flutură fotografia în faţa ochilor spunând dintr-o răsuflare că aceasta căzuse dintre dulap şi perete, printr-o gaură din tapet, nimic din expresia ei nu arăta că ar fi ştiut cine erau fetele din imagine.

— Ce-i cu fotografia asta?

— Scrie pe ea „Pentru Aliide, de la sora ei".

— Eu nu am nici o soră.

Aliide dădu mai tare radioul. Tocmai terminau de citit ultima parte dintr-o scrisoare deschisă a unui comunist şi treceau la alte puncte de vedere.

— Dă-o încoace.

Vocea poruncitoare a lui Aliide o făcu pe Zara să îi dea fotografia, iar femeia o apucă repede.

— Cum o cheamă? întrebă Zara.

Aliide dădu radioul şi mai tare.

— Cum o cheamă? repetă Zara.

— Poftim?

...În condiţiile în care nu avem lapte să dăm copiilor noştri şi nici dulciuri, cum o să crească ei mari şi sănătoşi? Îi învăţăm să mănânce numai urzici şi salată de păpădii? Mă rog din tot sufletul ca ţara noastră să aibă...

— Astfel de femei erau numite inamici ai statului pe vremea aceea.

...destulă pâine şi ceva să pună pe ea...

— Sora dumitale?

— Ce-i cu ea? A fost o hoaţă şi o trădătoare.

Zara dădu radioul mai încet.

Aliide nu o privi. Indignarea i se simţea în respiraţie. Lobii urechilor i se înroşiseră.

— Deci a fost un om rău. Cât de rău? Ce a făcut?

— A furat grâu dintr-un colhoz şi a fost arestată.

— A furat grâu?

— S-a comportat ca o prădătoare. A furat de la popor.

— De ce nu a furat ceva mai de valoare?

Aliide dădu din nou radioul mai tare.

— Nu ai întrebat-o?

— Ce să o întreb?

...De-a lungul secolelor, în genele noastre a fost programată mentalitatea de sclav, care nu recunoaşte decât puterea şi banii, de aceea nu ar trebui să ne mire că...

— Să o întrebi de ce a furat grâul?

— Voi, acolo, la Vladivostok, nu ştiţi din ce se face băutura?

— Mie mi se pare mai degrabă o faptă de om flămând.

Aliide dădu radioul la maximum.

...de dragul păcii la noi acasă, ar trebui să cerem ca una dintre marile puteri să ne apere, ca de exemplu Germania. Doar o dictatură ar putea să stopeze corupţia din politica actuală a Estoniei şi să pună ordine în economie...

— Probabil că dumitale, Aliide, nu ţi-a fost niciodată foame, fiindcă n-ai furat niciodată grâu.

Aliide asculta radioul; fredonă ceva şi luă nişte usturoi pentru a-l curăţa. Cojile de usturoi începură să cadă peste fotografie. Sub ea era o revistă *Nelli Teataja*. Sigla de pe copertă, o siluetă neagră a unei femei în vârstă, era încă vizibilă. Zara scoase radioul din priză. Huruitul frigiderului înghiţi tăcerea, usturoiul troncănea în castron ca nişte bolovani, ştecherul frigea în mâna Zarei.

— N-ar fi timpul să stai jos şi să te odihneşti?

— De unde a furat?

Colectia Bibliotecarul

— De pe câmp. Poţi să-l vezi de la fereastra asta. De ce te interesează ce a făcut o hoaţă?

— Dar aparţine casei. Acel câmp.

— Ba nu, aparţinea colhozului.

— Dar înainte de acele vremuri.

— Această casă era fascistă.

— Eşti fascistă, Aliide?

— Sunt o comunistă vrednică. Dragă, de ce nu stai jos? Pe aici, oaspeţii iau loc când sunt rugaţi sau dacă nu, pleacă.

— Dacă nu ai fost niciodată fascistă, atunci când te-ai mutat aici?

— M-am născut aici. Dă drumul din nou la radio.

— Acum nu mai înţeleg. Deci sora dumitale a furat din propriul ei câmp.

— Din câmpul colhozului! Dă iar drumul la radio, fetiţo! Pe la noi musafirii nu se poartă de parcă ar fi gazde. Poate că pe la voi nu se cunosc altfel de maniere.

— Îmi cer scuze. N-am vrut să fiu nepoliticoasă. Doar că povestea surorii dumitale mi-a stârnit interesul. Ce s-a întâmplat cu ea?

— A fost luată de aici. De ce te interesează povestea unei hoaţe? Poveştile hoţilor sunt interesante doar pentru alţi hoţi.

— Unde au dus-o?

— Acolo unde sunt duşi inamicii poporului.

— Şi apoi?

— Apoi ce?

Aliide se ridică, o dădu pe Zara la o parte din calea ei cu toiagul şi băgă radioul din nou în priză.

...Sufletul de sclav tânjeşte după bici şi din când în când după prianiki[1]*...*

— Ce s-a întâmplat după aceea?

Fotografia era acoperită de coji de usturoi. Radioul era dat atât de tare, încât cojile de usturoi tremurau.

— Şi cum de dumneata eşti aici, chiar dacă sora dumitale a fost luată? Nu a trezit suspiciuni?

Aliide nu părea să fi auzit, strigă doar:

1. Prăjitură rusească (n. t.).

— Mai pune lemne în foc.

— Sau aveai un dosar așa de curat? Ai fost o membră de partid așa bună?

Cojile de usturoi săreau de pe marginea mesei și se pierdeau pe podea. Aliide se ridică de la masă și începu să le arunce în foc. Zara dădu radioul mai încet și rămase așezată în fața lui.

— Nu-i așa că ai fost o tovarășă bună, Aliide?

— Am fost bună și așa a fost și soțul meu, Martin. El a fost organizator în partid. Dintr-o veche familie estoniană comunistă, nu ca toți oportuniștii care au apărut mai târziu. A primit și medalii. Premii.

După tot acel schimb rapid de țipete peste zgomotul radioului, Zara respira cu greutate. Își apăsă pieptul ca să se calmeze și își deschise nasturii de la rochie. Cu greu o recunoștea în femeia din fața sa pe Aliide care mai înainte pălăvrăgise calmă despre diverse mărunțișuri. Această femeie era dură și rece și nu putea scoate nimic de la ea.

— Cred că ar trebui să mergi la culcare. Mâine trebuie să ne gândim ce facem cu soțul tău, dacă îți mai amintești de problema asta.

În camera principală, sub pătură, Zara încă gâfâia. Aliide o recunoscuse pe bunica ei.

Bunica nu fusese nici hoață, nici fascistă. Sau fusese?

Din bucătărie se auzi o lovitură de plici.

Colectia Bibliotecarul

Partea a doua

„Şapte milioane de ani
am auzit discursurile *Führer*-ului;
şi tot aceleaşi
şapte milioane de ani
am văzut merii înflorind.“

Paul-Eerik Rummo

Colectia Bibliotecarul

Iunie 1949

Trăiască Estonia liberă!

Am aici cana lui Ingel. Mi-ar fi plăcut să am şi perna ei, dar Liide nu mi-a dat-o. S-a făcut din nou stăpână pe toate, încearcă să îşi aşeze chiar şi părul ca Ingel. Poate că vrea doar să mă înveselească, dar nu îi reuşeşte, arată urât. Însă nu îi pot spune nimic rău cât timp îmi aduce mâncare şi toate cele. Iar dacă se supără, nu mă lasă să ies. Nu îşi arată supărarea, doar că nu mă lasă afară sau nu îmi aduce de mâncare. Ultima dată m-a lăsat flămând două zile. Asta poate pentru că am cerut cămaşa de noapte a lui Ingel. Am rămas fără pâine.

Când îmi dă drumul să ies, încerc să îi fac pe plac, să vorbesc plăcut cu ea şi să o fac să râdă puţin, să o laud pentru mâncarea ei, îi place asta. Săptămâna trecută mi-a făcut un tort din şase ouă. Nu am întrebat-o de unde a făcut rost de atâtea ouă, însă ea a vrut să ştie dacă tortul nu era mai bun decât ale lui Ingel. Nu i-am răspuns. Acum încerc să găsesc ceva drăguţ să-i spun.

Dorm aici cu Waltherul şi cu cuţitul lângă mine. Mă întreb de ce întârzie Anglia.

Hans Pekk, fiul lui Eerik, ţăran estonian

Colectia Bibliotecarul

1936-1939
Estonia de Vest

Aliide mănâncă o floare de liliac cu cinci petale şi se îndrăgosteşte

Duminicile, după biserică, Aliide şi Ingel îşi făcuseră obiceiul să se plimbe în cimitir pentru a-şi întâlni prietenii şi a se uita la băieţi, flirtând în limitele decenţei. În biserică, stăteau întotdeauna aproape de mormântul prinţesei Augusta din Koluvere, răsucindu-şi gleznele, nerăbdătoare să iasă şi să se etaleze în cimitir, să îşi arate gleznele elegante, învelite în ciorapi scumpi, de mătase neagră, să păşească graţios, în toată splendoarea lor, gata să le facă ochi dulci pretendenţilor potriviţi. Ingel îşi împletise părul şi îl încolăcise asemenea unei coroane. Aliide îşi lăsase părul pe spate, fiindcă era mai tânără. În acea dimineaţă spusese că îşi va tăia părul. Văzuse nişte onduleuri electrice permanente foarte şarmante la fetele de la oraş, o astfel de coafură costa două coroane, însă Ingel fusese îngrozită şi îi spusese să nu mai zică nimic, poate le auzea mama lor.

Acea dimineaţă fusese, fără motiv, deosebit de blândă şi liliecii răspândeau un parfum deosebit de ameţitor. Aliide începuse să se simtă femeie în toată firea şi, când îşi ciupea obrajii în oglindă, avea impresia că avea să i se întâmple sigur ceva minunat în acea vară, altfel nu ar fi găsit o floare de liliac cu cinci petale. Altceva nu putea să prevestească acel noroc, mai ales că mâncase conştiincioasă acea floare.

Când congregaţia ieşi în sfârşit din biserică murmurând, fetele putură să meargă în plimbarea lor pe sub molizii din cimitir. Ferigile le atingeau uşor picioarele, veveriţele alergau pe crengi, iar fântâna cimitirului scârţâia când şi când. Ceva mai departe, ciorile croncăneau ; oare prevesteau ceva despre

pretendenţi? Ingel fredonă „vaak vaak kellest kahest paar saab“ – cra, cra, cioară, oare tu ştii care din noi se va îndrăgosti –, viitorul strălucea din cer, iar viaţa era frumoasă. În piepturi le ardea nerăbdarea de a afla ce le rezervă anii ce aveau să vină, aşa cum li se întâmplă în general tinerelor fete.

Cele două surori tocmai făcuseră un tur de cimitir, uneori oprindu-se să şuşotească, alteori să vorbească cu cunoscuţii, când rochia de mătase a lui Aliide se prinse într-un ochi de metal dintr-un gărduţ ce înconjura un mormânt şi fata se aplecă să îşi elibereze rochia. Atunci văzu un bărbat aproape de mormintele germane, lângă zidul de piatră, văzu mâţişorii, soarele şi zidul acoperit de muşchi, lumina puternică, râsul lui luminos. Bărbatul râdea cu cineva, se aplecă să îşi lege şireturile şi continuă să vorbească, îşi întoarse privirea către prietenii lui pe când îşi lega şireturile şi se ridică la fel de uşor cum se aplecase. Aliide uită de rochie şi se ridică înainte de a-şi elibera tivul, însă zgomotul mătăsii sfâşiate o trezi la realitate şi se apucă din nou să elibereze materialul, scuturându-şi rămăşiţele de rugină rămase pe mâini. Slavă cerului, ruptura era mică. Poate că nimeni n-o să observe. Poate că bărbatul n-o să observe. Aliide îşi netezi părul cu mâinile amorţite. *Priveşte*. Aliide îşi muşcă buzele ca să şi le înroşească. Puteau oricând să se întoarcă şi să plece dincolo de zidul de piatră. *Priveşte încoace.*

Priveşte-mă. Bărbatul termină de vorbit şi se întoarse către ele. Se întoarse înspre ele şi chiar atunci Ingel se uită în urmă să vadă ce o reţine pe Aliide, şi chiar atunci soarele căzu peste coroana de păr de pe capul ei şi – *Nu, nu! Uită-te la mine!* – Ingel îşi îndreptă gâtul aşa cum făcea adesea, aducând cu o lebădă; îşi ridică bărbia şi cei doi se văzură unul pe altul, bărbatul şi Ingel. Aliide ştiu de îndată că el n-o s-o mai vadă şi pe ea, când observă că bărbatul se oprise din vorbit, că tabachera pe care o scosese din buzunar se oprise în aer, că amuţise în mijlocul unui cuvânt uitându-se lung la Ingel şi tabachera strălucea ca un cuţit în mâna sa. Ingel se apropie de Aliide, cu privirea aţintită asupra bărbatului şi pielea de pe clavicule lucindu-i, o invitaţie răsărită din adâncitura de la baza gâtului. Fără să o privească, înşfăcă mâna lui Aliide şi o trase către zidul de piatră, unde

bărbatul stătea nemişcat, iar acum până şi prietenul său îşi dăduse seama că nu îl asculta, că mâna care ţinea pachetul se oprise în aer, în zona unde începeau coastele sale, şi acum prietenul lui o văzu pe Ingel trăgând-o pe Aliide după ea, deşi Aliide se opunea la fiecare pas, ţinându-se de pietrele de mormânt, de rădăcini, de orice găsea. Călcâiul pantofilor i se adâncea în pământ, însă pământul o trăda, rădăcinile o trădau, pinii îi făceau loc, iarba aluneca sub ea, pietrele se rostogoleau sub picioarele ei şi o muscă îi intră în gură şi nu putu tuşi ca să o scoată, pentru că Ingel nu voia să se oprească, trebuiau să tot meargă, Ingel tot trăgea şi trăgea, calea îi era liberă şi ducea direct la zid şi Aliide vedea expresia pierdută de pe faţa bărbatului, desprinsă de spaţiu şi timp, şi simţea paşii înfocaţi ai lui Ingel şi strânsoarea puternică pe degetele ei. Pulsul lui Ingel se zbătea pe mâna lui Aliide şi toate expresiile sale familiare i se iveau pe chip, ea le lăsa în urmă, iar acestea o plesneau pe Aliide peste faţă, ca nişte zdrenţe umede şi sărate, i se lipeau de obraji, unele zburând pe lângă ea ca nişte stafii deja dispărute, iar gropiţa din obraz, pe care o văzuse în dimineaţa aceea în timp ce râdea cu soră-sa, ţâşni de pe faţa ei şi-şi luă zborul. Când ajunseră la zid, sora lui Aliide deveni o străină, o nouă Ingel care n-avea să-şi mai mărturisească secretele numai lui Aliide, care nu avea să mai meargă în parc să bea sifon cu Aliide, avea să meargă acum cu altcineva. O nouă Ingel care avea pe altcineva, cineva care să îi asculte gândurile şi râsul şi toate lucrurile pe care Aliide ar fi vrut să le audă. Cineva cu o piele pe care Aliide voia să o miroasă, cu o căldură corporală pe care ar fi vrut să o combine cu a ei. Cineva care ar fi trebuit să se uite la ea, să o vadă pe ea şi să înlemnească văzând-o. Din pricina lui Aliide ar fi trebuit să încremenească în aer mâna cu tabachera. Însă taman pe Ingel o tăiase lumina acelui cuţit strălucitor din viaţa lui Aliide.

Vecina lor Aino alergă spre ele. Îl cunoştea pe prietenul bărbatului şi le prezentă pe cele două surori. Sălciile foşneau. Bărbatul nici măcar nu se uită la Aliide ca s-o salute.

Cei trei lei ai Estoniei de pe tabacheră râdeau, scăldaţi în lumina soarelui.

Iar Ingel. Mereu Ingel. Ingel întotdeauna punea mâna pe ce voia şi aşa va fi întotdeauna, pentru că Dumnezeu îşi bătea tot timpul joc de Aliide. Nu era de-ajuns că Ingel îşi amintea întotdeauna micile trucuri pe care le învăţase de la mama ei, spăla vasele în apă de cartofi ca să le facă să lucească. Nu era de-ajuns că Ingel nu uita ce i se spunea aşa cum făcea Aliide, a cărei vase erau încă unsuroase de fiecare dată după ce le spăla. Nu, Ingel ştia cum să le facă pe toate, fără să fie nevoie s-o înveţe nimeni. Prima dată când mulsese vacile, găleata lui Ingel se umpluse până la buză cu lapte alb, înspumat, iar la semănat, paşii lui Ingel pe câmp făceau ca grâul lor să crească mai bine decât al altora. Dar nici măcar asta nu era de-ajuns. Nu, Ingel trebuia să îşi găsească şi bărbat, bărbatul pe care Aliide îl văzuse prima. Singurul bărbat pe care Aliide şi-l dorise vreodată.

Ar fi fost rezonabil să o lase pe Aliide să aibă şi ea ceva măcar o dată, să o lase să aibă măcar un bărbat în viaţa ei stângace, ar fi fost drept să o lase măcar de data asta să aibă ce voia, fiindcă de când se născuse privise cum laptele muls de Ingel nu trebuia nici măcar strecurat, fiindcă tot ce făcea Ingel era curat, aşa câştigase fără nici o bătaie de cap întrecerea de muls vaci a Tinerilor Ţărani. Aliide văzuse cum regulile lumii nu se aplicau în cazul lui Ingel, cum nici un păr de animal nu cădea în găleata ei, nici un fir de păr omenesc, şi cum pe fruntea ei nu apăreau niciodată coşuri. Transpiraţia lui Ingel mirosea a violete, iar necazul lunar al fetelor nu îi balona talia subţire. Ţânţarii nu lăsau umflături pe pielea ei netedă, iar viermii nu îi mâncau verzele. Gemul pe care îl făcea Ingel nu prindea mucegai, iar varza sa murată nu se strica. Roadele mâinilor sale erau întotdeauna binecuvântate, insigna Tinerilor Ţărani lucea pe pieptul ei mai puternic decât ale celorlalţi, cele patru frunze nu se zgâriau niciodată, în timp ce sora ei pierdea insignă după insignă, făcându-şi mama să dea mai întâi din cap nemulţumită, iar apoi fără speranţă, înţelegând că nu conta dacă clătina din cap în faţa lui Aliide sau nu, nimic nu o putea ajuta pe fiica sa.

Nu era de-ajuns nici că Ingel îl câştigase pe singurul bărbat care oprise preţ de-o clipă inima lui Aliide, nu, nici asta nu fusese de-ajuns, frumuseţea prea lăudată a lui Ingel şi zâmbetul său pogorât din rai deveniseră acum, după ce îl întâlnise pe Hans, şi mai luminoase, şi mai orbitoare. Chiar şi într-o noapte ploioasă, aceste trăsături luminau întreaga grădină, umplând tot locul, până ce nu mai rămânea deloc aer pentru Aliide, care se trezea noaptea cu răsuflarea tăiată, poticnindu-se ca să deschidă uşa. Şi nici asta nu era de-ajuns, încercările prin care Aliide trebuia să treacă tot creşteau, chiar dacă ea nu vedea cum era posibil aşa ceva. Creşteau pentru că Ingel nu putea să-şi păstreze gândurile pentru sine, trebuia să şuşotească tot timpul despre Hans, Hans în sus şi Hans în jos. Şi pe deasupra, Ingel insista ca Aliide să îl privească, să îi privească expresia şi gesturile, oare arătau destulă dragoste, se mai uita la altcineva sau avea ochi doar pentru Ingel, ce voia de fapt să spună cu asta şi asta, ce însemnase când îi dăduse o albăstrea, însemna cumva dragoste, dragoste numai pentru ea? Hans îi amuşina mireasma precum un câine amorezat.

Şuşotelile, torsul şi gângurelile se întinseră prin casă atât de repede, încât peste un an apăruse o sticlă de băutură pe masă, pregătită pentru momentul când lui Ingel o să i se ceară mâna. Apoi urmară pregătirile de nuntă, lada de zestre a lui Ingel se îngrăşa ca un porc, iar Ingel flutura lucrurile sub nasul tuturor. Mai erau chicotele fetelor şi dansurile de seară, şi luna nouă se ivi pe cer, aducând noroc şi sănătate tânărului cuplu. Nunta în sus şi nunta în jos, şi fericiţii însurăţei merseră la biserică şi înapoi. Oamenii aşteptau, micul voal flutura, iar Aliide dansa în ciorapii săi negri de mătase, spunând tuturor cât se bucura pentru sora sa, mai ales că acum căminul lor va avea în sfârşit un bărbat al casei! Mănuşile albe ale lui Hans străluceau şi deşi dansase o dată cu Aliide, parcă se uitase prin ea, la Ingel, întorcându-şi capul pentru a vedea cum voalul acesteia se ivea din când în când.

Hans şi Ingel împreună pe câmp, Ingel alergând pentru a-l întâmpina pe Hans, acesta culegând bucăţi de paie din părul lui Ingel, apucând-o apoi de talie şi învârtindu-şi

mireasa în curte, Ingel alergând în spatele grajdului, Hans alergând după ea, râzând chicotind hihotind. Și tot așa de la o zi, săptămână, an la altul, Hans scoțându-și cămașa, iar Ingel întinzându-și de-ndată mâinile spre pielea lui, Ingel turnându-i apă pe spate, degetele lui de la picioare îndoindu-se de plăcere în timp ce ea îl spăla pe cap. Șoapte, murmure, freamătul silențios al așternuturilor în noapte. Foșnetul saltelei de paie și scârțâitul patului de fier. Frământări și chicote. Oftaturi. Gemete apăsate în pernă și scâncete astupate de o mână. Fierbințeala sudorii emanată prin perete către patul unde Aliide zăcea în chinuri. Liniște, iar apoi Hans deschidea fereastra în noaptea de vară, aplecându-se fără cămașă peste cercevea, fumând o *paperossi*[1], capul lucindu-i în întuneric. Dacă Aliide se ducea chiar lângă fereastra ei, îl putea vedea cu țigara în mâna cu vene groase și degete lungi. Scrumul cădea mocnit peste grădina de garoafe.

1. După cuvântul rusesc папироса (*papirosa*); este un tip de țigară rusească puternică, fără filtru, ce conține tutun negru (n. t.).

Colectia Bibliotecarul

1939
Läänemaa, Estonia de Vest

Ciorile babei Kreel amuțesc

Aliide merse să o vadă pe Maria Kreel la mica sa fermă. Chiar de pe vremea când se născuse Aliide, bunica Kreel era vestită pentru puterea sa de deochi şi de a opri sângerările, iar Aliide nu se îndoia de puterile femeii.

Era o vizită stânjenitoare, pentru că Maria Kreel avea să afle de situaţia lui Aliide, care ar fi preferat să nu ştie nimic de chinurile ei, dar nu avea de ales, numai cu ea putea să se sfătuiască.

Bătrâna Kreel stătea pe banca din grădină împreună cu pisicile sale şi spuse că o aşteptase.

— Duducă Kreel, ştii despre ce e vorba?

— Un băiat cu păr bălai, tânăr şi frumos.

Gura sa ştirbă înghiţi o bucată de pâine.

Aliide lăsă pe trepte un borcan de miere. Mănunchiuri de ierburi atârnau de tocul porţii; o cioară stătea şi se holba la ele. Aliide se temea de ele, când era mică, copiii fuseseră speriaţi cu poveşti despre oameni preschimbaţi în ciori. Un stol de ciori croncănitoare îşi făceau veacul în curtea femeii chiar prima dată când o vizitase Aliide, atunci când tatăl său îşi tăiase piciorul cu toporul. Bătrâna le-a spus tuturor să iasă din cameră pentru a rămâne singură cu el. Copiilor nu le plăcea să stea nici în bucătărie, pentru că erau mirosuri ciudate acolo, iar Aliide simţea că i se înfundă nasul. Pe masă era un borcan mare cu viermi pentru răni.

O cioară fâlfâi în spatele băncii, zburând către copacii care fremătau, iar bătrâna încuviinţă din cap spre pasăre, de parcă ar fi salutat-o. Soarele strălucea cu putere, însă în grădină era răcoare. Bucătăria întunecată se vedea prin

uşa deschisă. Un morman de perne zăcea la intrare. Perne de un alb strălucitor. Marginile lor de dantelă se ondulau între întuneric şi lumină. Perne pentru morţi. Kreel Maria le păstrase.

— Au fost musafiri pe-aici?

— Întotdeauna sunt musafiri aici, casa se umple una-două.

Aliide se îndepărtă de uşă.

— Se pare că vom avea vreme rea pentru fân, continuă baba Kreel, înghiţind o altă bucată de pâine. Dar nu cred să te intereseze pe tine asta. Ai auzit ce spun ciorile, Aliide?

Aliide se tulbură. Bătrâna râse şi spuse că ciorile tăceau de câteva zile. Avea dreptate; Aliide se uită după mai multe păsări, erau destule, însă nu făceau nici un zgomot. De după casă, auzi mieunatul unei pisici în călduri, plângând, iar bătrâna o chemă la ea. Cât ai clipi din ochi, pisica veni lângă toiagul femeii, frecându-se de ea, iar femeia împinse pisica spre Aliide.

— Nu ştiu cum face faţă, spuse bătrâna mijindu-şi ochii printre pleoapele sale umede spre Aliide, care roşi. Pur şi simplu aşa e ea. Într-o zi ca asta, până şi ciorile sunt tăcute, dar nimic nu amuţeşte o pisică în călduri.

Ce voise bătrâna să spună, într-o zi ca asta? Se strica oare vremea, avea să urmeze o recoltă foarte proastă şi foamete sau bătrâna vorbea despre Rusia? Sau era vorba despre viaţa lui Aliide? O să i se întâmple ceva lui Hans? Pisica se frecă de piciorul lui Aliide, iar ea se aplecă să o mângâie. Pisica îşi împinse dosul în mâna fetei, iar aceasta şi-o retrase. Bătrâna râse. Era un râs sumbru, înăbuşit, de om care le ştie pe toate. Mâna lui Aliide o furnica. Întregul corp o furnica, de parcă avea fire de paie înfipte în muşchi care încercau să iasă prin piele, iar mintea sa bântuită o mustra, cum putuse să meargă în acea seară la baba Kreel, când Hans şi Ingel erau singuri acasă. Tatăl fetelor se dusese împreună cu mama lor în vizită la vecini, iar Aliide era aici. Când o să se întoarcă acasă, Hans o să miroasă îndoit a bărbat, iar Ingel îndoit a femeie, aşa cum se întâmpla de fiecare dată când rămâneau împreună singuri doar câteva minute, iar gândul ăsta îi spori furnicăturile de sub piele.

Aliide se codi de pe un picior pe altul şi Maria Kreel se ridică şi intră în casă, închizând uşa după ea. Aliide nu ştia dacă era timpul să plece sau dacă trebuia să stea şi să aştepte, însă bătrâna reveni după puţin timp, cu o sticluţă maronie în mână, rânjind cu colţurile gurii afundate în os. Aliide luă sticluţa. După ce închise poarta, bătrâna îi şopti:

— Băiatul ăla are un semn negru pe el.

— Pot să…

— Uneori se poate, alteori nu.

— Ca să nu mai vadă pe nimeni altcineva?

— Fetiţo, din pământ, fără speranţă, cresc flori urâte.

Aliide plecă în fugă de la ferma babei Kreel; pantofii de piele prindeau parcă aripi cu fiecare pas lung, iar sticluţa pe care o primise de la bătrână i se încălzea în mână, chiar dacă degetele îi erau reci şi fără sânge în ele. Oare nimic nu putea opri durerea care îi zvâcnea în piept?

Ingel chicotea în grădina casei, pe când aducea apă de la fântână, cu cosiţele despletite şi obrajii roşii, îmbrăcată doar în desuuri.

În patul lui Aliide o aştepta cartea lui Tuglas, *Florile de mălin alb*[1], în patul lui Ingel aştepta un bărbat. De ce era totul atât de anapoda?

Aliide nu a avut timp să testeze eficacitatea băuturii babei Kreel. Trebuia să o amestece în cafea, însă Ingel n-a mai băut cafea din următoarea dimineaţă, când a dat fuga afară şi a vomitat. Se întâmplase deja acel lucru contra căruia era băutura. Ingel aştepta un copil.

1. Scurtă povestire scrisă de Friedebert Tuglas, care redă trecerea de la copilărie la maturitate şi respingerea în dragoste (n. t.).

Colectia Bibliotecarul

1939-1944
Läänemaa, Estonia de Vest

Freamătul frontului se preschimbă în miros de sirop

Atunci când nemţii baltici au fost invitaţi în Germania în toamna anului 1939, una dintre colegele de şcoală şi de la şcoala de duminică, şi ea nemţoaică baltică, veni să-şi ia rămas-bun de la surori şi promise că o să se întoarcă. Se ducea doar să dea o raită printr-o ţară pe care nu o mai văzuse până atunci, iar apoi se întorcea şi le spunea şi lor cum era cu adevărat Germania. Îşi făcură cu mâna de la revedere, iar Aliide privi cum mâinile lui Hans se încolăciră în jurul taliei lui Ingel şi alunecară spre posteriorul ei. Şoaptele li se auzeau până în grădină, iar Aliide îşi afundă dinţii în palmă. Imagini cu pântecele mărit al lui Ingel şi cu corpul lui Hans cuprinzând-o pe Ingel o torturau pe Aliide la nesfârşit, zi şi noapte, fie că dormea sau nu, nu putea vedea sau auzi nimic altceva. Nici unul dintre cei trei nu băgă de seamă cutele care începuseră să apară între sprâncenele bătrânilor, lăsând în urmă riduri care nu dispăreau, ci se adânceau tot mai mult, nu băgă de seamă nici cum tatăl celor două surori privea cu atenţie apusul soarelui, căutându-l în fiecare seară de la marginea câmpului, în timp ce îşi fuma pipa, încercând să găsească un semn pe linia orizontului, observând frunzele de arţar, oftând când citea ziarul sau asculta radioul, ca apoi să se întoarcă întotdeauna să asculte păsările.

În anul 1940 s-a născut copilul, Linda, iar Aliide simţea că o să-i explodeze capul. Hans îşi plimba fetiţa, în ochii lui Ingel strălucea fericirea, în ochii lui Aliide erau lacrimi, iar

ochii tatălui lor dispăreau sub riduri de îngrijorare; acesta începuse să se aprovizioneze cu benzină şi îşi schimbă banii de hârtie în argint şi aur. Începuseră să apară cozi în sat, primele cozi care existaseră vreodată în ţară, iar magazinele rămâneau fără zahăr. Hans nu manifestă sentimente mai calde pentru Aliide, chiar dacă fata reuşise de trei ori să-i strecoare un pic din sângele ei în mâncare, o dată îi pusese cât pentru o lună. Ar fi trebuit să încerce cu urină data viitoare. Maria Kreel spusese că uneori dă rezultate mai bune.

Hans începuse să poarte discuţii sumbre între patru ochi cu tatăl fetelor. Poate că nu voiau să-şi facă griji femeile din familie, aşa că nu vorbeau despre semnele îngrijorătoare atunci când ele puteau să-i audă, sau poate că vorbeau despre ele, însă nici una din surori nu luă în seamă ce spuneau. Sprâncenele încreţite ale tatălui lor nu le îngrijorau, pentru că era un om în vârstă, din lumea veche, care se temea de război. Copiii care crescuseră în Estonia Liberă nu se temeau de astfel de lucruri. Ei nu făcuseră nici un rău, aşa că de ce s-ar fi temut? Abia după ce armata sovietică s-a răspândit prin ţară au început să se teamă, gândindu-se că şi viitorul lor ar fi putut fi în pericol. Pe când îşi legăna copilul, Ingel îi şopti lui Aliide că Hans începuse să o strângă în braţe mai puternic, că dormea lângă ea ţinând-o de mână toată noaptea, iar strânsoarea nu-i slăbea nici după ce adormea, lucru ce i se părea ciudat; o strângea de parcă s-ar fi temut ca nu cumva să dispară în toiul nopţii din braţele lui. Aliide ascultă grijile lui Ingel, deşi fiecare silabă era un pumnal înfipt în inimă. În acelaşi timp simţi însă şi că obsesia sa începuse să se domolească puţin, în locul ei apărând altceva – teama pentru Hans.

Nici una din femei nu mai putu evita adevărul atunci când merseră în mica piaţă din centrul satului şi auziră fanfara Armatei Roşii cântând marşuri sovietice. Hans nu era cu ele, pentru că nu mai îndrăznea să vină în sat şi nu voia nici ca fetele să meargă acolo. Începu să doarmă în mica încăpere din spatele bucătăriei, apoi rămase acolo şi pe timpul zilei, ca în final să se ducă în pădure şi să stea acolo.

Hohote neîncrezătoare de râs se răspândiră dintr-un oraş în altul, de la un sat la altul. Lozinci precum *Luptăm pentru măreaţa cauză a lui Stalin* şi *Vom lichida analfabetismul* provocau amuzamentul general, nimeni nu putea să le ia în serios! Cea mai mare glumă erau chiar soţiile de comandant, care îşi dădeau importanţă în rochii de noapte franjurate peste tot în sate, la baluri, pe străzi. Şi ce era cu soldaţii ăia din Armata Roşie, care curăţau cartofii fierţi cu unghiile, de parcă nu ştiau cum să folosească un cuţit? Cum să iei în serios o şleahtă ca asta? Dar apoi au început să dispară oameni, iar râsul lumii deveni amar. Când începură să încarce femei, bărbaţi şi copii în camioane pentru a fi măcelăriţi, relatările erau repetate ca nişte rugăciuni. Pe tatăl lui Ingel şi al lui Aliide l-au înşfăcat de pe şoseaua care ducea în sat, mama lor a dispărut pur şi simplu, fetele s-au întors acasă, au găsit casa pustie şi s-au pus pe ţipat, sunete de-a dreptul animalice. Câinele şi-a tot aşteptat stăpânul, a stat lângă poartă urlând de dor până a murit. Nimeni nu mai îndrăznea să iasă şi să-şi vadă de treburi, pământul gemea sub un potop de suferinţă, iar cineva se adăuga familiei morţilor în fiecare mormânt săpat în pământ estonian. Freamătul frontului mişcă fiecare părticică din ţară şi fiecare părticică din ţară striga după ajutorul lui Iisus, al germanilor sau al vechilor zei.

Aliide şi Ingel începură să doarmă în acelaşi pat, cu un topor sub pernă, curând avea să le vină şi lor rândul. Aliide vru să plece să se ascundă, dar singurul lucru pe care l-au ascuns a fost bicicleta Dollar a lui Ingel, cu imaginea unui steag american pe ea. Ingel a zis că o femeie estoniană nu îşi abandonează niciodată casa şi animalele, fie ce-o fi, chiar dac-ar veni în casă un batalion întreg, cu uniformele şi armele lor. Le arăta ea ce însemna mândria unei estoniene. Aşa că una din surori stătea de pază în timp ce cealaltă dormea, cu o Biblie şi o icoană cu Iisus stând de veghe pe noptieră, iar în acele nopţi lungi Aliide se uita lung mai întâi în noaptea roşie şi fierbinte, iar apoi la capul alb al lui Ingel care strălucea, întrebându-se dacă nu ar fi fost mai bine să fugă singură. Şi poate că ar fi făcut-o, dacă Hans nu i-ar fi dat, înainte să plece, o sarcină de îndeplinit:

Colectia Bibliotecarul

păzeşte-o pe Ingel, tu ştii cum. Aliide nu putea să înşele încrederea lui Hans, trebuia să fie demnă de el. De aceea începuse să urmărească cu ochi ageri şi urechile ciulite ştirile din Finlanda legate de război, aşa cum obişnuia să facă Hans. Ingel, în schimb, refuza să citească ziarele, se bizuia pe rugăciuni şi versuri de Juhan Liiv: *Patrie! Sunt nefericit cu tine, dar şi mai nefericit fără tine!*

— Dar dacă am pleca acum, cât putem? sugeră Aliide cu prudenţă.

— Unde? Linda este prea mică.

— Finlanda, dar nu sunt sigură, Hans zice că Suedia ar fi probabil o alegere mai bună.

— Ce ştii tu despre ce gândeşte Hans?

— Hans ar putea să ne urmeze.

— Eu nu plec de la casa mea nicăieri. Schimbarea se apropie, Occidentul va veni în ajutor. Sunt sigură că putem rezista până atunci. Liide, tu ai prea puţină credinţă.

Ingel a avut dreptate. Au rezistat, ţara a rezistat şi eliberatorii au sosit. Germanii au mărşăluit în ţară, alungând fumul caselor arzânde de pe cer, încât văzduhul a devenit iar albastru, pământul, negru, iar norii, albi. Hans a putut să se întoarcă acasă şi când acel coşmar s-a terminat, a început altul. Comuniştii s-au pierdut cu firea de frică şi cum orice mijloc de transport era oprit, au luat-o la pas sau la fugă, iar Hans a pus căpăstrul pe cal şi a mers călare prin împrejurimi, culegând drapelurile Fermierilor Tineri, Trofeele Semănătorului, agenda contabilă şi alte documente care fuseseră păstrate în sat după ce Roşii veniseră, iar organizaţia fusese interzisă. Hans s-a întors din sat cu un rânjet pe chip. Totul era în regulă, nemţii erau politicoşi, era o atmosferă minunată; oamenii cântau la muzicuţă. Saboţii de lemn ai femeilor troncăneau dulce şi vioi peste tot. Au format ERÜ, Eesti Rahva Ühisabi (Societatea de Asistenţă Reciprocă), pentru a hrăni şi a îngriji familiile ale căror capi fuseseră luaţi de Armata Roşie. Totul o să se rezolve. Toţi dispăruţii o să revină acasă, chiar şi mama şi tatăl fetelor, iar grâul o să crească pe câmp ca şi mai înainte, iar Ingel o să câştige din nou toate premiile Tinerilor Fermieri

pentru legumele ei, o să meargă la târg în toamnă, iar când surorile o să fie mai mari, puteau să se alăture Ligii Fermierelor. Când tatăl lor o să revină acasă, o să-şi administreze pământurile împreună cu Hans. Hans făcea deja parte din campania de recoltare a tutunului şi a sfeclei, iar când aceasta se va desfăşura, o să aibă o groază de sirop din sfeclă, aşa că Ingel n-o să se mai îmbufneze pentru că trebuia să folosească zaharină, ea care se dădea în vânt după dulciuri. Şi nici Aliide, îşi aminti Hans să adauge. Ingel râse mieros şi începu să conceapă reţete pentru cel mai bun tort estonian cu ghimbir şi sirop de sfeclă şi se adânci iar împreună cu Hans în ceaţa de şoapte şi dezmierdări în care se aflaseră înainte ca acel coşmar să înceapă, iar Aliide, pradă vechilor chinuri ale dragostei. Toate obstacolele se năruiau în faţa viitorului glorios al lui Ingel. Nici măcar penuria de haine de pe piaţă nu îi putea veşteji garderoba lui Ingel, chiar dacă trebuia să îşi repare elasticul de la jartiere cu o monedă învelită în hârtie, nu conta! Hans îi aduse dragei lui mătase de paraşută pentru a-şi croi o cămaşă, iar Ingel o vopsi într-un albastru ca floarea de porumb, făcându-şi o cămaşă fainâ, cu nasturi de sticlă, decorată cu broşa ei nemţească de sticlă; arăta mai frumoasă ca oricând. Hans îi cumpărase şi lui Aliide o broşă asemănătoare, doar puţin mai mică, dar la fel de frumoasă, şi o clipă chinurile lui Aliide se potoliră, până la urmă uite că îşi amintise şi de ea, chiar dacă doar pentru o clipă. Dar cine ar fi putut să îi vadă broşa, când Ingel avea cămaşa ei nouă, cu bureţei eleganţi la umeri, soldăţelul meu, o striga Hans cu căldură, cu atâta căldură.

Pe Aliide o durea capul. Bănuia că ar fi putut avea o tumoare pe creier. Uneori, durerea îi întuneca privirea şi îi afecta auzul până ce nu mai auzea decât un bâzâit. În timp ce Hans şi Ingel pluteau împreună, Aliide trebuia să aibă grijă de Linda şi uneori o ciupea pe ascuns, alteori o împungea cu un ac, iar plânsul copilului îi dădea o stare de bine secretă.

Sfeclele erau mari şi albe, gata de recoltă, iar nemţii tot nu plecau. Bucătăria era plină de sfeclă-de-zahăr, iar Ingel

se ocupa de casă cu forţe proaspete. Luă cu uşurinţă locul femeii casei, ba chiar o depăşi pe mama lor. Totul mergea ca pe roate, nu încăpea îndoială că Ingel le ştia pe toate, iar lui Aliide îi dădea diverse sfaturi, aşa că Aliide spăla supusă rădăcinile, iar Ingel le rădea. Aliide putea să ajute la ras mai târziu, mai întâi Ingel trebuia să descopere cea mai bună metodă de prelucrare a sfeclelor mai mici. Încercă mai întâi cu maşina de tocat carne, apoi reveni la răzătoare şi îi porunci lui Aliide să vegheze asupra oalei cu sirop de pe sobă, amestecând siropul ca să nu înceapă să fiarbă. Între timp, Ingel făcea şi alte treburi gospodăreşti, iar din când în când îşi întindea gâtul să privească oala de pe sobă, nu avea încredere în iscusinţa lui Aliide de a face sirop, Aliide ar fi putut să îl lase să se încingă prea tare, iar atunci siropul ar fi căpătat un gust ciudat, cum ar fi putut atunci să servească un astfel de sirop, toată lumea ar fi crezut că ea fusese neroada care îl lăsase să fiarbă, niciodată să nu treacă de optzeci de grade, niciodată! Nasul lui Ingel adulmeca aerul tot timpul, pentru a vedea dacă nu cumva se ridica dinspre sobă un miros amărui, iar de fiecare dată când mirosul începea să ia o tentă greşită, după părerea lui Ingel, aceasta ţipa la Aliide să dreagă siropul. Aliide nu îşi putea da seama de nici o diferenţă în puterea sau calitatea duhorii, dar ea nu era Ingel. Bineînţeles că nu sesiza. În plus, mirosul dulceţii lui Ingel îi înfundase nasul. Nu mirosea decât saliva lui Hans pe buzele lui Ingel, care-i făcea propriile buze crăpate să zvâcnească de durere.

Zile la rând Aliide spălă sfeclele, le adună pe cele mai mici şi tăie ochii negri. Ingel se agita cu rasul şi se fâţâia peste tot, ordonându-i lui Aliide să verifice sfeclele rase puse la macerat, să schimbe apa din oală, să aducă mai multă apă de la fântână atunci când era timpul. *Jumătate de oră, deja a trecut jumătate de oră! Trebuie turnată apă peste noua serie.* La un moment dat, Ingel se săturăsă radă şi începu să toace sfeclele în bucăţele mici. *A trecut jumătate de oră. Toarnă apă proaspătă peste ele!* Aliide răzuia cojile, Ingel toca, iar uneori strecurau pasta obţinută sub îndrumarea atentă a lui Ingel, aşteptând în tot acest timp ca mama şi tatăl lor să se întoarcă acasă. Sfeclele erau golite

de zahărul lor, iar apa din sirop se evapora la foc potrivit, şi în tot acest timp ele aşteptau. *Curăţă spuma de deasupra ! Curăţ-o ! Altfel se strică !* Şirurile de borcane cu sirop creşteau şi în tot acest timp aşteptau. Uneori Ingel vărsa câteva lacrimi pe gulerul lui Hans.

Întregul sat aştepta veşti din Narva, când o să li se întoarcă bărbaţii acasă ? Ingel pregătise o supă din sirop de sfeclă, Hans îşi ţocăi buzele spunând că era foarte bună, iar Ingel se zorea să facă macaroane cu sfeclă şi suc de coacăze şi sfeclă, iar în tot acest timp îi aşteptau pe mama şi tatăl fetelor. Ingel aduse la masă crema de sfeclă şi aşteptară, iar Hans savură clătitele cu sfeclă, aprobă însufleţit chiflele cu sfeclă şi nucşoară şi îşi umplu timpul făcând flori şi păsări din castane pentru Linda. Aerul dulce din bucătărie o scârbea pe Aliide. Le invidia pe femeile din sat care aveau un bărbat pe care să îl aştepte, cineva pentru care să înveţe să facă chifle cu sfeclă, ea nu-şi aştepta decât părinţii, ea, o femeie deja în toată firea. I-ar fi plăcut să îl aştepte pe Hans să se întoarcă de undeva de departe, să stea la masă aşteptându-l să vină la ea, dar încercă să îşi alunge acest gând din minte, pentru că era ruşinos şi plin de nerecunoştinţă. Femeile din sat oftau şi îi spuneau că ea şi sora ei erau norocoase să aibă un bărbat în casă, iar Ingel era cea mai norocoasă dintre femei, fapt cu care Aliide era cât se poate de acord, încuviinţând cu buzele strânse şi uscate.

Ingel crea reţete la nesfârşit, făcuse chiar şi bomboane din sfeclă : lapte, sirop de sfeclă, unt, nuci. Aliide fusese gonită de la sobă, fierberea siropului şi a laptelui era o sarcină exactă, apoi se adăugau nucile şi untul, iar apoi se fierbea mocnit totul, din nou. Lui Aliide i se permise să stea la masă şi să vegheze asupra Lindei şi asupra foilor de copt pe care se turna amestecul. Trebuia să privească tot procesul, pentru că Ingel îşi făcea griji cum o să se descurce Aliide mai târziu când o să-şi facă şi ea o familie şi o să aibă sfeclele ei, dacă nu exersa. Mai avea de lucrat şi la îngrijirea copiilor. Aliide era să întrebe ce familie, însă se abţinu, simţind că Ingel se temea ca nu cumva sora ei mai mică să îşi petreacă tot timpul prin colţurile casei sale până ce o să rămână fată bătrână. Ingel începuse să lase ziarul *Päewalehti*

în locurile unde şedea Aliide de obicei, deschis aparent din întâmplare la rubrica de anunţuri matrimoniale. Însă Aliide nu voia un domn care căuta o damă sub douăzeci de ani sau un domn care căuta domnişoare nu prea slăbuţe. Nu-l voia decât pe Hans.

În faţa uşii Mariei Kreel era de la o vreme tot timpul coadă, femeile alergau la ea să o întrebe de bărbaţii lor plecaţi peste graniţă. Într-un final, bătrâna fusese nevoită să îşi zăvorască uşa şi nu mai voia să o vadă nici pe Aliide, deşi îi adusese miere ani buni. O ţigancă cititoare de Tarot apăru în sat, iar mulţimea de oameni din curtea babei Kreel se grăbi spre locul unde era ţiganca. Şi Ingel cu Aliide merseră acolo o dată şi li se spuse că părinţii lor erau deja în drum spre casă. Hans rânji când năvăliră în casă aducând vestea cea bună şi le spuse că el credea în cuvântul nemţilor mai mult decât în cărţile de ghicit ale unei ţigănci. Nemţii se juraseră că toţi cei care ajunseseră peste graniţă vor fi aduşi înapoi. Ingel se simţi stânjenită şi reveni la reţetele ei, iar Aliide nu se sinchisi să-i răspundă că ea de fapt avea mai multă încredere în ţigani decât în nemţi.

— Am invitat câţiva nemţi să jucăm cărţi în seara asta. Ingel îi poate servi cu dulciurile ei delicioase şi voi două puteţi să vă amintiţi germana şi să mai exersaţi un pic. Ce spuneţi?

Aliide era surprinsă. Hans nu mai invitase nici un neamţ acasă. Oare voia Ingel să îi găsească cu atâta disperare un bărbat? Nici lui Ingel nu îi plăceau nemţii.

— Le e cumplit de dor de casă, au nevoie de ceva companie. Sunt bărbaţi tineri.

Ultima parte o spusese cu ochii la Aliide.

Aliide o privi pe Ingel.

Ingel zâmbi.

Jucară cărţi mult şi bine. Nemţii îşi agăţară hainele în cuier de cum intrară în casă. Ingel le zâmbi aprobator şi îi servi cu nişte chifle cu sfeclă şi cremă de sfeclă şi scoruş. Nemţii cântau cântece nemţeşti şi o distrau pe Aliide, deşi ea nu înţelegea tot ce spuneau. Pantomima şi limbajul

semnelor fură de mare ajutor, soldaţii erau încântaţi de cunoştinţele de germană ale surorilor, fie ele cât de mici. Ingel se retrase să pună nişte secară la muiat, iar în pauzele din cântat, Aliide o auzea cum toarnă laptele peste grăunţe. *Trebuie să-ţi aminteşti că trebuie să iei înainte pojghiţa de grăsime de pe lapte*, o învăţase Ingel, când făceau înlocuitor de cafea. Cratiţa zăngăni în sobă, de unde încă venea aroma de pâine prăjită, iar Aliide ar fi preferat să fie cu Ingel făcând treabă, decât să stea la masă cu soldaţii, chiar dacă erau de fapt băieţi simpatici. Aveau să vină din nou în seara următoare. Şi în a treia seară. Aliide era agasată, Ingel abia aştepta. Aliide nu-l voia decât pe Hans, însă Ingel insistă ca Aliide să servească înlocuitorul de cafea la următoarea vizită. *La început pune la fiert bucăţele mici, foarte mici, de sfeclă. Ţine-le pe foc douăzeci, treizeci de minute, apoi strecoară-le şi adaugă înlocuitorul împreună cu laptele. O să ţii minte? Ca să nu trebuiască să te-nvăţ când avem musafiri în casă. Poţi să le arăţi că ştii să faci pe gazda.* La a cincea vizită, soldaţii le spuseseră că erau transferaţi în Tallinn. Aliide se simţi uşurată, pe fruntea lui Ingel se citea neliniştea. Hans o consolă că sigur o să mai vină nemţi. Mama şi tatăl lor o să se întoarcă în curând acasă. Totul o să fie bine. Înainte să plece, unul dintre soldaţi îi dădu lui Aliide adresa lui şi o rugă să îi scrie. Aliide îi promise că aşa va face, deşi nu avea să se ţină de cuvânt. Simţi că Ingel şi Hans schimbară priviri în spatele ei.

Nu mai auziră nimic de mama şi tatăl lor.

Hans îi ciopli lui Ingel o pereche frumoasă de saboţi, le adăugă şireturi şi dădu de veste că o să-i urmeze pe nemţi.

Nopţile surorilor deveniră albe.

Într-o noapte, Armin Joffe, împreună cu copilul, nevasta şi părinţii acesteia dispărură din sat. Se răspândise zvonul că fugiseră în Uniunea Sovietică pentru a fi în siguranţă. Erau evrei.

Colectia Bibliotecarul

1944
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

Haide mai întâi să facem nişte draperii

Ruşii se răspândiseră deja în toată ţara, când Hans ciocăni la fereastra camerei din spatele casei, în miez de noapte. Aliide scoase toporul, Ingel începu să spună în şoaptă Tatăl Nostru şi Linda se ascunse sub pat, însă îşi dădură la timp seama cine era. De două ori prelung, de două ori scurt. Hans venise acasă.

În timp ce Ingel vărsa lacrimi de fericire, Aliide se gândi cum puteau să îl ascundă pe Hans. Bărbatul le povesti pe şoptite că fugise din rândurile armatei germane şi reuşise să treacă golful dându-se drept finlandez. Ingel îi spuse smiorcăindu-se că ar fi putut să încerce să le trimită cumva o scrisoare, însă Aliide se bucură că nu o făcuse. Cu cât apăreau mai puţine acţiuni pe hârtie, cu atât mai bine. Evadarea printre finlandezi putea fi ştearsă imediat din memorie, ca şi cum nu se întâmplase niciodată, cu siguranţă Ingel putea înţelege asta. Ar fi mers să folosească din nou cămăruţa din spatele bucătăriei ca ascunzătoare? Hans stătuse acolo când veniseră ruşii prima dată. Era un loc bun, fără ferestre, aşa că îl ascunseră acolo, însă încă din prima noapte, neliniştea sa începu să crească şi începu să întrebe despre fraţii din pădure. Inactivitatea îi afecta sentimentul de bărbăţie aşa că voia să ajute măcar prin gospodărie. Era timpul fânului şi se mai vedeau şi alţi bărbaţi prin împrejurimi care se ascundeau şi ieşeau pe câmp deghizaţi în fuste, însă Ingel nu îndrăzni să-l lase. Nimeni nu trebuia să ştie că Hans se întorsese acasă, cum i-au explicat clar şi Lindei.

După două zile, vecina lor, Aino, rămasă recent văduvă şi aflată în ultimele etape de sarcină, alergă pe câmp ţinându-se de pântece, se prăbuşi apoi lângă grebla lui Ingel şi le zise că băieţii familiei Berg erau în drum spre ele, tocmai trecuseră pe lângă casa ei, iar cel mai tânăr din ei ducea steagul albastru, negru şi alb. Ingel şi Aliide lăsară fânul neadunat şi se grăbiră spre casă. Fraţii Berg aşteptau în grădină, fumând *paperossi*, şi le salutară pe femei.

— L-aţi văzut pe Hans?

— De ce întrebaţi?

Ingel şi Aliide stăteau una lângă alta în faţa fraţilor, ţinându-se de degete.

— Hans nu s-a întors acasă de când a plecat unde a plecat.

— Dar va veni aici nu peste mult timp.

— Noi nu ştim nimic despre asta.

Fraţii Berg îi transmiseră salutări lui Hans. Le spuseră să-l anunţe şi că ei formaseră un grup şi că ar fi bine să îi caute. Ingel le dădu nişte pâine şi trei litri de lapte şi le promise că îi va transmite mesajul. Dar după ce băieţii dispărură după sălciile argintii, Ingel şopti că Hans nu trebuia să afle niciodată despre asta. Dacă ar fi aflat, ar fi alergat imediat după ei! Aliide nu dădu atenţie smiorcăielilor lui Ingel şi spuse că dintr-o clipă în alta o să audă motocicletele poliţiei secrete, fiindcă marşul băieţilor era cât se poate de evident; sau Ingel nu înţelegea asta?

Luară rapid măsuri. Când ceasul bătu următoarea oră exactă, Hans era deja ascuns la marginea pădurii. Lipsi începu să latre în curte, se auzea zgomotul unei motociclete apropiindu-se. Surorile se uitară una la alta. Hans reuşise să ajungă la loc sigur în ultimul moment, însă ce-ar fi fost dacă ele două stăteau la masă în toiul adunării fânului, s-ar fi văzut exact ce se întâmplă. Ar fi arătat ca şi cum se întâmplase ceva, iar acum stăteau cu mâinile-n sân şi aşteptau să simtă arma în ceafă. Înapoi pe câmp, atunci. Ieşiră prin cămară, apoi prin grajd înspre staul, iar de la staul au mers spre câmp traversând ogorul cu tutun, prin frunzele care foşneau, în timp ce motocicleta făcu un ocol prin curte, cu ataşul săltând.

— Am lăsat ibricul pe sobă. O să-şi dea seama că cineva tocmai a părăsit casa, gâfâi Ingel.

Nu încuiaseră uşa de la intrare ca să nu pară suspect. Ceiştii o să ajungă acolo dintr-un moment în altul şi o să audă zdrăngănitul ouălor care fierbeau pe sobă pentru prânzul lui Hans şi o să ştie că cineva părăsise bucătăria în grabă. Cele două femei rămaseră în mijlocul câmpului, trăgând cu ochiul la casa lor, de după o grămadă de pietre. Bărbaţii, în hainele lor de piele, opriră motocicleta, intrară în casă, zăboviră o vreme acolo, ieşiră, priviră împrejur şi plecară. Ingel era surprinsă că plecaseră atât de repede şi începu de îndată să regrete că îl lăsase pe Hans să meargă în pădure atât de uşor. Poate că reuşeau să o scoată la capăt vorbind pur şi simplu cu ceiştii. Dacă erau acasă, poate că bărbaţii ar fi intrat doar în bucătărie şi ar fi plecat, iar Hans ar fi putut sta în siguranţă în cămăruţa din spatele bucătăriei. Ingel nu avea deloc minte. Aliide nu înţelegea cum putuse Hans să aleagă o femeie ca ea.

— Trebuie să punem totul în ordine.

— Cum?

— Nu te gândi la asta, las' pe mine.

Ingel plângea nopţile, iar Aliide stătea trează, gândindu-se ce puteau face. Nu se putea aştepta la nici un ajutor de la Ingel, nici măcar nu observa mucegaiul de pe pâinea pe care i-o dădea Lindei, nu-i mai recunoştea pe cunoscuţi. În timp ce Ingel atârna rufele la uscat în ploaie, rostindu-şi rugăciunile, Aliide se gândea. Dacă Hans supravieţuia, trebuiau să îi cureţe tot trecutul cu garda civilă, cu Omakaitse, liga de autoapărare, Parlamentul şi războiul din Finlanda. Nu puteau să scape dând explicaţii şi nici nu mai puteau fugi.

Până şi colegul vechi de la şcoala catolică al lui Hans, Theodor Kruus, îşi lămurise implicarea în distribuirea de manifeste antisovietice, însă Aliide ştia cu ce preţ. Ingel nu ştia şi era mai bine aşa.

Miliţiei din sat îi plăcea să aibă niscaiva carne tânără şi obraji rumeni sub burdihanele lor tremurătoare. Cu cât mai tinere erau, cu atât mai bine. Cu cât crimele părinţilor erau mai mari, cu atât fata trebuia să fie mai tânără sau cu atât

mai multe nopţi trebuiau petrecute pentru a se ispăşi greşeala făcută, o noapte sau o singură fecioară nu erau de-ajuns. Theodor Kruus fusese eliberat pentru că fiica sa fermecătoare îi spălase păcatele ducându-se la miliţie noaptea, dându-şi jos rochia şi ciorapii şi îngenunchind înaintea lor. Dosarul de agitator al lui Theodor Kruus dispăruse, iar manifestele antisovietice pe care le scrisese şi alte asemenea activităţi fuseseră trecute sub un alt nume, iar purtătorul acelui nume primise zece ani de muncă la mină şi cinci ani de exil. Faptele lui Hans erau pasibile de pedeapsa cu moartea sau, în cel mai bun caz, mulţi ani în Siberia.

Ştia Theodor ce făcuse fiica sa? Poate că miliţia i-a spus. Aliide putea să şi-i imagineze cu uşurinţă pe miliţieni stând proţăpiţi cu picioarele depărtate în bocancii lor şi şoptindu-i la ureche ce se petrecuse.

Ingel nu ar fi putut să facă aşa ceva, nu era în stare decât să se smiorcăie cu nasul în carpeta de pe perete. Şi Ingel nici măcar nu mai era destul de tânără pentru miliţie. Nici Aliide nu mai era. Miliţia voia doar fete care nu erau încă femei. În plus, Aliide nu putea să o facă – sau putea? Aliide stătu trează până ce îi apărură cercuri negre sub ochi, nu avea pe cine să întrebe ce şi cum să facă.

După ce stătuse trează la nesfârşit, Aliide se gândi la draperii. Se uitase şi se tot uitase la noaptea cea neagră, la lună, la noaptea fără lună, la luna ce creştea sau decreştea, şi aşa trecu timpul. Stătuse trează, ducându-i dorul mamei ei, căreia i-ar fi putut cere sfatul, ducându-i dorul tatălui ei, care ar fi ştiut ce trebuia să facă, ducând dorul cuiva care să fi ştiut ce să îi spună. Aliide îşi voia somnul înapoi, îl voia pe Hans acasă şi voia ca luna aia enervantă să dispară din fereastra ei. Pe când se gândea la aceste lucruri, îşi dădu seama că trebuiau să facă nişte draperii. Ingel îmbrăţişă ideea de îndată. Dacă aveau draperii, Hans ar fi putut să stea uneori în bucătărie. Era atât de simplu. Atât de nebunesc. Iar cele două surori chiar păreau nebune când Aliide pregăti un nou material cu războiul de ţesut, iar Ingel îl decoră cu broderie, chiar dacă aveau nevoie de aţă pentru alte lucruri. Nebunia lor fuse privită cu nepăsare în

sat, lumea spunând că războiul le-a rătăcit minţile, iar lor le convenea de minune. Aliide îi spuse lui Ingel să explice că se hotărâse să se apuce de lucru manual, fiindcă dacă se concentra asupra acului şi a aţei îi mai trecea tristeţea şi nu mai plângea atât de rău. La îndrumarea lui Aliide, pălăvrăgi în sat şi despre o verişoară din Tallinn, care le spusese că draperiile lungi sunt la modă acum la Paris şi la Londra. Această verişoară le arătase reviste de modă străine şi nicăieri nu se puneau perdeluţe înguste ca la ţară, astfel de draperii erau cât se poate de demodate! Uneori Aliide simţea că atunci când îşi justificau noile draperii, lumea le privea ca şi cum ştia că minte, dar nimeni nu spunea nimic, le lăsa în pace, prefăcându-se că le crede, ceea ce o făcea pe Aliide să se justifice cu un avânt îndoit, spunând cum, în astfel de timpuri, ar fi trebuit cu toţii să fie cât mai eleganţi, chiar să exagereze – chiar dacă trăiau la ţară, se putea încă urmări moda de la oraş, chiar şi în timpuri ca acestea. Aliide se proclamă femeie a unei noi ere, care voia draperii dintr-o nouă eră, primele draperii lungi din sat.

Le intrase în obicei să tragă draperiile peste ferestre aproape în fiecare seară. Uneori le lăsau netrase, astfel încât oamenii care treceau pe lângă curtea lor să vadă că viaţa lor se desfăşura ca şi mai înainte şi că nu aveau nimic de ascuns.

Şi alţi oameni începuseră să pună draperii la ferestre pentru a ţine spionii la distanţă, e drept că erau draperii scurte, dar şi acelea ascundeau ce se petrecea înăuntrul caselor. Mulţi dintre ei înţeleseseră fără îndoială de ce aleseseră surorile draperii lungi, însă nu spuseră nimic.

După ce tot acoperiră şi descoperiră ferestrele două luni, surorile hotărâră că cea mai bună soluţie era ca Hans să rămână în casă tot timpul. Puteau să sape o încăpere sub podeaua din cămăruţa din spatele bucătăriei sau puteau să construiască o încăpere între bucătărie şi cămăruţă. Ar fi reuşit oare? Era destul de călduroasă şi aproape de ele, şi aşa ar fi putut să lase musafirii să intre în restul camerelor. Acea cămăruţă fusese întotdeauna folosită pe post de cămară şi odaie pentru musafiri, puţini săteni intraseră în ea, iar

uşa fusese întotdeauna ţinută închisă. Nici măcar nu mai avea mâner sau clanţă, uşa era închisă doar cu un cârlig. Şi nimeni nu îşi mai amintea ce mărime avusese. În cameră nu era nici o fereastră, de aceea era întotdeauna întuneric. Era timpul să îl cheme acasă pe Hans din pădure, aveau nevoie să le ajute la construit.

În grajd erau nişte plăci de lemn, le cărară în casă fără să atragă atenţia, prin grajd şi cămară. Peretele îl construiră numai în zilele ploioase şi destul de vântoase, când vremea rea acoperea zgomotul ciocanului şi doar atunci când Linda era cu Ingel sau cu Aliide în grajd sau altundeva, căci pe copil îl ia gura pe dinainte şi pace. Nu voiau să-i spună Lindei de planul lor, puteau să îi spună poveşti despre fantoma din cămăruţă. Când Hans se muta în noua încăpere, urma să meargă în bucătărie sau la baie numai când Linda era plecată sau dormea. Dacă Linda se trezea noaptea şi venea în bucătărie, i s-ar fi spus atunci că tatăl ei tocmai venise din pădure.

Mai întâi o stinghie, apoi alta şi, încetul cu încetul, încăperea de siguranţă prindea formă. Ingel râdea, Aliide zâmbea, iar şoaptele lui Hans aveau o notă de fericire. Plintele de pe tavanul vechi şi de pe podea fură scoase şi puse pe noul perete. Puseră la punct şi ventilaţia, tavanul avea acum un tub prin care venea aer din podul casei. Ingel găsise un sul din tapetul vechi pe care îl folosiseră în cămăruţă şi după ce îl lipi pe perete, nimeni nu ar fi putut ghici că în spatele acestuia era o încăpere spaţioasă. Hans puse în dreptul noului perete dulapul care fusese în faţa peretelui vechi, ascunzând noul tapet, astfel încât să nu i se poată observa culoarea puţin mai deschisă şi textura mai fină. Uşa încăperii era acum în spatele dulapului. În caz de nevoie, lăsară în colţ o găleată, dar apoi hotărâră că mai bine făceau o gaură în podea şi puneau găleata sub ea, cu un capac. Sau puteau să facă o gaură în peretele care despărţea camera cea mică de grajd. Putea fi folosită pe post de latrină, în caz că femeile trebuiau să plece de acasă fără veste.

Era seară ; Hans făcu o baie şi mâncă pe săturate. Ingel îi pregăti rucsacul şi îi spuse Lindei că tatăl ei trebuia să plece din nou acum, dar că avea să se întoarcă în curând. Foarte curând. Linda începu să plângă, iar Hans o mângâie. Linda trebuia să fie acum o fetiţă curajoasă. Aşa, tatăl ei o să fie foarte mândru de fiica lui estoniană.

Toate trei îl conduseră la uşa grajdului şi îl priviră plecând şi dispărând în pădure. În noaptea următoare, Hans se întoarse şi se mută în cămăruţă.

După două zile, veştile despre sfârşitul înfiorător al lui Hans Pekk pe drumul din pădure se răspândiră în sat.

Colectia Bibliotecarul

1946
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

Eşti sigură, tovarăşă Aliide?

Prima dată când Ingel şi Aliide fură aduse la primărie pentru interogatoriu, bărbatul care le întâmpină îşi ceru scuze dacă subalternii săi se comportaseră nepoliticos când le aduseseră acolo.

— Dragele mele tovarăşe, ei nu au maniere.

Ingel fu luată într-o cameră, Aliide în cealaltă. Bărbatul îi deschise uşa lui Aliide, îi oferi un scaun şi o invită să ia loc.

— Mai întâi o să verific câte ceva din hârtiile pe care le am despre tine. Apoi putem începe.

Bărbatul îşi răsfoia hârtiile, ceasul ticăia, alţi bărbaţi umblau pe hol, Aliide le simţea paşii pe tălpile ei. Podeaua tremura. Se concentră uitându-se lung la tocul uşii. Părea că se mişcă. Crăpăturile din podea se legănau ca picioarele unui păianjen. Limbile ceasului bătură o nouă oră, iar bărbatul nu făcea decât să îşi pună hârtiile în ordine. A doua oră începu. Bărbatul privi la Aliide şi îi zâmbi prietenește. Apoi se ridică, îşi ceru scuze că trebuia să se ocupe de ceva şi îi spuse că revine imediat şi vor putea începe atunci. Bărbatul dispăru pe hol. Începu a treia oră. Şi a patra. Aliide se ridică de pe scaun şi merse la uşă. Încercă mânerul, uşa se deschise. Un bărbat stătea de partea cealaltă, Aliide închise uşa şi se întoarse la scaunul ei. Linda se juca acasă la Aino când bărbaţii veniseră după ele. Precis că Aino se întreba unde erau.

Uşa se deschise.

— Acum putem începe. Unde te duceai acum câteva clipe? Haide să lămurim asta mai întâi.

— Căutam toaleta.

— Dar de ce nu ai spus? Ai nevoie la toaletă acum?

— Nu, mulţumesc.

— Eşti sigură?

Aliide încuviinţă din cap. Bărbatul aprinse o *paperossi* şi începu prin a întreba dacă Aliide putea spune pe unde era Hans Pekk. Aliide îl informă că Hans murise cu mult timp în urmă. Un jaf soldat cu crimă. Bărbatul o întrebă una, alta despre moartea lui Hans şi apoi spuse:

— Lăsând gluma la o parte, eşti sigură, tovarăşă Aliide, că acest Hans Pekk nu ne-ar spune unde eşti dacă ar fi în situaţia ta acum?

— Hans Pekk a murit.

— Eşti sigură, tovarăşă Aliide, că sora ta nu spune chiar în această clipă, de exemplu, că împreună aţi inventat povestea morţii lui Hans Pekk şi că tot ce spui aici nu-i decât o minciună?

— Hans Pekk a murit.

— Tovarăşă Aliide, sora ta nu vrea să fie luată nici la judecată, nici la închisoare, sunt sigur că ştii asta.

— Sora mea nu ar spune astfel de minciuni.

— Eşti sigură, tovarăşă Aliide?

— Da, sunt.

— Eşti sigură că Hans Pekk nu ne va spune numele persoanelor care l-au ajutat în comiterea crimelor sale şi în ascunderea adevărului? Eşti sigură că Hans Pekk nu va menţiona numele tău pe lista acestor persoane? Nu mă gândesc decât la binele tău, tovarăşă Aliide. Aş fi mai mult decât fericit să ştiu că aşa o femeie tânără şi frumoasă nu s-ar fi vârât într-o astfel de problemă dacă nu ar fi fost păcălită să ajute un criminal. Şi criminalul a fost atât de iscusit, încât a reuşit să-ţi sucească minţile. Tovarăşă Aliide, fii rezonabilă. Te rog, salvează-te.

— Hans Pekk a murit.

— Arată-ne cadavrul său şi atunci nu va mai fi nevoie să discutăm pe tema asta! Tovarăşă Aliide, nu vei putea să dai vina pe altcineva dacă intri în încurcătură din pricina lui Hans Pekk. Sau din pricina soţiei lui. Am făcut tot posibilul să mă asigur că o femeie frumoasă ca tine îşi poate vedea

liniştită de viaţă, mai mult nu pot să fac. Ajută-mă ca să te-ajut.

Bărbatul îi luă mâna şi i-o strânse.

— Nu-ţi vreau decât binele. Ai toată viaţa înainte.

Aliide îşi smuci mâna din strânsoarea lui.

— Hans Pekk a murit!

— Poate că ajunge pe ziua de azi. Ne mai întâlnim noi, tovarăşă Aliide.

Bărbatul îi deschise uşa lui Aliide şi îi ură noapte bună.

Ingel aştepta în grădină. Plecară pe jos fără să spună nimic. Abia când casa lui Aino se ivi în zare, Ingel îşi drese glasul.

— Ce te-au întrebat?

— Despre Hans. Nu am spus nimic.

— Nici eu.

— Ce altceva au spus sau au întrebat?

— Nimic.

— Nici pe mine nu m-au mai întrebat altceva.

— Ce să-i spunem lui Hans? Şi lui Aino?

— Că ne-au întrebat despre altceva. Şi că nu am spus nimic despre nimeni.

— Dar dacă Hendrik Ristla vorbeşte?

— N-o să vorbească.

— Putem oare să fim sigure?

— Hans a spus că doar în Hendrik Ristla are încredere să-l lase să ne ajute cu povestea noastră.

— Dar dacă Linda vorbeşte?

— Linda ştie că tatăl ei chiar a murit, nu că a fost o minciună.

— Dar o să vină să întrebe din nou.

— Ne-am descurcat bine acum, nu-i aşa? O să ne descurcăm şi data viitoare.

Colectia Bibliotecarul

1947
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

În curând, Aliide va avea nevoie de o țigară

Rândunelele plecaseră deja, dar cocorii brăzdau cerul cu gâturile lor lungi. Țipetele lor se prăvăleau pe câmpuri și îi dădeau lui Aliide dureri de cap. Spre deosebire de ea, ei puteau pleca, ei aveau libertatea de a se duce oriunde voiau. Ea nu avea decât libertatea de a se duce să culeagă ciuperci. Coșul îi era plin de râșcovi. Ingel, care aștepta acasă, o să fie mulțumită de pradă, Aliide o să le curățe, Ingel poate că o s-o lase să le albească, dar o să se uite tot timpul peste umăr, iar apoi o să le pună în borcane, zicându-i lui Aliide să fie atentă, n-o să fie niciodată în stare să aibă grijă de propria ei familie dacă nu reușea să marineze ciupercile. Poate că știa ea cum să le mureze, dar era nevoie de pricepere pentru a le marina. Iar în curând, datorită îndemânării lui Ingel, aveau să fie câteva borcane în plus pe raftul din cămară, două borcane însemnau mai puțină foamete pe timpul iernii.

Aliide își astupă urechea cu mâna liberă – atâția cocori! Țipetele alea! Simțea toamna prin opinci. Setea îi zgâria gâtlejul. Iar apoi, lângă ea opri dintr-odată un bărbat pe motocicletă, îmbrăcat într-o haină de piele.

— Ce-ai în coș?

— Ciuperci. Tocmai vin de la cules de ciuperci.

Bărbatul apucă coșul, privi în el și îl aruncă. Ciupercile se rostogoliră cu zgomot pe jos. Aliide se uită la ele lung, nu îndrăznea să îl privească pe bărbat. O să se întâmple acum. Trebuia să își păstreze calmul. Nu putea să-și piardă sângele rece, nu putea să își arate frica ce fierbea în ea. O transpirație rece îi curgea din dosul genunchilor, în

încălţări, iar amorţeala începu să i se răspândească în tot corpul, membrele i se goliră de sânge. Poate că n-o să se întâmple nimic, poate că nu avea nici un motiv să se teamă.

— Ai mai fost la noi, aşa-i? Cu sora ta. Eşti sora nevestei banditului ăluia.

Aliide se uită lung la ciuperci. Putea să vadă haina de piele cu coada ochiului. Scârţâia când el se mişca. Bărbatul râse, cu urechile tot mai roşii. Bocancii cromaţi îi luceau, deşi drumul era prăfuit, iar el nu era neamţ. Ar fi trebuit oare să fugă de acolo, să se încreadă că n-o s-o împuşte de la spate? Sau că o să rateze? Dar apoi bărbatul s-ar fi dus direct la casa ei şi le-ar fi luat pe Ingel şi Linda şi ar fi aşteptat-o să se întoarcă acasă. Şi dacă fugi nu-ţi recunoşti prin asta vinovăţia?

La primărie, bărbatul cu urechi mari raportă că Aliide le ducea de mâncare bandiţilor. Lumina îi lucea prin lobii urechilor. O împinse pe Aliide până în mijlocul camerei, iar apoi plecă.

— Tovarăşă Aliide, m-ai dezamăgit.

Vocea era aceeaşi ca prima dată. Era acelaşi bărbat. *Eşti sigură, tovarăşă Aliide?* Bărbatul se ridică şi rămase lângă biroul ascuns în întuneric, o privi, dădu din cap şi oftă adânc. Era foarte trist.

— Am făcut totul ca să te ajut. Nu mai pot face nimic acum.

Le făcu semn bărbaţilor din spatele său, iar aceştia veniră să o ia. Bărbatul părăsi şi el camera.

Mâinile lui Aliide erau legate la spate şi îi puseseră un sac în cap. Bărbaţii ieşiră din cameră. Nu vedea nimic prin material. Undeva, apa picura pe jos. Prin sac simţea miros de pivniţă. Uşa se deschise. Bocanci. Cămaşa lui Aliide fu ruptă de pe ea, nasturii zburară pe jos şi se loviră de pereţi, nasturi nemţeşti de sticlă şi apoi... Aliide se transformă într-un şoarece dintr-un colţ al camerei, o muscă de pe bec care zbură de-acolo, un cui din peretele de placaj, o piuneză ruginită din perete. Era o muscă şi se plimba pe sânul gol al unei femei, femeia era în mijlocul camerei cu

un sac în cap, iar ea mergea pe o vânătaie nouă, sângele se aduna sub pielea sânului, o dungă roşie pe care umbla musca, pe vânătăi care se răspândeau dinspre mamelonul umflat precum continentele pe un glob pământesc. Când pielea dezvelită a femeii atinse podeaua de piatră, femeia nu se mai mişcă. Femeia cu un sac în cap din mijlocul camerei era o străină, iar Aliide nu mai era acolo, inima îi alerga pe picioruşe de omidă în şanţuri unghere crăpături, se unise cu rădăcinile care creşteau în pământul de sub cameră. *Să facem oare săpun din ea?* Femeia din mijlocul camerei nu se mişca, nu auzea, Aliide devenise un strop de scuipat de pe unul dintre picioarele mesei, o termită lângă gaura ei, într-o scorbură rotundă dintr-un copac, un copac bătrân, un copac bătrân crescut din pământul Estoniei, care încă simţea pădurea, care încă simţea apa şi rădăcinile şi cârtiţele. Se scufundă departe, era o cârtiţă care împingea un morman de pământ în grădină, în grădină unde putea simţi ploaia şi vântul, un pământ umed respirând şi şoptind. Femeii din mijlocul camerei i se vârâse capul într-o găleată de lături. Aliide era afară, afară în pământul umed, pământ în nările ei, pământ în părul ei, pământ în urechi, iar câinii alergau peste ea, labele lor apăsând pământul care respira şi gemea, iar ploaia se topea în el, şanţurile se umpleau, iar apa se ciocnea şi se învolbura în şuvoiul ei, undeva acolo erau nişte bocanci cromaţi, undeva acolo era o haină de piele, undeva era mirosul rece de băutură şi undeva rusa se încâlcea cu estoniana, două limbi putrezeau şi clocoteau.

Femeia din mijlocul camerei nu se mişca.

Deşi corpul lui Aliide se zvârcolea, deşi pământul încerca să o ţină în el, mângâindu-i blând carnea chinuită, lingându-i sângele de pe buze, sărutându-i părul smuls din gură, deşi pământul făcea toate acestea, nu era destul, ceva o aduse înapoi. O cataramă zăngăni şi femeia din mijlocul camerei tresări. O uşă se închise cu zgomot, nişte bocanci izbiră ceva, un pahar cu băutură clincheti, un scaun fu târât pe jos, un bec se legăna din tavan, iar ea încercă să scape – era o muscă pe bec, atârnând de wolframul filamentului –, dar cureaua o readuse la realitate, o curea cu atâtea găuri, că nici nu o auzeai, mai găurită decât un plici de muşte. Ea tot

încerca, era o muscă, zbură departe, zbură pe tavan, zbură de lângă bec, cu aripi transparente, o sută de ochi, dar femeia de pe podeaua de piatră gâfâia zvâcnindu-se. Avea un sac tras peste cap, iar sacul mirosea a vomă şi nu era nici o gaură în el prin care să intre o muscă, musca nu avea cum să găsească o cale ca să ajungă în gura femeii, ar fi putut să încerce să o sufoce, să o facă să vomite din nou şi să se asfixieze. Sacul mirosea a urină, era ud de urină, voma era mai veche. Uşa se izbi, bocancii se izbiră, deasupra bocancilor era un ţocăit de buze, un plescăit de limbă, pe podea cădeau firimituri de pâine ca nişte sloiuri de gheaţă. Ţocăitul se opri.

— Pute. Luaţi-o de aici.

Se trezi într-un şanţ. Era noapte, ce noapte? Trecuseră oare o zi, două sau fusese doar o noapte? O bufniţă buhăi de undeva. Nori negri treceau peste cerul luminat de lună. Părul îi era ud. Se ridică şi se târî spre drum. Trebuia să ajungă acasă. Cămaşa, desuurile, rochia şi jartierele erau la locul lor. Nu avea batic. Ciorapii lipseau. Nu putea merge acasă fără ciorapi, pur şi simplu nu putea, pentru că Ingel... Oare Ingel era încă acasă? Ingel era bine? Dar Linda? Aliide începu să alerge, n-o mai ţineau picioarele, se agăţa, se târa, se căţăra, se împleticea, se clătina, şchiopăta şi se împiedica, dar înainta neîncetat, orice mişcare o aducea mai aproape de casă. Ingel era sigur acasă, nu o voiseră decât pe ea de data asta, Ingel trebuia să fie acasă. Dar cum o să-i explice lui Ingel că plecase cu ciorapii pe ea şi se întorsese fără ei? Putea să îi spună că îşi uitase baticul în sat. Erau bălţi pe drum, plouase. Bine. Şi-a scos baticul umed şi l-a uitat pe undeva. Dar ciorapii, nu putea merge acasă fără ciorapi. Nici o femeie respectabilă nu ar umbla fără ciorapi, nici măcar în grădină. Magazia. Erau ciorapi acolo. Putea să ia nişte ciorapi de acolo. Dar uşa magaziei era închisă, iar Ingel avea cheia. Nu putea să intre în magazie altfel. Doar dacă nu cumva cineva uitase uşa deschisă.

Aliide se concentră asupra ciorapilor tot drumul spre casă, nu se gândi la Ingel, la Linda sau la nimic din ceea

ce se petrecuse. Enumeră cu voce tare tot felul de ciorapi: ciorapi de mătase, ciorapi de bumbac, ciorapi maro închis, ciorapi negri, ciorapi roz, ciorapi gri, ciorapi de lână, ciorapi de cârnaţi, magazia se ivi în faţa ei, se crăpa de ziuă, ciorapi pentru copii, înconjură păşunea pentru a ajunge în spatele casei, ciorapi brodaţi, ciorapi de fabrică, ciorapi care valorau două kilograme de unt, ciorapi care valorau trei borcane de miere, chenzina pe două zile. Muncise două, trei zile cu Ingel prin casele altor oameni şi primiseră câte o pereche de ciorapi de mătase neagră cu întăritură de lână la degete. Sălciile argintii foşneau pe drumul spre casă, casa se zărea printre mestecenii din curte, luminile erau aprinse înăuntru, Ingel era acasă! Câinele nu se auzea, ciorapi de lână nevopsiţi, ciorapi de capron, ajunse la magazie, încercă uşa. Era încuiată. Trebuia să meargă în casă fără ciorapi, stând departe de lumină, aşezându-se repede la masă şi ascunzându-şi picioarele sub ea. Poate că nimeni nu şi-ar fi dat seama. Ar fi avut nevoie de o oglindă. Aliide îşi atinse obrajii, îşi netezi părul, îşi pipăi capul, însă era lipicios la atingere, ciorapi de mătase, ciorapi de bumbac, ciorapi de lână, ciorapi de capron. Când ajunse la fântână, scoase o găleată cu apă, se spălă pe mâini, şi le frecă cu o piatră fiindcă nu avea perie, ciorapi maro, ciorapi negri, ciorapi gri, ciorapi culoarea pielii, ciorapi brodaţi, acum trebuia să meargă în casă. Oare era în stare? Putea oare să-şi ridice piciorul peste prag, putea să le vorbească? Cu puţin noroc, Ingel era încă prea somnoroasă ca să stea de vorbă. Poate că Linda dormea, era încă foarte devreme.

Aliide îşi forţă corpul să intre în grădină, privindu-se singură cum mergea de undeva din spate, cum i se ridicau picioarele, cum mâna apuca clanţa, cum vocea sa striga „Eu sunt“. Uşa se deschise. Ingel intră. Din fericire, Hans era în cămară. Aliide oftă. Ingel se uită lung. Aliide îşi ridică mâna ca să-i facă semn lui Ingel să nu spună nimic. Privirea lui Ingel alunecă şi rămase pironită asupra picioarelor fără ciorapi ale lui Aliide, iar Aliide îşi feri privirea şi se aplecă să-l scarpine pe Lipsi. Linda alergă în bucătărie din camera din spate şi se opri când văzu că marginile gurii lui Ingel

erau trase mult în jos. Ingel o trimise pe Linda să se spele. Linda nu se mișcă.

— Eu zic să faci bine şi să mă asculţi!

Linda o ascultă. Albia de email zăngănea, apa pleoscăia, Aliide încă stătea în acelaşi loc şi puţea. Oare îi observase Linda picioarele goale? Se despărţi din nou de corpul ei, destul cât să se poată târî spre pat, şi reveni în el doar când simţi bine cunoscuta saltea de paie sub ea. Ingel veni la uşă şi îi spuse că îi pregătește o baie după ce pleacă Linda la școală.

— Arde-mi hainele.

— Toate?

— Toate. Nu le-am spus nimic.

— Știu.

— O să vină să ne ia din nou.

— Linda trebuie să plece de aici.

— Hans o să se prindă că ceva nu e în regulă, Hans nu trebuie să bănuiască nimic. Nu trebuie să îi spunem.

— Nu trebuie să îi spunem, repetă Ingel.

— Trebuie să plecăm de aici.

— Unde? Dar Hans...

Colectia Bibliotecarul

1947
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

Intrară de parcă erau stăpânii casei

În acea seară de toamnă făceau săpun. Linda se juca cu păsările cioplite din castane şi cu broşa nemţească a lui Ingel, lustruindu-i strasurile albastre şi încercând să evite, ca de obicei, să scoată abecedarul. Borcanele cu gem de mere pe care le făcuseră cu o zi înainte stăteau aşezate pe masă, aşteptând să fie luate în cămară, iar lângă ele un urcior cu suc de mere stoarse din acelaşi lot era deja pus în sticlă. Fusese o zi bună, prima zi după acea noapte petrecută în subsolul primăriei în care Aliide nu se gândise la asta de cum se trezise, ci reuşise să privească o clipă soarele care inunda fereastra înainte să-şi amintească. Deşi nimeni nu venise să le ia după noaptea în care Aliide se întorsese singură acasă de la primărie, tresăreau încă la fiecare ciocănit în uşă, însă aşa făceau şi alţi oameni în acele vremuri. Cu toate acestea, în acea dimineaţă Aliide simţi o fărâmă de speranţă: poate că le vor lăsa în pace. Asta dacă acum credeau că ele nu ştiu nimic. Poate că le vor lăsa să îşi facă treaba în linişte, să îşi facă gemurile şi murăturile, poate că o să le lase în pace.

Aino venise în vizită şi se aşezase la masă să pălăvrăgească. Putineiul de carne din care voise să facă săpun fusese furat, aşa că i se promisese o parte din săpunul surorilor. Conversaţia cu Aino era plăcută, discuţia cu cineva din afară era mai uşoară, altminteri atmosfera din bucătărie era copleşitor de mută. Vorbirea obişnuită a lui Aino era precum un ecou cald şi chiar şi povestea ei cu soarta scroafei de o sută de kile era reconfortantă, atmosfera prietenoasă din bucătărie dădea fiecărei propoziţii un aer de intimitate

caldă. Pesta porcină îi omorâse scroafa, aşa că a trebuit să o taie imediat, să îi scurgă sângele şi să îi săreze carnea. Dar putineiul îi dispăruse din pivniţă când era plecată la mama ei.

— Închipuiţi-vă! Acum cineva o mănâncă! Voiam să fac săpun din ea! spuse Aliide clătinând din cap.

— Trebuie să fi fost cineva de prin alte părţi. Toată lumea din sat ştie de ce a murit scroafa ta.

— Din fericire nu mai era nimic în pivniţa aia veche.

Ingredientele pentru săpun fuseseră înmuiate şi spălate timp de câteva zile, iar în acea seară fierbeau în sfârşit la foc mic într-un ceaun mare, iar Ingel începu să toarne sodă caustică. Asta era treaba lui Ingel, căci Aliide nu avea răbdare, iar Ingel se pricepea să facă săpun, aşa cum era bună la toate treburile femeieşti. Săpunurile ei erau mai consistente şi mai bune, mândre, rotunde, dar nici măcar asta n-o supăra pe Aliide în acea seară, căci era prima dată când simţea că avea parte de o zi cât de cât normală. De dimineaţă un negustor venise la piaţă să vândă vopsele pentru textile, pe care i le adusese cineva de la fabrica din Orto, nişte culori curate, nesaturate şi nediluate, se dusese vorba în toate satele din împrejurimi; acum pasta săpunului era spumoasă, Ingel amesteca cu o lingură de lemn, Aino pălăvrăgea clătinând din cap în timp ce vorbea despre colhoz, cum avea să facă faţă cotelor în continuă creştere? Acelaşi lucru le îngrijora şi pe surori, însă în acea seară Aliide se decise să nu se frământe, aveau destul timp să îşi facă griji pentru cote mai târziu. Discuţia femeilor fu întreruptă de un ţipăt din partea cealaltă a mesei, Linda îşi înţepase degetul cu broşa lui Ingel. Ingel luă broşa şi o agăţă în pieptul Lindei, spunându-i să nu se mai joace cu ea. Linda rămase smiorcăindu-se în colţul bucătăriei, unde fugise cu pasărea cioplită din castane, după ce Ingel o avertizase de câteva ori că leşia împroşcată din oală îi putea topi carnea de pe mâini. Forfota domestică o făcu pe Aliide să zâmbească şi o chemă pe Linda să vină la fereastră să o privească pe Aino, care se ducea să mulgă vacile de seară. Aino avea să vină din nou a doua zi. Atunci săpunul era gata de tăiat, iar Aino îl putea duce acasă să se usuce. Aliide se întinse

prelung. În câteva clipe, Aliide avea să meargă cu Linda să dea de mâncare animalelor din grajd, iar Hans va veni în bucătărie să pună ceaunul greu să se răcească.

Erau patru bărbaţi.

Nu bătură la uşă, intrară de parcă erau stăpânii casei.

Ingel tocmai turna nişte sodă caustică.

Aliide negă că ar fi ştiut ceva de Hans.

Ingel turnă toată sticla în ceaun.

Săpunul se revărsă pe sobă.

Nu le spuse unde era Hans.

Linda nu scoase un cuvânt.

Fumul se ridica de pe sobă, apoi se strârniră flăcările, ceaunul spumega înainte.

La primărie, Linda fu despărţită de ele şi dusă în altă parte.

De tavanul din subsolul primăriei atârnau două becuri chioare.

Erau doi băieţi acolo, chiar din satul lor, fiul bătrânului Leemet şi Armin Joffe, care fugise în Uniunea Sovietică înainte să vină nemţii. Nici unul nu se uită la ele.

Soldaţii de la primărie fumau *mahorkka* şi beau alcool. Din pahare. Îşi ştergeau nasurile de mâneci, aşa cum era obiceiul la ruşi, deşi vorbeau în estoniană. Le-au oferit şi lor băutură. Ele au refuzat.

— Ştim că ştiţi unde-i Hans Pekk, spuse un bărbat.

Pesemne cineva îl văzuse pe Hans în pădure. Cineva care fusese interogat susţinuse că el şi Hans fuseseră în acelaşi grup şi în aceeaşi ascunzătoare.

— Puteţi pleca acasă de îndată ce ne spuneţi unde este Hans Pekk.

— Aveţi o fată minunată, adăugă celălalt.

Ingel spuse că Hans a murit. Într-un jaf din anul 1945.

— Cum o cheamă pe fetiţă?

Aliide spuse că Hendrik Ristla, prietenul lui Hans, văzuse incidentul. Hans şi Hendrik Ristla mergeau călare pe drumul de ţară, dar au fost atacaţi deodată, iar Hans a fost ucis pe loc. Ingel începuse să se teamă. Aliide o mirosi, deşi nu

dădea nici un semn. Ingel stătea mândră şi dreaptă. Un bărbat se plimba în tot acel timp prin spatele lor. Umbla şi tot umbla, iar un altul umbla pe coridor. Zgomotul bocancilor...

— Ce nume drăguţ pentru o fetiţă drăguţă.

Linda abia împlinise şapte ani.

— În curând o s-o întrebăm pe fetiţă aceleaşi lucruri.

Ele nu ziseră nimic. Apoi înăuntru veni încă un bărbat. Iar bărbatul care le interoga îi spuse nou-venitului:

— Du-te să vorbeşti cu fetiţa. E o fată ciudată, care nu spune nimic. Nu pierde timpul. Defiletează becul din tavan, ai grijă să nu te arzi. Sau nu. Adu fata aici. Apoi trage în jos becul ăla, de cablu, ca să ajungă la masă. Aşteaptă până aşezăm fata pe masă.

Bărbatul tocmai mâncase ceva, încă mesteca. Mâinile şi colţurile gurii îi luceau de grăsime. Uşile se deschiseră şi se închiseră, bocancii mărşăluiau, hainele de piele scârţâiau. Masa fu mutată. Linda fu adusă. Cămaşa Lindei nu mai avea nasturi, o ţinea închisă cu mâna.

— Pe masă cu fata.

Linda era atât de tăcută, ochii ei...

— Desfă-i picioarele. Ţine-o.

Ingel scâncea într-un colţ.

— Aliide Tamm se poate ocupa de asta. Vino la masă.

Nu spuseră nimic, nu spuseră nimic.

— Dă-i să ţină becul.

Nu spuseră nimic nu spuseră nimic nimic nimic.

— Ţine becul, târfă!

Colectia Bibliotecarul

1948
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

Patul lui Aliide începe să miroasă a ceapă

Aliide îl alese pe Martin chiar pe vremea când el nu ştia încă nimic despre ea. Îl văzuse din întâmplare la lăptărie. Ea tocmai cobora cu avânt scările, după ce admirase tifonul expus pe peretele lăptăriei pentru a demonstra cât de curat era laptele lor. Tifonul celorlalţi era mai galben, dar laptele lor trecut prin tifon îl lăsa întotdeauna la fel de alb. Aceasta se datora mai mult lui Ingel, ea avea cea mai mare grijă de vaci, dar ce conta, vacile aparţineau casei lor. Aliide îşi umflă pieptul şi îi era încă umflat când părăsi biroul, coborî scările şi auzi acea voce, vocea unui bărbat necunoscut. Era o voce hotărâtă şi viguroasă, foarte diferită de vocile celorlalţi bărbaţi din sat, deja vlăguite de vârstă sau slăbite de băutura turnată pe gât de dimineaţa până în noapte, fiindcă ce le rămăsese de făcut bărbaţilor ţării, în acele vremuri, decât să bea? Aliide merse spre drum, încercând să găsească bărbatul a cărui voce o auzise, şi îl găsi. Mărşăluia ca o căpetenie spre lăptărie, trei sau patru bărbaţi îl urmau şi Aliide văzu cum pulpanele hainei sale se legănau în spatele lui de parcă ar fi fost purtate de vânt şi cum ceilalţi îşi întorceau capul spre el când vorbeau, însă el nu se întorcea spre ei când le răspundea, ci privea doar înainte, cu fruntea ridicată, privind înspre viitor. Şi atunci Aliide ştiu că acolo era bărbatul potrivit să o salveze, să îi dea siguranţă în viaţă. Martin. Martin Truu. Aliide gustă cu atenţie numele care era şoptit în sat, avea un gust bun, Aliide Truu era încă şi mai bun, i se topi proaspăt pe limbă precum prima zăpadă din an. Aliide ghici cu uşurinţă unde avea să îl găsească pe Martin Truu sau mai degrabă unde Martin

avea să o găsească pe ea – în Colţul Comuniştilor de la etajul al doilea al conacului transformat în casă de cultură.

Aliide începu să-l urmărească pe Martin de sub busturile lui Lenin. Studia cărţile cu coperte roşii la umbra imensului steag şi din când în când, pe când citea, privea gânditoare la şemineul ale cărui ornamente inacceptabile fuseseră rase. Fantomele doamnelor baltic-germanice scârţâiau sub picioarele ei, tapetul era înnegrit de căscături umede şi când era uneori acolo singură, fereastra scârţâia de parcă cineva ar fi vrut să o deschidă, rama îi scârţâia, iar curentul bătea în ea, deşi fereastra rămânea închisă. Ea nu se lăsă distrasă, deşi încă se simţea ca în casa altcuiva, într-un loc greşit, în camera unui domn. Sentimentul aducea puţin cu acela pe care îl avusese într-o biserică rusească ce fusese transformată în grânar. Se aşteptase s-o trăsnească Dumnezeu când fusese acolo, pentru că nu se ridicase împotriva oamenilor care făcuseră lăzi pentru grâne din icoane, iar Aliide încercase să ţină minte că biserica nu era a ei şi nimeni nu trebuia să se aştepte de la ea să facă ceva, ce ar fi putut ea să facă? Acum nu trebuia decât să îşi repete că acest conac aparţinea poporului, să îl folosească poporul sau cel puţin cei care supravieţuiseră. Astfel, privi visătoare la bustul zâmbitor al lui Lenin, înfăţişat cu capul sprijinit în palmă, merse din când în când să verifice tabelul cu cote şi apoi se duse înapoi să răsfoiască sârguincioasă *Cinci colţuri* şi *Comunişti estonieni*. Odată, cartea îi căzu pe jos şi trebui să o ridice de sub masă, iar atunci observă nume cioplite sub masă, Agnes, o inimă şi William. Un ciot de lemn unde fusese o ramură se uita lung la ea din centrul inimii. Anul ‘38. Nu era nimeni pe aici cu numele de Agnes sau William. Frumoasa masă din lemn de trandafir fusese furată de undeva, decoraţiile fuseseră tăiate. Oare scăpaseră Agnes şi William cu bine, trăiau ei fericiţi şi îndrăgostiţi undeva în Occident? Aliide se îndreptă din nou de spate şi memoră repede *Cântecul tractorului*:

Grăbeşte, tractorule de fier! Grăbeşte, tovarăşe!
Câmpul este fără de hotar, ca marea în faţa noastră,
Împreună călătorim peste un vast ţinut...

De cântecul nostru victorios răsună câmpul şi pădurea.

Nu era de ajuns să îl ştie pe de rost. Trebuia să îl ştie atât de bine, încât să îl creadă. Încât să sune ca un crez izvorât din inimă. Putea să facă asta? Trebuia. Se gândi la învăţăturile lui Marx şi Lenin, dar nu ar fi fost oare mai bine să îl lase pe Martin să o înveţe? *Cântecul tractorului* era destul de simplu. Martin nu trebuia s-o creadă prea deşteaptă.

Cineva o văzu în Colţul Comuniştilor şi îi spuse lui Ingel. Ingel îi spuse lui Hans, iar Hans nu vorbi cu Aliide o săptămână. Însă lui Aliide nu îi păsa. Ce ştia Hans despre viaţa ei, ce ştia Hans despre cum era viaţa ei în afara casei, ce ştia Hans despre cum fusese pe podeaua de piatră din subsolul de la primărie, sub urina bărbaţilor în haine cenuşii care i se scurgea pe spate? Sau poate că lui Aliide îi păsa puţin de ce credea Hans, poate că îi păsa mai mult, dar avea nevoie de cineva ca Martin, iar Martin începuse să îşi arunce privirea asupra fetei studioase din Colţul Roşu. O dată, Martin ţinuse o prelegere şi după ce aşteptă ca mulţimea să se răspândească, Aliide se duse la el şi îi spuse:

— Învăţaţi-mă!

Cu o zi înainte îşi clătise părul cu oţet, lucea chiar şi în întuneric, şi încercă să dea ochilor ei privirea unei viţeluşe abia născute, neajutorată şi fără ţintă, astfel încât lui Martin să i se trezească, imediat ce o vedea, dorinţa de a o învăţa şi să realizeze că ea era un sol fertil pentru ce avea el de spus.

Martin Truu se lăsă păcălit uşor de ochii umezi de viţeluşă, veni la ea şi îşi puse mâna de dascăl pe talia ei, răspândind un miros greu.

Colectia Bibliotecarul

1948
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

Cum pasul lui Aliide deveni mai ușor

Când Aliide ieși din biroul Stării Civile, pașii îi erau mai ușori decât atunci când intrase, iar spatele îi era mai drept, pentru că mâna i se sprijinea acum de brațul lui Martin, iar Martin era soțul ei legiuit, iar ea era soția legiuită a lui Martin, Aliide Truu. Ce nume minunat! Deși primise o oarecare garanție a siguranței prin nunta cu Martin, mai dobândise un lucru important prin această asociere. Intră în rândul femeilor normale. Femeile normale se căsătoresc și au copii. Ea era una dintre ele.

Dacă ar fi rămas nemăritată, toată lumea ar fi crezut că era ceva în neregulă cu ea. Ar fi crezut asta chiar dacă rămăseseră puțini bărbați singuri. Roșii s-ar fi întrebat dacă nu cumva avea un amant în pădure. Alții ar fi încercat să ghicească de ce nu accepta pe nimeni. Oare să fi fost ea mai puțin femeie, o femeie care nu era demnă de un bărbat sau care nu putea face față unui bărbat? Oare avea ea ceva care o făcea de prisos? Cineva ar fi inventat un motiv. Cel mai important era că, de îndată ce se căsătorise cu un bărbat ca Martin, nimeni nu ar fi putut sugera că se întâmplase ceva în timpul interogatoriului. Nimeni nu ar fi putut crede că o femeie poate trece prin așa ceva, ca apoi să se căsătorească cu un comunist. Nimeni nu ar fi îndrăznit să spună că era în stare de orice. Numai să încerce cineva. Nimeni nu ar fi îndrăznit, pentru că ea era soția lui Martin Truu și era o femeie respectabilă.

Și acest lucru era important. Ca nimeni să nu afle niciodată.

Recunoştea femeile cărora li se întâmplase ceva asemănător după miros. Fiecare mână tremurândă îi dădea de înţeles că şi aceea era una dintre ele. Fiecare tresărire la ţipătul unui soldat rus şi fiecare încercare de a sta ascunsă când se auzeau bocanci tropăind. Şi aceea? Fiecare femeie care nu putea să nu traverseze strada când se apropiau miliţieni sau soldaţi. Fiecare femeie cu brâu peste rochie, semn că purta mai multe perechi de chiloţi. Fiecare femeie care nu te putea privi în ochi. Li se spusese oare şi lor, li se spusese că de câte ori te vei urca în pat cu soţul tău, îţi vei aminti de mine?

Dacă se întâlnea cu una dintre aceste femei, încerca să stea cât mai departe de ea. Ca nimeni să nu le observe asemănările din comportament. Ca nu cumva să îşi repete una alteia gesturile, dublând intensitatea înfăţişării lor agitate. Aliide le evita pe aceste femei la evenimentele din sat, fiindcă niciodată nu se putea şti când unul dintre acei bărbaţi s-ar fi nimerit pe acolo, un bărbat pe care şi-l va aminti pentru totdeauna. Şi poate că fusese acelaşi bărbat şi în cazul celorlalte femei. Ele nu s-ar fi putut abţine să se uite lung în direcţia de unde venea bărbatul. Şi nici n-ar fi putut să nu tresare în acelaşi timp, dacă auzeau o voce familiară. Nu ar fi putut să îşi ridice paharele fără să le verse. Ar fi fost date în vileag. Cineva ar fi ştiut. Unul dintre acei bărbaţi şi-ar fi amintit că Aliide fusese printre acele femei care au fost aduse în beciul primăriei. Ea era una dintre ele. Şi în zadar ştersese totul din memorie prin măritişul cu Martin Truu. Şi poate că ei ar crede că Martin nu ştie şi i-ar spune. Martin bineînţeles că ar vedea-o ca pe o calomnie şi s-ar enerva. Şi ce s-ar întâmpla apoi? Nu, nu putea să lase să se întâmple aşa ceva. Nimeni nu trebuia să ştie în veci.

Când se ivea ocazia, căuta întotdeauna nişte cuvinte rele la adresa acelor femei. Le făcea cu ou şi cu oţet şi le vorbea de rău pe la spate pentru a se diferenţia mai bine de ele.

Eşti sigură, tovarăşă Aliide?

Se mutară împreună într-o cameră din casa familiei Roosipuu. Familia nu râdea de Martin chiar fără înconjur,

se temeau de el, dar Aliide trebuia să fie întotdeauna atentă la piedici şi obiecte care cădeau. Copiii îi puneau sare în zaharniţă, îi dădeau hainele jos de pe frânghia de rufe, îi puneau pe ascuns râme în cutia cu făină, îşi întindeau mucii pe mânerele oalelor şi priveau de după roţile de tors ale mamelor lor cum Aliide lua o înghiţitură de ceai cu sare sau cum apuca mânerul fără să-şi schimbe expresia, chiar şi atunci când simţea mucii uscaţi pe degete sau când ştia ce se afla în borcan după colcăiala râmelor. Aliide nu avea de gând să le dea satisfacţia de a o vedea câtuşi de puţin supărată de isprăvile lor sau de chicotelile lor sau de orice altceva. Ea era nevasta lui Martin şi era mândră de asta şi încerca să-şi amintească la fiecare pas, încerca să umble cu acelaşi aer mândru ca Martin, încerca să iasă pe uşă într-un fel care i-ar fi făcut pe ceilalţi să-i cedeze calea. Dar se întâmpla să rateze tot timpul şi trebuia să aştepte, iar alde Roosipuu îi trânteau uşa în nas, iar ea trebuia să o deschidă din nou. Soldaţii Roşii cantonaţi în acea casă îi învăţaseră pe cei din familia Roosipuu cum să spună bună dimineaţa şi bună ziua în rusă. Ei o salutau pe Aliide cu aceste cuvinte abia învăţate.

Martin avea întotdeauna ceapă între dinţi şi o poftă de mâncare imensă. Avea muşchi masivi, îi atârna pielea pe braţe, iar porii de la subsuoară îi erau aproape mai mari decât cei de pe frunte. Părul lung de la subsuoară îi era îngălbenit de la transpiraţie şi părea mâncat de ciuperci, chiar dacă era stufos ca un burete ruginit de sârmă. Buricul ca o grotă şi testicule ce îi atârnau aproape până la genunchi. Era greu de imaginat că avusese vreodată testiculele ferme ale unui bărbat tânăr. Porii îi erau plini de grăsime, iar mirosul li se schimba în funcţie de ceea ce mânca. Sau poate că doar îşi imagina Aliide. Oricum, a încercat să gătească fără ceapă. Cu trecerea timpului, încercă să îl privească pe Martin aşa cum o femeie priveşte un bărbat, încercă să înveţe cum să fie soţie şi, treptat, începu să-i reuşească atunci când observa cum era ascultat Martin atunci când vorbea. Martin avea putere şi foc în el. Îi făcea pe oameni să-l asculte şi să creadă în ei înşişi aproape la

fel de bine ca Stalin. Cuvintele lui Martin tăiau ca o seceră şi loveau ca un ciocan. În timp ce vorbea, mâna i se înălţa în aer, cu pumnul strâns, şi se agita când îi judeca pe fascişti, pe sabotori şi bandiţi, şi era un ditamai pumnul, cu degetul mare puternic, o mână cât un cap de taur, o mână sub a cărei ocrotire era bine să te pui. Martin avea lobii urechilor laţi şi clăpăugi, dar ştia să-i mişte şi arătau de parcă nimic nu le scăpa. Şi dacă nimic nu le scăpa, orice veşti legate de vreun pericol se lipea de ei. Martin ar fi ştiut să se păzească din timp.

Dimineţile, mirosul subsuorilor lui Martin se lipea de părul şi pielea lui Aliide şi îl simţea în nări toată ziua. Lui îi plăcea să doarmă într-o îmbrăţişare strânsă, cu Aliide, ciupercuţa lui, strânsă sub braţ. Era bine aşa, îi dădea lui Aliide un sentiment de siguranţă, de ani de zile nu mai dormise aşa de bine, adormea uşor şi cu nesaţ, de parcă ar fi recuperat toţi acei ani fără somn, fiindcă acum nu se mai temea că cineva o să vină în toiul nopţii şi o să bată la uşă. Nimeni nu ar fi putut să o scoată de sub acel braţ. În toate satele din ţară nu exista organizaţie de partid mai impecabilă decât cea a lui Martin.

Martin era fericit să vadă cum dormitul alături de el o făcea pe Aliide mai frumoasă, fiindcă la început nervozitatea ei îl nedumerea. Prezenţa lui îi domolea agitaţia ziua, privirea timorată îi devenea mai calmă, ochii roşii şi nedormiţi se limpezeau şi toate acestea îl făceau pe Martin un bărbat fericit. Bărbatul fericit îi găsi soţiei lui şi un loc de muncă pe post de inspectoare, ale cărei sarcini erau să încaseze plăţile şi să elibereze notificări de plată în persoană. Munca era uşoară, deşi era şi jenantă – familia Roosipuu nu mai era singura care trântea uşa de îndată ce vedeau că se apropie bicicleta lui Aliide de casa lor. Însă Martin îi promisese că îi va găsi o slujbă mai plăcută după ce înainta un pic în carieră.

Însă mirosul acela. La început, Aliide se chinui să respire toată ziua pe nas. Până la urmă, se obişnui.

Ingel spuse că Aliide începuse să miroasă ca ruşii. Ca oamenii aceia care apăreau prin gări, aşezaţi pe boccele. Trenurile aduceau tot mai mulţi, iar noile fabrici îi înghiţeau înăuntru lor.

Colectia Bibliotecarul

1949
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

Chinurile lui Aliide Truu

Martin nu îi spusese lui Aliide de ce dorise să vină seara la primărie, aşa că era o călătorie grea pentru Aliide. *Eşti sigură, tovarăşă Allide ?* Vocea bărbatului apărea şi dispărea în mintea ei şi nu era sigură de nimic, decât că trebuia să se ţină strâns de Martin. Bâjbâind după ţigări în faţa porţii familiei Roosipuu, îşi dădu seama că pachetul era gol şi se întoarse în casă, deşi aducea ghinion. Încercă să umple pachetul, însă nu reuşi, se îndoiau, mâinile îi tremurau, începu să plângă, bluza îi era udă de transpiraţie, o treceau fiori, fiori puternici. Reuşi să scape de sughiţ, reuşi să înghesuie câteva ţigări în pachet şi să iasă poticnindu-se. Ştrengarul familiei Roosipuu aruncă cu o piatră după ea şi fugi în boscheţi, un râs înfundat se auzi de după tufe. Aliide nu îşi întoarse capul. Din fericire, restul familiei lucra, nimeni nu o văzuse zbătându-se şi nimeni în afară de copil nu îi văzuse transpiraţia de pe buza superioară, dar până şi bucătăria familiei Roosipuu era mai ademenitoare decât primăria, iar când mergea pe drumul principal, se întoarse de două ori, reveni, o luă iar înspre primărie, tot înainte, şi scuipă de trei ori peste umăr când o pisică neagră îi tăie calea. *Eşti sigură, tovarăşă Aliide ?* Când ajunse la jumătatea drumului, îşi aprinse o ţigară, o fumă acolo unde era, se sperie de nişte păsări şi îşi continuă drumul, muşcându-şi palmele care o mâncau. Dacă s-ar fi scărpinat le-ar fi umplut de sânge, aşa că încercă să îşi domolească mâncărimea muşcându-şi locurile de pe mână unde pielea i se înfiora. *Eşti sigură, tovarăşă Aliide ?* Înainte de primărie, fumă o a doua *paperossi*, dinţii îi clănţăneau, îi era frig, trebuia să

meargă înainte, limba îi crăpa de uscată ce era, tot înainte spre curtea primăriei. Locul era ticsit de oameni, o maşină bubui dând un rateu, Aliide tresări, genunchii i se topiră parcă şi se lăsă pe vine, prefăcându-se că îşi curăţă praful de pe tivul rochiei. Galoşii ei din vremurile estoniene erau plini de noroi, îi curăţă într-o baltă şi îşi vârî mâinile tremurânde în buzunare, iar degetele i se agăţară strâns de înştiinţările de plată pentru familiile fără copii. Îşi scoase mâinile din buzunare. În acea zi, Aliide mersese la uşile a două familii fără copii şi a trei familii cu prea puţini copii, dar nimeni nu o lăsase să intre. În faţa primei uşi a primăriei, bărbaţi forfoteau ducând înăuntru saci de nisip care acoperiseră deja pe jumătate una dintre ferestre. Din şoaptele trecătorilor înţelese că se aştepta un atac al bandiţilor.

Clădirea era plină de oameni, deşi era trecut de ora şapte. De undeva se auzea ecoul necontenit al maşinii de scris. Paşi grăbiţi şi zeloşi veneau şi plecau. Haine lungi de piele vâjâiau în fundal. Uşi se deschideau şi se închideau. rafale de râsete bete. Chicotitul unei tinere. O femeie puţin mai în vârstă îşi scoase galoşii pe hol. Din galoşi apărură nişte papucei ornamentaţi. Femeia îşi scutură capul pentru a-şi îndrepta buclele, cerceii îi luceau în lumina palidă ca o sabie scoasă din teacă.

Eşti sigură, tovarăşă Aliide?

Holul mirosea a metal.

Cineva ţipă: „Lenin, Lenin şi iar Lenin“.

Crăpăturile din pereţii pali erau difuze, de parcă se mişcau. Mirosul rece de băutură o întâmpină la uşa biroului lui Martin. Nu vedea bine din pricina fumului de ţigară care întunecase camera.

— Ia loc.

Vocea îi dădu de ştire că Martin stătea într-un colţ. Îşi ştergea mâinile pe un prosop, ca şi cum abia şi le spălase. Aliide se aşeză pe scaunul pe care i-l oferise, transpiraţia i se aduna la subraţ, şi îşi şterse buza superioară cu partea uscată a mâinii. Când Martin veni la ea, aplecându-se să o sărute pe frunte, mâna lui îi apucă sânul şi i-l strânse uşor. Materialul de lână al hainei lui îi zgârie urechea. Un petic umed rămăsese pe fruntea ei.

— Ciupercuţa mea trebuie să vadă ceva.

Aliide îşi şterse din nou buza superioară şi îşi încolăci gleznele în jurul picioarelor scaunului.

Martin îi eliberă sânul, îşi îndepărtă respiraţia de urechea ei şi luă nişte hârtii de pe masă. Una dintre acestea i-o dădu lui Aliide, ale cărei mâini şovăiră sub greutatea ei. Aliide privi drept înainte. Martin stătea lângă ea. Hârtia îi căzu în poală, iar coapsele începură să-i ardă sub hârtie, deşi fiorii îi amorţiseră pielea şi îi albiseră buricele degetelor. Respiraţia lui Martin plutea prin cameră ca o briză. Gura lui Aliide se umpluse de scuipat, însă nu îndrăzni să înghită. Dacă ar fi înghiţit şi-ar fi trădat teama.

— Uită-te la ea.

Aliide îşi lăsă privirea asupra hârtiei.

Era o listă. O listă cu nume.

— Citeşte-le pe sărite.

Martin o privea pe Aliide fără încetare.

Ea începu să înşire literele în cuvinte.

În primul rând, găsi numele lui Ingel şi al Lindei.

Ochii i se opriră. Martin observă.

— O să plece.

— Când?

— Data este în susul paginii.

— De ce îmi arăţi asta mie?

— Pentru că n-am secrete faţă de ciupercuţa mea.

Gura lui Martin se întinse într-un zâmbet, ochii îi străluceau luminoşi. Îşi duse mâna la gâtul ei şi îl mângâie.

— Ce gât frumos are ciupercuţa mea, subţire şi zvelt.

Când Aliide părăsi primăria, se opri să salute un bărbat care fuma în uşă. El îi spuse că era o primăvară neobişnuită.

— Foarte timpurie. Ce spuneţi?

Aliide aprobă din cap şi se furişă să îşi aprindă şi ea o *paperossi* în spatele unui copac, ca să nu sară în ochi că fuma în public. O primăvară neobişnuită. Primăverile neobişnuite şi iernile neobişnuite erau temute întotdeauna. În 1941 fusese o iarnă neobişnuită, nespus de friguroasă. Şi în 1939 şi 1940. Ani neobişnuiţi, anotimpuri neobişnuite. Capul îi bâzâia. Iată că se întâmpla din nou. Un anotimp neobişnuit.

O repetiție a anilor neobișnuiți. Tatăl ei avusese dreptate, anotimpurile neobișnuite aduc evenimente neobișnuite. Trebuia să fi știut. Aliide încercă să își limpezească mintea scuturându-și capul. Acum nu era vreme de vorbe din bătrâni, fiindcă ei nu spuseseră nimic despre ce trebuie făcut atunci când venea anotimpul neobișnuit. Doar că trebuiau să își facă bagajele și să se aștepte la ce era mai rău.

Era clar că Martin dorise să o încerce, să vadă dacă era de încredere. Dacă Ingel și Linda ar fi scăpat acum sau dacă nu ar fi fost acasă în noaptea cu pricina, Martin ar fi știut cine era de vină. Durerea de dinți se intensifică și i se răspândi în falcă.

Ingel și Linda urmau să fie luate. Nu ea. Și nici Hans. Trebuia să gândească limpede, să se gândească limpede la Hans. Trebuia să-l roage pe Martin să aranjeze ca ei să se mute în casa lui Ingel după ce aceasta era luată, nici o altă casă nu ar fi fost potrivită pentru Aliide, nici una mai frumoasă, mai mare sau mai mică, nimic altceva nu era bun. Aliide ar fi trebuit să se calmeze în următoarele zile, să înflorească, să îl amețească pe Martin noaptea, pe salteaua lor, astfel încât Martin să aranjeze să ia casa pentru ei. Și animalele să rămână în casă! Ea nu ar fi acceptat alte animale. Maasi era vaca ei! Dacă ar fi găsit grajdul gol, Martin și-ar fi trimis oamenii să găsească hoții și să-i trimită pe toți în Siberia. Se miră de mânia care o cuprinse când se gândi că altcineva o să se atingă de animalele ei. Acum erau ale ei, Ingel doar le mulsese puțin mai mult timp. O vacă puteau să o ducă la grajdul colectivei, ca să-și facă norma. Însă Martin putea să aranjeze mai târziu să o ia înapoi. Oricum, nimeni n-o să vină să numere animalele din grajdul șefului organizației de partid.

Însă la început Aliide nu dori să se gândească la întrebarea principală: cum o să reușească să-l ascundă pe Hans, când Martin dormea sub același acoperiș. Hans nu sforăia, dar dacă ar fi început să sforăie? Sau dacă ar fi strănutat în miez de noapte? Dacă ar fi avut un acces de tuse? Când aveau musafiri, Hans putea, bineînțeles, să păstreze tăcerea, dar ce s-ar fi petrecut atunci când Martin ar fi locuit într-adevăr în aceeași casă? Pe Martin nu l-ar fi putut

păcăli cu povestea fantomei bunicii. Aliide îşi îngropă fruntea şi obrajii în palme. Cât timp stătuse acolo? Începu să-şi mişte picioarele spre casă. Simţi gust de sânge în gură. Îşi muşcase obrazul. Pod. Hans trebuia dus în pod. Sau în beci. Ar fi trebuit să construiască sub cămară sau sub încăperea mică un beci. Sau podul. Se întindea până deasupra hambarului şi a grajdului, iar deasupra hambarului şi a grajdului era plin de fân, baloturile fiind atât de compacte încât era imposibil să verifice careva ce era în pod. Dacă ar fi construit acolo o debara, nimeni nu ar fi băgat de seamă. Ar fi putut s-o construiască în spatele baloturilor de fân. Deasupra hambarului. Fiindcă Aliide hrănea vacile, putea sta tot timpul în hambar să dea jos fânul pentru vaci prin chepengul din pod. Probabil că Martin nici nu ar fi avut de ce să pună vreodată piciorul în hambar, Martin nu ştia să mulgă vacile şi nici găinile nu îi plăceau, aproape îi scoseseră ochii când era copil, iar o vacă îl călcase pe picior, strivindu-l. Nu era de mirare că Martin se hotărâse să devină agitator, nu s-ar fi descurcat niciodată cu animalele. Oricum, animalele o să facă zgomot. Hans o să poată tuşi şi strănuta în voie. În plus, căpriorii erau mai groşi deasupra hambarului, erau treizeci de centimetri de nisip între scânduri. Nimeni nu ar fi auzit nimic.

Aliide o să construiască o cămăruţă de îndată ce erau luate Ingel şi Linda şi o să se descurce singură. În pod erau deja nişte stinghii în mormanul de resturi. După aia trebuia doar să aranjeze baloţi de fân în faţă. Baloţi care să fie uşor de mişcat, fără a atrage însă atenţia, chiar dacă cineva s-ar fi dus chiar până în pod.

Când Aliide merse în vizită la Ingel, o privi uneori de-aproape, iar alteori nici nu putea să privească spre sora ei. După acea primă noapte la primărie, Aliide făcu un efort ca să îi evite privirea, la fel cum sora ei începuse să evite privirea lui Aliide, însă după ce văzuse lista, Aliide simţea nevoia să meargă acasă la Ingel doar ca să o privească. Uneori o lua pe furiş spre Ingel în toiul zilei de muncă, mânată de impulsul de a o privi lung, aşa cum priveşti un om care dispare şi care nu va mai fi văzut niciodată. Aliide

o făcea în secret, pe când Ingel vedea de animale, aducând trifoi vacilor care erau aproape gata să dea lapte, atentă la treburile ei.

La fel şi cu Linda. După noaptea de la primărie, Linda devenise aproape mută. Spunea doar da sau nu când era întrebată, iar la întrebările necunoscuţilor nici măcar nu răspundea. Ingel trebuia să le explice oamenilor din sat că Linda aproape fusese călcată în picioare de un cal în goană şi se speriase aşa de tare, că încetase să mai vorbească. Adăuga însă că sigur o să-i treacă cu timpul. Când stăteau în bucătărie, Ingel vorbea şi râdea în faţa lor, astfel încât Hans să nu observe tăcerea Lindei.

Odată, Aliide o surprinse pe Linda împungându-şi mâna cu o furculiţă. Fata avea o privire absentă, dar în acelaşi timp concentrată, cu cozile împletite pieptănate strâns la tâmple, fără să o observe pe Aliide. Ţintea mijlocul palmei şi lovea. Privirea îi era fixă, iar când îşi ţintea mâna, faţa nu i se mişca, doar gura i se deschidea fără a scoate vreun sunet.

Preţ de o singură clipă trecătoare, o voce din sinea lui Aliide îi porunci Lindei să lovească din nou, să lovească mai tare, să lovească cu toată puterea, dar de îndată ce realiză ce spune vocea, şocul o reduse la tăcere. Astfel de gânduri nu se puteau gândi, gânduri rele, oamenii care au gânduri rele sunt ei înşişi răi, ar fi trebuit să meargă la Linda, să o ia în braţe şi să o mângâie, însă nu putea. Nu voia să se atingă de făptura aceea, îi era silă, îşi detesta propriul corp, dar şi corpul Lindei şi pelicula ca de ceară ce îi apăruse pe piele. Iar Linda împungea cu furculiţa, îşi ridica mâna, împungea din nou, Aliide privea şi mâna Lindei se înroşea tot mai tare. Aliide îşi încleştă pumnii. Lipsi lătră în curte. Lătratul o mână pe Aliide în bucătărie. Ochii ca de sticlă ai Lindei nu se mişcară, ţinea furculiţa, dar nu se mai împunse. Aliide luă furculiţa din mâna Lindei, Ingel intră şi Linda fugi.

— Ce-i veni?

— Nimic.

Ingel nu mai întrebă altceva, spuse doar că era o primăvară neobişnuită.

— În scurt timp, vom merge pe câmp numai cu bluzele pe noi.

Ziua se apropia. Două săptămâni, treisprezece zile, douăsprezece, unsprezece, zece nopţi, nouă, opt, şapte nopţi. Peste o săptămână o să fie departe. Casa n-o să mai fie a lui Ingel. Ingel n-o să mai spele vasele astea, nici n-o să mai dea de mâncare la păsări. N-o să mai pregătească mâncarea pentru găini în bucătăria asta şi nici n-o să mai vopsească lână. N-o să mai pregătească sosul pentru Hans, nici n-o să mai spele părul Lindei în cenuşă de mesteacăn şi apă. N-o să mai doarmă în paturile astea. Aliide o să doarmă în ele.

Aliide îşi auzea respiraţia grea tot timpul. Gâfâia fără încetare, trăgând aerul pe gură, fiindcă nările nu-i erau destul de puternice ca să inspire aerul. Dar dacă vreunul dintre cei care decid astfel de lucruri s-ar fi răzgândit? De ce să se răzgândească? Sau dacă altcineva ar fi auzit ce-o să se întâmple şi ar fi prevenit-o pe Ingel? Cine ar fi putut să o facă? Cine ar fi vrut să o ajute pe Ingel? Nimeni. De ce era atât de neliniştită? Ce o frământa? Totul fusese deja decis. Putea să stea liniştită. Nu trebuia decât să aştepte, să aştepte încă o săptămână, şi după aceea totul se va schimba.

Martin îi şoptea serile că în curând o să se mute în noua lor casă, iar mâna i se odihnea pe gâtul ei, buzele pe sânul ei, întinşi unul lângă altul în cămăruţa lor, iar copiii familiei Roosipuu făceau gălăgie, musafirii făceau zgomot, iar timpul se urnea inevitabil tot înainte, şase zile, cinci nopţi, limbile ceasului se învârteau ca nişte pietre de moară, măcinând cincisprezece Crăciunuri din anii trecuţi, prefăcându-le în praf, lumânările din brad şi coroanele de Crăciun din coji de ouă decorate, torturile din zilele de naştere, imnurile pe care Ingel le cântase în cor şi versurile pentru copii pe care Ingel le memorase când era mică şi apoi i le împărtăşise Lindei, *Pisica noastră şireată, cu ochi viclean, stătea-n pădure pe-un buştean*. În ochii lui Aliide era praf, iar albul ochilor îi era brăzdat de vinişoare precum gheaţa şi nici măcar nu mai trebuia să stea vreodată la aceeaşi masă cu Ingel şi Linda. Niciodată n-o să mai fie o dimineaţă ca aceea în care

veniseră împreună de la primărie, mergând kilometri întregi, chiar după revărsatul zorilor, în aerul proaspăt şi liniştit. La un kilometru de casă, Ingel o oprise pe Linda trăgând-o de umăr şi începuse să-i împletească părul. Îi pieptănă pletele cu degetele, îl netezi şi începu să îl împletească strâns. Stăteau în mijlocul drumului din sat, soarele răsărise, iar o uşă se trânti undeva, Ingel îi împletea părul Lindei, iar Aliide aştepta ghemuită, apăsându-şi mâinile de drum, simţind bucăţele de pietre calcaroase, fără a privi la altcineva, iar gâtul i se încordă pe neaşteptate chinuit de o sete crâncenă, sări lângă şanţ, sorbi apă din căuşul mâinilor, simţi gustul pământului şi mai luă nişte apă în palme. Ingel şi Linda plecară ţinându-se de mână, le vedea spinările depărtându-se. Aliide le urmă, privind lung la ele, privindu-le spatele, privind spre ele până ce ajunseră la uşa casei lor. La uşă, Ingel se întoarse spre ea şi îi spuse:

— Şterge-te pe faţă.

Aliide îşi ridică mâinile spre obraji şi îi şterse, la început nu îşi simţi nici mâinile, nici obrajii, iar apoi îşi dădu seama că jumătate din faţă îi era acoperită de muci, iar gâtul îi era ud. Îşi şterse nasul, bărbia şi gâtul cu mâneca. Ingel deschise uşa şi intrară în bucătăria cunoscută, unde se simţiră străine.

Ingel începu să facă clătite.

Linda aduse la masă un borcan de gem de zmeură.

Zmeura întunecată părea scufundată într-un cheag de sânge.

Aliide o dădu afară pe Lipsi, merseră la masă şi puseră clătitele în farfurii. Linda îşi turnă miere peste ele şi îşi trecură gemul de la una la alta, farfuriile le străluceau ca albul ochilor, cuţitele tăiau, furculiţele scrâşneau şi mâncară clătitele cu buze de cauciuc, cu ochi de sticlă lucioşi şi uscaţi, cu pielea de muşama, uscată şi netedă.

Încă cinci zile. Aliide se trezi cu *Pisica noastră şireată, cu ochi viclean, stătea-n pădure pe-un buştean* în minte. Era vocea lui Ingel. Aliide se ridică aşezându-se pe marginea patului, dar cântecul nu dispăru, nici vocea nu amuţi. Aliide era sigură că o să se întoarcă.

Îşi scoase smucit cămaşa de noapte din flanelă, *cu lulea-n gură şi în mână toiag*, îşi puse chiloţii jerpeliţi pe ea, apoi ciorapii, rochia, haina, baticul în mână, şi ieşi în fugă prin bucătărie, apucă ghidonul bicicletei, o împinse din cale şi o luă pe câmp, pe scurtătura spre primărie, unde Martin deja plecase cu ceva timp înainte. Pe drum îşi greblă părul cu degetele fără să se oprească, îşi aranjă baticul pe cap şi o ţinu tot într-o alergătură, cu galoşii clămpănindu-i şi haina fluturându-i în urmă. Alergă pe câmpul primăvăratic şi pe drum şi sări peste şanţul clipocitor de la margine, în timp ce Ingel îi cânta în ureche *cei ce nu ştiau carte primeau păruieli*, cântând peste pământul îngheţat, iar primele păsări migratoare zburau în ritmul vocii lui Ingel, împingând-o pe Aliide tot înainte, pe fugă, trecu pe lângă mâţişorii gata să înflorească, cu un stol de păsări în faţă, şi nu se opri până ce nu îl găsi pe Martin, care vorbea cu un bărbat într-o haină de piele închisă la culoare. Ochii lui Martin reduseră la tăcere vocea lui Ingel. Martin le spuse bărbaţilor că puteau să îşi continue discuţia mai târziu şi o apucă pe Aliide de umeri, poruncindu-i să se liniştească.

— Ce s-a întâmplat?

— O să se întoarcă.

Martin îşi scoase butelca din buzunar, o desfăcu şi o împinse către Aliide, care luă o înghiţitură şi tuşi. O luă deoparte şi o privi atent pe Aliide, care ţinea strâns butelca, îi luă butelca din mâini şi o ridică din nou la buzele ei.

— Ai vorbit cu cineva? întrebă Martin.

— Nu.

— Le-ai zis.

— Nu!

— Atunci ce este?

— O să se întoarcă!

— Stalin n-o să permită să se întâmple aşa ceva.

Martin o trase pe Aliide la adăpostul hainei lui, iar picioarele ei încetară să mai zvâcnească după atâta alergătură.

— Şi n-o să le las să se întoarcă şi să-mi sperie ciupercuţa.

Aliide merse pe jos spre casa lui Ingel, se opri sub salcia argintie de pe drumeagul ce ducea spre curte, auzi câini şi

vrăbii, freamătul unei primăveri neobişnuit de timpurii, şi trase adânc în piept umezeala pământului. Cum să părăsească un astfel de loc, niciodată, nu putea să facă aşa ceva. Acest pământ era pământul ei, aici venise pe lume şi aici avea să rămână, de aici n-o să plece, n-o să renunţe la locul ăsta, nicicum, nici la Hans şi nici la locul ăsta. Oare chiar dorise să fugă atunci când avusese ocazia? Oare chiar rămăsese pentru că îi promisese lui Hans că va avea grijă de Ingel?

Lovi marginea drumeagului. Marginea cedă. Marginea ei.

Se îndepărtă de gardul care înconjura grădina, crengile golaşe ale mestecenilor casei ei atârnau spre pământ. Linda era în curte, se juca şi cânta:

Moşule, moşule, la şai'şas' de ani
Mai ai un ciot şi-un dinte-n gură,
Te temi de şoareci şi motani,
Te temi de-un sac din şură.

Linda o văzu. Aliide se opri. Cântecul se întrerupse. Ochii Lindei o priveau duşmănos, ochi mari, reci, în care se scufunda ca într-o mlaştină. Aliide o luă înapoi spre drum.

Te temi de şoareci şi motani.

Seara, Martin nu a vrut să-i spună ce planuri avea, îi zise doar că problema se rezolva în ziua următoare. Mai rămăseseră trei zile. Martin îi porunci să îşi păstreze calmul. Aliide nu putea dormi.

Înainte să se ivească soarele, o potârniche neagră începu să gângurească amoros.

Drumul spre primărie i se părea tot ca mersul pe tăişul unui topor. Când Aliide trase de mânerul uşii, îşi aminti deodată cum îi îngheţase odată limba când o lipise de metal. Nu ţinea minte exact ce se întâmplase, ci doar că îşi simţise limba îngheţată şi tăioasă. Poate fusese un topor, însă nu îşi amintea nici cum se eliberase, nici ce se întâmplase, însă îşi simţea limba la fel când păşi înăuntru, drept în braţele lui Martin, care o aşteptau, şi i se dădură un stilou şi o bucată de hârtie. Înţelese de îndată. Trebuia să semneze cu

numele ei o mărturie atât de puternică, încât în veci n-o să mai fie posibilă întoarcerea.

Mirosea a alcool rece, iar pardesiul cu imprimeu în spic îi juca sub ochi. Un câine lătra undeva, o cioară croncănea dincolo de fereastră, un păianjen alerga pe marginea piciorului mesei. Martin îl doborî şi îl strivi de o dală din podea.

Aliide Truu semnă.

Martin o bătu uşor pe umăr pe Aliide Truu, o dată sau de două ori.

Martin trebuia să rămână acolo pentru a rezolva detaliile după ce ea semnase. Aliide plecă singură acasă, deşi Martin îi spusese că putea să îl aştepte acolo până termina treaba. Ea nu a vrut, însă nu voia nici să meargă acasă, să meargă prin grădina familiei Roosipuu, să meargă în bucătăria familiei Roosipuu, unde conversaţia s-ar fi întrerupt de îndată ce ar fi deschis uşa. Atunci i s-ar fi aruncat câteva cuvinte în rusă, şi deşi semnificaţia lor ar fi fost politicoasă, ar fi fost spuse în batjocoră. Băiatul familiei ar fi scos limba la ea de după dulap, iar cutia ei de ceai ar fi sfârâit din pricina sării aruncate de ei acolo.

Se opri la marginea drumului şi privi peisajul liniştit. Ingel avea să meargă în câteva clipe să mulgă vacile de seară. Hans poate că citea ziare în camera secretă. Mâinile lui Aliide nu tremurau. O fericire bruscă şi ruşinoasă îi inundă pieptul. Era în viaţă. Supravieţuise. Numele său nu era pe liste. Nimeni nu putea fi martor mincinos împotriva ei, împotriva soţiei lui Martin, în schimb ea putea să îi trimită pe cei din familia Roosipuu acolo unde pământul estonian era doar o amintire îndepărtată. Aliide simţi că păşeşte mai uşor, tălpile sale loveau pământul cu putere, o luă săltat spre casa familiei Roosipuu şi mai c-o dărâmă pe mamă când trecu pe lângă ea şi-i trânti uşa în nas. Îşi pregăti nişte ceai din ceaiul familiei Roosipuu, luă zahăr din zaharniţa lor şi rupse jumătate din pâinea lor şi o duse la ea în cameră. Se întoarse în prag către familia Roosipuu şi le dădu un sfat prietenesc, pentru că era sufletistă şi nu dorea decât binele tovarăşilor ei: dacă aveau minte, ar fi dat jos icoana cu Iisus de pe peretele din dormitor. Tovarăşului Stalin nu i-ar fi plăcut dacă muncitorii lumii noi

i-ar fi răsplătit minunata muncă cu astfel de lucruri pe pereți.

În ziua următoare, stampa cu Fiul Domnului dispăruse.

Patru zile. Apoi numai trei. În ambele zile spusese că o să treacă pe la Ingel, însă nu o făcuse.

Pisica noastră șireată, cu ochi viclean,
stătea-n pădure, pe-un buștean.
Cu lulea-n gură și-n mână toiag…

Două zile. Trei nopți.

Le zicea copiilor să citească cu drag,
cei ce nu știau carte primeau păruieli,
iar cei ce știau și-nțelegeau
primeau vorbe bune și mângâieri.

Nici o zi. Nici o noapte.

Colectia Bibliotecarul

1949
Läädemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

Hans nu o lovește pe Aliide, deși ar fi putut

Vântul sufla dinspre păsăruicile tupilate în mestecenii goi. Capul lui Aliide îi șuiera de parcă n-ar fi dormit de zece zile. Când ajunse la ușa de la intrare, închise ochii și înaintă orbește spre camera secretă, bâjbâi după mâner, dărâmă fierăstrăul care atârna pe perete, intră și deschise ochii în întuneric.

Dulapul din fața cămăruței lui Hans era încă acolo.

Abia atunci inima începu să-i bată cu putere în piept, buza de jos uscată îi crăpă, sângele îi năvăli în gură, degetele asudate îi alunecară pe marginea dulapului; când și când auzea zgomote care țineau de bucătărie: pașii lui Ingel, tusea Lindei, zăngănitul unei căni, labele lui Lipsi pe podea. Dulapul nu voia să se clintească din loc, Aliide trebui să se împingă în el cu umărul și șoldul, iar acesta scârțâi, ca un geamăt ce răsună puternic în casa goală. Aliide se opri să asculte. Tăcere trosnitoare. Zgomotele care își imaginase că vin din bucătărie încetară de îndată ce ea se opri. Deja se puteau distinge pe podea semne că dulapul era tot timpul mișcat. Trebuia să le acopere. Sub picioarele dulapului era ceva. Aliide se aplecă să vadă ce era. Pene. Două pene puse sub dulap ca să nu se mai clatine. Când le pusese oare Ingel acolo? Aliide le înlătură. Dulapul se mișcă ușor din loc.

— Hans, eu sunt.

Aliide încercă să deschidă ușa cămăruței, însă mâna transpirată îi alunecă atunci când încercă să le vâre în gaura mică pe care o scobiseră ca să apuce mai bine.

— Hans. Mă auzi?

Din cămăruță nu se auzea nici un zgomot.

— Hans, ajută-mă. Împinge uşa, nu reuşesc s-o deschid.

Aliide ciocăni în uşă, apoi bătu cu pumnii în ea.

— Hans! Spune ceva!

Un cocoş cântă undeva în depărtare. Aliide tresări şi intră în panică, bătu cu putere în uşă. Simţi în pumn o durere care îi coborî până în tălpi. Peretele se clătină, însă tăcerea din cameră persista. Într-un final, Aliide luă din bucătărie un cuţit, îl băgă în crăpătura uşii şi se apucă de marginea decorativă. Apoi smuci uşa, care se deschise. Hans era ghemuit într-un colţ al închisorii sale, cu capul pe genunchi, nemişcat. Abia când Aliide îl atinse, îşi ridică privirea. Şi abia după ce îl rugă a treia oară să vină afară, Hans merse clătinându-se în bucătărie. Şi abia după ce Aliide îl întrebă ce se întâmplase, Hans îi spuse:

— Le-au luat de aici.

Acea linişte, o linişte care nu se aude într-o casă la ţară în plină zi. Doar un şoarece scormonind într-un colţ. Stăteau în mijlocul bucătăriei şi înlăuntrul lor era un murmur, iar respiraţia lor zgâria tăcerea; Aliide trebui să se aşeze, punându-şi capul pe genunchi, fiindcă nu putea suporta privirea lui Hans, care trăda o noapte întreagă de plâns.

Tăcerea şi murmurul se intensificară, apoi, deodată, Hans îşi apucă rucsacul din cui.

— Trebuie să mă duc după ele.

— Nu fi nebun.

— Bineînţeles că trebuie!

Hans deschise uşa de jos a dulapului pentru a lua nişte provizii, însă acesta era aproape gol. Se duse şovăitor către cămară.

— Au luat mâncarea cu ele.

— Hans, poate că soldaţii au furat-o. Poate că au fost duse numai la primărie pentru interogatoriu. Hans, nu îţi aminteşti că s-a mai întâmplat? Poate o să se întoarcă acasă îndată.

Hans se năpusti în camera din faţă şi deschise şifonierul.

— Toate hainele de iarnă, toate hainele groase au fost luate. Cel puţin Ingel a luat aurul cu ea.

— Aur?

— Era cusut în haina de blană.

— Hans, o să se întoarcă dintr-o clipă în alta.

Însă Hans plecase deja. Aliide fugi după el şi îl apucă de braţ. Hans încercă să se elibereze, smucind-o. Mâneca bluzei i se rupse, un scaun căzu, masa se răsturnă. N-o să-l lase să iasă, nu se putea, nu se putea. Aliide îl strângea cu toată puterea, agăţată de piciorul lui, şi nu vru să-i dea drumul nici măcar când o apucă de păr. Lui Aliide nici prin cap nu-i trecea să-i dea drumul, o să-l obosească pe Hans până renunţa. Şi, într-un final, când stăteau întinşi şi asudaţi, gâfâind epuizaţi pe podeaua rece, Aliide aproape râse. Nici măcar atunci, în situaţia aia, Hans nu o lovise. Ar fi putut, Aliide se aşteptase să o facă, să ia sticla de pe masă şi să-i dea cu ea în cap sau să o trosnească cu lopata, dar Hans nu o făcuse. Atât de bun era Hans, atât de mult ţinea la ea chiar şi atunci. Niciodată nu ar fi putut avea Aliide o dovadă mai bună.

Nimeni nu era la fel de bun ca Hans, frumosul ei Hans, cel mai frumos dintre toţi.

— De ce, Liide?

— Ei nu au nevoie de un motiv.

— Dar eu am!

Hans o privi pe Aliide plin de speranţă. Aliide sperase ca el să se fi împăcat deja cu ideea celor întâmplate. Toată lumea ştia că nu aveau nevoie de un motiv special. Se ştia despre acuzaţiile lor inventate şi nefondate, formulate fără discernământ.

— Tu nu ai auzit nimic de la ei? Trebuie să fi spus ceva când au intrat în casă.

EI. Cuvântul se umflă, luă proporţii în gura lui Aliide. Când era copil, o dojeneau când spunea anumite cuvinte, precum Dumnezeu, Satana, tunet, moarte. Aliide încercase o dată să recite pe ascuns toate cuvintele pe rând. După două zile le murise o găină.

— N-am auzit tot. Erau prea multe ţipete şi bufnituri. Am încercat să deschid uşa, ca să-i iau prin surprindere cu Waltherul meu, însă uşa nu s-a deschis, iar după aceea erau cu toţii plecaţi deja. S-a întâmplat totul atât de repede, iar eu eram blocat în cameră. Lipsi a lătrat aşa de mult…

Vocea lui Hans se stinse.

— Poate a fost din pricina... Cuvintele îi rămaseră în gât. Capul i se întoarse de unul singur într-o parte şi se gândi la găina aia moartă. Pentru că ea e văduva ta. Iar Linda e copilul tău. Adică inamici de stat.

În bucătărie era rece. Lui Aliide îi clănţăneau dinţii. Îşi şterse bărbia. Mâna i se înroşise, îi curgea sânge din buza crăpată.

— Adică din vina mea. Din cauza mea.

— Hans, Ingel a pus pene sub picioarele dulapului. Ea a vrut să rămâi ascuns.

— Dă-mi ceva de băut.

— O să-ţi aranjez o ascunzătoare mai bună.

— De ce mai bună?

— Nu e bine să stai mult timp în acelaşi loc.

— Vrei să spui că Ingel ar vorbi? Ingel a mea?

— Bineînţeles că nu!

Băgă mâna în buzunar şi scoase o sticlă de băutură făcută în casă.

Hans nu întrebă şi de Lipsi.

— Du-te să mulgi vacile, spuse Hans obosit.

Aliide se îngrijoră. Poate că cererea era întemeiată şi vacile trebuiau într-adevăr mulse, însă nu îl putea lăsa singur în bucătărie în astfel de condiţii. Hans ar fi putut fugi la primărie.

Colectia Bibliotecarul

1949
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

Aliide salvează o bucată din pătura de nuntă a lui Ingel

După două săptămâni de la ziua în care au fost luate Ingel şi Linda, Aliide, Martin şi câinele se mutară în casă. Era o dimineaţă licărindă, camionul de transport se legăna, iar Aliide făcuse tot ce îi stătea în putinţă ca lucrurile să meargă bine, atentă la fiecare mişcare, ca nu cumva să îi scape ceva. Se ridică din pat punând pe podea piciorul drept, trecu pragul şi păşi prin uşa casei cu piciorul drept, deschise uşile cu dreapta, în grabă, înainte ca stânga lui Martin să strice norocul. Şi de cum ajunseră la casă, se grăbi să fie prima care atingea poarta şi uşa casei cu dreapta şi păşea în casă cu dreptul. Totul a mers bine. Primul om ieşit în calea camionului a fost bărbat. Era semn bun. Dacă ar fi fost femeie şi ar fi văzut-o din timp, Aliide ar fi insistat ca Martin să oprească, ar fi fugit în tufiş, spunând că o durea burta, şi ar fi aşteptat ca femeia să treacă, dar chiar dacă ea, una, ar fi evitat astfel ghinionul, maşina tot ar fi dat de femeie pe drum, la fel şi Martin. Şi dacă al doilea om întâlnit ar fi fost o femeie? L-ar fi rugat pe Martin să oprească din nou şi ar fi fugit iarăşi în tufişuri, iar el ar fi început să îşi facă griji pentru soţia lui. Nu putea să-i spună despre cei ce poartă noroc sau despre deochi, ar fi râs de soţia lui pentru că ascultase prea multe poveşti din bătrâni. Ei doi se sprijineau unul pe altul, îi aveau pe Lenin şi pe Stalin ca sprijin. Dar din fericire întreaga călătorie decursese bine. Degetele de la picioare îi fremătau de nerăbdare, iar părul îi scânteia de bucurie. Hans! Aliide se salvase şi îl salvase şi pe Hans! Erau în siguranţă şi erau împreună!

Aliide se privi în oglinda din cameră, pe când Martin descărcă mobila, şi poate că cochetă puţin cu imaginea unduitoare din oglindă. Ah, cât de mult şi-ar fi dorit ca Martin să fie plecat la noapte, să fie la muncă sau oriunde, ca să poată să-l lase pe Hans să coboare din pod şi să stea cu el până dimineaţă. Însă Martin nu pleca nicăieri, voia să-şi petreacă prima noapte în casa cea nouă, cu soţia lui, cu tovarăşa lui, cu dragostea lui – cu ea –, deşi ea făcu o încercare, întrebându-l dacă nu îi era dor să-şi petreacă timpul printre bărbaţi şi îi dădu de înţeles că nu s-ar fi supărat dacă ar pune alte răspunderi înaintea ei, însă Martin doar râse de asemenea mofturi. Partidul rezista şi fără el o noapte, dar nu şi soţia lui.

Mirosul lui Ingel încă umplea casa, geamurile încă aveau urmele degetelor ei sau ale Lindei, ale Lindei cu siguranţă, urmele erau în josul geamului. Pe podea, sub geam, era pasărea cioplită din castane a Lindei, aşezată într-o gaură din parchet, cu penele din coadă întinse. Nimic nu trăda o plecare în grabă sau faptul că totul fusese împachetat în panică : dulapurile nu fuseseră lăsate deschise, rafturile nu fuseseră răvăşite. Singura excepţie era uşa de la bufet, pe care o deschisese Hans. Aliide o închise la loc.

Ingel lăsase totul în ordine, luând rochiile ei şi ale Lindei din dulapul alb fără a face dezordine, şi apoi închisese uşa cum se cuvenea, deşi era greu de închis, întotdeauna trebuia împinsă încet, dar în acelaşi timp cu putere, altfel se deschidea singură. Ingel o închisese de parcă nu s-ar fi grăbit deloc. Sertarele fuseseră golite de ciorapi şi de chiloţi, dar milieul care acoperea noptiera era drept, ca de altfel şi covoarele de pe jos, dacă nu luai în seamă cel care se mototolise când Aliide încercase să-l oprească pe Hans să plece. Nu observase toate acestea, ocupată cu construitul cămăruţei din pod, nu venise jos, urca de fiecare dată direct în pod, fără să piardă vremea în bucătărie şi fără să-i pregătească lui Hans mâncare caldă. Hans ar fi vrut să vină şi să o ajute, dar Aliide îi respinse cererile. Gândurile lui Hans erau atât de rătăcite, încât găsi de cuviinţă că era mai bine ca el să stea în camera cea veche, plângând şi bând băutura pe care ea i-o aducea.

Atunci își dădu seama că singura dezordine din casă erau urmele luptei cu Hans, de atunci când venise acolo după ce Ingel și Linda fuseseră luate. Nu era nici o urmă care să arate dacă ceiștii căutaseră arme prin casă, iar cămara era curată. Poate că Martin le spusese să lase casa în ordine, fiindcă el și soția lui aveau să se mute în ea. Oare l-ar fi ascultat? Puțin probabil, ceiștii nu ascultau de nimeni. Singura urmă a vizitei lor era pe jos: în fiecare cameră era noroi uscat pe podea, de la bocancii bărbaților. Curăță noroiul înainte să înceapă să își aranjeze lucrurile la locurile lor. Trebuia să verifice și curtea mai târziu, cu siguranță că Lipsi fusese împușcată acolo.

Aliide ridică o rochie – cu mâna dreaptă – și o puse în dulap, iar buna dispoziție îi reveni, chiar dacă nu reușise să scape de Martin în acea noapte. Își puse peria pe masă, sub oglindă, lângă peria lui Ingel. Punându-și lucrurile la locurile lor, dădea impresia că acea casă era a ei și a lui Hans. *Casa noastră*. Aliide putea să stea de o parte a mesei, iar Hans de cealaltă, și aproape ar fi fost soț și soție. I-ar fi gătit, i-ar fi încălzit apa de baie și i-ar fi oferit un prosop când se bărbierea. Liide ar fi făcut tot ce făcea Ingel pentru el, toate treburile casnice de nevastă în acea casă. Liide ar fi fost ca o nevastă. Hans ar fi putut vedea că ea putea coace mai bine, putea împleti șosete mai bune și că putea găti mâncăruri mai gustoase. Hans putea să vadă în sfârșit cât de frumoasă era, cât de dulce putea fi, acum, când Ingel nu își mai flutura tot timpul cozile spre el. Acum trebuia să vorbească cu ea, nu cu Ingel. Trebuia să o vadă pe ea. Și mai presus de toate, trebuia să vadă în sfârșit că și ea avea calitățile ei, trebuia să vadă cât de minunate erau cunoștințele ei despre plante medicinale și leacuri. Fusese întotdeauna mai bună la asta decât Ingel, dar cine să bage de seamă când se cuvenea ca o nevastă estoniană de la țară să se priceapă la făcut aluatul și muls. Cine să bage de seamă că Ingel adăuga hrean la castraveciorii murați ca să le dea gust, dar Aliide putea să folosească aceeași plantă ca să lecuiască o durere de stomac. Hans avea să afle acum! Aliide își mușcă buza. Nu putea să se fălească cu o astfel de artă, mândria venea la sfârșitul oricărui leac, umilința, la început, iar tăcerea îi era puterea.

Dar Martin îi întrerupse apoi gândurile şi o trase înapoi, lipind-o de şoldurile lui, şi şopti la urechea ciupercuţei lui, spunându-i că era tare mândru de ea, mai mândru ca niciodată, şi îşi puse mâinile pe talia ei, învârtind-o prin cameră, şi apoi căzu pe pat, spunând că acum acest pat este al stăpânului casei, ce poate face stăpânul casei într-un astfel de pat?

În timpul nopţii, pe Aliide o trezi un zgomot asemănător strigătului unui culic. Martin sforăia lângă ea. Subsuorile îi miroseau. Strigătul culicului era de fapt plânsetul lui Hans. Martin nu se trezi. Aliide stătea întinsă în întuneric şi privea la modelul în dungi al tapetului nemţesc. Mama îl făcuse. Era brodat de mâinile ei. Cât de mult aur luase Ingel cu ea? Oare era destul cât să-i cumpere libertatea? Puţin probabil, fiind fiica cea mare, părinţii îi dăduseră probabil cel mult zece ruble în aur. Putea să cumpere cu el destulă pâine cât s-o ţină în viaţă.

A doua zi dimineaţă, Aliide puse peria lui Ingel în ultimul sertar de jos al toaletei, al cărui mâner era rupt şi trebuia deschis cu un cuţit. Atinse peria numai cu mâna stângă.

Găsi în sertar pătura de nuntă a lui Ingel. Pe fundalul roşu avea brodate o biserică, o casă umflată ca o ciupercă gogonată, un soţ şi o soţie. Aliide rupse de pe ea, ajutându-se de o foarfecă, stelele cu şase colţuri, deşiră cu degetele ornamentele de pe marginea acelei hărţi a fericirii, bărbatul şi femeia dispărură de pe hartă cât ai bate din palme, vaca se preschimbă într-un morman de aţe, crucea bisericii deveni puf. Aliide era şi ea acolo – tizul ei sub formă de miel era ţesut acolo; Ingel îşi etalase măiestria şi crezuse că Aliide va fi încântată, însă Aliide nu se bucurase să-şi vadă reprezentarea pe pătura de nuntă a lui Ingel, iar Ingel observase şi fugise în spatele casei plângând. Aliide trebuise să meargă după ea, să o aline şi să îi spună că mielul era minunat, că era o idee frumoasă, deşi majoritatea oamenilor nu mai făceau pături de nuntă, Ingel o făcuse şi era deosebită. Şi ce dacă ceilalţi oameni spuneau că e de modă veche, lui Aliide nu i se părea. O legănă pe Ingel în braţe, iar Ingel se calmă şi nu mai renunţă la

pătura ei de nuntă, ci îşi făcu de lucru cu ea în fiecare seară. Mama avusese o pătură de nuntă şi nu exista soţie mai fericită ca mama, iar Aliide nu putea să nege asta, nu-i aşa? Nu putea, dar acum deşira firele din miel şi din molid, iar în curând nu mai exista nici o hartă a fericirii, ci doar fundalul roşu, din lână bună, de la mielul adevărat, care îi aparţinea ei acum. Martin trase cu ochiul de după uşă şi o văzu pe Aliide într-o grămadă de aţe, cu foarfeca în mână, un cuţit lângă ea, nările roşii şi ochii strălucindu-i. Nu îi spuse nimic şi părăsi camera. Respiraţia fierbinte a lui Aliide umplea camera de aburi, care se răspândeau în restul casei prin gaura cheii.

Martin plecă la muncă, uşa se auzi închizându-se. Aliide îl urmări cu privirea de la fereastră până ce ajunse pe drumul principal, apoi bău nişte apă rece din rezervorul cel mare, se spălă pe faţă şi îşi linişti respiraţia fierbinte. Era casa ei acum, bucătăria ei. Rândunica ce îşi făcuse cuib în hambar avea să-i poarte ei noroc acum şi îi era îngăduit să-i poarte noroc, noroc adevărat, tot binele sperat la toasturile care nu se făcuseră niciodată pentru căsătoria ei, pahare ridicate sub cei trei lei ai stemei estoniene. Aceste păsări puteau aduce asemenea noroc, şi cu siguranţă o să-l aducă, pentru că ele făceau doar ce e bine. Ea salva această casă, salva casa părinţilor ei de bocancii ruseşti, şi îl salva şi pe stăpânul casei. Nu pe Ingel, ci pe el. Pământul era poate pierdut, dar casa rămânea a ei. Străinii puteau să ia grânele de pe câmp, dar stăpânul casei şi Aliide, noua femeie a casei, rămâneau. Nu era totul pierdut.

Aliide puse rămăşiţele păturii de nuntă în dulap, aruncă aţele destrămate în foc, dar păstră o parte din ele pentru a le afuma. Poate că era de-ajuns să le ardă, dar mai bine să fie sigură decât să îi pară rău mai târziu, în plus, toată lumea spunea că era mai bine să afumi lucrurile decât să le arzi. Hainele sau o bucăţică din hainele celui dorit erau întotdeauna afumate, în sat afumau de secole una, alta. Fusese în conac chiar şi o contesă din Germania care fusese văzută afumând cămaşa unui bărbat care i se împotrivea, însă Aliide nu îşi putea aminti cum se făcea, cum era pusă cămaşa în fum, era atârnată să se usuce în cuptor sau era

atârnată deasupra unui foc făcut la solstiţiul de vară? Trebuia să fi ascultat cu mai multă atenţie poveştile bătrânilor, atunci când fusese mai tânără, ca să nu trebuiască să ghicească acum ce fel de fum ar fi avut efect şi care nu. Bineînţeles că ar fi putut să o întrebe pe Maria Kreel, dar atunci aceasta ar fi ştiut ce făcea Aliide şi era important să nu spună nimănui. Se mai făcea ceva cu acea vrajă, dar nu-şi amintea ce. Poate că şi doar o parte din vrajă avea efect. Aliide îndesă grămada de aţe în buzunarul de la şorţ şi ascultă tăcută o vreme zgomotele din casă, casa ei, simţind tremuratul podelei sub picioare. În câteva clipe o să-l vadă pe Hans, o să stea la masă cu el, în sfârşit doar ei doi.

Îşi aranjă părul, îşi ciupi obrajii, îşi curăţă dinţii cu cărbune şi îi clăti îndelung. Era un secret al lui Ingel, de aceea dinţii îi erau întotdeauna atât de albi. Înainte, Aliide nu voia să o imite pe Ingel prea mult, de aceea nu se folosise niciodată de cărbuni. Dar lucrurile stăteau altfel acum. Trase draperiile de la bucătărie şi închise uşa de la camera principală, astfel încât nimeni să nu poată privi în bucătărie prin acele ferestre. Pelmi se învârtea prin curte şi ar fi lătrat dacă ar fi venit musafiri, ar fi lătrat cu mult timp înainte ca cineva să ajungă în curte. În acel timp, Hans ar fi putut să se întoarcă cu uşurinţă în camera din pod. Pelmi era un câine dresat să fie arţăgos, ceea ce era bine.

Aliide dorea să dea bucătăriei o atmosferă caldă; îi pregăti lui Hans micul dejun şi puse pe masă florile uscate din camera principală. Astfel de lucruri creau un sentiment plăcut, arătau dragoste şi îmbiau la dragoste. La final, îşi dădu jos cerceii şi îi ascunse într-o cutie, în camera din faţă. Aceştia erau un cadou de la Martin şi l-ar fi enervat pe Hans amintindu-i de ceea ce detesta. Când totul fu gata, se duse prin cămară în hambar, deschise chepengul ce dădea în pod, urcă acolo şi mută baloturile de fân din faţa camerei secrete. Noul perete era perfect. Ciocăni şi deschise uşa. Hans se furişă afară, fără să privească spre Aliide, şi se întinse îndelung.

— Vino să iei micul dejun. Martin a plecat la muncă.

— Şi dacă se întoarce acasă în miezul zilei?

— N-o s-o facă. N-a făcut-o niciodată.

Hans o urmă în bucătărie. Aliide îi împinse un scaun şi îi turnă o ceaşcă de cafea fierbinte, însă el nu se aşeză, ci spuse mai întâi:

— Aici miroase-a rusnac.

Înainte să apuce Aliide să răspundă, Hans scuipă de trei ori pe haina care atârna de spătarul scaunului lui Martin. Apoi începu să adulmece prin bucătărie după alte lucruri pe care Martin le lăsase în urma sa – farfuria, cuţitul, furculiţa –, se opri în faţa chiuvetei, atinse rămăşiţele de săpun pe care Martin le lăsase de dimineaţă lângă chiuvetă, lovi uşor bucata de alaun pentru bărbierit, cu picăturile sale proaspete de sânge care deveneau maronii. Aruncă polonicul în găleata cu apa de vase, încă înspumată şi caldă, azvârli alaunul acolo şi era gata să arunce şi pământuful şi briciul. Aliide se repezi la el, apucându-l de braţ.

— Nu.

Braţul lui rămase ridicat.

— Fii cuminte.

Aliide îi luă pământuful şi briciul şi le puse la locul lor.

— Lucrurile de bărbierit ale lui Martin sunt încă în camion. O să despachetez astăzi şi o să le iau mai întâi pe ele, împreună cu oglinda pentru bărbierit. Te rog, fii bun şi ia loc la masă să mănânci.

— Nici o veste de la Ingel?

— Am desfăcut o sticlă de suc de măceşe.

— A dormit pe perna lui Ingel?

Hans deschise uşa dormitorului înainte ca Aliide să îl poată opri, înaintă hotărât spre pat şi înşfăcă perna lui Ingel.

— Pleacă de acolo, Hans. Poate să te vadă cineva pe geam.

Însă Hans se aşeză pe podea şi strânse în braţe perna lui Ingel, o frământă şi îşi apăsă faţa în ea; tocmai din bucătărie auzea cât de mult voia să pătrundă cu totul în pernă, în mirosul lui Ingel.

— Vreau cana lui Ingel în cameră.

Vocea îi era astupată de pernă.

— Nu poţi să-ţi ticseşti camera cu toate lucrurile lui Ingel!

Colectia Bibliotecarul

— De ce nu pot?

— Nu poţi! Fii rezonabil. Nu-ţi ajunge perna? O să ascund cana în dulap, în spatele altor lucruri. Martin n-o să scormonească pe acolo. Îţi ajunge?

Hans veni în bucătărie, se aşeză la masă, puse perna pe scaun lângă el şi turnă mai mult decât era necesar din licoarea de hrean a lui Aliide. În păr avea un pai din fânul din pod. Aliide îşi simţi degetele zvâcnind de dorinţa de a lua peria şi a-i atinge părul lui Hans. Apoi Hans o anunţă deodată că voia să meargă în pădure. Acolo unde erau restul bărbaţilor estonieni. Acolo era de el.

— Ce tot vorbeşti?

Aliide nu-şi putea crede urechilor. Aşadar jurământul era încă valabil. Jurământul! Jurământul de înrolare în armata estoniană? Vorbea acum despre jurământul faţă de o ţară care nu mai exista! Stătea acolo, la masa lui Aliide, învârtindu-şi lingura în mierea ei, şi faptul că încă putea să învârte lingura aia i se datora ei. Restul visătorilor colindau pe coclauri, hăituiţi de autorităţi, flămânzi, cu hainele pline de noroi, înfioraţi de oroarea acelui ultim glonţ. În schimb, el era acolo, un domn care îşi putea învârti lingura într-un borcan cu miere.

Hans spuse că nu suporta mirosul lui Martin în casa lui.

— Ţi-ai pierdut minţile cât ai stat în camera aia? Te-ai gândit vreodată ce s-ar fi întâmplat dacă ar fi venit altcineva să locuiască aici? Ai văzut ce s-a întâmplat cu casele altor oameni? Ai prefera să-i ai pe ruşi aici? Ai prefera să ai podeaua casei acoperită de coji de seminţe, să trosnească sub picior de parc-ai călcat pe gândaci? Şi cum anume plănuieşti să ajungi în pădurea ta minunată? Şi casa asta e sub supraveghere. Da, da, e supravegheată. Suntem atât de aproape de pădure, că NKVD-ul e convins că fraţii din pădure vin aici să se aprovizioneze.

Hans se opri din amestecatul mierii, luă perna şi sticla de licoare sub braţ şi se ridică să se ducă înapoi în pod.

— Nu-i nevoie să te duci înapoi, Martin nu vine încă.

Hans nu o ascultă, lovi doar cu piciorul în butoiul lui cu bere de lângă uşa cămăruţei, acesta se răsturnă, lemnul de

stejar zăngăni lovindu-se de pragul uşii, iar Hans dispăru prin cămară în hambar şi urcă în pod. Aliide trânti butoiul la loc în picioare şi îl urmă până lângă noul perete din pod. Simţea nevoia să îi spună că el nu avusese niciodată o prietenă mai bună ca ea, însă îi şopti doar:

— Hans, nu strica totul cu prostiile tale.

Aliide strănută. Avea ceva în nas. Îşi suflă nasul în batistă şi din el ieşi un fir de aţă roşie, pătura de nuntă a lui Ingel.

Apoi îşi dădu seama că încă nu îl privise pe Hans în ochi, deşi visa la asta de ani de zile, deşi văzuse de ani buni cum Hans şi Ingel se sorbeau din priviri în toiul muncii, cu genele lui umede de dor şi dorinţa pulsându-i în venele de sub ochi. Aliide visase cum ar fi fost să guste şi ea un astfel de sentiment, să privească în ochii lui Hans fără să rişte ca Ingel să o vadă pe sora ei cea mică privindu-l pe soţul ei cu o astfel de privire, şi cum s-ar fi simţit dacă Hans i-ar fi răspuns. Acum, când acest lucru era posibil, nu o făcuse. Acum, când Aliide avea nevoie de acea privire a lui Hans pentru a-i da curaj, pentru a o purifica, pentru a-i da putere, nu mai încercă câtuşi de puţin. Acum simţea furnicături în nări de la un puf din pătura lui Ingel, pasărea din castane a Lindei o privea mută dintr-un colţ al bufetului, iar Hans se gândea fără încetare la Ingel, ca şi mai înainte, şi nu vedea în Aliide pe salvatoarea sa. Doar spunea întruna că Anglia o să vină sigur să ne salveze, că totul o să fie bine, că o să vină americanii, că o să vină Truman, o să vină englezii, o să vină salvarea călare pe un cal alb, iar steagul Estoniei va fi mai alb ca niciodată.

— O să vină Roosevelt!

— Roosevelt a murit.

— Occidentul n-o să ne uite!

— Deja ne-au uitat. Au câştigat şi au uitat.

— N-ai deloc credinţă.

Aliide nu nega. Hans o să înţeleagă într-o zi că salvarea lui nu era de partea cealaltă a oceanului, ci chiar aici, chiar în faţa lui, gata să facă tot ce era nevoie, la nesfârşit, totul doar pentru o privire. Deşi Aliide era acum singurul om din viaţa lui, Hans tot nu o privea. Într-o zi, acest lucru o să se

schimbe. Trebuia. Fiindcă fără Hans nimic n-ar fi contat. Aliide trăia numai prin Hans.

Pereţii scârţâiau, focul trosnea în sobă, draperiile trase peste ochii de sticlă ai casei fluturau, iar Aliide îşi îngropă aşteptările în pământ. Le porunci să rămână jos şi să aştepte momentul potrivit. Fusese prea lacomă, prea nerăbdătoare. Astfel de lucruri nu se puteau grăbi, o casă construită în grabă nu este trainică. Răbdare, Liide, răbdare, înghite-ţi dezamăgirea, alungă-ţi ideea prostească de dragoste care înfloreşte de îndată ce pisica nu mai e acasă. Nu fi proastă. Suie-te pe bicicletă şi fă-ţi treaba de zi cu zi şi întoarce-te ca să mulgi vacile, totul va fi bine. Aliide îşi întoarse inima şi îşi dădu seama cât de copilăreşti erau fanteziile pe care şi le făcuse în ultimele zile. Bineînţeles că Hans avea nevoie de timp. Prea multe se întâmplaseră într-un timp prea scurt, bineînţeles că mintea îi era în altă parte, Hans nu era un om nerecunoscător, iar Aliide avea timp să aştepte cuvintele frumoase. Însă ochii tot i se umplură de lacrimi, asemeni unui copil răsfăţat, iar gura i se umplu de cenuşa furiei. Micul dejun al lui Ingel fusese întotdeauna răsplătit de sărutări şi versuri drăgăstoase. Cât trebuia Aliide să aştepte pentru un simplu mulţumesc?

Corpul lui Lipsi îl găsi pe cărarea din grădină. Avea deja în ochi viermi şi muşte.

Aliide îşi închipuise că după ce o să-i ia locul lui Ingel n-o s-o mai chinuie gândurile la familia fericită pe care şi-o clădiseră Hans şi Ingel împreună, în timp ce ea stătea cu Martin noapte de noapte. Îşi închipuise că nu mai trebuia să se chinuie imaginându-şi-o pe Ingel torcând, pe Hans lucrând lemnul lângă ea, în timp ce Aliide era la familia Roosipuu, încercând să îl distreze pe Martin.

Însă chinurile sale luară o nouă întorsătură, iar ea începu să se gândească fără încetare la Hans, oare era deja treaz? Ori dormea? Oare citea ziarul, ziarul cel nou pe care ea i-l adusese sau pe cele vechi, pe care el dorise să le aibă în camera din pod? Nu se prea mai găseau ziare din vremurile estoniene. Sau o carte, oare citea o carte? Era greu să găsească cărţile care îl interesau pe Hans. El dorise să aibă

în cameră chiar şi o Biblie, Biblia familiei. Şi fusese mai bine aşa, altfel ar fi aprins soba cu ea.

Serile lui Aliide şi Martin se scurgeau ca şi mai înainte – Martin răsfoia ziarul, se curăţa sub unghii cu briceagul de buzunar şi din când în când citea cu glas tare fragmente de articole, adăugând propriile sale comentarii. Ar trebui să fie salarii mai bune la ţară! Da, încuviinţa Aliide din cap, da, da. Sate numai cu colhoz. Vara, duminicile ar trebui să fie zile lucrătoare. Absolut, spunea Aliide dând din cap, dar ea se gândea doar la Hans, care era la doi metri deasupra lor, în timp ce mesteca nişte cărbuni pentru a-şi face dinţii la fel de albi ca ai lui Ingel. Tinerii întemeietori de partid trebuie trimişi la ţară! Da, Aliide era cu siguranţă de aceeaşi părere, toţi oamenii în putere fuseseră luaţi la oraş.

— Aliide, sunt foarte mândru de tine că nu tânjeşti să pleci de la ţară.

Aliide încuviinţă. Da, da.

— Sau ar vrea ciupercuţa mea să meargă în Tallinn? Toţi vechii mei prieteni sunt acolo şi bărbaţii din părţile astea ar fi foarte folositori la oraş.

Aliide clătină din cap. Ce tot spunea? Nu putea să plece de aici.

— Vreau doar să fiu sigur că ciupercuţa mea este fericită.

— Aici mi-e bine.

Martin o luă în braţe şi o învârti prin bucătărie.

— Nici nu-mi trebuie dovadă mai bună că draga mea ciupercuţă vrea să construiască această ţară. Aici, la ţară, sunt lucruri fundamentale de făcut, nu? Mă gândesc să propun colhozului să cumpere un nou camion. Am putea aduce oameni la casa de cultură, să privească filme despre realizările patriei şi am putea, bineînţeles, să ţinem cursuri la seral. Astfel s-ar clădi spiritul comunal. Ce spui?

O învârti pe Aliide înapoi la scaunul ei şi pălăvrăgi în continuare cu entuziasm despre planurile sale. Aliide aproba din cap la momentul potrivit, curăţă nişte iarbă de timoftică ce căzuse pe masă de pe cămaşa lui Hans şi o ascunse în buzunar. Nu cumva Martin îi dădea de înţeles că i se oferise un post în Tallinn? Nu ar fi spus-o direct dacă ar fi fost aşa? Aliide apucă din nou pieptănul pentru lână, acesta

fâșâi ușor, focul trosni, iar ea își examină soțul cu coada ochiului, însă era neschimbat și la fel de înflăcărat ca întotdeauna. Aliide își făcea griji pentru nimic. Martin își închipuia doar că soția sa ar putea visa la Tallinn. Și ar fi făcut-o, dacă nu era Hans. Colectarea dărilor pe bicicletă îi lua prea mult timp, chiar dacă nu trebuia să o facă în fiecare zi. În fiecare zi venea de la muncă acasă cu frica în sân: oare venise cineva să verifice casa în timp ce ea era plecată? Deși nimeni nu ar fi îndrăznit să calce în casa unui membru de partid, nicicum. Martin putea să aranjeze ca ea să împartă munca cu altcineva. Ar fi înțeles dacă soția sa dorea să aibă grijă mai bine de casa și grădina lor.

Între timp, aurul care fusese dus în Siberia se transformase în noi dinți în noi guri, zâmbete de aur mai strălucitoare decât soarele, așternând o umbră măreață în care creștea cu repeziciune numărul privirilor evitate și al fețelor plecate. Îi vedeai tot timpul în piețe, pe drumuri și câmpii, cu pupilele pătate și cenușii și albul ochilor înroșit. Când ultima fermă fu înlănțuită în colhoz, vorbirea slobodă dispăru printre rânduri și uneori Aliide se gândea că poate această atmosferă fusese absorbită prin pereți și ajunsese până la Hans. Se gândi că Hans respecta același obicei de a păstra tăcerea ca și ceilalți oameni, obiceiul de a evita să privească unul la altul, așa cum făcea și Aliide. Poate că se molipsise de la ea. Poate că Hans se molipsise de la ea, iar ea se molipsise în afara casei.

Singura diferență față de cei cu privirea plecată era că Hans încă vorbea la fel de deschis ca întotdeauna. El credea încă în aceleași lucruri în care crezuse și până atunci, însă corpul i se schimba la fel ca în lumea de afară, deși nu intrase încă în contact cu ea.

Colectia Bibliotecarul

1950
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

Până şi fata băiatului de la brigada de filme are un viitor

— Maică-ta de ce nu merge niciodată la film? Mama noastră ne-a spus că n-a fost niciodată.

Vocea limpede a copilului răsună în biroul colhozului. Jaan, fiul primei tractoriste din comună, se uita lung la fiul îngrijitoarei coteţelor de găini, pe care începură să-l treacă toate apele. Aliide era pe cale să intervină, să spună că nu tuturor trebuie să le placă filmele, dar se hotărî în ultima clipă să-şi ţină gura. Soţia lui Martin pur şi simplu nu putea spune un astfel de lucru, nu despre aceste filme. În plus, avea şi un nou loc de muncă bun, doar jumătate de zi de contabilitate uşoară la biroul colhozului.

Fiul îngrijitoarei coteţelor îşi studia firele de nisip de pe vârful încălţărilor.

— Nu cumva maică-ta e fascistă?

Jaan se simţea în forţă – trase un şut în pietrişul de pe alee, împroşcându-l pe celălalt băiat.

Aliide îşi întoarse capul şi se dădu ceva mai încolo. Le arătase băieţilor de la brigada de filme biroul colhozului. Martin urma să aducă nişte lume cu noul camion, se pare că pusese mesteceni în colţurile din spate ale remorcii. Astfel, camionul arăta bine şi ocrotea pasagerii de vânt, toată dimineaţa se mândrise cu asta înainte să plece la muncă. Avea să fie o proiecţie în acea seară, mai întâi Un Tur al Estoniei Sovietice o să prezinte *Zilele staliniste fericite*, iar apoi urma filmul *Lupta de la Stalingrad*, cine ştie la a câta difuzare, sau poate era *Luminile colhozului*?

Operatorul le arăta proiectorul copiilor, care se învârteau ca niște sfârleze pe biciclete în jurul mașinii sale, cu ochii lor iscoditori lipiți de aparat. Unul dintre ei spuse că voia să fie în brigada de filme când crește mare, să conducă camionul și să vadă toate filmele. Contabila aranja băncile înăuntru, ferestrele auditoriului erau acoperite cu pături de armată. A doua zi, la școală, urma să fie o proiecție gratuită: *Povestea adevărată a unui erou*. Mama lui Jaan se adânci la locul ei în salopetă, își șterse fruntea și spuse ceva despre colectivul tractoriștelor. Erau o familie de estonieni veniți din Rusia, însă vorbeau în continuare limba lor – cei mai mulți dintre ei erau exact ca rușii. Nu avuseseră de nici unele când ajunseseră aici, la colhoz, dar acum gura mamei strălucea de aur, iar Jaan vâna fasciști. Făcuseră grajd de oi dintr-o cameră a casei în care fuseseră plasați. Când Aliide se dusese în vizită acolo, oile erau legate de picioarele unui pian lăsat în casă. Un pian frumos, nemțesc.

Fetele se iviseră la birou destul de devreme, ca să-i aștepte pe băieții cu filmele. Printre ele era și o mulgătoare de șaisprezece ani, o cunoștință de-a mecanicului care se ocupa de proiector; mecanicul se duse să râdă cu ea și insistă să rămână după film ca să meargă apoi la dans. O să pornească el gramofonul și fetele frumoase o să danseze până nu mai puteau. *Cip-cirip*, mulgătoarea încerca să râdă frumos, dar vocea nu se potrivea cu obrajii ei de fată de la țară, roșii ca un steag, *cip-cirip*. Aliide era enervată de privirea nerăbdătoare și plină de speranță a fetei de șaisprezece ani, privire adresată mecanicului din brigada de filme cu șapca lui strâmbă, care fuma *paperossi*. Băiatul se trăgea de bretele, fluiera cântece din filme și se scălda în lumina reflectoarelor fetei, de parcă ar fi fost vreo vedetă. Ziua fierbinte de vară purta mirosul de transpirație de sub sânii fetei. Lui Aliide îi venea să se ducă s-o plesnească pe fata aia proastă, să îi spună că băiatul se distra cu mulgătoarele din fiecare sat, cu fiecare fată de șaisprezece ani și toate fetele aveau aceeași privire avidă și plină de speranță, aceleași pliseuri la piept, același decolteu ispititor, la fel de ispititor de fiecare dată, în fiecare loc, *pleosc*, fetițo, *pleosc*, pricepi? Aliide se sprijini de mașină și văzu cu coada ochiului cum

băiatul îi mângâia braţul rotund pe ascuns şi deşi Aliide ştia ceva ce fata nu ştia – că băiatul turnase aceleaşi poveşti tuturor posesoarele de sâni –, se simţi invidioasă pe fată, fiindcă mulgătoarea putea crede, chiar şi pentru un moment, într-un viitor cu ea şi băiatul cu filmele dansând împreună şi uitându-se la filme împreună şi poate, într-o zi, pregătindu-i cina în căsuţa lor. Indiferent cât de reduse erau şansele ca acest viitor dintre mulgătoare şi băiatul cu filmele să se împlinească, oricum aveau mai multe şanse decât Aliide şi Hans. Dumnezeule, orice cuplu, cu şanse cât de mici, avea o soartă mai bună decât ei doi.

Băiatul îngrijitoarei cotețelor alergă pe lângă Aliide. Jaan ţâşni după el. Un nor de praf se ridică în urma lor, Aliide strănută şi auzi nişte paşi cunoscuţi, cu ritmul lor cunoscut. Răsună o salutare ca un trombon, aşa că Aliide nu trebui să-şi ridice capul, cunoştea vocea, era vocea bărbatului care se dusese s-o aducă pe Linda din camera alăturată de la subsolul primăriei.

— Bine-ai venit la muncă, se auzi strigătul din birou. Aceasta este noua noastră şefă de la contabilitate.

Aliide simţi nevoia să se aşeze. Toată vlaga i se scurse din picioare, răspândindu-se în ţărână. Proiecţionistul îi observă slăbiciunea şi lăsă jos motorul electric pe care îl ţinea în mâini, dar mecanicul continuă să o distreze pe mulgătoare, aşa că maşinistul o conduse pe Aliide la o bancă, o întrebă ce se întâmplase şi se aplecă deasupra ei. Şliţul pantalonilor lui de piele întoarsă era chiar în faţa nasului ei, iar privirea curioasă şi vag ironică a bărbatului o cerceta de deasupra. Aliide îi răspunse că ameţise de la căldură şi că i se mai întâmplase. Proiecţionistul se duse să îi aducă nişte apă. Ea îşi odihni capul pe mâinile încrucişate peste genunchi, care îi tremurau, astfel încât tremurul îi cuprinse şi picioarele. Bocancii cromaţi trecură chiar pe lângă ea, ridicând praf pe care ea îl respiră. Aliide îşi strânse picioarele în braţe şi îşi apăsă coapsele de bancă pentru a-şi stăpâni tremurul. Plămânii îi erau uscaţi de praf, toată umezeala din ea se scurgea sub formă de transpiraţie de la subsuori înspre bancă ; un geamăt slab se făcu auzit când ea încercă să inspire oxigen, însă nu respiră decât praf, particule

care se învârteau uscate în plămânii ei. Proiecţionistul aduse un pahar cu apă. Mâna lui Aliide vărsă jumătate din apă pe de lături, iar bărbatul trebui să îi ţină paharul ca să poată bea. Îi strigă cuiva că totul era în regulă, era doar de la căldură. Aliide încercă să încuviinţeze din cap, deşi pielea îi era atât de încinsă, încât o furnica, se simţea ca un morman de carne, iar păsărelele din copaci ciripeau şi rupeau fărâme din cerul albastru cu cioculeţele lor, cranţ, cirip, gogâlţ, cip-cirip, ochişorii negri li se răsuceau, iar fiecare respiraţie prăfuită a ei le făcea să sară de la locul lor.

Bărbaţii din brigada de filme o duseră acasă cu camionul. Mulgătoarea veni şi ea, pesemne băieţii aveau nevoie de cineva care să le arate drumul înapoi spre birou. În maşina sufocantă, transpiraţia fetei devenise mai concentrată, iar poalele halatului ei se lipiseră de picioarele lui Aliide. În înflăcărarea sa, fata nu se putea opri din râs, ciripitul îi devenea uneori mai îndrăzneţ, iar atunci aproape că-şi lipea capul de al lui Aliide, încât urechile mai că li se atingeau. Mulgătoarea avea păr în urechi şi bobiţe de ceară lipite de firele de păr, care se mişcau în vânt, pe când fata se plângea de ceea ce i se întâmplase fiicei lui Theodor Kruus, care se spânzurase, de tânără, cum a putut să facă aşa ceva, oare îi fusese dor de părinţi, spre sfârşit le mersese destul de rău, oameni dificili, deşi fiica era chiar drăguţă şi nu fusese luată. Nu-i venea să creadă că aşa o fată drăguţă putea avea astfel de părinţi. Cirip.

Când camionul dispăru pe drumul principal, Aliide simţi că greutatea de pe piept se uşurează puţin şi se sprijini de brâul de piatră din peretele hambarului. Trebuia să mulgă vacile, sigur era încă în putere, după aceea o să se gândească la ce era de făcut. Un culic ţipă singuratic, iar copacii de la marginea pădurii păreau să o privească. Aliide se duse să-şi ia halatul pentru muls, îl puse pe ea, se spălă pe mâini şi merse clătinându-se înspre grajd. Trebuia să se concentreze asupra lucrurilor de zi cu zi, foşnetul fânului, privirile duioase şi mângâietoare ale animalelor, senzaţia plăcută pe care i-o dădea ciubărul din mâna sa, ah, lemnul era atât de neted. Îşi îngropă tălpile în noroi, coada lui

Maasi se legăna, iar Aliide o scărpină între coarne. Poate că bărbatul nu o recunoscuse. Îşi lăsase oricum capul în jos foarte repede. Şi fuseseră atât de mulţi oameni interogaţi, fără încetare, nici unul dintre acei bărbaţi nu-şi putea aminti toate numele şi toate feţele. Era bine în grajd : nu trebuia să evite privirile animalelor, iar mâinile nu-i tremurau niciodată când era cu ele, Maasi nu devenea agitată din pricina mâinilor ei tremurânde şi putea să-i şoptească tot ce voia în ureche. Maasi nu va vorbi în veci limba oamenilor. Picioarele robuste de ienupăr ale scăunelului pentru muls o susţineau, vaca pufnea în găleata cu mâncare, *sfâr-sfâr*, laptele ţâşnea în găleată, *sfâr-sfâr*, viaţa mergea înainte, animalele aveau nevoie de ea. Nu trebuia să se descurajeze. Trebuia să se gândească la o soluţie.

Când reveni în lumea din afara grajdului, plămânii i se încordară din nou şi Aliide nu putu dormi toată noaptea. Dacă bărbatul o recunoscuse ? Respiraţia şuierătoare îi suna ca un şoarece în cursă. Martin se trezi. Ea îi spuse să se culce la loc, dar el rămase treaz, privind cum plămânii ei se chinuiau să tragă aerul. Noaptea se scurse încet, aerul nu ajungea până la ea, un bocanc cromat îi apăsa pieptul şi nu putea să-l ridice.

Nu îndrăzni să se culce, fiindcă se temea că va vorbi în somn, că va ţipa, că se va agita şi se va da cumva în vileag prin visele ei sufocante, aşa cum se întâmplase în pivniţă, când îi afundaseră capul în găleata cu lături. Dacă bărbatul îi auzise numele în birou şi îşi amintise de ea ? Dar nu avea cum, era Aliide Truu acum, nu mai era Aliide Tamm.

A doua zi dimineaţă, Martin părea îngrijorat, ezită mult timp la uşă, nu voia să o lase singură. Aliide îl goni zâmbind, spunând că proiectul radio de la colhoz avea nevoie de el mai mult decât ea, cum o să fie informaţi oamenii despre bomba atomică dacă nu exista radio, n-avea de ce să-şi facă griji că o să i se facă rău la ea acasă. După ce Martin plecă, Aliide îşi şterse zâmbetul forţat de pe faţă, îşi spălă mâinile, îşi scufundă faţa în apa din lavoar şi merse cu paşi nesiguri înspre grajd. Ar fi vrut să amâne mulsul pe acea zi, însă nu o făcu şi trânti în răcitor găleata cu laptele, care se vărsă

pe de lături, fără să-l strecoare, pur şi simplu uită. Şi nici nu era în stare să ducă laptele la lăptărie sau să meargă la muncă, la biroul colhozului. Se duse în cameră, bău jumătate de sticlă din licoarea ei tonică şi plânse toată dimineaţa. Apoi îşi pregăti baia şi se spălă pe cap, încălzind apa, chiar dacă era atât de cald afară încât în mod normal n-ar fi aprins focul în sobă. Porii i se căscau şi respiraţia îi şuiera. Bărbatul tot o s-o recunoască până la urmă. Nu mai putea lucra în biroul ăla. O să facă rost de nişte hârtii care să o declare nebună sau orice era nevoie, Martin putea să o ajute. Oare nu cumva bărbatul îl cunoştea pe Martin? Muştele bâzâiau, iar Aliide le plesnea cu pliciul. Transpiraţia curgea în valuri pe ea. Lovea muştele de pe lampă, de pe scaun, de pe butoiul cu bere, de pe foarfecă, de pe cadă şi de pe fierăstrăul care atârna pe perete.

Nu mai putea să se întoarcă acolo câte zile o avea.

Hans nu a primit mâncare caldă în acea zi.

În cămară, găsi ouă de muşte sub tava cu cărnuri puse la uscat.

Un bilet de la comitetul medical o scuti pe Aliide de orice fel de muncă, chiar şi uşoară, timp de un an. După ce trecea anul, scutirea putea fi reînnoită, după caz.

De îndată ce Aliide primi hârtiile ce dovedeau că are astm, aerul îi reveni pe deplin în plămâni, oxigenul o îmbăta cu aroma bujorilor şi a ierbii proaspete, chiar şi mirosul slab de muşeţel pentru baia de aburi îi vibra în piept. Ciripitul pătrunzător al păsărelelor nu îi mai răsuna auzul şi nici croncănitul ciorilor de lângă mormanul de bălegar. Aliide se învârti prin curte până ce se iviră stelele şi îşi aminti cum se simţise uneori cu ani în urmă, îşi aminti cum era să se simtă uşoară ca un fulg. Măcar de-ar fi putut să se simtă tot timpul aşa. Pelmi stătea lângă castronul lui, la uşa grajdului, aşteptând să primească cocoloaşele şi spuma strecurate din lapte. Vremea se îmbuna. Laptele lui Pelmi se acrea întotdeauna pe vreme rea.

Colectia Bibliotecarul

Anii ’80
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

Diagnostic

Când se apropia parada de 1 Mai a anului 1986, Aliide era sigură că piciorul lui Martin nu putea face faţă, însă Martin era de altă părere şi luă parte la festivităţi, plin de energie, cu Aliide de braţ. Pe pânza roşie, Lenin zâmbea chipeş, cu privirea îndreptată spre viitor, iar Martin avea aceeaşi privire directă şi statornică. Adia un vânticel plăcut printre steaguri şi oameni, aerul era încărcat cu miresme de flori şi bătăi de tobe.

A doua zi, Talvi sună din Finlanda.

— Mamă, rămâi în casă.

— Ce? De ce? Ce s-a întâmplat?

— Ai nişte iod?

— Nu.

— În Ucraina a explodat un reactor nuclear.

— Nu se poate.

— Ba da. În Finlanda şi în Suedia s-au înregistrat nivele mari de radiaţii. Cernobâl. Bineînţeles că acolo nu vi s-a spus nimic.

— Nu.

— Ţine-l pe tata în casă şi fă rost de iod. Nu-i spune nimic. Oricum n-o să te creadă. Şi nu mânca ciuperci sau fructe de pădure. Şi nici să nu te duci la cules.

— Dar nici n-au apărut încă.

— Vorbesc serios, mamă. Nici la toamnă. Staţi în casă două zile. Să treacă valul radioactiv. În Finlanda nu-i voie să scoţi vacile, ca să nu pască iarbă contaminată. Se poate să nu fie lăsate afară toată vara. Nici hota nu o mai folosim.

Convorbirea se întrerupse.

Aliide lăsă receptorul jos. Talvi părea afectată, ceea ce nu îi stătea în fire. Vocea îi era de obicei fără intonaţie. Devenise aşa de când se mutase în Finlanda pentru a locui cu soţul ei. Nici nu suna des, ci foarte rar, ceea ce era, desigur, de înţeles, fiindcă convorbirea trebuia rezervată şi nici asta nu se putea face tot timpul, dacă se putea, trebuia să aştepte câteva ore pentru a obţine o legătură bună. Şi în plus era îngrozitor când te gândeai că telefoanele erau ascultate.

Martin ţipă din sufragerie:

— Cine era?

— Talvi.

— De ce a sunat?

— Mai nimic. Telefonul s-a întrerupt.

Aliide se duse să se uite la ştiri. Nu se spunea nimic de Cernobâl, chiar dacă explozia se întâmplase deja cu multe zile în urmă. Telefonul lui Talvi nu părea să mai prezinte interes pentru Martin. Sau dacă îl interesa, nu o arăta. Relaţia dintre Martin şi Talvi nu mersese deloc bine după ce Talvi plecase din ţară. Pentru fiica sa, pentru mica, minunata sa pionieră, Martin avusese planuri mari, o carieră magnifică în partid. Niciodată n-o să accepte că Talvi fugise în Occident.

A doua zi se realimenta magazinul din sat. Aliide se duse pe bicicletă să stea la coadă, însă merse să cumpere şi iod de la farmacie, alături de mulţi alţi oameni. Aşadar era adevărat. Când ajunse acasă, Martin aflase ce se întâmplase de la un prieten.

— Iar minciuni. Propagandă occidentală.

Aliide scoase sticla cu iod şi dădu să toarne puţin în mâncarea lui Martin, însă se hotărî s-o lase baltă.

Pe data de nouă mai, comitetul de război începu să cheme bărbaţii din colhoz. Spuseră că era doar un exerciţiu. Patru şoferi de camion fură trimişi din Victoria Primăverii. După aceea, doctorul şi pompierii. Încă nu se anunţase nimic oficial legat de Cernobâl. Peste tot circulau tot felul de zvonuri, unii oameni spuneau că deţinuţii politici inamici erau trimişi la Cernobâl. Aliide se temea.

— Sunt chemaţi destul de mulţi oameni, spuse Martin.

Nu mai zise nimic, însă încetă să se mai plângă de propaganda occidentală fascistă.

Oamenii în vârstă erau siguri că aceste chemări erau un semn de război. Băiatul familiei Prik îşi rupse singur piciorul, probabil că sărise de pe acoperiş ca să primească scutire de la medic, evitând astfel plecarea. Şi nu doar el făcea aşa ceva. În locul fiecărui scutit, alegeau pe altcineva care să fie trimis.

Nici măcar Aliide nu era sigură că toate acestea nu însemnau că începea războiul. Fusese oare o primăvară neobişnuită în vreun fel în acel an? Dar iarna? Primăvara fusese oricum cam timpurie – oare ar fi trebuit să vadă în asta un semn? Ar fi trebuit oare să îşi dea seama atunci când alesese seminţele de cartofi şi văzuse că pământul fusese mai uscat decât era de obicei în acea perioadă a anului? Că zăpada se topise puţin mai devreme? Că ploaia de primăvară fusese foarte măruntă şi că nu purta decât o bluză cu mânecă scurtă, oare ar fi trebuit să îşi dea seama că ceva nu era în regulă? De ce nu observase nimic? Sau devenise oare atât de bătrână, încât nasul o înşela?

Într-o zi, Aliide îl surprinse pe Martin rupând o frunză dintr-un copac şi examinând-o, întorcând-o pe toate părţile, rupând-o, mirosindu-şi mâna, mirosind frunza. Apoi se uită atent la compost, luă nişte polen de la suprafaţa căldării cu apă de ploaie şi-l privi de aproape.

— Martin, nu se poate vedea cu ochiul liber.

Martin tresări ca şi cum fusese prins făcând ceva ce nu trebuia.

— Ce prostii vorbeşti acolo?

— În Finlanda vacile sunt ţinute înăuntru.

— Prostii.

Tot cimentul dispăru din Estonia, pentru că era nevoie de el în Ucraina şi primiră mai multă mâncare din Ucraina şi Belarus ca niciodată. Talvi îi interzise mamei sale să o cumpere. Aliide spuse bine, bine. Dar ce altceva putea să cumpere? Mâncarea estoniană era trimisă la Moscova, iar Estonia primea mâncarea pe care n-o voia Moscova.

Mai târziu, Aliide auzi poveşti despre câmpuri presărate cu dolomită şi trenuri pline cu evacuaţi, cu copii care plângeau, soldaţi conducându-şi familiile departe de casă cu maşinile şi fulgi care sclipeau ciudat, aşternuţi prin curţile oamenilor, şi copii care încercau să îi prindă din zbor, şi fetiţe care voiau să îi poarte ca ornamente în păr, însă apoi fulgii dispăreau şi aşa se întâmpla şi cu părul copiilor. Într-o zi, doamna Prik o prinse pe Aliide de braţ la piaţă şi îi şopti la ureche: slavă Domnului că fiu-său îşi rupsese piciorul, slavă Domnului că se gândise să facă asta. Femeia îi spuse că prietenii fiului său, care fuseseră luaţi, i-au povestit ce s-a întâmplat acolo. Nu erau fericiţi că primeau salariu mare la Cernobâl, frica le radia prin toţi porii. Văzuseră oameni care se umflaseră până ce deveniseră de nerecunoscut. Oameni care îşi plângeau casele pierdute, fermieri care reveneau să-şi muncească pământurile pe ascuns în zonele interzise. Case care fuseseră părăsite şi apoi jefuite, totul fiind apoi vândut în piețe: televizoare, magnetofoane, radiouri, motociclete şi blănuri din Crimeea, care erau răspândite prin toată ţara. Au omorât câinii şi pisicile şi au umplut cu ei morminte fără şir. Duhoarea de carne putrezită, case, copaci şi terenuri îngropate, straturi de pământ excavate, ceapă, varză şi tufişuri îngropate în puţuri. Oamenii îi întrebaseră dacă era sfârşitul lumii sau război sau ce? Şi împotriva cui luptau şi cine o să câştige? Bătrânele îşi făceau cruce fără încetare. Dădeau pe gât numai vodcă şi rachiu de casă toată ziua.

Doamna Prik sublinie înainte de toate ce le spunea un băiat celor care plecau: să nu spună nimănui niciodată că au fost la Cernobâl, altfel n-o să-i mai vrea nici o fată. Niciodată să nu spună nimănui, fiindcă nimeni n-o să mai vrea să aibă copii cu ei. Doamna Prik spuse că fiul ei avea un prieten a cărui soţie îl părăsise şi luase copiii cu ea, fiindcă nu voia ca el să-i atingă şi să-i contamineze. Auzise de alt bărbat care fusese la Cernobâl şi care fusese părăsit de nevastă când aceasta începuse să aibă coşmaruri. Femeia visase viţei cu trei capete, care se născuseră unul după altul, pisici cu solzi în loc de blană şi porci fără picioare. Nu

mai suporta să aibă astfel de vise şi nici nu mai putea sta lângă soţul său, aşa că plecase spre un loc mai sănătos.

Auzind de asemenea femei care îşi lăsaseră soţii de parcă s-ar fi descotorosit de un gunoi, Aliide tresări, apoi începură s-o treacă fiori şi să se uite la tinerii de pe stradă cu alţi ochi, căutându-i cu privirea pe aceia care se întorseseră şi recunoscând în ei ceva familiar. Li se citea în ochii acoperiţi de un fel de umbră şi îi venea să îşi pună mâinile pe obrajii lor, să-i atingă.

Martin Truu se prăbuşi până la urmă în curte, pe când cerceta cu lupa o frunză de mesteacăn argintiu. Când Aliide îşi găsi soţul şi îi întoarse corpul cu faţa spre cer, îi văzu ultima expresie întipărită pe chip. Era prima dată când îl vedea surprins.

Colectia Bibliotecarul

Partea a treia

„Trebuie să fii fericit, ziseră mamele,
când venim să-ţi aruncăm o privire.“

Paul-Eerik Rummo

Colectia Bibliotecarul

30 mai, 1950

Trăiască Estonia liberă!

Liide şi-a dat demisia, nu se mai duce să chinuie oamenii bătându-i la cap să-şi plătească taxele şi să-şi îndeplinească normele. N-a vrut să-mi spună de ce. Poate a contat ce i-am zis eu. Că într-o astfel de muncă nu face decât să lucreze pentru nişte monştri. Sau poate că a ciufulit-o cineva puţin. Odată, cineva i-a dezumflat roţile de la bicicletă. Liide a adus bicicleta în hambar şi m-a rugat să i-o repar, dar eu am refuzat. I-am spus să pună vreun sclav s-o ajute cu treburile ei murdare, cineva aflat deja în slujba guvernului. Aşa că i-a reparat-o Martin.

Când Liide mi-a spus că-şi dă demisia, ochii îi străluceau de parcă s-ar fi aşteptat să îi mulţumesc. Îmi venea să o scuip, dar am preferat să mă abţin şi să-l scarpin pe Pelmi. Îi cunosc toate trucurile.

Apoi mă întrebă deodată dacă m-am întâlnit cu cineva cunoscut când m-am dus în pădure.

Nu i-am răspuns.

Voia să ştie şi cum era în pădure. Şi cum era în Finlanda şi de ce m-am dus acolo.

Nu i-am răspuns.

Mi-a tot pus întrebări enervante multă vreme. M-a întrebat de ce n-am rămas cu nemţii după ce m-am alăturat lor.

Nu i-am răspuns.

Ce s-a întâmplat acolo nu erau poveşti bune de spus femeilor.

M-am întors în camera mea.

Liide nu vrea să mă lase să mă duc în pădure. Nu vrea să-mi dea drumul, eu sunt singurul om care nu-i toarnă filozofie comunistă când vorbeşte cu ea şi cu toţii avem

nevoie de cineva cu care să putem vorbi deschis. De-aia nu vrea să mă lase să plec.

Grânele cresc pe pământul meu, iar eu nici măcar nu le pot vedea.

Unde-mi sunt fetele, Linda şi Ingel? Mă macină grijile.

Hans Pekk, fiul lui Eerik, ţăran estonian

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Însingurarea lui Aliide Truu

Aliide nu pricepea cum apăruse fotografia cu ea şi Ingel în mâna Zarei. Fata spusese ceva de tapet şi dulapuri, dar Aliide nu-şi amintea să fi ascuns ceva în spatele tapetului. Distrusese toate fotografiile, oare ascunsese Ingel câteva poze când fusese ea plecată de acasă? Nu avea nici un sens, de ce să fi făcut asta, să ascundă o poză cu ele două? Era adevărat, pe pieptul ei era o insignă a Tinerilor Ţărani. Dar era atât de mică, nimeni nu putea şti că era acolo în afară de Ingel.

După ce Zara se duse la culcare, Aliide se spălă pe mâini şi apoi începu să ciocănească uşor în pereţi şi dulapuri, să împungă cu degetul tapetul, să cerceteze crăpăturile din dulap şi pe sub plăcile de lemn, cu un cuţit, însă nu găsi nimic. În dulapuri nu erau decât vase zăngănitoare şi cupoane pentru băutură puse unele peste altele în dulăpiorul cu sticle.

Fata adormise în cameră, respirând egal, radioul bâzâia diverse lucruri despre alegeri, iar Ingel privea din fotografie, cu frumuseţea ei eternă. Aliide îşi aminti ziua în care merseseră să facă poza la Studioul Modern de Fotografie B. Veidenbaum. Ingel tocmai împlinise optsprezece ani. Au mers la cafeneaua Dietrich şi Ingel a băut cafea *à la* Varşovia, iar Aliide a băut ciocolată caldă. Aveau acolo fursecuri cu ciocolată şi frişcă Moorapea, care se topeau în gură, iar arbuştii de iasomie îşi răspândeau mirosul. Ingel cumpărase nişte fursecuri pentru acasă, iar Helene Dietrich le împachetase în hârtie albă cu o stinghie îngustă drept mâner, asta îi deosebea de alţii, aveau ambalaje frumoase şi uşor

de cărat. Mirosul de ţigară, foşnetul ziarelor. În acele vremuri cele două surori erau încă nedespărţite.

Aliide îşi aranjă mai bine agrafa în păr. Mâna i se umezise, fruntea şi capul îi erau ude de transpiraţie.

Cărbunii din cuptor încovoiară fotografia. Aliide mai aruncă în foc câteva surcele.

O mânca urechea. O frecă. O muscă zbură departe de ea.

Soarele de dimineaţă strălucea printre draperii în ochii Zarei, trezind-o. Uşa de la bucătărie era deschisă, Aliide stătea la masă şi se uita la ea. Ceva nu era în regulă. Paşa? Oare o căutau şi prin radio? Ce era? Zara se ridică şi dădu bună dimineaţa.

— Talvi nu mai vine.

— Poftim?

— A sunat şi a spus că s-a răzgândit.

Aliide îşi duse mâna la ochi şi repetă că Talvi nu mai venea.

Zara nu ştia ce să spună, planurile ei minunate fuseseră zădărnicite. Speranţa i se adunase ca nişte pietricele purtate de apele unui pârâu în spatele globilor oculari. Talvi n-o să mai vină cu maşina. Limbile ceasului alergau pe cadran, iar Paşa se apropia, parcă simţea atingerea flăcărilor pe călcâie, binoclul lui în ceafă, maşina lui vâjâind pe autostradă, pietrişul zburând; însă nu se urni din loc. Lumina se mişca afară, însă ea rămânea locului, nu reuşise să mai afle nimic despre Aliide sau despre ce se întâmplase în trecut, pur şi simplu stătea acolo, plăpândă şi fără nici un fel de răspunsuri. Postul de radio Kukku anunţă ora exactă, începură ştirile, în curând se vor şi termina, ziua va trece, iar Talvi şi maşina ei n-o să mai vină, ci doar Paşa.

Zara se duse în bucătărie şi observă că Aliide se cutremură din tot corpul. Părea să plângă, dar nu scotea nici un sunet, mâinile îi erau aşezate în poală, iar Zara văzu că ochii îi erau uscaţi.

— O, îmi pare rău. Ce dezamăgire pentru tine, spuse Zara repede.

Aliide oftă, Zara oftă, luându-şi o înfăţişare compătimitoare şi punându-şi totodată mintea la contribuţie; acum nu mai avea timp să-şi dea cu presupusul. Mai putea Aliide s-o

ajute, mai avea oare alţi aşi pe mânecă? Dacă avea, Zara trebuia să fie drăguţă cu ea, nu mai putea să aducă vorba de fotografie sau de bunica sa, fiindcă Aliide devenea duşmănoasă. Nu văzuse fotografia pe nicăieri şi nu îndrăzni să întrebe de ea. Sau poate că ar fi trebuit să renunţe la ideea de a fugi şi poate că trebuia să aştepte, fie ce-o fi?

Precis că bunica primise deja fotografiile pe care le trimisese Paşa. Paşa nu avea de ce să aştepte prea mult înainte să le trimită. Poate că şi Saşa primise câteva. Poate că şi mama ei şi cine ştie cine altcineva. Poate că Paşa mai făcuse ceva – oare toţi de-acasă erau bine? Nu, nu se putea gândi la asta acum. Trebuia să se gândească la un nou plan. Aliide se sprijini în toiag, deşi stătea jos, şi spuse:

— Talvi zice că e prea ocupată, dar ce treburi pot s-o reţină? Stă acasă toată ziua, e casnică, asta şi-a dorit întotdeauna să fie. Tu ce vrei să te faci?

— Doctor.

Aliide păru surprinsă. Zara o lămuri că plecase în Occident ca să strângă bani de şcoală. Spera să se întoarcă de îndată ce strângea destui, dar apoi l-a întâlnit pe Paşa şi multe lucruri n-au mers aşa cum trebuia. Aliide îşi încreţi fruntea şi îi ceru să-i spună câte ceva despre Vladivostok. Zara şovăi. Oare chiar era un moment bun să stea de poveşti şi să depene amintiri? Aliide parcă uitase că Zara era urmărită de acei bărbaţi. Poate că nu voia să arate nici un fel de emoţii sau poate că Aliide era mai înţeleaptă decât Zara. Poate că nu le mai rămânea decât să stea şi să pălăvrăgească. Poate că era singurul lucru de bun-simţ care trebuia făcut, să se bucure de clipele acestea, în care putea în sfârşit să se cufunde în amintirile despre Vladivostok. Zara se forţă să stea jos la masă calmă, să îşi ţină ceaşca de cafea când Aliide îi oferi nişte surogat şi să ia o bucată din plăcinta cu smântână, care era pesemne preferata lui Talvi. Aliide o pregătise special pentru ea, cu o noapte înainte.

— Probabil că nu te-ai odihnit deloc noaptea trecută.

— La ce-i trebuie unei bătrâne somn?

Poate că de-asta avea Aliide privirea aia absentă. Stătea lângă masă cu fierbătorul în mână şi nu părea să ştie unde să îl pună. Aliide Truu părea însingurată. Zara îşi drese gâtul.

— Vladivostok.

Aliide tresări, lăsă fierbătorul jos și se așeză pe un scaun.

— Hai, povestește-mi.

Zara începu să-i spună despre statuia cu drapel ridicată în cinstea celor care au luptat pe frontul de est, despre port, despre mirosul Mării Japoniei care se răspândea din lambriuri, despre ornamentele de lemn ale caselor, despre zăpezile de pe strada Amiral Fokin și strada Svetlanskaia, despre mâncarea armenească, despre prietena mamei sale care făcea cele mai bune delicatese armenești din lume: dolme, murături, vinete prăjite, atât de gustoase, și prăjituri *shakarishee* atât de divine, încât atunci când atingeau cerul gurii, zăpada care se așternea afară părea ca de zahăr toată ziua și a doua zi. Topeau tot catranul de pe dalele de piatră cât ai clipi! Acasă, ascultau la pick-up muzică folclorică armenească de Zara Doluhanova și Puccini în italiană, tot felul de limbi, iar Zara fusese botezată după cântăreață. Mama ei era nebună după vocea angelică a Zarei Doluhanova, urmărea orice știre despre călătoriile ei în Occident, despre toate locurile, orașele și țările pe care le vizita. Cu o astfel de voce minunată, putea merge oriunde. Dintr-un motiv sau altul, vocea Doluhanovei era singurul lucru care îi atrăgea atenția mamei sale. Zara se săturase de cântăreață, nu suporta că nu putea să vorbească atunci când cânta Doluhanova și prefera să meargă acasă la prietena ei și să-și asculte caseta cu Mumi Troll – *Lună nouă de aprilie* –, cântărețul Ilia Lagutenko era minunat și învățaseră la aceeași școală. Uneori, bunica Zarei o ducea să privească vapoarele care plecau în Japonia, era singurul loc în afară de grădina botanică unde avea voie să se ducă, numai pentru a privi vapoarele, iar briza îi sufla pe frunte, în zborul său către țărm. Erau 9000 de kilometri de la gară până în Moscova, dar n-au mers niciodată acolo, chiar dacă Zara ar fi vrut să meargă într-o bună zi în acel oraș. Și vara, vara în Vladiki, toate verile în Vladiki! Într-una din ele, cineva s-a prins că dacă se pune pudră de aluminiu în ojă, unghiile vor sclipi de-ți iau ochii și, foarte curând, toate fetele din oraș aveau unghii ce străluceau ca soarele de vară.

Odată ce se porni, Zara se lăsă purtată de povestea ei. Cuvintele lăsau un gust bun pe limbă. Chiar i se făcuse dor de Zara Doluhanova. Și de Mumi Troll.

Katia dorise și ea să audă câte ceva despre Vladiki, dar oricât își dăduse silința, Zara nu putuse să-i spună nimic despre acel loc. Doar din când în când îi apăreau în minte imagini din Vladiki și erau întotdeauna aceleași care apăreau când vorbea cu Katia și pe care nu voia să le împărtășească, imagini cu bunica ei care începuse să facă pesmeți când cu Cernobâlul, în caz de război, și cum se uitau la televizor după explozie și nu aveau nici cea mai vagă idee ce se întâmpla, și cum oamenii de la televizor dansau pe străzile Kievului. Cernobâlul era un subiect delicat, fiindcă de acolo era și Katia și de aceea voia să se mărite cu un străin și era interesată de Vladivostok. Ea voia copii. Dacă întâlnea bărbatul potrivit, avea să-i spună că se născuse în altă parte, nu în Cernobâl. Și Zara era de acord cu ea și ar fi vrut să o întrebe mai multe, Katia nu strălucea în întuneric și nu arăta deloc altfel decât alte fete. Cu toate astea, spunea că cu cât vorbeau sau scriau mai puțini oameni despre Cernobâl, cu cât știau mai puțini oameni de el, cu atât mai bine. Katia avea dreptate. Nici măcar Zara nu voia să o îmbrățișeze pe Katia, nici măcar atunci când plângea măcinată de dorul de ai ei sau după ce avusese parte de un client rău. Prefera să o consoleze vorbindu-i despre altceva, orice altceva decât despre orașului ei, Vladiki. Amintirile despre orașul ei păreau deosebit de nepotrivite în acel loc. Ca și cum nu ar fi fost demnă să-și amintească de orașul ei natal. Ca și cum toate amintirile ei frumoase ar fi fost pătate dacă le-ar fi lăsat să i se ivească în minte în acel loc, în acea situație, și cu atât mai puțin să vorbească despre ele. Atingea doar, din când în când, fotografia ascunsă în haine, prin material, ca să se asigure că încă era acolo. Bineînțeles că Pașa nu știa de Katia, că era din Cernobâl, el o luase de lângă Kiev, și i-a ordonat să spună că este din Rusia când o întreba vreun client, nici un bărbat n-o să aibă chef să-și bage pula în moarte.

Zara încercă să şi-o alunge pe Katia din minte. Nu voia să îi spună lui Aliide de ea, o să vorbească numai despre Vladivostok. Povestea ei aproape o făcu să zâmbească pe Aliide şi îi mai oferi o felie de plăcintă. Zara o primi şi se simţi ceva mai vitează. Uitase pur şi simplu că pe vremuri îi cerea voie lui Paşa înainte să facă ceva. Se simţea mai curajoasă fiindcă mai luase o bucată de plăcintă fără permisiunea lui. Se simţea mai curajoasă fiindcă îi istorisea amintirile cuiva fără permisiunea lui Paşa. Era curajoasă pentru că nici nu trebuia să se afle acolo, într-un loc unde nu era nevoie să-i ceară lui Paşa voie să meargă la toaletă. Dacă începea s-o doară capul, probabil că Aliide i-ar fi dat vreun medicament fără s-o roage. Dacă îi venea ciclul, Aliide i-ar fi dat ceva, i-ar fi pregătit o baie, i-ar fi dat o sticlă cu apă caldă şi nu i-ar fi rămas datoare cu nimic. În orice moment, visul s-ar putea risipi şi s-ar trezi înapoi la realitate, cu clienţi, cu datorii, în orice moment Paşa şi Lavrenti ar putea opri maşina în curte, în orice clipă, şi nu ar mai putea să se gândească la Vladiki fără să-şi întineze amintirile de acasă cu acea lume. Dar se putea încă gândi la toate acestea acum.

— Erai fericită acolo, spuse Aliide, părând puţin surprinsă.

— Bineînţeles.

— Cum adică, bineînţeles?

Aliide părea deodată încântată, de parcă s-ar fi gândit la ceva cu totul nou.

— Păi, atunci e minunat!

Zara îşi înclină capul

— Aşa-i. Şi a fost bine şi când am fost pionier.

Nu fusese niciodată în rândul din faţă la marşuri sau în alte locuri. Dar era plăcut când stătea lângă focul de tabără şi cânta. Şi era mândră de insigna ei de pionier. Îi plăcea foarte mult fundalul roşu şi mângâia fruntea lucioasă şi aurie a lui Lenin şi urechile lui aurii.

În timp ce Zara vorbea despre Vladivostok, Katia continua să-i apară din când în când în minte. Nu mai putea să-i spună acum nimic Katiei despre Vladiki. Cu Katia nu avusese timp şi ea nici nu prea întrebase. Zara se gândise că poate va veni ea ziua în care făcea din Katia o fată de Vladivostok,

însă acea zi nu a venit niciodată. Oare să rişte şi să-i spună lui Aliide toate aceste secrete, chiar dacă aşa poate că Aliide n-o să mai vrea s-o ajute să scape de Paşa?

Colectia Bibliotecarul

1991
Berlin, Germania

O fată ca o zi de primăvară

Paşa porni caseta video. Mai întâi pe ecran apăru un penis roşu în erecţie, apoi burta păroasă şi lăsată a unui bărbat de vârstă mijlocie, apoi sânii unei tinere. Bărbatul îi ordonă fetei să-şi strângă sânii în mâini, iar fata îngenunche şi-şi masă sânii, în timp ce bărbatul începu să-şi frece penisul. Un alt bărbat apăru în imagine, despărţi brutal picioarele fetei, scoase un aparat de ras şi îi rase tot părul.

Paşa, care stătea pe canapea, luă o poziţie confortabilă şi îşi desfăcu şliţul.

— Vino să te uiţi.

Zara nu se conformă destul de rapid, aşa că Paşa se duse la ea şi o târî în faţa ecranului, înjură şi se aşeză la loc pe canapea, scoţându-şi penisul din pantaloni. Filmul continuă. Paşa se masturbă. Haina de piele îi scârţâia. Afară era zi. Oamenii se duceau să cumpere cârnaţi şi varză murată, vorbeau în germană ; o muscă bâzâia prinsă într-un abajur din magazin.

— Uită-te !

Paşa o lovi după ceafă şi se aşeză lângă ea, ca să se asigure că se uita la film. Îi rupse halatul şi îi porunci să se aşeze în patru labe, cu fundul spre el şi faţa spre ecran.

— Depărtează-ţi picioarele.

Şi le depărtă.

— Mai mult.

Ea se supuse.

Paşa se masturbă în spatele ei.

Pe ecran, burtosul îşi împinse penisul mai aproape de fată şi începu să ejaculeze pe faţa ei.

Colectia Bibliotecarul

Fata avea chipul Zarei.

Faţa fetei era acoperită de spermă. Celălalt bărbat îşi vârî penisul în fată şi începu să geamă. Paşa se relaxă şi un lichid cald se scurse pe coapsa Zarei. Paşa îşi trase fermoarul şi plecă să-şi ia o bere. Cutia fâsâi când se deschise. Sunetul înghiţiturilor lungi ale lui Paşa răsunau în camera aproape goală. Zara stătea încă pe brânci în faţa ecranului. Genunchii o dureau.

— Întoarce-te încoace.

Zara se supuse.

— Freacă-ţi pizda. Desparte-ţi picioarele ca lumea.

Zara se întinse pe spate şi-şi vârî sperma lui Paşa în ea, frecându-se cu degetele.

Paşa îşi scoase aparatul foto şi făcu nişte poze.

— Sper că ştii ce se întâmplă cu pozele şi filmele astea dacă încerci să faci vreo prostie.

Zara se opri.

— Le trimit la „babuştile“ tale şi apoi la Saşa şi la părinţii lui. Avem numele şi adresele lor.

Oare le spusese Oksanka despre Saşa? Zara nu voia să se mai gândească la el. Dar încă îi mai apărea în minte, o voce care rostea numele Zarei, uneori o trezea din somn. Uneori doar aşa îşi mai amintea că o chema Zara, nu Nataşa. Mai ales când era gata să adoarmă, în acea stare vâscoasă, de beţie sau ameţită de la droguri, simţea deodată braţele lui Saşa ţinând-o strâns, dar alunga apoi de îndată senzaţia. N-o să aibă niciodată casa lor, a ei şi a lui Saşa, şi nici n-o să bea şampanie în cinstea absolvirii, aşa că mai bine nu se gândea la aşa ceva, mai bine bea ceva, înghiţea o pastilă, îl implora pe Lavrenti să-i dea ceva şi trăgea totul pe nas cu nesaţ. Şi mai bine nu se gândea prea mult, era mai simplu aşa. Trebuia să-şi amintească un singur lucru: dacă Paşa avea faţa ei pe casete video, imaginile acelea nu reprezentau povestea Zarei, ci pe a Nataşei, nu puteau fi niciodată povestea Zarei. Povestea Nataşei era pe video. A Zarei era în altă parte.

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Nici măcar un câine nu poate să rupă lanţul ereditar

Când fata începu să povestească despre Vladivostok, sprânceana care îi zvâcnea se linişti, uită să-şi mai frece lobul urechii şi o gropiţă îi apăru în obraz, ca apoi să dispară şi să apară din nou. Razele soarelui luminau bucătăria.

Fata avea un nas frumos. Ar fi fost o plăcere să vezi un asemenea nas chiar din ziua în care se născuse fata. Aliide încercă fără succes să şi-o imagineze pe Talvi în locul Zarei, stând la masă şi povestind, clipind, vorbind despre viaţa ei. De când plecase de acasă, Talvi era întotdeauna pe fugă de câte ori venea în vizită. Dacă Aliide ar fi fost o mamă altfel, oare Talvi ar fi ajuns şi ea altfel? Poate că nu ar mai fi luat-o în râs la telefon când Aliide o întreba dacă a pus răsaduri în grădină, răspunzându-i că în Finlanda se poate cumpăra totul de la magazin. Dacă Aliide ar fi fost altfel, ar fi venit atunci Talvi să o ajute la culesul merelor în loc să-i trimită fotografii lucioase cu noua ei bucătărie, cu noua sufragerie, cu noul ei aparat electrocasnic bun la toate, fără să trimită niciodată poze cu ea. Poate că, în copilăria ei, Talvi nu ar fi început să o admire pe mătuşa prietenei ei, care locuia în Suedia, avea maşină şi le trimitea fetelor revista *Burda*. Poate că nu ar fi început să se joace de-a schimbul valutar şi nu ar fi început să înveţe să danseze pe muzică disco. Poate că nu şi-ar mai fi dorit să plece. Dar şi ceilalţi voiau să plece, aşa că poate că nu era vina lui Aliide. Dar de ce n-a vrut fata asta uimitor de vorbăreaţă din Vladivostok să rămână în Occident? Nu dorise decât să

facă nişte bani acolo. Poate că Estonia era pur şi simplu plină de oameni care spuneau întruna ce bine ar fi fost dacă plecau în Suedia sau Finlanda pe vremea războiului şi au tot repetat placa asta, trecând-o din generaţie în generaţie, prin cântecele lor de leagăn. Sau poate că Talvi se gândise că voia un soţ străin pentru că mariajul părinţilor ei era un antimodel pentru ea. Fata asta de aici îşi dorise să se facă doctor şi să se întoarcă acasă încă din adolescenţă, Talvi nu dorise decât să plece în Occident şi să se mărite cu un bărbat de acolo. Totul începuse cu păpuşile ei de hârtie – fetele le desenau haine ca acelea din *Burda* – şi apoi o vară întreagă şi-a frecat cu pietre blugii Sangar. Ea şi toate prietenele ei îşi frecau blugii toată ziua cu o cărămidă, ca să-i toceasc şi să-i decoloreze după modelul celor din Occident. În aceeaşi vară, băieţii se jucau de-a „mersul în Finlanda“ – au construit o plută cu care tot traversau şanţul, iar apoi se întorceau, fiindcă nu ştiau ce să facă în Finlanda. Martin era din ce în ce mai deziluzionat pe zi ce trecea. Aliide nu simţea la fel, dar când subiectul zilei deveni retrocedarea pământurilor, recunoscu şi ea că era dezamăgită de Talvi, fiindcă nu era câtuşi de puţin interesată de formalităţile ce trebuiau urmate, atâta timp cât asta implica o groază de birocraţie. Dacă Aliide ar fi fost o mamă altfel, oare Talvi ar fi fost acum cu ea, să o ajute cu toate astea?

Când fata venise acolo cu o zi înainte, Aino trecuse pe la ea ca să vorbească din nou de retrocedarea pământului ei, iar Aliide repetă a mia oară sfaturile obişnuite: trebuia să depună actele împreună cu fraţii ei, chiar dacă fraţii ei erau beţivi. Astfel, dacă i se întâmpla ceva unuia dintre ei, ar mai fi rămas cineva care să se ocupe de treaba aia. Aino voia să aştepte măcar până ce se retrăgea armata din ţară – se temea că ruşii o să se întoarcă în plină forţă, ce s-ar fi putut întâmpla atunci, oare ar fi fost mânaţi cu toţii la gară şi urcaţi în vagoanele pentru vite? Aliide trebui să admită că ruşii nu păreau să plece nicăieri, veneau doar din când în când prin sat la furat, luau din vite şi goleau magazinele de tutun. Pe de altă parte, de la ei puteau să cumpere benzină ieftină.

Ploapele lui Aliide se încreţiră şi gâtlejul începu s-o gâdile. Rusoaica asta care stătea pe scaunul ei cu picioare şubrede era mult mai interesată de ce se întâmpla la ea în bucătărie decât fiica ei. Talvi nu vorbea niciodată la fel de frumos despre copilăria ei ca fata asta. Şi Talvi nu o întrebase niciodată cum se face alifia de gălbenele. Fata asta voia să ştie de ce ingrediente era nevoie. Fata asta ar fi fost interesată să afle toate şmecheriile pe care le învăţase de la baba Kreel, ce plante trebuiau culese dimineaţa şi ce plante trebuiau culese când era lună nouă. Dacă s-ar fi putut, era sigură că fata asta ar merge cu ea să culeagă sunătoare şi coada-şoricelului când venea timpul. Talvi nu ar fi făcut niciodată aşa ceva.

Colectia Bibliotecarul

1953-1956
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

Aliide vrea să doarmă liniştită noaptea

Când Aliide ajunse la maternitate, rusoaicele urlau *Batiuşka Lenin, pomoghi menia !*[1] Şi încă strigau după tătuca Lenin când ea ieşi cu Talvi, iar când bebeluşul ajunse acasă plângând, Martin îi mulţumi tot lui Lenin. Martin aşteptase mult şi bine ca Aliide să-i facă un copil şi fusese dezamăgit – deja era sigur că n-o să fie niciodată tată. Lui Aliide nu-i părea rău, căci nu mai voia câtuşi de puţin să aibă vreun copil prin preajmă şi nici nu-şi dorea să crească un copil care să-i ducă mai departe sângele în această lume nouă, care să devină omul nou al acestei lumi, însă în anul în care a murit Stalin, în toiul confuziei stârnite de moartea marelui părinte al naţiunii, un copil începu să-i crească în pântece. Martin îi vorbise copilului, chiar înainte să se nască, însă Aliide nu ştiuse cum să-i vorbească nici după ce venise pe lume. Lăsa gânguritul în seama lui Martin şi fierbea sticlele de rachiu pentru a le folosi pe post de biberoane, privind cum nenumărate tetine se închideau la culoare în oală şi opărind ace de cusut pentru a le folosi la găurirea lor. Martin o hrănea pe Talvi. Până şi în pauza de masă venea acasă, pentru a se ocupa de această sarcină importantă – Aliide încerca uneori, dar nu ieşea nimic, iar copilul se oprea din plâns numai după ce venea tatăl.

Aliide avea alte modalităţi de a-i oferi fiicei sale o copilărie liniştită.

1. Părinte Lenin, ajută-mă! (în rusă, în orig.) (n. t.)

Într-o zi, Martin sosi acasă mirosind a alcool şi începu să spele pereţii, oprindu-se din când în când ca să fumeze o Priima şi întorcându-se apoi la curăţat. La radio se vorbea despre cheltuielile muncitorimii socialiste, despre cine depăşise norma şi cu cât. Aliide făcea suc din gem Kosmo de coacăze, storcând gemul dintr-un tub în cratiţă, adăugând apoi apa care fierbea şi acidul citric. Apa deveni roşie, Aliide îi dădu fetiţei tubul pe jumătate gol, iar fetiţa supse gemul direct din tub.

— O să se întoarcă.

Aliide ştiu de îndată la cine se referea Martin.

— Doar nu vorbeşti serios.

Dar vorbea.

— Au început să-i reabiliteze.

— Asta ce înseamnă?

— Că Moscova o să-i lase să se-ntoarcă. Se vorbeşte despre asta în Tallinn.

Aliide era pe cale să strige că Nikita era nebun la cap, dar rămase tăcută, fiindcă nu ştia încă ce credea Martin despre Nikita, în afară de faptul că arăta ca un om al muncii. Aliide era de părere că arăta ca un porc, iar nevastă-sa ca o porcară. Mulţi oameni erau de aceeaşi părere cu Aliide, chiar dacă ea nu se exprimase niciodată cu voce tare. Dar să îi lase să se întoarcă? Taman acum, când viaţa începea să ia un făgaş liniştit, lui Nikita îi venise cea mai nebunească idee. Oare ce îşi închipuia? Unde îşi închipuia că-i pune pe toţi?

— Nu se poate să vină aici. Fă ceva.

— Ce?

— Nu ştiu! Ceva ca să nu vină aici! Să nu mai vină deloc în Estonia. Nu au voie să vină aici!

— Linişteşte-te! Cu toţii au semnat articolul 206, au depus jurământul tăcerii.

— Şi ce înseamnă asta?

— Înseamnă că nu pot vorbi deloc despre cazul lor. Şi îmi închipui că vor trebui să mai semneze unul când sunt eliberaţi. Un act legat de lagărele unde au stat.

— Deci n-au voie să vorbească despre nimic?

— Dacă nu vor să se întoarcă de unde au venit, nu.

Vocile agitate o făcură pe Talvi să plângă. Martin o ridică în braţe şi începu s-o liniştească. Aliide bâjbâi în dulap după sticluţa de valeriană. Podeaua părea moale sub picioare.

— O să mă ocup de asta, spuse Martin.

Aliide avea încredere în soţul ei, îşi ţinuse întotdeauna cuvântul. Şi îşi ţinu cuvântul şi de astă dată.

Nu s-au întors.

Au rămas unde erau.

Nu le-ar fi lăsat să stea în casă oricum. Nici măcar în apropiere. Dar oriunde ar fi fost în Estonia, Aliide nu ar fi putut...

Voia să doarmă liniştită noaptea. Voia să umble liniştită în noapte şi să se plimbe cu bicicleta în lumina lunii, să meargă pe câmp după apus şi să se scoale dimineaţa fără să-şi facă griji că ea şi Talvi ar putea fi arse de vii în casă. Voia să ia apă de la fântână şi să vadă autobuzul colhozului care o aducea pe Talvi acasă, şi voia ca Talvi să fie în siguranţă şi atunci când ea nu veghea asupra ei. Voia să îşi trăiască viaţa fără să le mai vadă vreodată. Nu cerea cine ştie ce. Nu putea să aibă parte de toate astea, măcar de dragul fiicei sale?

Când cei din lagăre s-au întors şi s-au acomodat la noile lor vieţi, Aliide putea să-i distingă printre ceilalţi oameni. Le recunoştea privirea întunecată, aceeaşi privire pe chipurile tuturor, fie tineri sau bătrâni. Încă de la distanţă le făcea loc pe stradă şi se dădea deoparte cu teamă. Se temea până şi înainte să-şi întoarcă faţa. Simţea acea teamă înainte măcar să recunoască mirosul de lagăr, să le citească în ochi gândul la largăr. Gândul la lagăr era mereu în privirile lor.

Oricare dintre femeile acelea ar fi putut fi Ingel. Sau Linda. I se încleşta pieptul când se gândea la asta. Linda era mare acum, se putea ca Aliide să n-o recunoască. Şi oricare dintre acei oameni ar fi putut veni din acelaşi lagăr cu Ingel, din aceeaşi baracă, poate era cineva cu care Ingel vorbise, poate îi spusese despre sora ei. Poate că Ingel avea poze cu ea, de unde să ştie Aliide? Poate că Ingel i-a arătat omului poze cu sora ei, iar omul o vedea pe stradă şi o recunoştea. Poate că ştia ceva despre nelegiuirile lui Aliide Truu, povestea circulase în lagăr. Poate că o s-o urmărească şi o să-i dea

foc la casă noaptea. Sau poate că o să-i arunce cu un pietroi în ceafă pe drum spre casă. Poate că o să aranjeze lucrurile încât să pară că a căzut când se întorcea de pe câmp. Aşa ceva se mai întâmpla. Accidente bizare şi oameni călcaţi de maşini fără avertizare. Martin spusese că în lagăre nu primiseră ziare şi nu ştiau nimic-nimic, dar barăcile au pereţi, iar pereţii au urechi.

Cei care se întorseseră din lagăre nu se plângeau niciodată, nu contraziceau pe nimeni şi nu crâcneau. Era insuportabil. Aliide îşi dorea cu disperare să le smulgă ridurile care le brăzdau frunţile şi pliurile din obraji, să le facă ghemotoc şi să le arunce înapoi în trenul care trecea graniţa prin Narva.

Colectia Bibliotecarul

1960
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

Martin este mândru de fiica lui

Martin s-a supărat doar o dată pe Talvi în copilăria ei. Talvi veni în fugă acasă, cu două săptămâni înainte de Anul Nou. Aliide era singură acasă, aşa că fata trebui să o întrebe pe ea, nu mai avea răbdare să vină tatăl ei.

— Mamă! Mamă, ce-i Crăciunul?

Aliide continuă să amestece liniştită în mâncare.

— Trebuie să-l întrebi pe taică-tău, scumpa mea.

Talvi se duse pe verandă să-l aştepte pe tatăl ei şi se aşeză cu spatele sprijinit de peretele de lemn, izbind pragul cu piciorul.

Când Martin se întoarse acasă, se enervă cumplit. Nu din pricina Crăciunului, fiindcă Martin avea sigur o explicaţie gata. Însă reuşi să se enerveze chiar înainte să fie deschis subiectul Crăciunului, fiindcă Talvi vru să ştie mai întâi ce era Războiul de Eliberare, despre care citise într-o carte.

— În ce carte?

— În asta.

Talvi îi dădu cartea.

— De unde ai luat-o?

— Mi-a dat-o tanti.

— Care tanti? Aliide!

— Eu nu ştiu nimic, ţipă Aliide din bucătărie.

— Talvi!

— Mama lui Milvi. M-am jucat la ele.

Martin ieşi de îndată pe uşă. Nici măcar nu-şi puse haina pe el. O luă pe Talvi, să-i arate unde locuia Milvi.

Talvi veni prima acasă, pe fugă, cu lacrimi în ochi. Mai târziu în acea seară se duse cu paşi târşâiţi lângă tatăl ei

ca să se împace cu el. Fumul de tutun plutea în bucătărie şi în curând se auzi chicotitul lui Talvi, Aliide stătea lângă cartofii care se răceau. Tava cu friptură de pui era gata, iar sosul se sleia pe masă, deasupra prinsese o pojghiţă mată. Ciorapii lui Martin aşteptau pe scaun să fie cârpiţi, sub scaun era un coş cu lână care aştepta să fie dărăcită. A doua zi, Talvi sigur o să râdă de copiii a căror familii sărbătoreau Crăciunul. A doua zi, pe seară, o să-i spună tatălui ei cum a aruncat un bulgăre de zăpadă în fiul familiei Prik şi cum l-a întrebat pe altul ceva ce tatăl ei probabil o punea chiar atunci să-i spună unui copil din familiile alea: „Ei, a venit Iisus pe la voi? I s-au aprins maică-tii călcâiele după el?“. Iar tatăl ei o s-o laude, Talvi o să chicotească mândră şi o să se îmbufneze în faţa lui Aliide, fiindcă şi-ar fi dat seama că laudele ei aveau ceva găunos, ca de obicei. Sinceritatea lipsea întotdeauna din ele. Fiica lor crescuse cu laudele lui Martin, ascultând poveştile lui Martin, poveşti care nu aveau nimic estonian în ele. Fiica ei creştea cu poveşti care nu aveau nimic adevărat în ele. Aliide nu putea să-i spună niciodată poveştile din familia ei, poveşti auzite de la bunica ei, acelea care o adormiseră şi pe ea în Ajunul Crăciunului. Nu putea să-i spună nici una din poveştile cu care crescuseră ea, mama ei, bunica şi străbunica ei. Nu voia să-i spună povestea ei, ci doar celelalte poveşti, acelea cu care crescuse. Ce fel de om o să devină un copil care nu are nici o poveste în comun cu mama lui, nici un basm, nici o glumă? Cum să fii mamă când nu ai pe nimeni căruia să-i ceri sfatul şi pe care să-l întrebi ce-i de făcut într-o astfel de situaţie?

Talvi nu se mai jucă cu Milvi niciodată.

Martin era mândru de Talvi. După părerea lui, era o fată minunată. Era şi mai minunată când declară că îl voia pe Lenin ca tată al copiilor ei când creştea mare. Iar Martin nu-şi făcea deloc griji că Talvi nu putea să deosebească o picătură de rouă de o pătlagină, un burete pestriţ de un râşcov, însă lui Aliide nu-i venea să creadă că un copil cu care ea şi Ingel împărţeau aceleaşi gene putea să fie aşa.

Colectia Bibliotecarul

Anii '60
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

Suferința spală toate amintirile

În timp ce Martin se ocupa de alte aspecte ale creșterii unui copil, Aliide se îngrijea de tot ce implica statul la coadă. Cum ani de-a rândul Martin nu fusese chemat la Tallinn, ideea înaintării în carieră devenea tot mai improbabilă, iar Aliide nu se mai aştepta ca el să poată face rost de la partid de lucrurile de care aveau nevoie, aşa că stătea la coadă, cot la cot cu Talvi, învăţând-o astfel cum era viaţa femeii sovietice adevărate. Evita coada la carne, fiindcă avea o cunoştinţă la măcelărie, pe Siiri. Când Siiri îi dădea de veste că au primit marfă, Aliide îşi croia drum printre lăzile de gunoi care dădeau pe-afară, pentru a ajunge la uşa din spate a magazinului, trăgând-o pe Talvi după ea. Nu se deprinsese să meargă în ritmul copilului, deşi încercase, aşa că se grăbea tot timpul, iar fetiţa trebuia să alerge ca să poată ţină pasul. Aliide ştia că se comporta de parcă ar fi vrut să scape de copil, dar nu reuşea să se simtă vinovată, iar când încerca să pară o mamă bună, se simţea şi mai nefiresc. S-a hotărât că în faţa femeilor mai bine se fălea cu calităţile minunate de tată ale lui Martin, omiţând cu totul rolul ei de mamă. Fiindcă Martin era o minunăţie de tată, multe femei spuneau că Aliide era cea mai norocoasă femeie din lume.

Din fericire, fetiţa crescuse şi începuse să-şi croiască singură drum în spatele mamei sale, prin roiul de muşte din spatele măcelăriei. Uneori, muştele le intrau în nas şi în urechi, alteori le găseau mai târziu în păr, sau cel puţin în părul lui Aliide, ceea ce-i dădea o asemenea mâncărime, încât era sigură că vreuna îşi lăsase ouăle pe pielea capului

ei. Muştele nu păreau s-o deranjeze pe Talvi, ea nici măcar nu le mai alunga, ci le lăsa să se plimbe pe mâinile şi picioarele ei, ceea ce o degusta pe Aliide. După ce plecau de la măcelărie, Aliide îi despletea codiţele şi-i scutura părul. Aliide ştia că era un gest prostesc, dar nu se putea abţine.

În ziua în care Talvi avusese o verificare dentară la şcoală, Aliide s-a dus la uşa din spate a măcelăriei lui Siiri. Siiri tocmai spăla cârnaţii Semipalatinsk în apă cu sare, cu peria. În spatele ei aştepta încă un morman de cârnaţi de Tallinn şi Moscova. Pe suprafaţa lor colcăiau viermii.

— Nu-ţi face probleme. P-ăştia-i punem pe tejghea, dar o să vină curând marfă proaspătă.

Când veni marfa, Aliide îşi umplu sacoşa cu o pradă bogată: doi cârnaţi polonezi, o bucată de Krakova şi chiar nişte frankfurteri. Tocmai îi arăta cârnaţii lui Martin, când Talvi o întrerupse din inventarul cumpărăturilor cu o ştire surprinzătoare.

— Două carii mari.

— Ce înseamnă asta? întrebă Aliide, tulburată de propria voce.

Parcă era schelălăitul unui câine lovit. Talvi deja ridicase din sprâncene. Şiragul de frankfurteri căzu pe masă. Aliide îşi apăsă mâinile pe muşama, începuseră să-i tremure din nou. Simţi urmele cuţitului pe suprafaţa lucioasă, firimiturile şi murdăria strânsă în tăieturi. Ceva căzu de pe lustra portocalie, de pe suprafaţa becului îi căzu pe gât o murdărie de muscă. Sticla de valeriană era în dulap. Putea să o ia şi să-şi toarne câteva picături în pahar fără să observe Martin?

— Ce înseamnă... Înseamnă că vei merge la tovarăşul Boris! Ţi-l aminteşti, Talvi, pe nea Boris? râse Martin.

Talvi încuviinţă din cap. Martin avea un pic de grăsime în colţul gurii. Muşcă mai cu poftă. Bucăţile de grăsime din cârnaţii Krakova luceau. Oare Martin îşi bulbuca tot timpul ochii în halul ăla?

— Sunt siguri? Cei care ţi-au verificat dinţii. Că ai două carii? Poate că nu trebuie făcut nimic, zise Aliide.

— Nu, vreau să merg în oraş.

— Ai auzit-o, rânji Martin.

— Taică-tău o să-ţi cumpere nişte îngheţată acolo, spuse Aliide.

— Ce? făcu Martin surprins. Talvi e destul de mare ca să meargă singură cu autobuzul.

Talvi începu să sară în faţa lui Martin, trăgându-l de mână.

— Da! Da! Da!

Acum Aliide nu putea să se mai gândească la nimic. Nimic altceva decât cum să-l facă pe Martin să meargă cu Talvi la dentist. Cu Martin, Talvi ar fi fost în siguranţă. Aliide auzea un bâzâit în urechi. Puse frankfurterii şi restul cârnaţilor în frigider şi începu să pună vasele în dulap, trântindu-le zdravăn, şi turnându-şi totodată pe furiş sticla de valeriană în pahar. Adăugă apă. Apoi mâncă nişte pâine ca să nu îi miroasă respiraţia a medicament.

— Ai putea să profiţi de ocazie şi să-l saluţi pe Boris. N-ar fi bine?

— Ba da, ar fi, dar munca…

— Da! Da! Da! urlă Talvi, întrerupându-l.

— Bine, vedem noi. O să facem o călătorie minunată la dentist.

Talvi avea ochi ca ai Lindei. La faţă semăna cu Martin şi la ochi cu Linda.

Colectia Bibliotecarul

1952
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

Mirosul de ficat de cod, lumina galbenă a unui bec

Mirosul de cloroform plutea până la uşă. În sala de aşteptare, Aliide luă un exemplar din *Femeia sovietică*, în care Lenin spunea că în sistemul capitalist femeia era de două ori oprimată, aservită pe de-o parte muncii de zi cu zi capitaliste şi pe de altă parte treburilor casnice. Obrazul lui Aliide era foarte umflat, caria rosese atât de adânc dintele, încât se putea vedea nervul. Ar fi trebuit să se ocupe de problemă mai devreme, dar cine avea chef să stea în scaunele alea ale bărbierilor-chirurgi ? Doctorii adevăraţi fugiseră în Occident, doctorii evrei, în Uniunea Sovietică. Unii se întorseseră, dar tot puţini erau.

Aliide silabisea cuvintele, încercând să se concentreze în ciuda durerii care îi împungea craniul. *Numai în Uniunea Sovietică şi în democraţiile populare femeia munceşte în tovărăşie, cot la cot cu bărbatul, în toate domeniile, în agricultură şi transporturi, precum şi în învăţământ şi în profesiile culturale, ea ia parte în mod activ la viaţa politică şi la conducerea societăţii.* Când îi veni rândul lui Aliide, aceasta îşi mută privirea de la revistă la linoleumul maro şi se uită la el până ce se aşeză pe scaun, ţinându-se strâns de braţe. Asistenta fierbea acele şi frezele. Le puse deoparte şi veni să îi facă injecţie lui Aliide, apoi plecă să pregătească materialul pentru plombă. Vasul bolborosea pe reşou. Aliide închise ochii, iar amorţeala i se răspândi în bărbie şi în obraji.

Mâinile bărbatului miroseau a ceapă, a castraveţi muraţi şi a transpiraţie. Aliide auzise că mâinile noului dentist

Colectia Bibliotecarul

erau atât de păroase, încât era bine că nu simţeai nimic, aşa nu-i simţeai nici părul. Şi auzise că era mai bine să ţină ochii închişi, ca să nu vadă hăţişul des şi întunecat de păr. Nici măcar nu era un doctor adevărat, ci un prizonier de război neamţ care era dentist încercase să-l înveţe meserie cât putuse.

Începu să alimenteze freza, apăsând pedala cu piciorul, şi se puse pe răzuit şi scrâşnit; sunetul de os raşchetat îi împungea urechile şi Aliide încercă să nu se gândească la mâinile lui păroase. Un avion de vânătoare care făcea antrenamente zbură la o altitudine atât de joasă, încât ferestrele se zguduiră. Aliide deschise ochii.

Acelaşi bărbat.

În acea cameră.

Aceleaşi mâini păroase.

Acolo, în subsolul primăriei, unde Aliide dispăruse, unde nu-şi mai dorise decât să rămână în viaţă, dar din ea nu mai rămăsese în viaţă decât ruşinea.

La plecare, Aliide nu-şi ridică ochii din podea, de pe trepte, de pe stradă. Un camion al armatei hurui în viteză pe lângă ea şi o umplu de praf, praful i se lipi de gingii şi ochi şi îi preschimbă pielea încinsă în cenuşă.

Prin ferestrele deschise ale casei de cultură se auzea un cor repetând.

În ale mele cântece şi-n munca mea.

Al doilea camion trecu hurducându-se pe lângă ea. Pietrişul zbură în ochii lui Aliide.

Tu eşti mereu cu mine, măreţe Stalin.

Martin o întâmpină la uşa casei şi îi arătă masa. Acolo o aştepta o conservă de ficat de cod, ceva gustos pentru ciupercuţa lui când o să poată să mănânce. O jumătate de ceapă stătea stafidită pe tocător, rămasă de la un sendviş; duhnea, la fel şi ficatul, o altă conservă goală de ficat de cod stătea deschisă lângă tocător, rânjindu-şi marginea zimţată. Lui Aliide i se făcu greaţă.

— Eu am mâncat, dar o să-i fac ciupercuţei mele un sendviş de îndată ce poate mânca. Te-a durut?

— Nu.

— Te doare acum?

— Deloc. Nu simt nimic. Amorţeală. Sunt doar amorţită.

Ciotul de dinte rămas o tăia la limbă. Aliide se uită lung la jumătatea de sendviş cu ficat de cod a lui Martin, de pe masă, şi nu putu să spună nimic, deşi ştia că Martin aştepta să-i mulţumească pentru că-i luase ficat de cod. Măcar de-ar fi renunţat la ceapă.

— Boris e de treabă.

— Vorbeşti de dentist?

— De cine altcineva? Sigur ţi-am mai vorbit de Boris.

— Poate că da. Dar n-ai zis că-i dentist.

— Tocmai a fost transferat aici.

— Şi ce făcea înainte?

— Păi, aceeaşi muncă, bineînţeles.

— Şi îl cunoşteai pe atunci?

— Am rezolvat nişte însărcinări de partid împreună. Bănuiesc că nu mi-a trimis salutări, nu?

— De ce să-ţi trimită salutări prin mine?

— Desigur, Boris ştie că suntem căsătoriţi.

— A.

— Ce-i?

— Trebuie să mă duc la muls.

Aliide se duse direct în cameră şi se dezbrăcă de noua rochie de bemberg, care i se păruse nespus de frumoasă în acea dimineaţă, cu bulinele ei roşii, dar care acum arăta dezgustător, poate pentru că era prea drăguţă şi venea prea bine pe bust. Flanela de la subsuori era leoarcă de sudoare. Partea de jos a feţei părea încă să-i lipsească şi nu-şi simţea nici toartele cerceilor atârnându-i de carne. Aliide îmbrăcă halatul de muls, îşi puse un batic pe cap şi se spălă pe mâini.

În grajd, mirosul de ceapă rămase în urmă. Aliide se sprijini de temelia de piatră. Mâinile îi erau roşii, fiindcă şi le frecase cu peria în apă rece, era obosită, pământul de sub tălpile ei era obosit – se înălţa şi tremura ca pieptul unui muribund. Auzea zgomotul animalelor din spatele ei, o aşteptau, trebuia să meargă la ele şi îşi dădu seama că şi ea aşteptase. Aşteptase pe cineva, ca atunci în subsol, când se

făcuse mică-mică, un şoricel într-un colţ, o muscă pe bec. Şi după ce ieşise din subsol aşteptase pe cineva. Cineva care ar fi făcut ceva să o ajute sau care să ia asupra lui măcar o parte din ceea ce se întâmplase în subsol. Să o mângâie pe păr şi să-i spună că nu a fost vina ei. Şi să-i promită că n-o să se mai întâmple niciodată, orice-ar fi.

Şi când îşi dădu seama ce aştepta, înţelese că acea persoană n-o să vină niciodată. Nimeni n-o să vină să-i spună acele cuvinte, să i le zică din suflet şi să aibă grijă să nu i se mai întâmple niciodată aşa ceva. Nimeni n-o să vină în veci să facă asta pentru ea, nici măcar Martin, chiar dacă el îi voia sincer numai binele.

În bucătărie, ficatul de cod se usca, sendvişul începuse să se înnegrească pe margini. Martin îşi turnă un pahar de băutură şi aşteptă să i se întoarcă nevasta din grajd, îşi turnă apoi al doilea pahar şi pe al treilea, se şterse la gură ca ruşii, cu mâneca, îşi turnă al patrulea pahar, nu se atinse de sendvişul cu ficat de cod, îşi aştepta nevasta, şi steaua roşie a minunatului viitor strălucea deasupra lui, lumina galbenă a unui bec, o familie fericită.

Aliide îl privea de la fereastră şi nu reuşea să se clintească din loc şi să intre în casă.

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Zara găsește o roată de tors și aluat acru

Zara își trase sufletul. Din când în când, tot vorbind de Vladivostok, pierdea noțiunea timpului și a locului în care se afla, se însufleța ca pe vremuri, acum o veșnicie. Aliide o aduse înapoi în prezent când începu să zdrăngănească oalele pe sobă și văzu că-i pusese un pahar în mână. Chefirul fusese curățat iar și împrospătat, cel vechi era în paharul pe care îl ținea Zara. Luă conștiincioasă o înghițitură, însă era atât de acru, încât i se încreți pleoapele și băgă paharul în spatele vaselor de pe masă când Aliide se duse afară să spele hreanul. Mirosul bine cunoscut de roșii opărite se ridica de pe sobă și Zara îl inspiră adânc când începu s-o ajute pe Aliide tăind mai multe roșii. Se simțea bine, în bucătărie era o atmosferă primitoare – oalele aburinde, șirurile de borcane puse la răcit. Bunica ei era întotdeauna binedispusă când punea diverse lucruri în borcane pentru la iarnă. Era singura muncă din gospodărie la care participa, ba chiar prelua controlul, spunându-i numai din când în când mamei Zarei să radă varza, însă Zara stătea acum la masă cu Aliide Truu, care o ura pe bunica ei. Trebuia să redeschidă subiectul, nu să aștepte un moment oportun care n-o să vină niciodată. Aliide era cufundată în rasul hreanului.

— Pentru salata de iarnă. Trei sute de grame și tot atâta usturoi, mere și ardei. Un kil de roșii, sare, zahăr și oțet. Pui totul în borcan, nu-i nevoie să le ții pe foc. Așa, se păstrează vitaminele.

Degetele Zarei se mișcau agile când tăia roșiile, însă limba îi era încă țeapănă. Poate că Aliide s-ar fi supărat și pe ea dac-ar fi știut cine era, ar fi refuzat s-o ajute și unde

ar fi putut să se ducă atunci? Cum să spargă starea de relaxare pe care o crease povestind despre Vladiki? Bunica și Aliide nu aveau cum să rupă orice relații doar din pricina unui sac de grâne, era imposibil, indiferent ce spusese Aliide. Oare ce se întâmplase cu adevărat?

Zara o privea pe Aliide de câte ori aceasta se uita în cealaltă parte sau când era concentrată asupra muncii ei – aerul ei fragil, negrul din jurul unghiilor, pielea bătătorită, cu vene albastre ce abia se zăreau pe sub pielea închisă la culoare. Încerca să găsească ceva familiar, dar femeia care trebăluia prin bucătărie nu semăna deloc cu fata din fotografie și cu atât mai puțin cu bunica ei, așa că Zara se hotărî să cerceteze casa. Când Aliide își întoarse privirea de la ea, Zara atinse foarfeca de tuns iarba și cheia mare, ruginită de pe perete. Era oare cheia de la grajd? Pe vremea când bunica locuia aici, cheia atârnase pe perete, lângă sobă. Găsi dintele unei greble de lemn pe pragul de sus al ușii – oare o cioplise tatăl bunicii? Un lavoar. Un cuier negru în care atârna acum haina lui Aliide. Oare în dulapul ăsta își ținuse bunica zestrea? Aici era soba la care se încălzise, iar în spatele dulapului era ascunsă o roată de tors. Era oare roata la care torsese bunica ei? Aici era roata, aici mosorul, pedala și fusul.

Când Zara se duse să ia niște borcane goale din cămară, găsi un poloboc în spatele răcitorului de lapte. Îl atinse. Îl mirosi. Era ceva uscat pe margine. Să fi fost aluat acru? Era oare același aluat acru cu care își făcea bunica pâinea? Două zile și jumătate, așa spusese bunica. Aluatul trebuia să stea la acrit două zile și jumătate în camera din spate, acoperit cu o cârpă, înainte să poată fi frământat. Mirosul de pâine dospită persista în cameră, iar în a treia zi era timpul să înceapă să frământe aluatul. Îl frământa cu fruntea udă, răsucind și apăsând aluatul uscat, plin de praf, care abia dacă mai fusese folosit pe parcursul anilor, același aluat pe care mâinile tinere ale bunicii îl frământaseră pe vremea când încă trăia fericită aici, împreună cu bunicul. Și trebuia să-i aduci din când în când niște apă brutăresei, ca să-și curețe mâinile de aluat. Cuptorul de pâine era alimentat cu lemn de mesteacăn, iar mai târziu se punea un

castron cu carne sărată în cuptor, grăsimea sfârâia din castron, ungând pâinea proaspătă. Ce aromă! Ce miros! Secară de pe pământul tău! Totul era uimitor şi trist şi polobocul i se păru deodată foarte aproape, de parcă ar fi atins mâna tânără a bunicii ei. Oare cum erau mâinile bunicii ei în tinereţe? Oare şi le ungea cu grăsime de gâscă în fiecare noapte? Zarei i-ar fi plăcut să poată cerceta şi grădina, se oferise să îi aducă lui Aliide nişte apă de la fântână, dar Aliide îi spusese că mai bine rămânea înăuntru. Aliide avea dreptate, însă Zara încă se gândea că i-ar fi plăcut să meargă în grădină. Ar fi vrut să înconjoare casa, să vadă tot ce se afla în jur, să tragă în piept mirosul de pământ şi iarbă. Voia să arunce o privire sub şopron. Bunicii îi fusese frică de acel loc când fusese mică, îşi închipuise că sufletele morţilor locuiau acolo şi ar fi tras-o sub şopron şi de-acolo n-ar mai fi putut să iasă în veci, i-ar fi văzut pe toţi cei care ar fi mers s-o caute, mama ei speriată, tatăl ei alergând şi strigând-o, iar ea nu ar fi putut face nimic, căci sufletele morţilor i-ar fi astupat gura, suflete cu gust de grâne mucegăite. Zara voia să vadă dacă mărul bunicii mai era în curte, chiar lângă şopron, era de un alb translucid, făcea mere aurii timpurii. Lângă copacul de un alb translucid, era un măr pădureţ, poate că l-ar fi recunoscut, chiar dacă nu mâncase niciodată astfel de mere. Şi voia să vadă goldanul şi prunul înfipt în pământul tare ca piatra, în mijlocul câmpului din spate, unde erau şerpi înfricoşători, dar şi mure, aşa că trebuia să mergi acolo. Şi chimionul, oare Aliide îl creştea în acelaşi loc?

Colectia Bibliotecarul

1991
Berlin, Germania

Prețul viselor amare

Chiar de la început, Pașa îi dădu clar de înțeles Zarei că îi era datoare. Zara putea să plece, dar trebuia să se achite de datorie mai întâi! Și nu putea să se achite decât dacă lucra pentru el, dacă lucra eficient, dacă făcea chestii bine plătite.

Zara nu înțelegea de unde venea datoria. Cu toate astea, începuse să calculeze cât achitase din datorie până atunci, cât mai rămăsese de plătit, câte luni, câte săptămâni, zile, ore, câte dimineți, câte nopți, câte dușuri, câte felații, câți clienți. Câte fete reușise să vadă. Din câte țări. De câte ori trebuise să-și înroșească buzele și de câte ori Nina trebuise s-o coase. Cu câte boli se alesese și cu câte vânătăi. De câte ori i se băgase capul în toaletă sau de câte ori era să se înece în chiuvetă, cu mâna de fier a lui Pașa apăsată în ceafa ei. Timpul se poate măsura și altfel decât cu limbile ceasului, iar calendarul ei o tot lua de la capăt, pentru că zilnic mai primea câte o amendă. Dansa încă prost chiar și după ce exersase o săptămână.

— Asta te face o sută de dolari, spuse Pașa. Plus o sută de dolari pentru casetă.

— Care casetă?

— Încă o sută de dolari pentru prostie. Sau credeai că poți să te uiți la caseta aia pe gratis? Le-am adus aici ca să te-nvățăm să dansezi, păpușa. Altfel, am fi putut să le vindem. Pricepi?

Pricepuse – nu voia să se aleagă cu alte amenzi. Dar n-a scăpat de ele – amenzi pentru că învăța greu, pentru că se plânsese de clienți, pentru că făcea vreo față aiurea. Numărătoarea începea iar de la zero. Câte zile, câte dimineți, câți ochi albaștri.

Și, bineînțeles, trebuia să-și câștige pâinea.

— Bunicu-meu a fost în Perm în '36. Nici acolo nu mâncai dacă nu munceai.

Pașa o lăuda și îi spunea că datoria se micșora pe zi ce trece. Zara voia să se încreadă în agenda lui Pașa, cu coperta de plastic albastru închis care puțea și cu sigiliul ei sovietic. Coloanele cu numere aranjate ordonat dădeau promisiunilor lui Pașa un aer de credibilitate, îți venea destul de ușor să-ți pui speranța în ele, asta dacă voiai, bineînțeles. Și nu puteai să mergi mai departe fără să te încrezi în ele. Omul trebuie să creadă în ceva ca să supraviețuiască, iar Zara se decise că agenda lui Pașa era calea ei de scăpare. Când va ajunge la sfârșit, ea o să fie liberă, o să primească un pașaport nou, o identitate nouă, o poveste nouă despre ea. Într-o zi o să se întâmple toate acestea. Într-o zi o să se reconstruiască pe sine.

Pașa scria în agendă cu un stilou nemțesc care avea pe el imaginea unei femei. Hainele se topeau de pe ea când stiloul era înclinat și reapăreau când era înclinat în cealaltă parte. Lui Pașa i se părea o invenție așa de minunată, că pusese la punct o mică afacere cu un amic de la Moscova – importau stilouri. Dar apoi una dintre fete reușise să-i ia stiloul și încercase să-i scoată ochii cu el; stiloul se rupsese în încleștarea luptei. După aceea, fata – poate o ucraineană – dispăruse și toate celelalte fete fuseseră amendate pentru că stiloul lui fusese stricat.

Și-a găsit alt favorit abia când un client finlandez i-a dăruit un pix cu bile loto miniaturale. Finlandezul știa câteva vorbe în estoniană, iar estoniana Kadri trebui să-i traducă lui Pașa ce încerca să-i explice *sommi* ăla despre semnificația tragerilor loto la finlandezi.

— Foarte important. Loto pentru noi ca viitorul. Speranțe și viitor. Fiecare om e egal la loto, e finlandez, minunat. Democrație finlandeză cel mai bună!

Bărbatul râse – Viitor!– și îl bătu pe umăr pe Pașa, iar Pașa râse și îi spuse lui Kadri să-i zică lui *sommi* ăla că o să fie pixul lui preferat.

— Întreabă cât se poate câștiga acolo.

Colectia Bibliotecarul

— *Kui palju siin võib võita?*

— Un milion de mărci! Sau mai multe milioane! Poţi deveni milionar!

Zara dădu să spună că şi în Rusia se juca la loto, erau o groază de loterii, dar apoi îşi dădu seama că pentru Paşa nu era deloc acelaşi lucru. Chiar dacă mai câştiga la cazinou şi fetele îi aduceau o groază de bani, mai mult decât ar fi putut câştiga la loto un om de rând, tot muncă se chema, iar Paşa se plângea tot timpul cât trebuia să muncească. În Finlanda, oricine putea deveni milionar, oricine putea câştiga milioane fără să muncească, nu din vreo moştenire sau altceva. La loteriile ruseşti nu puteai să câştigi un milion de mărci şi nu chiar oricine putea deveni milionar. În cazinou nu se putea intra fără bani sau relaţii. Cine ar fi îndrăznit să se ducă acolo fără aceste lucruri? În Finlanda puteai să stai tolănit pe canapea în faţa televizorului sâmbătă seara, aşteptând să apară pe ecran numărul potrivit, şi milioanele îţi cădeau în poală.

— Gândeşte-te numai, până şi una ca tine ar putea să câştige acolo milioane! îi explică Paşa Zarei, râzând.

Ideea era atât de haioasă, că şi pe Zara o pufni râsul. Râseseră amândoi până începură să-i doară coastele.

Colectia Bibliotecarul

1991
Berlin, Germania

Zara privește pe geam și simte cum o furnică dorul de ducă

Clientul avea un inel cu zimți în jurul penisului și încă ceva, Zara nu-și mai amintea ce. Ținea doar minte că îi legaseră Katiei un vibrator și un altul ei și trebuia s-o fută pe Katia, iar Katia trebuia s-o fută în același timp pe ea; după aia, Katia trebuia să-i despartă larg buzele pizdei și bărbatul începuse să-și împingă penisul în ea. După asta Zara nu-și mai amintea nimic.

Dimineața, nu era în stare să se ridice și nici să meargă, zăcea doar învelită în patul de campanie și fuma țigări Prince. Nu o văzuse pe Katia, dar nici n-ar fi putut să-i ceară ceva, Pașa s-ar fi enervat. De partea cealaltă a ușii, îl auzi pe Lavrenti spunându-i lui Pașa că Zara avea doar felații în program pe ziua aia. Pașa nu era de acord. Apoi ușa se deschise, Pașa intră în camera ei și îi porunci să își dea jos fusta și să-și depărteze picioarele.

— Asta ți se pare pizdă sănătoasă?

— La dracu', e varză. Spune-i Ninei să vină s-o coasă.

Nina veni, o cusu, îi dădu niște pastile și plecă, luându-și cu ea zâmbetul rujat cu roz sidefat. Lavrenti și Pașa stăteau la locul lor, de partea cealaltă a ușii, iar Lavrenti zicea că vrea să-i trimită niște trandafiri Verocikăi, nevastă-sa. În curând împlineau douăzeci de ani de căsnicie și plecau în vacanță la Helsinki.

— Invit-o pe Verocika și în Tallinn. Oricum mergem acolo, se auzi vocea lui Pașa.

Tallinn? Zara își apăsă urechea de crăpătura ușii. Spusese oare Pașa că mergeau la Tallinn? Când? Dacă Zarei i se

păruse doar că auzise asta? Sau dacă înţelesese greşit? Nu, n-ai cum să înţelegi greşit aşa ceva. Bărbaţii vorbeau despre Tallinn, ziceau că o să meargă amândoi acolo, şi chiar curând, fiindcă vorbeau de aniversarea lui Lavrenti şi despre ce cadou să-i ia Verocikăi, iar aniversarea se apropia.

Reclama luminoasă de pe clădirea de vizavi înflorea ca un trifoi cu patru foi, ţigara Prince lumina ca un felinar în noapte şi totul era cât se poate de limpede. Zara atinse fotografia din buzunarul secret al sutienului.

Când Lavrenti stătea odată singur de partea cealaltă a uşii, Zara bătu în uşă şi îl chemă pe nume. Lavrenti deschise uşa şi se postă deasupra pragului, cu picioarele depărtate, un cuţit într-o mână şi o bucată de lemn în cealaltă.

— Ce vrei?

— Lavruuşa.

Oamenii sunt mai amabili dacă le zici pe numele mic şi aşa făcu şi Zara, rostindu-i numele de alint, ca să fie de efect.

— Lavruuşa *dorogoi*, mergeţi la Tallinn?

— Ce treabă ai tu cu asta?

— Ştiu estoniană. Destul de bine.

Lavrenti nu spuse nimic.

— Estoniana seamănă cu finlandeza. Iar acolo o să fie o mulţime de clienţi finlandezi. Şi cum estoniana aduce cu finlandeza, aş putea să mă ocup acolo de clienţii estonieni, ruşi şi nemţi, ca şi aici, plusăia finlandezi.

Lavrenti tot nu spuse nimic.

— Lavruuşa, fetele mi-au spus că o groază de finlandezi se duc acolo. Şi am avut un finlandez care zicea că fetele din Tallinn sunt mai bune şi că preferă să meargă acolo. Am vorbit cu el în estoniană şi m-a înţeles.

De fapt, bătrânul vorbea un amestec de finlandeză, germană şi engleză, dar Lavrenti nu trebuia să ştie asta. Stătuse lângă geam numai în ciorapi şi chiloţi, cu un aer arogant şi spusese: "Fetele din Tallinna sexoase rău. Nataşa, fetele din Tallinna. Fetele din Rusia tot sexoase rău. Dar fetele din Tallinna, Nataşele din Tallinna… Ar trebui să fii în Tallinna. Şi tu eşti sexoasă. Finlandezii adoră Nataşele din Tallinna. Vino în Tallinna, Nataşa".

Lavrenti plecă fără să spună un cuvânt.

După câteva zile, uşa se dădu de perete. Paşa îi trase Zarei un picior în coaste.

— Hai să mergem.

Zara se făcu mică într-un colţ al patului. Paşa o trase de un picior jos din pat, pe podea.

— Îmbracă-te.

Zara se sculă şi începu să se îmbrace repede, trebuia să se mişte rapid, trebuia să se grăbească atunci când i se spunea să facă ceva. Paşa ieşi, strigă ceva, o fată ţipă, Zara nu recunoscu vocea, auzi cum o loveşte Paşa, fata ţipă şi mai tare, Paşa o lovi din nou, fata tăcu. Zara mai puse pe ea o bluză, pipăi să se asigure că fotografia era încă în sutien, îşi puse o eşarfă şi o fustă în buzunarul paltonului şi îşi umplu buzunarul de la piept cu ţigări, fiole de nitrit de anil şi analgezice, nu i le dădeau întotdeauna, nici măcar atunci când avea nevoie de ele. Îşi puse trusa de machiaj în celălalt buzunar şi nişte cuburi de zahăr în altul, fiindcă nici mâncare nu-şi aminteau să-i dea tot timpul. Şi luă cu ea insigna de pionier. O luase cu ea în Vladiki fiindcă era mândră că o primise şi o ţinuse la ea cu toţi clienţii, în toate nopţile. Paşa o văzuse cu ea o dată, i-o luase, râsese şi i-o aruncase înapoi.

— Ei, pe-asta poţi s-o păstrezi.

Paşa mai râse puţin.

— Dar tre' să-mi mulţumeşti mai întâi.

Iar Zara se dezbrăcă şi-i mulţumi.

Paşa lăsă uşa deschisă. Fetele noi erau strânse una-n alta ca o turmă de vite, Lavrenti le mâna în curte. Un camion aştepta acolo. De undeva din turmă se auzi un plâns înfundat. Vântul bătea cu putere, chiar şi în curte, şuiera pe corpul Zarei, un vânt minunat, iar ea inspiră adânc vântul şi gazele de eşapament. Nu mai fusese afară de când o aduseseră acolo.

Lavrenti îi făcu cu mâna şi îi spuse să se urce în Fordul care aştepta în spatele camionului.

— Plecăm imediat spre Tallinn.

Zara îi zâmbi şi sări în maşină. Zări cu coada ochiului expresia de pe chipul lui Lavrenti. Era surprins. Zara nu îi mai zâmbise până atunci.

De data asta i se permise să meargă fără cătuşe. Ştiau că n-o să plece nicăieri.

La fiecare punct de frontieră erau cozi. Paşa arunca o privire dezgustată în jur, se dădea jos să cerceteze terenul, apoi se întorcea la maşina în care aşteptau Lavrenti şi Zara, apăsa pe acceleraţie şi maşina depăşea coada şi trecea graniţa. Din Varşovia şi Kuźnica, spre Grodno şi Vilnius şi Daugavpils, mergând tot drumul cu viteză maximă. Zara stătea cu nasul lipit de geam. Estonia era tot mai aproape, erau păduri de conifere peste tot, lăptării, uzine, stâlpi de telefon şi staţii de autobuz, câmpuri şi livezi de meri şi vaci care păşteau în ele. Mai făceau mici opriri din când în când, iar Lavrenti îşi amintea să ia mâncare pentru Zara de la câte un chioşc. Au condus de la Daugavpils spre Sigulda. Au trebuit să oprească în Sigulda, fiindcă Lavrenti voia să-i trimită Verocikăi o vedere împreună cu o poză de acolo. Prietenele ei fuseseră acolo cu ceva ani înainte şi aduseseră înapoi bastoane şi suveniruri cu cuvântul *Sigulda* ars frumos în ele. Verocika era însărcinată atunci şi nu putuse pleca cu ele, dar auzise că sanatoriile de acolo erau încântătoare. Şi valea râului Gauja! Lavrenti întrebă care era drumul şi îl rugă pe Paşa să se abată spre capătul funicularului de la râul Gauja.

Opriră maşina departe de casa de bilete, sub copaci.

— Las-o şi pe fată să vină.

Zara tresări şi îl privi pe Paşa.

— Eşti nebun? Pleacă odată! Şi să nu stai mult!

— N-o să încerce nimic.

— Du-te!

Lavrenti ridică din umeri uitându-se la Zara, de parcă i-ar fi spus că poate merge altă dată şi plecă spre casa de bilete. Zara urmări spatele lui Lavrenti, care se îndepărta, şi înghiţi cu nesaţ mirosul Letoniei. Pe drum erau ambalaje albe de îngheţată. Parcă simţea în aer vacanţele petrecute de copii acolo, reuniunile de familie, nevestele planturoase de mahări din partid, ardoarea pionierilor şi transpiraţia

Colectia Bibliotecarul

sportivilor comuniști. Lavrenti spusese că fiul său venise aici în cantonament, cum făcea toată fala Uniunii Sovietice. Fiul lui era alergător? Zara trebuia să dea mai multă atenție vorbelor lui Lavrenti. Putea să-i folosească. Trebuia să-i câștige încrederea, așa poate ajungea preferata lui.

Pașa rămase cu Zara în mașină, lovind volanul ușor cu degetele, toc, toc, toc. Cele trei cupole în formă de ceapă tatuate pe degetul mijlociu săltau. Anul 1970 se unduia în ritm, câte un număr, de un albastru șters, pe fiecare deget. Anul când se născuse cineva? Zara nu întrebă. Din când în când, Pașa se scobea în ureche. Lobii îi erau atât de mici, încât părea că nici nu-i are. Zara privi la drum. Nu era în stare să fugă atât de departe.

— Băieții din Perm ne așteaptă deja în Tallinn!

Toc, toc, toc.

Pașa era nervos.

— Unde dracu' stă atâta?

Toc, toc, toc.

Pașa luă două sticle de bere calde, deschise una și i-o dădu Zarei, care o goli cu lăcomie. Simțea cum o furnică dorul de ducă, dorul de a trece dincolo de geam, însă Estonia era aproape. Pașa coborî din mașină, lăsând portiera deschisă, și aprinse o țigară Marlboro. Vântul le usca transpirația. O familie trecu pe lângă ei, *Turaida pils*, cântă copilul, un murmur în letonă, *frizetava*, femeia își aranjă părul care părea uscat, bărbatul încuviință din cap, *partikas veikals*, femeia încuviință, *cukurs*, vocea i se ridică, *piens, maize, apelsinu sula*, vocea bărbatului deveni iritată, femeia dădu cu ochii de Zara, care își coborî imediat privirea, lipindu-se toată de speteaza banchetei, privirea femeii se îndepărtă, fără să o bage de seamă pe Zara, *es nesaprotu*, pliseurile fustei se unduiau ușor, *siers, degvins*[1], degetele de la picioare îi ieșeau din baretele sandalelor ei cu toc, atingând pământul, merseră mai departe, ea legănându-și șoldurile largi, o adiere de apă de colonie pluti dinspre ei în mașină. O familie

1. Șir de cuvinte disparate în letonă: Castelul Turaida, coafor, băcănie, piață, zahăr, pâine, lapte, suc de portocale, nu înțeleg, brânză, vodcă (n. t.).

obișnuită, care dispăru spre funicular. Iar Zara stătea încă în mașina care mirosea a benzină. Nu, n-ar fi putut să țipe, nu ar fi putut face nimic.

Drumul era pustiu. Soarele strălucea peste desișuri. O motocicletă cu ataș bâzâi pe lângă ei, iar apoi drumul pârjolit de soare rămase din nou gol. Zara bâjbâi în sutien după un Valium. Dacă ar fi luat-o la fugă, oare ar fi împușcat-o ziua în amiaza mare sau ar fi prins-o altfel? Bineînțeles că ar fi prins-o. Se ivi în zare o fată care mergea pe o bicicletă prea mare. Purta sandale și ciorapi până la genunchi și avea un coș de plastic de o parte a ghidonului și o jucărie în formă de cutie de lapte de partea cealaltă. Zara se uită lung la fată. Fata o privi și îi zâmbi. Zara închise ochii. O insectă i se plimba pe frunte. N-avea puterea s-o alunge. Portiera se deschise cu zgomot. Zara deschise ochii. Lavrenti. Călătoria continuă. Pașa era la volan. Lavrenti scoase o sticlă de vodcă și o pâine din care mușca între două guri de băutură. Apoi se ștergea la gură cu mâneca. O înghițitură de vodcă, mâneca, înghițitură, mâneca, înghițitură, mâneca.

— Am fost până în Turaida.

— Unde?

— Turaida. Se poate vedea de acolo, de pe chei.

— Care chei?

— De la stația funicularului. E o priveliște frumoasă. De acolo se vede tot, până pe partea cealaltă a văii. E un conac și apoi Castelul Turaida.

Pașa dădu muzica mai tare.

— M-am dus acolo cu taxiul. Conacul era un sanatoriu, am luat un taxi de acolo la Turaida.

— Ce? De-aia ți-a luat atâta sau ce dracu'?

— Șoferul taxiului mi-a povestit despre trandafirul din Turaida.

Pașa apăsă pe accelerație. Vocea lui Lavrenti tremura de emoție și de la vodcă. Pașa dădu și mai tare, probabil ca să nu-l audă pe Lavrenti, care se sprijinea de umărul Zarei. Alcoolul din respirație se simțea rece, dar vocea care ieșea din ea era îngreunată de melancolie și dor. Deodată, Zara se rușină că recunoscuse asemenea sentimente în vocea lui Lavrenti. Era vocea inamicului ei, nu a unui om ca toți ceilalți.

— Acolo era un mormânt, mormântul trandafirului din Turaida. Mormântul iubitului credincios. Niște miri tocmai plecau și au lăsat acolo trandafiri. Mireasa era în rochie albă… Au adus și garoafe roșii.

Vocea lui Lavrenti se întrerupea. Întinse sticla de vodcă și Zara luă o înghițitură. Lavrenti scoase de undeva pâinea și îi oferi din ea Zarei. Fata rupse o bucată. Lavrenti se înmuiase față de ea. Oamenii nu mai sunt la fel de atenți când se înmoaie. Ar fi putut să scape din mâinile lui Lavrenti. Dar dacă ar fi încercat să scape acum, ar fi trebuit să meargă în altă parte, nu acolo unde mergeau Pașa și Lavrenti. Și nu putea să ajungă altfel acolo.

Pașa râse.

— Și trandafirul din Turaida are ochii albaștri și face cele mai bune *saşliki* din lume?

Sticla lui Lavrenti îl lovi pe Pașa în frunte. Mașina vră deodată către șanț, apoi reveni pe drum, pe partea cealaltă și înapoi pe banda lor.

— Dementule!

Pașa recăpătă controlul mașinii și călătoria continuă, în timp ce Pașa pălăvrăgea despre tot ce voia să facă la Tallinn.

— Și cazinouri ca alea din Vegas. Nu tre' decât să fii rapid, tre' să fii primul, loteriile din Tallinn, cazinourile din Tallinn. Orice e posibil!

Lavrenti își bău vodca, își mâncă pâinea, îi oferi din ea și Zarei, iar basul casetofonului stereo zdruncina mașina mai ceva ca gropile de pe drum. Pașa vorbi la nesfârșit despre Vestul ăsta Sălbatic al lui, cum vedea el Tallinnul.

— Voi, proștilor, nu înțelegeți.

Lavrenti se încruntă.

— Inima lui Pașa tânjește după Rusia.

— Poftim? Ești nebun!

Pașa îl pocni pe Lavrenti, Lavrenti îl pocni pe Pașa, mașina se îndreptă din nou spre șanț și Zara încercă să se ascundă pe jos. Mașina vira și se legăna, pădurile zburau pe lângă ea, pini negri. Zarei îi era teamă, era o pată de scuipat amestecată cu alcool, mirosul hainei de piele a lui Pașa, scaunele tapisate cu imitație de piele ale Fordului, odorizantul Wunderbaum cu miros de pin, mașina se clătina,

cearta continuă până se potoliră şi Zara adormi. Se trezi când Paşa parca în curtea unui partener de afaceri. Paşa îşi petrecu seara cu acel partener, iar Lavrenti îi ordonă Zarei să vină la el în cameră şi se sui pe ea, repetând numele Verocikăi.

În timpul nopţii, Zara luă cu grijă mâna lui Lavrenti de pe sânul ei, se furişă afară din pat şi se aplecă peste zăvorul de la fereastră. Părea uşor de deschis. Drumul care se vedea de după draperii arăta ca o limbă groasă şi ispititoare. Când ajungeau în Tallinn poate o ţineau iar închisă într-o cameră. Lucrurile trebuiau să se schimbe într-o zi.

În a doua zi, ajunseră în Valmiera şi de acolo Lavrenti îi cumpără nişte prăjituri *prianiki*, iar apoi o luară spre Valga. Paşa şi Lavrenti vorbeau doar strictul necesar. Estonia era tot mai aproape. Drumul o chema, îi făcea semn, dar Estonia era deja aproape. Şi n-o să fugă, bineînţeles că nu, n-avea cum.

Când ajunseră la punctul de frontieră de la Valga, Paşa scoase din buzunar o hartă mototolită. Lavrenti o înşfăcă din mâna lui.

— Nu te duce pe la punctul de control. Ocoleşte.

Maşina hurui pe drumul de ţară, dincolo de stâlpul de lemn care reprezenta graniţa, şi dintr-odată erau în Estonia. Lavrenti îşi ţinea mâna pe coapsa Zarei şi deodată ea simţi o nevoie puternică să se facă mică în braţele lui şi să se culce. Avea de plătit o datorie atât de imensă, că nici nu mai putea să calculeze. *Într-o zi.*

Noaptea trecută, Lavrenti îi promisese că de îndată ce Paşa îşi punea pe roate afacerea cu cazinoul, Zara o să lucreze la cazinou şi o să câştige mult mai mult decât acum. Aşa o să poată să achite toată suma.

Într-o zi.

Colectia Bibliotecarul

1992
Tallinn, Estonia

De ce nu s-a sinucis Zara până la urmă?

Chiar a fost un accident.

Făcuse câteva filmuleţe bune. Sau cel puţin destul de reuşite, încât Lavrenti să se uite la ele cât timp Paşa era plecat. Lavrenti spunea că Zara semăna la ochi cu Verocika, erau la fel de albaştri. Paşa bănuia că Lavrenti prinsese slăbiciune pentru Zara şi râdea pe seama lui. Lavrenti se înroşea. Paşa murea de râs.

Câteva filme erau atât de bune, încât Paşa i le arătă şefului său. Şeful deveni interesat de Zara. Dorea să o cunoască.

Şeful purta două inele enorme cu sigiliu şi mirosea a parfum Kouros. Pesemne că nu-şi mai spălase părţile genitale de câteva zile, pentru că avea cocoloaşe albe în părul pubian.

Tocurile pantofilor Zarei erau învelite în aur şi legate la spate într-o fundă de aur. Muchiile lor ascuţite îi jenau degetele. Fluturaşi argintii i se iveau pe gleznă prin ciorapi.

Şeful porni un filmuleţ şi îi spuse să facă ce făcea şi pe ecran.

— Bănuiesc că ştii că eşti o târfă.

— Ştiu.

— Spune-o.

— Sunt o târfă şi n-o să mă schimb. Întotdeauna am fost o târfă şi întotdeauna o să fiu.

— Şi unde-i casa târfei?

— În Vladivostok.

— Poftim?

— În Vladivostok.

— Acum ai greşit. Casa târfei e aici. Casa târfei e aici, unde-i e stăpânul şi pula stăpânului. Târfa nu are şi nici n-o să aibă altă casă. Niciodată. Spune-o.

— Pentru că sunt târfă, casa mea e aici, unde e pula stăpânului meu.

— Bine. Acum a mers mai bine. Şi ultima parte.

— N-o să am niciodată altă casă.

— De ce-şi ţine târfa încă hainele pe ea?

Auzi un trosnet. Poate că venise de afară. Sau din interior. Şeful nu băgă nimic de seamă. Un trosnet slab, cum se aude când un şoarece îşi frânge spinarea sau când rupi un os uscat de peşte. Aducea un pic cu crănţănitul urechii de porc între dinţi. Începu să se dezbrace. Chiloţeii nemţeşti îi căzură pe podea, dantela lor fină, elastică căzu grămadă ca un balon dezumflat.

A fost uşor. N-a mai avut timp să se gândească la ce făcea. N-a apucat să se gândească la nimic. Într-o clipă, cureaua era la gâtul şefului, trăgea de ea cu toată forţa.

A fost cel mai uşor futai dintre toate.

Nu era sigură dacă murise, aşa că luă o pernă şi i-o apăsă peste faţă zece minute. Urmări bine cunoscutul ticăit greu al timpului pe cadranul de aur al ceasului. Ceasuri din astea erau şi în Vladiki, probabil erau fabricate în Leningrad. Bărbatul nu se mişcă deloc. Nu era rău pentru o începătoare, era chiar foarte bine, poate că avea omorul în sânge. Gândul o făcu să râdă, în zece minute avusese destul timp să se gândească la tot felul de lucruri, învăţase greu să citească şi niciodată nu fusese în stare să ţină pasul la orele de educaţie fizică de dimineaţă, nu reuşea să se ţină dreaptă aşa cum dorea profesorul şi nici salutul ei de pionier nu era la fel de vigilent ca al altor copii, iar uniforma ei era întotdeauna mototolită, chiar dacă şi-o netezea la nesfârşit. Niciodată nu fusese bună la nimic, asta până atunci. Îşi privi corpul reflectat în oglinda întunecată, trunchiul aşezat deasupra bărbatului gras, în timp ce apăsa perna strivită de somn peste faţa bărbatului. Fusese silită să-şi privească de atâtea ori corpul, încât i se părea străin. Poate că, în anumite situaţii, un corp străin funcţiona mai bine decât al tău.

Poate de-aia mersese atât de bine. Sau poate că devenise de-a lor, un om de genul acestui bărbat.

Se duse la baie şi se spălă pe mâini. Îşi puse sutienul, chiloţii şi ciorapii, îşi trase rochia pe ea, se asigură că fotografia era încă ascunsă în sutien şi că mai avea calmantele şi se duse la uşă să asculte. Îi auzea pe oamenii şefului jucând cărţi, filmul încă mergea, nu păreau că-şi dăduseră seama de ceva. Aveau să audă şi să vadă totul în scurt timp – şeful avea microfoane şi camere de filmat. Dar n-aveau voie să le verifice când era cu o femeie.

Mai bău un pahar de şampanie dintr-un pahar ceh de cristal şi în timp ce privea florile de cristal – arătau ca nişte albăstrele – îşi dădu seama că în tot acest timp fuseseră pahare peste tot în jurul ei, cine ştie câte, ar fi putut să spargă unul cu zile în urmă şi să-şi taie gâtul. Ar fi putut părăsi acest loc cu mult timp în urmă dacă ar fi vrut într-adevăr. Oare chiar a vrut să rămână? Oare chiar a vrut să se ameţească de cap şi să se desfrâneze, oare Paşa doar o îndrumase către profesia care i se potrivea, oare doar îşi imaginase că voia să plece şi că totul era îngrozitor? Oare îi plăcuse de fapt, avea oare o inimă de târfă şi o fire de târfă? Poate că făcea o greşeală luptându-se cu soarta ei de târfă, dar nu mai avea nici un rost să se gândească la asta acum.

Luă câteva pachete de ţigări şi câteva cutii de chibrituri şi îl căută pe şef în buzunare, însă nu găsi nici un ban şi nu mai avea timp să caute mai bine.

Apartamentul era la ultimul etaj, ajunse pe acoperiş urcând scara fragilă de incendiu şi apoi coborî alte scări, pentru a-i evita pe bărbaţii cu părul tuns ca în armată care păzeau uşa. Miros de urină şi nişte scări întunecoase care duceau în jos. Se împiedică de treptele sparte şi dădu buzna mai jos de ultima treaptă, în uşa capitonată cu piele artificială, umplutura materialului înăbuşind zgomotul. Înăuntru se auzea un copil râzând şi spunând *babuşka*, *babuşka*, la parter dădu peste o pisică şi nişte cutii poştale stricate. Uşa de la intrare scârţâia şi scrâşnea cu putere. În faţă era o maşină neagră, bine lustruită, care lucea chiar şi în întuneric. Un bărbat fuma în ea, haina de piele îi lucea slab prin

geam, iar muzica disco rusească bubuia din casetofon. Nu se uită la maşină când trecu pe lângă ea, ca şi cum aşa bărbatul n-ar fi observat-o. Dar poate chiar a reuşit să treacă neobservată, căci bărbatul continuă să dea din cap absorbit de muzică.

Se opri când ajunse la colţul străzii. Îşi simţea mintea limpede. Era într-o stare acceptabilă dacă nu punea la socoteală rochia ruptă, firele duse din ciorapi sau faptul că nu avea pantofi în picioare. O femeie care aleargă pe străzi fără pantofi îţi rămânea în memorie, iar ea nu voia să atragă atenţia. Dar trebuia să fugă, nu era vreme de pierdut. Câteva felinare galbene sparte, câţiva oameni în drum spre casă. Întunericul le ascundea feţele. Zona îi era total străină, poate că fusese acolo să vadă vreun client, poate nu, betonul arăta la fel peste tot. Ajunse lângă un drum principal. Un pod trecea peste el. Un autobuz o depăşi huruind cu burduful său de un galben murdărit, dar avea faruri atât de slabe, că nimeni n-ar fi observat-o – şi chiar dacă ar fi observat-o, cui i-ar fi păsat, înainte să înceapă Paşa cu întrebările, înainte ca teama şi banii să-i facă pe oameni să-şi amintească lucruri pe care nu le ţinuseră minte de fapt. Dar oricând putea găsi pe cineva care să-şi amintească ce trebuia. Nu există beznă prea groasă ca să se zărească ceva prin ea.

După autobuz urmă un Moskvici cu un far ars, iar apoi un Žiguli zdrăngăni pe lângă ea.

O staţie de autobuz apăru atât de brusc din întuneric, încât nu mai avu timp să o ocolească sau să se îndrepte în altă direcţie, aşa că se strecură rapid direct prin mulţimea care aştepta acolo, printre tinerele mame cu fuste scurte, ciorapi albi şi un parfum delicat, o combinaţie de inocenţă şi avort ; unghiile roşii ale fetelor aveau ceva cunoscut, păreau înfipte în întuneric, în viitorul lor. Mulţimea se dădea la o parte uluită, pe când ea se grăbea să treacă printre ei, bunicile cu cerceii lor legănători, cu lobii lăsaţi. Nici n-apucară tinerii să-şi pună ocrotitor mâinile pe talia fetelor, că ea deja ieşise din mulţime, depăşind bărbatul care se îmbătase cu propria apă de colonie, lăsând în urmă foşnetul sacoşelor de plastic – corăbii ale fericirii ancorate la picioarele fetelor, gata să le poarte spre minunatul lor viitor.

Reveni printre blocuri. Nu se putea urca într-un autobuz luminat doar în ciorapi. Cineva şi-ar fi amintit că văzuse o femeie fără suflu şi desculţă. Cineva ar fi vorbit. Alergă pe lângă blocuri, pe lângă ferestrele zăbrelite de razele soarelui lui Stalin, pe lângă balcoanele cu zăbrele, pe străzile pustii, presărate cu gropi, pe lângă grilajele metalice masive şi lăzile de gunoi care dădeau pe-afară, pe lângă magazine şi pachetele goale de găluşte aruncate pe străzi. Călcă pe o cutie pe jumătate goală de chefir, continuă să alerge, trecu pe lângă o bătrână care căra ceapă într-o plasă, pe lângă un cadru de căţărat pentru copii şi o groapă cu nisip care mirosea a pisici, pe lângă mai multe fete care stăteau pe beton vârâte unele în altele ca nişte lăzi de gunoi, cu pielea distrusă de heroină şi fardul întărit, pe lângă băieţei şi tuburi de lipici, horcăit de lipici şi muci traşi pe nas, se lovi de un chioşc deschis, care râdea, şi se opri : de la geamul chioşcului se zăreau pachete de ţigări, grupul de cumpărători din faţa geamului glumeau cu vânzătorul. Îşi schimbă direcţia, nu reuşiseră să o vadă încă, se întoarse şi încercă să găsească alt drum, să lase în urmă tipii cu frezele lor militare, proţăpiţi pe picioarele larg desfăcute, cu grumaz de bizon. Alergă pe lângă şoaptele şi suflul umed ce veneau dinspre blocurile de ciment, fugi de namilele cu zeci de etaje, tot mai departe de ghetourile gândacilor, de zăngănitul acelor, până ce dădu de o şosea. Încotro acum ? Transpiraţia îi curgea în jos pe gât, simţea eticheta de la rochia Seppälä ca pe o pernă udă prin materialul subţire, întunericul vuia în jur, transpiraţia îi îngheţa. Undeva în Tallinn era un loc numit Taksopark, auzise de el, îi zisese un client, era deschis zi şi noapte, acolo mergeau taxiurile, dar la ce bun, cu ce o încălzea pe ea asta ? Un şofer de taxi i-ar pune întrebări din prima şi habar n-avea să conducă, nici nu se punea problema să fure o maşină. Oare mai era ceva, o benzinărie, una unde opresc camioanele, astea merg tot timpul undeva, şi ea mergea undeva, cumva încât să nu o observe nimeni, şi asta cât mai rapid. Apoi, deodată, văzu în faţa ei un camion parcat la marginea drumului. Motorul mergea, dar nu era nimeni la volan, un camion verde închis care se pierdea în peisaj. Abia reuşi să se urce în remorcă. Într-o clipă ieşi şi şoferul

din tufăriș, cu catarama zăngănindu-i pe când și-o închidea, se sui la volan și porni la drum.

Se furișă printre cutii.

Abia se vedea în lumina felinarelor. Apoi felinarele dispărură și ele. Începuse să se lase ceața. Un chioșc gol de agent de circulație trecu în liniște pe lângă ea. Bețișoare albe șuierau în trecere de pe marginea drumului. Câteva BMW-uri vâjâiră în viteză, cu muzica bubuind din boxe, dar în afară de astea nu era nici un fel de trafic. Șoferul opri la un moment dat în mijlocul unui peisaj de țară dezolant și pustiu și coborî din mașină. Zara se uită pe furiș la peisaj. Reuși să deslușească în întuneric cuvântul *Peoleo*. Șoferul reveni râgâind, iar călătoria continuă.

Din când în când, farurile camionului treceau pe lângă semne de circulație abia vizibile, însă Zara nu distingea ce era scris pe ele. Trase prelata remorcii deoparte, ca să poată arunca o privire afară, și văzând că nu existau oglinzi laterale, se încumetă să-și scoată capul cu totul afară. Camionul se putea duce oriunde. Poate mergea în Rusia. Ar fi fost deștept să sară din camion dacă se depărta prea mult de Tallinn. Șoferul o să oprească probabil pe undeva să-și facă nevoile sau să bea ceva. Și după aia ce făcea? Ar trebui să caute o altă mașină. Ar putea să facă autostopul. Mașinile care se depărtau de Tallinn sigur nu reveneau imediat acolo și orice mașină care ieșea din Tallinn punea niște distanță între ea și Pașa, măcar pentru o vreme. Sau poate că își făcea prea multe speranțe? Pașa avea iscoade peste tot, iar Zara era destul de ușor de recunoscut. Dacă Zara ar fi reușit să găsească o mașină care să o scoată din Estonia… Dar așa ar fi trebuit să treacă granița la un moment dat și atunci Pașa ar fi avut deja un om vigilent acolo, la pândă, punând întrebări. Așa că mai bine găsea o mașină care s-o ducă unde voia să meargă, cu genul de om la volan pe care Pașa nu l-ar fi găsit niciodată. Ce fel de om ar fi? Și cine ar lua-o în mașină în miez de noapte, pe un drum întunecat? Nici un om de treabă nu umbla la ora asta din noapte, numai hoții și afaceriștii ca Pașa. Zara atinse buzunarul secret al sutienului. Fotografia era încă acolo – fotografia și numele satului și al casei.

Camionul încetini. Șoferul opri, coborî din camion și se îndreptă spre tufișuri. Zara se dădu jos din remorcă și se ascunse pe partea cealaltă a drumului, sub copaci. Șoferul se urcă și își continuă drumul. După ce luminile farurilor dispărură, întunericul deveni de nepătruns. Pădurea foșnea. Iarba prinsese viață. O bufniță cânta. Zara merse mai aproape de drum.

În curând se făcea dimineață. Singurele mașini care trecuseră pe acolo fuseseră două Audi cu muzica dată la maximum. De la unul din geamurile unei mașini fusese aruncată o sticlă de bere care aterizase lângă Zara. Nu s-ar fi suit într-o mașină occidentală, toate erau ale lor. Cât de departe era acum de Tallinn? Pierduse noțiunea timpului cât fusese în remorcă. Umezeala rece îi înțepenise oasele, își frecă mâinile și picioarele, își mișcă degetele de la picioare și își roti pe rând gleznele. I se făcea frig când se așeza pe jos și mersul o obosea. Trebuia să găsească un loc unde să se adăpostească înainte să se facă lumină, ferită de ochii lumii. Cel mai bine ar fi fost să ajungă înainte să se crape de ziuă unde voia să meargă, în acel sat, satul bunicii sale. Trebuia să-și țină panica în frâu și să încerce să-și păstreze același sânge rece ca atunci când stătea printre cutiile din remorcă, ghemuită acolo, știind că o să ajungă ea cumva în satul bunicii, chiar dacă camionul nu o ducea acolo.

Auzi o mașină în depărtare; se apropia mai încet decât mașinile occidentale. Doar un far funcționa și deși Zara nu putea vedea mașina sau șoferul, se trezi pe drum înainte să se poată gândi la ce făcea și se postă în mijlocul străzii. Farul slab îi lumină picioarele murdare. Zara nu se dădu din drum, era sigură că Žiguliul care se apropia ar fi accelerat pe lângă ea dacă nu s-ar fi înfipt în fața lui. Șoferul își scoase capul pe geam. Un bătrân. O țigară ardea în portțigaret, într-un colț al gurii.

— Mă scuzați, puteți să mă duceți în oraș? întrebă Zara.

Cuvintele în estonă sunau rigid. Bărbatul nu îi răspunse, iar Zara deveni agitată, spunând că se certase cu soțul ei, care o aruncase din mașină și de aceea era acum în mijlocul pustietății. Soțul ei nu era un om bun, era sigură că n-o să

Colectia Bibliotecarul

se întoarcă după ea şi nici nu voia să se întoarcă, pentru că era un om rău.

Bărbatul îşi luă portţigaretul din gură, scoase chiştocul şi îl aruncă pe şosea. Spuse că el era în drum spre Risti şi se aplecă să deschidă portiera maşinii. Zara simţi un val de energie. Bărbatul îşi puse o nouă ţigară în portţigaret. Zara îşi încrucişă braţele peste piept şi îşi ţinu picioarele strâns apropiate. Maşina porni. Din când în când desluşea frânturi de cuvinte pe indicatoare: Turba, Ellamaa.

— Ce te-aduce la Risti? întrebă bărbatul.

Zara se pierdu cu firea şi inventă ceva, spunând că se ducea la părinţii ei. Bărbatul nu mai întrebă nimic, dar Zara adăugă că soţul ei n-o să vină după ea la casa părintească, iar ea nu voia să-l vadă. Bărbatul ridică o pungă care stătea lângă schimbătorul de viteze şi i-o dădu Zarei. Ea o luă. Gustul bine cunoscut de ciocolată Arahiiz şi crănţănitul arahidelor.

— Puteai să stai să aştepţi acolo să te ia cineva până dimineaţa, spuse bărbatul.

El fusese în vizită la fiica sa bolnavă şi trebuise s-o ducă la spital în miez de noapte. Acum trebuia să ajungă acasă la timp pentru mulsul de dimineaţă.

— A cui eşti tu?

— A lui Rüütel.

— Rüütel? De unde eşti?

Zara era înspăimântată. Ce să răspundă la această întrebare? Bătrânul părea să cunoască pe toată lumea din zonă, iar dacă Zara inventa ceva, ar fi început să povestească prin sat despre o ştoarfă necunoscută, cu accent rusesc, care vorbea prostii. Zara începu să plângă. Bărbatul îi dădu o batistă uzată chiar înainte să-i dea lacrimile şi nu o mai întrebă nimic.

— Poate mai bine treci pe la mine mai întâi. Părinţii tăi o să se sperie dacă le vine fata în halul ăsta şi la ora asta.

Bărbatul ajunse la casa lui din Risti. Zara coborî din Žiguli ţinând strâns sub braţ o hartă pe care o şterpelise din maşină. L-ar fi putut întreba pe bărbat dacă o cunoştea pe Aliide Truu, însă se temea să deschidă subiectul. Bărbatul

şi-ar fi amintit de întrebările ei, care i-ar fi putut pune pe urmele ei, până la casa lui Aliide Truu. După ce intrară, bătrânul îi turnă un pahar cu lapte, puse nişte pâine şi cârnaţi pentru copii pe masă şi îi spuse să se culce puţin după ce mânca.

— După ce mulg vacile, te duc eu acasă. Mai stai câteva ore.

Îi lăsă câteva piei de oaie şi ieşi. Când bărbatul începu să sforăie, Zara se ridică, căută pe bâjbâite frigiderul şi luă de pe el o lanternă pe care o zărise acolo când tăia cârnatul. Lanterna funcţiona. Desfăcu harta pe podeaua din bucătărie. Risti nu era departe de destinaţia ei. Era la ceva distanţă de Koluvere, dar nu era imposibil de ajuns. Ceasul de pe frigider arăta ora trei. La uşa de la intrare găsi o pereche de cizme de cauciuc bărbăteşti şi o pereche micuţă de papuci de damă, pe care îi puse în picioare. Oare găsea un palton pe acolo? Unde ţinea bărbatul hainele de stradă? Auzi zgomote din dormitor, trebuia să plece. Deschise fereastra de la bucătărie – nu avea cheia de la uşa de la intrare – şi sări afară. Încă mai simţea un gust ciudat în gură. Bărbia Zarei încremenise o clipă când muşcase prima dată din pâine, iar bărbatul râsese spunând că probabil nu-i plăcea chimenul. Nici nepoţilor lui nu le plăcea. Îi oferi altă pâine, dar ea o voia pe cea cu chimen. O să se trezească curând şi o să vadă că ştoarfa îi furase harta, lanterna şi îi mai luase pe deasupra şi papucii. Zara se simţea păcătoasă.

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Zara caută un drum cu neobișnuit de multe sălcii argintii la capăt

Harta nu era clară, dar Zara găsi cu ușurință gara din Risti. De acolo o luă pe un drum care părea să ducă spre Koluvere. La început alergă, trebuia să se îndepărteze de casele din apropiere cât mai repede, chiar dacă ferestrele lor erau încă întunecate. Câinii lătrau din dreptul fiecărei case, iar hărmălaia aceea o urmă până ajunse pe drumul spre Koluvere. O luă încet ca să-și păstreze forțele, dar tot simțea că pământul îi arde sub picioare. Judecând după hartă, avea de mers vreo zece kilometri. Se oprea din când în când să fumeze o țigară. Furase o cutie de chibrituri nouă de la bătrân. De pe cutie îi zâmbea un bătrân desenat, care părea să poarte joben, dar nu putea să-l vadă prea bine în întuneric. Pădurea respira și tușea în jurul ei, transpirația îi îngheța și i se încălzea la loc și de câte ori se oprea, simțea că prințesa moartă din Koluvere îi respira în ceafă. O chema Augusta, bunica îi povestise Zarei despre prințesa Augusta, care plecase din Risti la Castelul din Koluvere, cu ochii umflați de plâns, și apoi se sinucisese. În încăperea în care murise era întotdeauna mai rece decât în celelalte camere, iar de-a lungul pereților se scurgeau lacrimile Augustei. Nori negri pluteau ca niște nave de luptă pe cer, iar lumina lunii era orbitoare. Umezeala îi pătrundea prin papuci, din când în când avea impresia că venea o mașină și se ascundea în pădure. Alunecă cu un picior în șanț, ciulinii îi zgâriară pielea. Drumul era drept, fără nici o intersecție, dar gândurile i se risipeau și apoi i se adunau,

i se luminau şi apoi i se întunecau. Încercă să simtă mirosul mlaştinii în aer. Undeva prin apropiere, trebuia să fie o mlaştină. Cum erau mlaştinile estoniene? Oare o să dea de casa care trebuia? Cine locuia oare în ea? Mai exista? Dacă nu, ce făcea? Bunica îi spusese că atunci când murise Augusta, se răspândiseră o mulţime de zvonuri. Poate că nici nu fusese sinucidere. Poate că prinţesa fusese omorâtă. Un doctor spusese că murise din cauza unei boli hemoragice ereditare, dar nimeni nu credea, pentru că, înainte să moară, din castel se auziseră nişte ţipete de femeie înspăimântătoare, ţăranii care o auziseră încremeniseră de frică pe câmp, vacile rămăseseră fără lapte, găinile nu mai făcuseră ouă o săptămână. Zara începu să se grăbească, tălpile picioarelor o dureau, iar plămânii păreau gata să-i plesnească. Unii oameni spuneau că ţarina fusese geloasă pe frumoasa prinţesă şi o trimisese pe acele meleaguri estoniene, ca prizonieră. Alţii spuneau că fusese adusă aici ca să fie la adăpost de soţul ei nebun. Oricum, murise ca prizonieră, urlându-şi nefericirea. Zara uitase deja de hartă, deşi era o hartă uşoară, pe care încercase să o ţină minte. Poate că era atât de simplă, încât n-aveai ce să ţii minte; oricum, o pierduse. De ce nu o ajutase nimeni pe prinţesă, de ce nu a ajutat-o nimeni să evadeze din castel, dacă toată lumea o auzise plângând. Ajută-mă, Augusta, ajută-mă să găsesc drumul. În capul Zarei răsuna: Ajută-mă, Augusta, şi chipul Augustei, al lui Aliide şi al bunicii i se suprapuseră în minte, formând o singură faţă. Nu îndrăznea să privească nici la dreapta, nici la stânga, pentru că în pădure copacii se mişcau, crengile se întindeau spre ea. Oare Augusta voia ca Zara să o urmeze în mlaştină, să o urmeze acolo unde se ducea ea? Ceaţa de dimineaţă începuse să se agaţe de obrajii Zarei, ar fi trebuit să alerge şi mai repede, trebuia să ajungă înaintea zorilor, altfel, toţi oamenii din sat aveau s-o vadă. Trebuia să se gândească ce putea să-i spună omului care locuia acum în casa bunicii. Iar apoi ar fi căutat-o pe Aliide Truu, poate că cineva din casă ar fi putut s-o ajute. Trebuia să scornească ceva să-i spună şi lui Aliide, dar în minte nu-i rămăsese decât povestea Augustei, prinţesa nebună care îşi plângea soarta. Poate că şi Zara era nebună, doar

un nebun ar fi alergat printr-o pădure necunoscută, căutând o casă de care știa doar din auzite și de a cărei existență nu putea fi sigură. O brazdă de pământ. O casă. Alergă pe lângă ea. O altă casă. Un sat. Câini. Lătrăturile treceau de la o casă la alta. Gardurile, casele, hambarele și gropile de pe drum pulsau în ritmul sângelui din spatele ochilor ei; din când în când, încerca să meargă prin șanț, dar se tot încurca în sârme ghimpate și tufe de mure, așa că trebuia să se smulgă din ele înapoi pe drum, în mirosul umed al pietrei de var, prin băltoace și gropi. Trebuia să alerge și mai repede, să depășească lătratul câinilor. Ceața de dimineață i se lipea de piele, negura îi apăsa ochii, noaptea începea să-și retragă draperia, iar hotarele satului ireal respirau în jurul ei. Drumul către acea casă trebuia să se termine într-un pâlc de sălcii argintii. Neobișnuit de multe sălcii argintii. Iar la capătul drumului era o stană de piatră. Oare la poarta acelei case o să înceapă povestea Zarei, o poveste nouă, doar a ei?

Colectia Bibliotecarul

Partea a patra

„Eliberați, în acest răstimp, pentru
a ne naște într-o altă lume.“

Paul-Eerik Rummo

Colectia Bibliotecarul

Octombrie 1949

Trăiască Estonia liberă!

Citesc din nou din scrisorile lui Ingel. Mi-e dor de fetele mele. Mă alină puţin să ştiu că le merge atât de bine acolo, departe. Au ajuns o mulţime de scrisori. Ultima dată când au fost trimişi oameni în Siberia, veneau scrisori doar o dată sau de două ori pe an, iar veştile nu erau deloc bune.

Ar trebui să tai nişte lemne pentru butoaie. Acum ar fi fost timpul potrivit, în curând luna o să intre în descreştere, iar după aceea va fi prea târziu. Când o să fac butoaiele de casă nouă? Când o să pot să cânt din nou? Gâtlejul meu o să uite în curând cum se face.

Simt luna plină şi nu pot dormi. Ar trebui să-i spun lui Liide că e timpul să taie lemne de foc. Lemnul tăiat pe lună plină se usucă mai repede. Dar bărbatul ăla al ei nu înţelege deloc asemenea lucruri, se pricepe la muncile ţărăneşti cum se pricepe Liide la treburile casei. Am avut o gaură într-un ciorap pe care mi l-a împletit Ingel şi mi-a cusut-o Liide. Acum nu mai pot să-l port.

Măcar de-aş mai avea nişte suc de măceşe de-al lui Ingel. Truman ar fi trebuit deja să ajungă.

Îmi vine să izbesc cu picioarele în pereţi, dar nu pot.

Hans Pekk, fiul lui Eerik, ţăran estonian

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Cum pot să zboare pe întuneric?

Ceapa din oală se înmuiase destul, Aliide adăugă zahăr, sare şi oţet. Lăcrimară amândouă de la hrean, iar Aliide deschise fereastra ca să aerisească. Zara se hotărâse s-o întrebe direct. Poate că era mai bine să înceapă cu Martin, nu cu bunica ei. Nici n-apucă să se gândească cum să înceapă, că se auzi o maşină care se apropia şi tresăriră amândouă.

— Aşteptaţi musafiri?

— Nu. E o maşină neagră.

— Doamne Dumnezeule, au venit.

Aliide trânti uşa de la intrare şi o încuie. Apoi se grăbi să încuie cămara şi trase draperiile.

— O să plece când o să vadă că nu-i nimeni acasă.

— N-o să plece.

— Bineînţeles că o să plece. De ce să stea prin grădină dacă văd că nu-i nimeni? Nu te-a văzut nimeni venind încoace, nu?

— Nu.

— Bine. Stai în casă până mâine. În caz că rămân prin sat. Oricum nu prea au unde, satul este pe jumătate pustiu.

Zara clătină frenetic din cap. Bărbaţii o să ştie sigur că ea era acolo dacă o să vadă casa goală. O să-şi închipuie că se ascundea acolo, o să spargă încuietoarea, o să caute prin toată casa şi o să găsească…

— O să-ţi facă ceva!

— Linişteşte-te, Zara, linişteşte-te. Fă ce-ţi spun acum.

Cu toată fragilitatea ei, Aliide arăta destul de hotărâtă, mai tânără şi totodată mai bătrână. Se duse cu paşi normali la dulap şi îl apucă de colţuri cu o uşurinţă exersată.

Colectia Bibliotecarul

— Vino să mă ajuți.

Traseră împreună dulapul de lângă perete și Aliide deschise o ușă.

Aliide împinse fata care se codea în cămăruță, iar apoi își duse mâna la piept. Îi zvâcnea. Nu reuși să se forțeze să bea o cană întreagă de apă, dar bău puțin, își șterse fața cu o batistă și își puse un batic pe cap. Părul i se udase în așa hal de la transpirație, încât ar fi fost ciudat dacă l-ar fi lăsat neacoperit, bărbații ar fi crezut că asudase de frică. Asta dacă erau oamenii care o căutau pe Zara. Dar dacă în mașină erau băieții ăia care aruncau cu pietre și cântau la fereastra lui Aliide? Dacă se hotărâseră să se mai repeadă o dată la casa lui Aliide și să termine cu ea?

Mașina se auzi apropiindu-se cu grijă de curte, probabil șoferul observase gropile din drum.

În cămăruță, Zara își întinse mâinile în lături – degetele îi atingeau pereții în ambele părți. Mirosea a pământ. A pământ umed. A pereți umezi. Un aer stătut, fără oxigen, în care se amestecau mucegaiul și rugina. Iată că ajunsese și aici. Dacă îi făceau ceva lui Aliide, poate că nu mai ieșea niciodată de acolo. Oare ar fi strigat atunci „Sunt aici"? Nu, nu ar fi strigat. Ar fi rămas acolo și nu ar fi apucat niciodată să îi spună bunicii cum era locul ăsta acum. De ce intra mereu vremea în sac? Trebuia să fie mai dură, puțin ca Pașa. Pașa o s-o facă pe Aliide să spună orice. Pașa o s-o lovească pe Aliide, iar ea o să spună tot. Poate că și Zara ar fi trebuit să se folosească de șmecherii din astea, așa ar fi aflat de ce o ura Aliide atâta pe bunica ei, de ce spusese mama ei că nu avea nici o mătușă. Dacă Aliide ar fi fost mai puțin prietenoasă, dacă nu i-ar fi turnat o ceașcă de cafea făcută la fierbător și nu i-ar fi pregătit baia, Zara ar fi putut fi mai agresivă. Însă trecuse atâta timp de când se purtase cineva așa cu ea. Asta o înmuiase pe Zara, când ea trebuia să fie puternică, trebuia să țină minte cât de puțin timp avea și trebuia să se poarte ca atare.

Zara își lipi urechea de crăpătura ușii. În curând o să bată la ușa casei. Oare Aliide avea de gând să-i poftească înăuntru?

Aliide trase draperiile deoparte, deschise un ziar pe masă şi îşi turnă cafea, de parcă stătuse acolo liniştită, la micul dejun, citind *Nelli Teataja*. Oare fata lăsase vreo urmă că fusese în bucătărie? Nu, nu lăsase. Aliide nu apucase să îi servească a doua cafea. Dacă vin unii, n-au decât să vină toţi, mardeiaşii mafioţilor, soldaţii, roşii şi albii, ruşi, nemţi sau estoni, să vină cine-o veni, Aliide o s-o scoată la capăt oricum. Întotdeauna o scotea la capăt.

Mâinile nu îi tremurau. Tremuratul care începuse în acea noapte la primărie încetase odată ce corpul îi îmbătrânise destul. Destul încât să nu-i mai facă nimeni vreun necaz ca acela de la primărie. Iar de când se mutase Talvi, nu mai avea pentru cine să-şi facă griji. Încheietura mâinii îi zvâcni. Fie, acum avea din nou pe cineva în cămăruţă pentru care să-şi facă griji. Cu carnea tare şi piele mătăsoasă, cu miros de fată tânără. Şi la fel de sperioasă. Arătase oare şi ea la fel atunci? Oare îşi ducea şi ea în acelaşi fel braţul peste sâni, înfricoşată de tot felul de nimicuri, i se tulbura la fel de rău privirea, căutând cu disperare în jur sursa celui mai mic zgomot? Purtarea fetei o dezgustă iar.

Maşina păru să oprească la marginea câmpului. Doi bărbaţi necunoscuţi coborâră din maşină. Nu erau băieţii din sat, nici măcar nu erau băieţi. Ce puneau la cale acolo? Admirau peisajul? Poate că măsurau pădurea, îşi aprinseră câte o ţigaretă cu un calm deplin. La fel ca mai demult. Şi bărbaţii cu bocancii cromaţi erau întotdeauna calmi la început. Umărul lui Aliide zvâcni. Îşi puse mâna peste el. Baticul era umed la tâmple.

Bătură la uşă. Bătăile erau poruncitoare. O mână de bărbat obişnuit să dea ordine.

Pe sobă se făcea sosul din roşii şi ceapă. O răzătoare pe o farfurie. O jumătate de roşie care rămăsese netocată. Aliide aruncă roşia şi cuţitul printre verdeţurile rase şi apucă răzătoarea. Totul în bucătărie dovedea că se apucase de făcut sosul, dar apoi intrase în panică şi aranjase masa ca să pară într-o pauză de cafea. Încă un ciocănit în uşă. Aliide împinse farfuria cu hrean la marginea mesei unde era dulapul, iar în sertar era Waltherul lui Hans, apoi respiră adânc mirosul de hrean, până simţi o arsură pe

dinăuntru şi i se umeziră ochii ; şi-i şterse şi deschise uşa. Balamalele scârţâiră, draperiile fluturară, vântul bătu prin rochia de casă a lui Aliide ; simţea în degete metalul clanţei. Soarele cu dinţi strălucea în grădină. Un bărbat o salută. În spatele lui era un alt bărbat, mai în vârstă, care o salută şi el, iar Aliide simţi mirosul de KGB-ist prin aroma hreanului. Pluti înspre ea ca aroma stătută dintr-un beci, astfel încât vântul care intra pe uşă părea amar. Aliide începu să respire pe gură. Îi cunoştea ea pe bărbaţii ca ei. Bărbaţi cu o ţinută ca asta, care ştiu cum să pedepsească o femeie şi veniseră aici pentru a lua o femeie care trebuia pedepsită. Oameni cu un aer obraznic, care zâmbesc larg, arătându-şi dinţii de aur, înfipţi în uniformele lor, cu chipiul în ochi, ştiind prea bine că nimeni nu-i putea refuza, tot puneau mâna pe ce voiau. Oameni care poartă bocanci ca să calce în picioare pe oricine le stă în cale.

Bărbatul mai tânăr voia să intre în casă. Aliide se dădu în lături din uşă şi se duse să se aşeze pe partea mesei unde era farfuria cu hrean. Puse răzătoarea pe farfurie, mâna stângă îi rămase deschisă pe muşama, iar dreaptă şi-o ţinu în poală. Aşa ajungea mai bine la sertar.

Bărbatul se aşează fără să-l poftească ea şi ceru nişte apă. KGB-istul nu intră în bucătărie, se părea că dădea o raită prin casă. Aliide îl îndemnă să se servească singur din găleata cu apă din grădină, de la cişmea, de acolo putea lua apă proaspătă.

— Avem apă bună şi o fântână adâncă aici, spuse Allide.

Bărbatul se ridică şi luă o cană mare de apă. Hreanul îi făcea ochii să lăcrimeze, şi-i tot freca, cu mişcări tot mai iritate. Aliide era încordată, cu inima strânsă, însă bărbatul pălăvrăgea despre una-alta, umblând neglijent prin bucătărie, oprindu-se la uşa de la cămară şi lovind-o cu piciorul ca să se deschidă. Uşa se trânti de perete, iar peretele cedă un pic. Pe jos se împrăştie noroi de pe bocanc. Bărbatul se duse în pragul uşii, însă nu mai departe, reveni în bucătărie, păşi către frigider şi privi la hârtiile de pe el, se duse la dulapul cu vase, ridică lucruri de pe primul raft, deschise borcane, răsuci în mână ceaşca de cafea, o sticlă finlandeză de şampon

şi săpunul Imperial Leather, îşi aprinse apoi o ţigară Marlboro şi îi spuse că e de la poliţie.

— Paşa Aleksandrovici Popov, se prezentă acesta, arătându-i actul de identitate lui Aliide.

— Acuma umblă tot felul de documente falsificate, spuse Aliide dându-i actul înapoi.

— Aşa-i, râse Paşa. E sănătos uneori să te îndoieşti. Dar ştiţi că mai bine mă ascultaţi acum. Pentru siguranţa dumneavoastră.

— Aici nu-i nici un pericol.

— Aţi văzut pe-aici o fată străină?

Aliide zise că nu şi se plânse de cât de liniştită e viaţa la ţară. Bărbatul pufni şi îşi miji ochii, storcându-şi lacrimile. Mirosul de hrean pârjolea aerul. Aliide întorcea privirea bărbatului, nu o evita, nu. Pleoapele de jos ale bărbatului se înroşiseră, în colţurile ochilor lui Aliide se adunau urdori, iar ei continuară să se privească lung, până ce bărbatul se duse la uşă şi o deschise. Vântul suflă înăuntru. Umărul lui Aliide zvâcni. Bărbatul rămase în uşă o clipă, cu faţa spre câmp, haina de piele umflându-i-se în vânt, apoi îşi întoarse ochii alinaţi şi reci spre ea, scoase din buzunar un teanc de fotografii şi le întinse pe masă.

— Aţi văzut-o pe această femeie? Este urmărită.

Zara nu îndrăzni să se mişte. Zgomotele se auzeau foarte slab unde era ea, dar se auzeau oricum. O auzi pe Aliide vorbind ruseşte când deschise uşa, salutând politicoasă. Paşa spuse că bătuseră drum lung şi că li se făcuse sete, iar apoi pălăvrăgi întruna despre vrute şi nevrute. Vocile se apropiară, iar apoi se depărtară şi Aliide întrebă dacă prietenului său îi plăceau grădinile. Paşa nu înţelese. Aliide îi spuse că l-a văzut pe geam pe prietenul lui plimbându-se prin grădină. Bineînţeles că Lavrenti căuta prin casă. Sigur era Lavrenti. Sau Paşa venise cu altcineva? Puţin probabil. Paşa era obişnuit cu comportamentul lui Lavrenti, cu simplitatea prietenului lui, dar asta nu avea importanţă. Aliide spera ca prietenul lui Paşa să nu-i calce florile în picioare.

— Nu vă faceţi griji, îi plac grădinile.

Vocea lui Paşa se auzi la un moment dat foarte aproape. Zara înlemni.

— Aşadar, aţi văzut pe aici vreo fată străină?

Zara îşi ţinu respiraţia. Praful i se lipise pe gâtul uscat. Nu avea voie să tuşească, nu avea voie. Aliide răspunse că zona este liniştită, imediat observai dacă era vreun străin. Paşa o întrebă din nou. Aliide se arătă mirată de insistenţa sa încăpăţânată. O fată? O fată străină în acele locuri? De ce-ar fi văzut-o? Cuvintele lui Paşa nu se auzeau clar. Spuse ceva de un păr deschis la culoare. Vocea lui Aliide se auzea clar. Nu, n-a văzut nici o fată blondă. Paşa avea o fotografie cu acea fată. Ce fotografie? Oare Paşa umbla prin toată ţara arătând o fotografie cu Zara? Ce fel de fotografie? Vocea lui Paşa se apropie din nou, iar Zara se temu că i se auzea pulsul de partea cealaltă a peretelui. Paşa avea auzul foarte fin.

— Aveţi vreun motiv să credeţi că fata e prin zonă?

Paşa părea să se îndepărteze. Prin perete nu mai răzbăteau frânturi.

— Priviţi...

Nu cumva Paşa îi arăta acele fotografii? Dar ce alte fotografii ar fi putut să-i arate decât acelea? Iar când Aliide o să le vadă…

Deodată, Zara icni. Gustul de spermă îi umplu toată gura. Îşi închise repede buzele. Oare o auziseră din bucătărie? Nu, discuţia dintre Paşa şi Aliide îşi continuă după tapet ritmul murmurat. Zara aştepta ţipătul contrariat al lui Aliide, cum altfel ar fi putut reacţiona la vederea acelor fotografii? Oare Paşa le răsfirase deja pe masă, încet, una câte una, sau i le dăduse pe toate direct în mână? Nu, era sigură că o să le pună pe masă ca pe o pasienţă, îndemnând-o pe Aliide să se uite la ele. Aliide s-ar fi uitat lung şi ar fi văzut expresia pe care Zara o învăţase de la Paşa, cu gura deschisă, cu limba scoasă şi aşa mai departe. Iar atunci, Aliide i-ar fi spus de ea, sigur i-ar fi spus, trebuia să îi spună, pentru că văzând acele fotografii ar fi urât-o pe Zara. Ar fi văzut tot gunoiul ăla şi nu şi-ar mai fi dorit aşa ceva în casa ei, o să se întâmple imediat, dintr-o clipă în alta, nu se putea altfel. Paşa o să deschidă uşa, o să râdă în lumină şi o să fie sfârşitul. Zara se retrase lângă peretele

din spate, se lipi de el şi aşteptă. Întunericul o ardea, părul tuns scurt i se ridicase perie. Aliide văzuse fotografiile. Umilinţa o furnica pe sub piele, de parcă ar fi fost plină de răni pe jumătate cicatrizate. În curând, uşa o să se deschidă cu forţă. Trebuia să închidă ochii, în adâncul cămăruţei, şi să-şi închipuie că era în altă parte, era o stea, urechea lui Lenin, un fir de păr din mustaţa lui Lenin, un fir desenat pe un poster de carton, colţul unei rame de fotografie, o ramă ciobită, strâmbă, de ghips din colţul unei camere. Era praf de cretă pe suprafaţa unei table, într-o sală de clasă liniştită şi sigură, era vârful de lemn al unui arătător…

Fotografiile erau făcute pe hârtie fotografică occidentală, aveau un luciu occidental, iar rujul roşu deschis al Zarei strălucea vag pe muşama. Genele ţepene se deschideau asemeni unor petale pe albastrul sidefat întins pe pielea din jurul ochilor ei. Avea mici pustule roz umflate, chiar dacă pielea îi arăta uscată şi subţire. Gulerul croşetat arăta de parcă cineva ar fi tras de el.

— N-am văzut-o niciodată, spuse Aliide.

Bărbatul nu se arătă perturbat de răspuns. Rosti răsunător şi apăsat, ca paşii unei matahale în bocanci.

— Toată lumea o caută.

— Da? Eu n-am auzit nimic şi tot timpul ţin radioul pornit.

— Tocmai de-aia chestiunea se tratează discret, ca s-o atragem afară din ascunzătoare. Cu cât e mai sigură că n-o căutăm, cu atât îşi slăbeşte vigilenţa.

— A.

— Această femeie este o infractoare periculoasă.

— Periculoasă?

— A comis infracţiuni grave.

— Cât de grave?

— Această femeie şi-a omorât iubitul în propriul lui pat. Şi a făcut-o cu sânge foarte rece.

KGB-istul reveni din grădină, în spatele bărbatului mai tânăr, scoţând mai multe fotografii din buzunarul hainei de piele. Le întinse pe masă peste pozele Zarei.

— Acesta este cadavrul. Vă rog, uitaţi-vă cu atenţie şi gândiţi-vă din nou dacă aţi văzut-o pe femeie sau nu.

— N-am văzut-o în viaţa mea.

— Vă rog să vă uitaţi la fotografii.

— Nu-i nevoie. Am mai văzut cadavre.

— Fata pare perfect nevinovată, dar după câte i-a făcut iubitului ei... Ţinea foarte mult la ea, fata l-a sufocat fără motiv, apăsându-i o pernă peste faţă în timp ce dormea. Dumneavoastră locuiţi singură, nu? Cum dormiţi dumneavoastră liniştită şi visaţi frumos într-o noapte, gata, nu vă mai treziţi. S-ar putea întâmpla în orice noapte. Când vă aşteptaţi cel mai puţin, când sunteţi total lipsită de apărare.

Mâna lui Aliide pipăi sub marginea muşamalei. Degetele apucară mânerul sertarului, gata să-l deschidă. Ar fi trebuit să aibă pistolul gata pe scaun. Hreanul lucea ca o flacără albă pe răzătoarea din faţa ei, acoperind mirosul de transpiraţie rusească. Bărbatul care îşi spunea Popov, se aplecă peste masă şi o privi.

— Bine atunci. O să vă sun dacă vine aici.

— Avem motive să credem că va veni.

— De ce să vină tocmai aici?

— Vă e rudă.

— Ce poveşti îndrugaţi, râse Aliide, iar râsul îi vibră în marginea ceştii de cafea.

— Bunica fetei locuieşte la Vladivostok şi se numeşte Ingel Pekk. Sora dumneavoastră. Şi e important să ştiţi că această fată vorbeşte estoniană, a învăţat-o de la sora dumneavoastră.

Ingel? De ce vorbea bărbatul de Ingel?

— Eu n-am nici o soră.

— Conform documentelor, aveţi.

— Nu ştiu de ce-aţi venit aici cu poveşti scornite, dar…

— Această femeie, Zara Pekk, a comis o crimă în această ţară şi din câte ştim nu mai are alte contacte aici. Bineînţeles că va veni la o rudă pierdută demult. Îşi va închipui că nu ştiţi nimic – n-o să se spună nimic despre asta la radio sau în ziare – şi o să vină aici.

Pekk? Numele de familie al fetei e Pekk?

— Eu n-am nici o soră, repetă Aliide.

Degetele i se relaxară, mâna îi reveni în poală. Ingel era în viaţă.

Paşa lovi un scaun, dărâmându-l.

— Unde-i fata?

— N-am văzut nici o fată!

Vântul făcu să foşnească menta care se usca pe sobă şi răscoli gălbenelele întinse pe un ziar. Draperiile fluturau. Bărbatul îşi mângâie capul ras şi îşi coborî vocea.

— Sunt sigur că înţelegeţi cât de gravă e crima comisă de această femeie, Zara Pekk. Sunaţi-ne. Pentru binele dumneavoastră. Atunci când va veni. O zi bună!

Bărbatul se opri la uşă.

— Zara Pekk a locuit cu bunica ei până a plecat să muncească în Occident. Şi-a lăsat paşaportul, portofelul şi banii la locul crimei. Are nevoie de cineva care să o ajute. Doar pe dumneavoastră vă are.

Neputinţa o dărâmase pe Zara la podea.

Pereţii gâfâiau, podeaua suspina, scândurile podelei se umflau de umezeală. Tapetul trosnea.

Simţi o muscă pe obraz. Cum de puteau să zboare pe întuneric?

Acum Aliide ştia.

Colectia Bibliotecarul

1949
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

Aliide scrie scrisori pline de veşti bune

Nu mai auziseră nimic de Ingel, aşa că, pentru a ţine în frâu neliniştea lui Hans, Aliide începuse să scrie scrisori în numele lui Ingel. Nu putea suporta întrebările pe care i le punea în fiecare zi, dacă auzise ceva de Ingel, dacă primise scrisori de la ea, şi cum încerca să ghicească ce făcea Ingel într-un moment oarecare. Aliide cunoştea felul surorii ei de a scrie şi de a spune poveşti şi era uşor să îi copieze scrisul de mână. Scrise că găsise un mesager de încredere şi că aveau voie să primească pachete. Hans era încântat, iar Aliide îi spunea de toate lucrurile pe care reuşise să le pună în pachetele îndesate pe care i le trimitea, ca să se asigure că Ingel n-o să aibă vreo urgenţă. Apoi lui Hans i se năzări că ar fi trebuit şi el să-i trimită vorbă prin Aliide. Să trimită ceva care să-i dea de înţeles că era de la el.

— Adu o creangă din salcia care creşte lângă biserică. Putem să o punem în pachet. Ne-am întâlnit prima dată sub acea salcie.

— O să-şi amintească oare Ingel asta?

— Bineînţeles că o să-şi amintească.

Aliide aduse o creangă din cea mai apropiată salcie.

— Asta-i bună?

— E de la biserică?

— Da.

Hans îşi apăsă faţa în frunzele sălciei.

— Ce miros minunat!

— Salcia nu miroase în nici un fel.

— Pune şi o crenguţă de brad.

Hans nu îi spuse de ce era atât de importantă crenguţa de brad. Şi nici Aliide nu voia să ştie.

— A mai primit cineva veşti de la Ingel? întrebă Hans.

— Nu cred.

— Ai întrebat?

— Eşti nebun? Nu pot să merg prin sat întrebând de Ingel!

— Întreabă pe cineva de încredere. Poate a scris.

— Nu ştiu şi nici n-o să întreb!

— Nimeni n-o să îndrăznească să-ţi spună nimic dacă nu întrebi. Pentru că eşti măritată cu porcul ăla comunist. Dac-ai întreba, nu s-ar mai gândi…

— Hans, încearcă să înţelegi. N-am să rostesc niciodată numele lui Ingel în afara acestei case. Niciodată.

Hans dispăru în camera lui. Nu se mai bărbierise de săptămâni.

Aliide începu să scrie veşti bune.

Ce fel de veşti bune putea să scrie?

La început a scris că Linda începuse şcoala şi că îi mergea bine. Că în clasa ei erau mulţi alţi estonieni.

Hans zâmbi.

Apoi spuse că îşi găsise de lucru ca bucătăreasă şi de aceea aveau tot timpul de mâncare.

Hans oftă uşurat.

Aliide continuă, spunând că, datorită muncii sale, îi era uşor să îi ajute pe alţii. Că atunci când oamenii veneau la colhoz, le tremura buza când auzeau cu ce se ocupă Ingel şi că le dădeau lacrimile când auzeau că ea îşi petrece toată ziua frământând pâinea.

Sprâncenele lui Hans se încruntară.

Scrisese prost. Accentuase lipsa mâncării.

Următoarea dată, Aliide scrise că nimeni nu avea raţii limitate de pâine. Că dispăruseră normele pentru mâncare.

Hans era uşurat. Era uşurat pentru Ingel.

Aliide încercă să nu se gândească la asta şi aprinse o *paperossi*, pentru a scoate din bucătărie mirosul de bărbat străin înainte să vină Martin.

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Aliide ridică zaharnița înainte să cadă

Zgomotul mașinii se îndepărta. Ușa cămăruței începuse să răsune de lovituri. Dulapul cu vase din fața ei începu să tremure, vasele de pe el zdrăngăneau, mânerul ceștii de cafea a lui Ingel lovi zaharnița de sticlă a lui Aliide, care se cutremură, iar zahărul care o umplea până la vârf începu să se scurgă pe de lături. Aliide rămase în fața dulapului, loviturile aveau energia și deșertăciunea omului tânăr. Aliide dădu drumul la radioul ei VEF. Loviturile se întețiră. Îl dădu mai tare.

— Pașa nu e de la poliție! Și nici nu-i soțul meu! Nu crede nimic din ce a spus! Dă-mi drumul!

Aliide se scărpină pe gât. Laringele nu-i era încordat, dar altminteri nu era sigură cum se simțea. Se întorsese, undeva în mintea ei, cu decenii în urmă, la momentul acela când stătuse în fața biroului colhozului și simțise că i se scurge în nisip toată puterea din picioare. Sub ea era acum doar podeaua de ciment a bucătăriei. Frigul se ridica din ea în tălpi și în oase. Trebuie să fi fost la fel și în lagărele din Arhanghel. Minus patruzeci de grade, ceață groasă peste apă, o umezeală care-ți pătrundea în adâncul ființei, gene și buze înghețate, iazuri pline de butuci ca niște cadavre, să muncești în apa până la brâu a iazurilor, ceață fără sfârșit, frig fără sfârșit, totul fără sfârșit. Cineva o spusese în șoaptă la piață. Nu era pentru urechile ei, dar urechile îi deveniseră mai mari și mai sensibile cu trecerea anilor, ca urechile unei jivine, și voia să audă mai multe. Ochii omului care vorbea, sub sprâncenele stufoase, erau atât de închiși la culoare, încât nu se putea distinge pupila de iris, iar acei

ochi se uitaseră lung la ea, de parcă şi-ar fi dat seama că îl auzea. Se întâmplase în 1955, în plină reabilitare. Plecă grăbită, cu inima bătându-i tare.

Uşa se zguduia de la pumni şi picioare.

Ceaţa de deasupra cimentului se risipi.

Oare venise ca să se răzbune?

Oare Ingel o trimisese?

Aliide se duse la dulap şi ridică zaharniţa, care tocmai era pe cale să cadă de pe margine.

Colectia Bibliotecarul

1950
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

Hans simte gust de ţânţari în gură

Aliide observă un tremur în timp ce curăţa dulapul cu vase. Vasele începură să zdrăngăne, borcanul cu miere zăngănea pe lemn, iar ceaşca de pe marginea dulapului căzu şi se sparse. Era ceaşca lui Martin. Cioburile se răspândiră pe jos, iar sub galoşii lui Aliide se auzi un trosnet când călcă pe mânerul cănii. Scâncetele lui Hans continuară. Aliide încercă să se gândească. Dacă Hans îşi pierduse minţile, avea curajul să se ducă în pod şi să-i deschidă uşa? Oare ar fi atacat-o? Oare ar fi dat năvală afară, ar fi dat fuga în sat, ar fi prins pe cineva şi i-ar fi spus tot? Oare se dusese cineva în hambar şi se urcase în pod?

Aliide scuipă o flegmă înnegrită de cărbune, îşi clăti o clipă gura cu apă, apoi se linse pe buze şi merse în hambar. Tavanul tremura, scara se balansa, iar lampa care atârna de tavan era pe cale să se verse. Aliide se urcă pe scara care ducea în pod. Baloturile de fân tremurau.

— Hans?

Scâncetul se opri o clipă.

— Dă-mi drumul!

— S-a întâmplat ceva?

— Dă-mi drumul! Ştiu că Martin nu-i acasă.

— Nu pot să deschid uşa până nu-mi spui ce este.

Liniște.

— Liide dragă, te rog.

Aliide deschise uşa. Hans ieşi clătinându-se. Curgea sudoarea pe el, hainele îi erau fleaşcă, iar picioarele goale îi erau pline de vânătăi.

— Ingel a păţit ceva.

Colectia Bibliotecarul

— Poftim? De unde ţi s-a năzărit asta acum?

— Am avut un vis.

— Un vis?

— Ingel ţinea un castron în mână, iar cineva turna supă în el, dar un roi de ţânţari au umplut castronul înainte să ajungă supa în el. Le simţeam gustul în gură, gustul dulceag de sânge cald. Apoi Ingel era în altă parte, camera era plină de aburi şi Ingel începu să-şi dea jos haina şi haina era plină de păduchi, colcăiau, nu se mai vedea materialul.

— Hans, a fost un coşmar.

— Nu a fost! A fost o viziune. Ingel a încercat să-mi vorbească! Gura i s-a deschis puţin, m-a privit drept în ochi şi a încercat să o deschidă mai larg, iar eu încercam să înţeleg ce spunea. Dar m-am trezit înainte să aud ce spunea. Încă simţeam gustul ţânţarilor în gură şi păduchi pe tot corpul.

— Hans, îţi aminteşti că Ingel ne-a scris că totul e-n regulă?

— Am încercat să mă culc la loc, ca să aflu ce încerca să-mi spună Ingel, dar păduchii mişunau pe mine.

— Tu n-ai păduchi!

Abia atunci observă Aliide că gâtul, braţele şi faţa lui Hans erau acoperite de zgârieturi sângerii şi că degetele îi erau roşii în vârf.

— Hans, ascultă-mă acum. Nu ai voie să mai faci aşa de urât, înţelegi? Pui totul în pericol.

— A fost Ingel!

— A fost un coşmar.

— Viziune!

— A fost un coşmar. Acum linişteşte-te.

— Ingel trebuie scoasă de acolo.

— Ingel e bine. O să se întoarcă sigur, tu trebuie să rămâi ascuns în linişte până atunci. Ce-ar crede Ingel dac-ar veni acum aici şi te-ar găsi în halul ăsta? Hans, nu vrei să-l găsească pe acelaşi Hans cu care s-a măritat? Ingel nu vrea un nebun!

Aliide îi luă mâna lui Hans în ale ei şi o strânse. Degetele lui rămaseră moi şi reci la atingere. Aliide şovăi o clipă, apoi îl cuprinse cu un braţ. Muşchii lui Hans se înmuiară

treptat, pulsul îi încetini, şi apoi… îşi lăsă mâinile pe umerii ei.

— Îmi pare rău.

— Nu face nimic.

— Liide, nu mai poate continua aşa.

— O să găsesc o soluţie. Îţi promit.

Mâinile lui Hans îi strânseră umerii.

Corpul lui părea pe potriva ei, mâinile lui erau bune.

Aliide ar fi dat orice ca să poată să-l ia chiar atunci în cămăruţă, să îl întindă în pat, să îl dezbrace de hainele ude de sudoarea rece şi să-i spele cu limba ei mirosul de moarte din fiecare por.

Aliide avusese întotdeauna încredere că Hans ştia cum să se poarte, dar acum nu mai putea fi sigură. Dacă o să aibă mai multe viziuni? Dacă o să le aibă în timp ce Martin era acasă? Martin era la muncă în timpul zilei, dar oricine din sat putea veni în vizită. Dacă Hans o să refuze să se ducă în pod? Dacă o să provoace un scandal sau o să fugă pe uşă, poate chiar în ghearele celor de la NKVD?

Aliide făcu o bocceluţă şi o ascunse la intrare, printre alte lucruri, rufărie femeiască, lucruri de care Martin nu se atingea niciodată. Putea să o înşface în drum spre uşă. Nu avea pe unde altundeva să iasă. Decât dacă Hans ar face o criză în timp ce ea era în dormitor, iar Martin în bucătărie. Atunci ar trebui să iasă pe fereastra de la dormitor. Poate că mai bine făcea încă o bocceluţă. Dar chiar dacă reuşea să ia bocceluţa cu ea, unde să se ducă? Hans l-ar împuşca pe Martin de cum deschidea uşa cămăruţei din pod, dar la ce-ar folosi? Şi dacă aveau musafiri chiar atunci? Chiar dacă fugea, ar prinde-o repede şi ar interoga-o. Dacă Martin ar afla, ar da-o pe mâna ceiştilor imediat, fără nici o îndoială, iar ceiştii ar crede că Hans era iubitul lui Aliide şi ar vrea să ştie cum şi când şi unde. Poate că ar trebui să le arate, să se dezbrace şi să le arate. Ar fi interesaţi de faptul că soţia lui Martin avea un iubit fascist, iar Aliide ar trebui să le spună totul despre iubitul ei fascist, şi fiindcă era nevasta lui Martin, trebuia să compare ce făcea ea cu iubitul ei fascist cu ce făcea cu un tovarăş respectabil. Care era mai

bun, care era mai tare? Cum şi-o trage un porc fascist? Şi toţi ar sta în cerc în jurul ei, cu puţele sculate, gata s-o pedepsească, gata s-o educe, gata să eradicheze orice sămânţă fascistă rămasă în corpul ei.

Poate că Martin voia să-şi interogheze el însuşi nevasta – pentru a le arăta prietenilor săi că n-avea nici o legătură cu povestea aia. Avea s-o dovedească printr-un interogatoriu dur, condus cu toată indignarea soţului înşelat. Şi chiar dacă Aliide le spunea totul, n-ar crede-o, ar continua la nesfârşit, iar apoi, până la urmă, l-ar chema pe Volli. Ce spusese nevasta lui Volli? Că Volli era atât de bun în munca sa, încât era tare mândră de bărbatul ei. Când nu puteau să obţină o mărturisire de la un bandit, îl chemau pe Volli. Mărturisirea venea apoi înainte de răsărit. Volli era foarte eficient. Volli era nespus de talentat. Un funcţionar public mai bun decât Volli nu se găsea în toată ţara noastră întinsă.

— Sunt atât de mândră de Volli, şoptise femeia cu înflăcărarea cu care o auzise Aliide vorbind odată de Dumnezeu, cu mult timp în urmă.

Cuvintele îi iradiau din gură ca o mică aură, iar gura îi strălucea de aur. Aur primit de la Volli.

— Cel mai bun soţ din lume.

Aliide îl observa îndeaproape pe Hans, ochii, gesturile lui. Barba ascundea foarte multe, dar altfel arăta ca întotdeauna, acelaşi Hans. Dar apoi se întâmplă din nou.

— Ingel mi s-a arătat azi-noapte.

Hans era destul de calm.

— Adică ai avut un alt coşmar?

— Cum poţi să o numeşti pe Ingel un coşmar?

Vocea i se schimbă deodată. O privi lung, îndreptându-se spatele şi punându-şi mâinile pe masă. Erau făcute pumn.

— Ce a spus Ingel?

Pumnii lui Hans se relaxară.

Aliide trebuia să aibă grijă ce spunea.

— Mi-a rostit numele. Nimic mai mult. Era în mijlocul unei ceţi sau abur. Erau oameni în spatele ei, adunaţi unii în alţii în jurul unui cuptor, atât de aproape de el, încât hainele unora luau foc. Sau poate că îşi uscau hainele pe

cuptor şi ele luau foc. Nu ştiu. Nu vedeam clar. Ingel era în faţă. Nu le dădea nici o atenţie oamenilor care urlau în spatele ei. Simţeam mirosul focului. Ingel nu s-a plâns de asta – s-a uitat doar lung la mine şi mi-a rostit numele. Iar apoi aburul s-a ridicat din nou în jurul ei şi numai capul i se mai vedea, ea încă mă privea fără să-şi ia ochii de la mine, iar apoi aburul s-a risipit din nou şi am văzut-o înconjurată de paturi de campanie. Erau peste tot pe lângă pereţi, iar pe patul de lângă Ingel era un bărbat care şi-o freca. Iar de partea cealaltă era un bărbat peste o femeie şi Ingel era la mijloc, iar oamenii treceau pe lângă ea. Ingel doar se uita drept în ochii mei, ofta şi-mi rostea iar numele. Ingel vrea să-mi spună ceva.

— Cam ce?

— Pe tine nu te atinge deloc?

Aliide se simţea stânjenită. Era ca şi cum Ingel ar fi fost acolo, în cameră cu ea. Aliide urmări privirea lui Hans, fixată pe tapetul din spatele ei. Îşi interzise să se întoarcă şi să se uite.

— Ingel nu are nici un fel de probleme. Doar i-ai citit scrisorile.

Hans privi dincolo de ea.

— Cine ştie dacă poate să spună totul în scrisorile ei.

— Pentru Dumnezeu, Hans!

— Nu te supăra, Liide dragă. Aşa este Ingel a noastră. Vrea să ne vadă şi să ne vorbească.

Hans trebuia să facă rost de un paşaport cât mai repede. Trebuia să-şi vină în fire. Dar dacă Hans ar fi reuşit să plece, Aliide ce s-ar mai fi făcut? De ce să nu plece şi ea, de ce să nu-şi asume riscul şi să plece? Planul lui Aliide i-ar putea ucide pe amândoi, dar avea alte alternative?

În curte, ciorile ţipau ca nebunele.

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Zara găsește niște flori moarte

Zara își lipi urechea de crăpătura ușii, dar în bucătărie era liniște. Până și radioul amuțise, nici un sunet în afară de durerea care îi lovea ca un ciocan tâmplele. Își provocase singură durerea izbindu-se cu capul de ușă, ceea ce fusese un gest prostesc. Nu așa o s-o convingă pe Aliide să deschidă ușa. Pașa și Lavrenti o să se întoarcă, asta era clar. Dar o să intre oare? O s-o facă pe Aliide să vorbească. Poate că o să le spună totul singură. Poate că o să-i ceară bani lui Pașa ca să-și are pământul. Se plânsese că acum, de când nu mai erau rații de băutură, nu mai avea cu ce să-i plătească pe puținii bărbați în putere rămași în sat. Zara nu putea să ghicească ce punea Aliide la cale. În buzunarul capotului împrumutat de la Aliide erau două ghinde și un măr, pe care Zara le păstra ca suvenir pentru bunica ei, semințe din Estonia. O să reușească să i le dea vreodată?

Zara se ridică. Deși aerul era sufocant, vântul reușea să pătrundă pe undeva. Într-un colț erau niște coșuri și un macat și era destul spațiu cât să se poată mișca puțin. Îi era teamă să cerceteze locul cu mâinile, așa că începu mai întâi cu picioarele, lovi coșurile și în spatele lor clincăni ceva. Trase obiectul înspre ea cu piciorul. Era o farfurie. Lângă coșuri erau hârtii, ziare. O vază. În ea erau flori uscate. Deasupra vazei era un mic raft. Pe raft era un sfeșnic cu un muc de lumânare. Deasupra raftului era un cui cu o ramă sau o oglindă atârnând de el. Degetele Zarei șterseră raftul, iar degetul ei mare dădu peste o consolă cu niște hârtii ascunse în spate, colțul unui carnet. Pentru ce fusese folosită această cameră? De ce era ascunsă în spatele unui dulap?

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Aliide mai că începe s-o placă pe fată

Aliide se duse lângă cameră şi mângâie dulapul, apoi peretele de lângă el, apoi începu să mişte dulapul încet, centimetru cu centimetru. Auzea cum îi scârţâiau vertebrele, cum îi trosneau încheieturile. Îşi simţea întregul schelet, de parcă simţul tactil i se mutase în oase, lăsându-i carnea în amorţire.

Îi era rudă. Fata rusoaică. O fată care arăta a rusoaică. Această familie dădea rusoaice. Nu numai mici pioniere, ca Talvi, nu numai fetiţe cu fuste scurte şi funde mari pe cap, ci rusoaice adevărate, de felul acelora care veniseră aici căutând o viaţă mai bună, stricând totul, jinduind şi impunându-se, ruşi ca toţi ceilalţi ruşi. Linda n-ar fi trebuit să aibă copii. Nici Aliide nu ar fi trebuit. Nimeni din familia lor nu ar fi trebuit să aibă copii. Ar fi trebuit doar să-şi trăiască viaţa până la sfârşit.

Aliide îşi îndreptă spatele, lăsă dulapul acolo unde era, îşi turnă un pahar de vodcă, îl dădu pe gât, apoi se şterse ca ruşii, cu mâneca. Aliide tot nu ştia cum şi ce să facă. Simţi mirosul de apă de mesteacăn în care se îmbăia Ingel şi îşi spăla părul, mirosul puternic de mesteacăn care plutea în aer când Ingel îşi despletea cozile. Nici al doilea pahar de vodcă nu risipi mirosul de mesteacăn. Lui Aliide i se făcu rău. Gândurile i se întunecară din nou, începură să-i bântuie înceţoşate prin craniu de parcă ar fi fost pustiu, apoi se desluşiră o clipă, ca apoi să se risipească din nou. Aliide observă că se gândea la fată spunându-i „fata“, straniu, numele i se pierduse, nu ştia cum să-l folosească. Frica fetei fusese adevărată. Evadarea ei trebuie să fi fost adevărată.

Mafioţii erau reali. Şi ei nu erau interesaţi de ea, ci doar de fată. Poate că povestea mafioţilor era adevărată, poate că soarta a adus-o pe fată în Tallinn, le-a omorât un client, a fugit şi nu a ştiut unde în altă parte să se ducă. Era o poveste credibilă. Poate că fata nici nu voia nimic. Poate că fata nu a ştiut şi nu a vrut decât să fugă. Poate că aşa a fost. Sigur, Aliide ştia cum era să nu îţi doreşti decât să fugi. Martin dorise să facă politică, dar Aliide nu-şi dorise asta niciodată, chiar dacă mărşăluia alături de Martin. Poate că povestea fetei era la fel de simplă. Dar Aliide trebuia să scape de ea, nu voia să-i vină iar mafia la uşă. Şi atunci ce ar fi trebuit să facă? Poate că nu trebuia să facă nimic.

Dacă nimeni nu îi ducea dorul fetei, ar fi putut să astupe gurile de aer ale camerei.

Aliide simţi că i se umflă ceva în creier. Draperiile fluturau nebuneşte, inelele zăngăneau, iar materialul se zbătea. Trosnetele focului nu se mai auzeau şi ticăitul ceasului era acoperit de şuierul vântului. Totul se repeta. Chiar dacă rubla se schimbase în coroană şi erau mai puţine avioane de război deasupra capului şi nevestele de ofiţeri îşi coborau vocile, chiar dacă difuzoarele din turnul Pitkä Hermanni difuzau toată ziua imnuri în cinstea independenţei, întotdeauna vor exista bocanci cromaţi, întotdeauna o să apară alţi bocanci, care semănau sau nu cu aceia de pe vremuri, dar care la fel o să-ţi apese gâtul. Tranşeele fuseseră astupate, carcasele de obuze din păduri se înnegriseră, ascunzătorile secrete se prăbuşiseră, cei căzuţi putreziseră, dar anumite lucruri se tot repetau.

Aliide se gândi să se ducă să se întindă puţin, să îşi lase capul greu pe o pernă. Uşa cămăruţei era pe dreapta, fata din spatele ei se liniştise. Aliide ridică oala cu roşii şi cepe tocate de pe sobă şi o puse pe jos, borcanele ar fi trebuit umplute cât erau fierbinţi, dar o muncă atât de imensă părea imposibilă, pietrele din cercei se îngreunaseră dintr-odată, iar larma ciorilor se auzea până în casă. Reuşi să pună hreanul în borcane, turnă oţet peste el şi strânse capacele. Va trebui să renunţe la roşiile şi usturoiul încă netocat, îşi spălă iar mâinile în apa folosită, şi le şterse de poale şi ieşi să stea pe băncuţa de sub mesteceni, unde plantase gladiole,

floarea ruşilor. Larma ciorilor continuă netulburată în sălciile argintii.

Fata chiar era o mincinoasă mai bună decât fusese Aliide vreodată. O adevărată maestră.

Mai că începuse s-o placă.

Nepoata lui Hans.

Avea nasul lui Hans.

Ce-ar fi vrut Hans să facă? Să aibă grijă de ea, aşa cum îi spusese el pe vremuri să aibă grijă de Ingel?

Colectia Bibliotecarul

1950
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

De ce nu o poate iubi Hans pe Aliide?

Privirea lui Hans se întorsese cu totul spre interior. În acele zile în care ar fi putut petrece mai mult timp în bucătărie, când Martin era plecat peste noapte, el era absorbit de număratul frunzelor sau se juca cu Pelmi. Uneori îi arunca lui Aliide o privire vicleană, își sprijinea bărbia în piept și se cuprindea cu mâinile încrucișate, de parcă încerca să ocrotească un lucru ascuns înlăuntrul său. Din barbă îi atârnau paie, nici nu se mai sinchisea să și-o curețe. Aliide clincănea borcanele, își verifica tincturile, încerca să-l convingă pe Hans să bea ceaiurile care credea ea că i-ar face bine, le fierbea toată ziua, dar Hans le ignora, iar Aliide încerca să nu se supere, mai scutura o cârpă de vase, înteţea focul în sobă, forfotea și-și făcea de lucru, spăla rufe, hrănea găinile atât de bine, încât atunci când terminau de mâncat, dormitau toată ziua următoare.

Hans nu-i mai spunea lui Aliide despre viziunile sale. Poate că îl deranjase comportamentul ei sau poate că se temea că Aliide le-ar pune în pericol dacă știa de ele. Aliide se tot gândea cum să-l întrebe, dar nu știa. Ce mai face Ingel? Ai mai văzut-o pe Ingel? Nu, nimic nu mergea. Și de unde să știe cum o să reacţioneze Hans dacă se exprima greșit?

Hans trebuia să plece înainte de venirea iernii. Pe timp de iarnă, Aliide nu ar mai fi putut să fugă pe fereastra din cameră, fiindcă ar fi lăsat urme prin zăpadă. Ar putea să fure un pașaport în alb de la miliție, dar ar ști oare Hans cum să-l completeze ca să arate autentic? Oare trebuia să caute pe cineva care să știe cum se completează, unde ar

putea găsi pe cineva? Ce-ar zice ziarele dacă nevasta unui membru de partid ar fi arestată într-o ascunzătoare din pădure, în timp ce căuta un falsificator. Sau dacă ar umbla vorba că ea aleargă prin sat întrebând unde putea găsi un om care să completeze un paşaport? Nu, ar fi trebuit să facă rost de paşaport de la un om în viaţă. Sau să facă pierdut paşaportul cuiva.

— Hans, dacă îţi fac rost de un paşaport…

— Dacă? Mi-ai promis.

— O să faci tot ce-ţi spun eu să faci, o să te duci unde-ţi spun eu?

— Da!

— Au nevoie în Tallinn de tot felul de muncitori. Iar uzinele au cămine muncitoreşti. Mă îndoiesc c-o să pot să-ţi fac rost de un apartament, sunt atât de puţine, dar pot să-ţi fac rost de un loc la cămin. La calea ferată, pe un şantier naval, sunt multe posibilităţi. Şi dacă-i dai un porc de la colhoz administratorului, nici n-o să te-ntrebe ce fel de om eşti. O să vin să te văd în Tallinn. Gândeşte-te numai, o să mergem să ne plimbăm în parc, pe ţărm, oriunde! La film! Închipuie-ţi c-o să poţi să te plimbi acolo ca oricare alt om liber! O să fii afară, o să vezi oameni…

— O să dau până la urmă peste cineva cunoscut.

— Nimeni n-o să te recunoască cu barba asta.

— Oamenii pot să recunoască te miri ce, cum îţi ţii gâtul, cum mergi.

— Hans, au trecut ani buni de când te-a văzut cineva. Nimeni n-o să-şi mai amintească. Recunoaşte, sună minunat.

— Sună minunat.

Hans privi scaunul lui Ingel.

Parcă i-ar fi făcut cu ochiul.

Aliide îşi luă haina de lucru din cuier şi se duse în grajd. Îşi ţinu privirea pironită asupra celei mai apropiate furci când Hans veni după ea şi se sui în pod. Transpiraţia sărată i se prelingea printre degete şi simţea gust de bălegar în gură. Umplu o roabă cu furca, apoi urcă în pod ca să împingă baloturile de fân înapoi în faţa uşii cămăruţei secrete. Spatele îi trosni din nou când le mută la loc. Ce făcuse Leida Haamer când fiul ei începuse să-i apară în vis? Băiatul fusese înconjurat

în ascunzătoarea sa şi încercase să fugă, încercase să scape fără bocanci în picioare. Fusese chiar îngropat fără bocanci. În fiecare noapte, Leida avea acelaşi vis, în care fiul ei se plângea că picioarele îi erau reci. Maria Kreel o sfătuise să facă rost de nişte bocanci de mărimea fiului ei, iar când în sat avea loc următoarea înmormântare, Leida trebuia să pună bocancii în sicriu cu un bilet pe care să fie trecut numele băiatului. Coşmarurile încetară după ce Leida pusese bocancii cu numele băiatului în mormânt. Dar Ingel era în viaţă, ce trebuia făcut cu cei care erau în viaţă? Sau aparițiile acelea însemnau că Ingel nu mai era în viaţă?

Seara, Aliide luă bucata pe care o păstrase din pătura de nuntă a lui Ingel şi o aruncă în şemineu, sperând astfel să o afume pe deplin.

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Ce i-a spus Ingel fetei despre Aliide?

Întunericul se lăsă pe seară în bucătărie, iar Aliide stătea la locul ei, în scaunul ei. Îi spusese Ingel fetei? Bineînțeles că nu. Sau Linda? Nu. Bineînțeles că nu. Ar fi fost și mai nebunesc. Dar fata minţise. Ce fel de ajutor aştepta de la o cunoştinţă care nici măcar nu ştia că erau rude? Sau poate că intenționase să-i spună lui Aliide, dar apoi se răzgândise. Știa oare Ingel că fata era aici? Dar fotografia, minţise oare fata și aici, o adusese cu ea, o primise oare de la Ingel?

Cocoşul cântă. Ceasul ticăia. Ciuperca de ceai din borcan părea să se uite lung la ea, chiar dacă arăta mai degrabă ca un burete aruncat într-un borcan şi nicidecum un animal. Putea auzi un scrijelit pe podeaua din camera secretă, ca ghearele lui Hiisu. Mafioţii puteau veni iar. Ar fi dat năvală înăuntru dacă n-ar fi deschis. Ar fi dat foc la casă. De unde să ştie, poate erau chiar acolo, de partea cealaltă a pădurii. Poate că fata şi-a dat seama că ruda ei din Estonia o să moştenească nişte păduri şi s-a gândit că ar putea să le vândă în Finlanda. Poate că îi angajase pe mafioţi să se ocupe şi afacerea o cotise pe alte cai. O trimisese Ingel să se ocupe de problema pământului? Poate că fata fusese credulă, sperând să obţină partea ei din bani de la mafioţi, dar realizase apoi că mafioţii voiau să ia toţi banii. Orice era posibil. Totul era de vânzare acum în ţara asta.

Trebuia să-şi păstreze calmul. Să se ridice din scaun chiar acum, să aprindă lumina în bucătărie, să tragă draperiile peste ferestre, să încuie uşa, să se ducă să deschidă camera secretă şi să-i dea drumul fetei. N-o să fie aşa de greu.

Aliide era mult mai liniştită decât ar fi fost altminteri în situaţia asta. Inima nu i se oprise, gândirea îi era greoaie, dar nu-şi pierduse complet judecata. Era în toate minţile, chiar dacă aflase că Ingel trăia. Asta dacă mafioţii spuseseră adevărul.

Ce îi spusese Ingel fetei despre ea?

Rusoaică sau nu, fata avea bărbia lui Hans.

Şi era în stare să taie roşiile şi să cureţe fructe de pădure cât ai bate din palme.

Colectia Bibliotecarul

1951
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

Paşaportul din buzunarul de la piept

Următoarea dată când veniră în sat bărbaţii din brigada de filme, Aliide îi spuse lui Martin că voia să meargă cu el. Martin fu încântat – ultima dată când veniseră, ea avusese un atac de astm şi stătuse acasă.

— Mă iei la dans după aia?

— Bineînţeles că o iau pe ciupercuţa mea la dans!

În sală era cald, iar Aliide alese locuri lângă fereastră. Bârâitul generatorului se putea auzi până înăuntru. Aliide încercă să vadă câţi dintre muncitorii de la podgorii veniseră şi care dintre ei erau cei mai potriviţi să-şi piardă paşaportul în acea zi, cu ajutorul ei. Oameni fericiţi mărşăluiau pe ecran în parada de 1 Mai, liderii de la Kremlin erau adunaţi pe acoperişul Mausoleului pentru a le face cu mâna oamenilor, iar oamenii le făceau cu mâna la rândul lor. Poate Koka Heino? Un om simplu, care-şi primise actele de la biroul Seevaldi cu mult timp în urmă, împreună cu o mică pensie de invalid. Documentarul se termină şi începu filmul artistic *Generaţia victorioasă*. Sau poate Kalle Rumvolt? Nu, Kalle locuia în colhoz, iar adresa se găsea şi în paşaport. Aliide nu ştia pe cine să aleagă, nu se putea decide şi, în definitiv, nici nu era sigură cine avea documentele la el sau de ce puncte de control trebuia să se treacă la graniţă. Poate că ar fi sunat-o aici, cu toată carnea primită şi mierea cu care fuseseră unşi, ca să verifice ce fel de om era bărbatul ăla. Iar Hans nu se putea duce sub nici o formă la miliţia de aici, ca să-l ştampileze. Toată ideea era nebunească. De ce părăseşti zona? Unde te duci? Dumnezeu ştie ce s-ar întâmpla dacă Hans s-ar duce acolo şi ar completa formularele

în numele lui Kalle Rumvolt sau, încă şi mai rău, dacă ar fi fost acolo cineva care să-l recunoască. Întregul plan era fără rost de la început, iar Aliide era la fel de nesăbuită ca mecanicul ăla care o lingea peste tot din ochi pe scroafa aia de lăptăreasă care stătea în fundul sălii, aranjându-şi cochetă coafura cu braţele ei puternice ; carnea care atârna de ele palpita în ritm cu inima ei, care tresărea atât de uşor.

Aveau nevoie de un paşaport din Tallinn.

Filmul se termină şi începu dansul. Zarvă şi înghionteli, miros de băutură de undeva. Lăptăreasa cea hlizită iar le dădea târcoale băieţilor cu filmele. Aliide respira greu, îi venea să plângă când se gândea la planul ei prostesc. Îi spuse lui Martin că voia să meargă acasă şi îşi croi drum prin mulţime, ieşind. Se opri în curte ca să-şi tragă sufletul, iar apoi se întâmplă. Foc. Îl auzi pe Martin ţipând ordine, oamenii dădeau buzna afară. Haos. Martin încercă să facă ordine, iar mecanicul care se ocupa de proiector fu cărat afară tuşind şi lăsat jos chiar în faţa lui Aliide.

Mecanicul era din Tallinn.

Mecanicul era în cămaşă.

Mecanicul îşi dăduse jos haina de lână înainte de începerea filmului şi şi-o înfăşurase pe braţ, în timp ce lăptăreasa îl sorbea din ochi, cu balele curgându-i. Unde altundeva şi-ar fi ţinut paşaportul un bărbat din brigada de filme, care era tot timpul în mişcare, dacă nu în buzunarul de la piept ?

Aliide se grăbi înapoi în clădire.

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Fata seamănă la bărbie cu Hans

Dulapul era greu, mai greu decât fusese mai înainte. A trebuit să o tragă afară de picioare pe fata inconștientă. Unghiile fetei erau făcute ferfeniță, pe buricul degetelor avea sânge, iar pe frunte era plină de vânătăi.

„De ce-ai venit aici?“ Întrebarea asta îi zvâcnea lui Aliide în sân, dar nu putea să și-o smulgă. De fapt, nici nu mai voia să știe. Bărbații ăia o să vină în curând aici, trebuia s-o trezească pe fată. Era leit bărbia lui Hans. Aruncă peste ea apă din găleată. Fata se ghemui în poziție fetală, apoi se ridică dintr-odată țeapănă în capul oaselor.

— Bunica ar vrea niște semințe. Semințe estoniene. Gura-leului.

Fata ar trebui împușcată.

Arma lui Hans era încă ascunsă în sertarul mesei.

— A fost o întâmplare. Pe cuvânt! Eram în Estonia și mi-am amintit că am o rudă aici. Bunica mi-a zis numele satului. Când mi-am dat seama că am pe cineva aici, m-am gândit că așa aș putea să fug, că aveam pe cineva în țară care să mă ajute. Aliide era singurul nume pe care-l știam. Nici măcar nu eram sigură dacă Aliide o să fie aici, dar nu mai știam ce să fac. Pașa m-a adus în Estonia.

Sau poate că trebuia să o amăgească sau să o azvârle înapoi în cameră și să o lase acolo.

Sau să o dea pe mâna mafiei. Să le dea rușilor pe-una de-a lor.

— N-am avut de ales! Ce le făceau fetelor… Cum… Dac-ai fi văzut cum… Au pozat tot și au spus că o să-i trimită filmele

lui Saşa, tuturor, dacă încercam să fug. Pun pariu că deja au făcut-o.

— Cine-i Saşa?

— Prietenul meu. Sau era. N-ar fi trebuit să-l ucid pe şef. Acum toată lumea de acasă ştie şi n-o să mai pot să mă întorc niciodată acolo…

— N-o să mai poţi să-l priveşti pe Saşa în ochi.

— Nu.

— Pe nimeni.

— Nu.

— Şi nici n-o să poţi şti care din oamenii care trec pe lângă tine pe stradă au văzut fotografiile alea. O să se uite la tine şi n-o să ştii niciodată dacă te-au recunoscut sau nu. Ar putea să râdă între ei uitându-se spre tine şi n-ai de unde să ştii dacă vorbesc despre tine.

Aliide închise gura. Despre ce vorbea acolo? Fata se uita lung la ea.

— Fă nişte cafea, spuse Aliide, deschise uşa de la intrare şi o trânti la loc.

Colectia Bibliotecarul

1951
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

Aliide își freacă mâinile cu grăsime de gâscă

— Ants Makarov, fiul lui Andres, încercă Hans noul nume pe limbă. Trebuie doar să mă trec în registru pentru o locuinţă şi să merg la muncă?

— Exact.

— Eşti o femeie uimitoare.

— Nu-i decât o chestiune de organizare. Costă un porc. Şi două borcane de miere.

Aliide îi dădu lui Hans un teanc de manifeste comuniste şi îi porunci să le citească în tren, în drum spre Tallinn.

— Apoi ţine-le în camera ta, la vedere.

Hans lăsă jos manifestele şi îşi şterse mâinile de pantaloni.

— Hans, trebuie să te creadă lumea! Şi trebuie să te prezinţi şi să participi la întruniri!

— Nu pot face aşa ceva.

— Ba da, poţi! Te duc cu căruţa la gară, poţi să te ascunzi printre pachetele de la piaţă, să nu se întrebe nimeni din sat cine-i necunoscutul ăla din căruţă. Iar apoi sari direct în tren. O să vin pe la tine când am veşti.

Hans încuviinţă din cap.

— Tu o să te descurci aici?

Aliide se întoarse spre sobă. Nu îi spusese lui Hans despre planurile pe care începuse să le coacă după ce îi făcuse rost de paşaport. Avea de gând să divorţeze de Martin şi să solicite eliberarea din colhoz, sub motiv că vrea să meargă la şcoală, să se pregătească pentru o profesie bună şi să se întoarcă. Cu toţii ar fi aprobat hotărârea fără ezitare, la colhoz era nevoie de oameni educaţi. Ar fi fost un motiv destul de solid s-o elibereze din iobăgia asta pe care ei o

numeau colhoz. Apoi se apuca de pictat sau muncea la căile ferate, şi acolo aveau cămine. Apoi ar fi putut să meargă la o şcoală populară, să se înscrie la seral, peste tot erau încurajate studiile, iar aşa ar fi fost aproape de Hans, ar fi putut merge să se plimbe, s-ar fi dus la film şi alte lucruri din astea, totul ar fi fost minunat, nu ar fi văzut nici un cunoscut pe străzi, câinii nu ar fi lătrat la fiecare pas, totul ar fi fost nou şi n-ar mai fi dat de mirosul lui Ingel nicăieri. Hans o să vadă în sfârşit ce femeie minunată e Liide a lui. Şi dacă simpla promisiune a unui paşaport îl făcea pe Hans să arate puţin suflet, ce ar fi adus atunci cu sine o viaţă nouă? Bineînţeles că nu putea anticipa cum va reacţiona Hans la ruşii care roiau pe străzile din Tallinn şi la mulţimea muncitorilor din fabrici care păreau să vorbească ruseşte, dar de îndată ce va prinde gustul vântului şi cerului, poate că nu va mai resimţi chiar atât de dureros ceea ce pierduse şi îi va suporta pe ruşi, va face o mică concesie, nu?

Noii pantofi ai lui Aliide aşteptau în fundul şifonierului din cameră. O să-şi lase vechii pantofi în trenul de Tallinn. Cei noi erau cu toc, nu mai era nevoie să fixeze o bucată de lemn în gaura din galoşi pe post de toc.

Tocmai veniseră acasă de la veterinar. Martin îi dăduse o sticlă de băutură, iar doctorul le făcuse hârtiile care permiteau fabricii de cârnaţi să ia vaca moartă în acea dimineaţă, după o lungă boală. Aliide îşi dădu jos baticul şi aprinse lumina în bucătărie.

Pe jos era sânge.

— Nu vrea soţiorul meu o băuturică înainte de culcare?

Lui Martin îi surâse ideea. Tocmai lua să citească un exemplar din *Vocea poporului*.

Aliide îi pregăti o băutură mai puternică decât de obicei. Nu puse amestecul Mariei Kreel în ea, ci un pacheţel de pudră pe care îl luase din buzunarul pentru ceas al lui Martin. Martin i-l arătase odată – îl primise de la bărbaţii din NKVD şi nu avea nici un gust. Mai târziu, Aliide îi înlocui praful cu făină, iar acum îi puse tot pacheţelul în băutură.

— Ciupercuţa mea ştie tot timpul ce vreau, spuse Martin aprobator, luând paharul.

Dădu băutura pe gât şi muşcă dintr-o felie de pâine de secară. Aliide se duse să spele farfuriile. Ziarul lui Martin căzu pe jos.

— Eşti deja obosit?

— Da, încep să mă simt obosit.

— Ai avut o zi lungă.

Martin se ridică, merse împleticit până la dormitor şi se trânti în pat. Fânul din saltea foşni. Aliide se duse să vadă dacă adormise, îl atinse – nici o mişcare. Îl lăsă întins acolo, cu pantofii în picioare, reveni în bucătărie, trase draperiile şi începu să-şi frece mâinile cu grăsime de gâscă.

— E cineva aici?

— Liide...

Vocea veni din camera din spatele bucătăriei, de după dulap, din spatele unui coş cu cartofi.

Aliide împinse lucrurile care erau în drum şi îl trase pe Hans de după ele. Umărul îi era însângerat. Aliide îi desfăcu haina.

— Te-ai dus în pădure, nu-i aşa?

— Liide...

— Nu în Tallinn.

— A trebuit.

— Ai promis.

Aliide luă nişte alcool şi tifon şi începu să-i cureţe rana.

— Te-au prins?

— Nu.

— Sigur?

— Liide, nu fi supărată.

Hans se strâmbă. Fuseseră înconjuraţi. Fusese o ambuscadă perfectă. Îl împuşcaseră, dar reuşise să scape.

— Ceilalţi au fost prinşi?

— Nu ştiu.

— I-ai spus cuiva din pădure de mine?

— Nu.

— În pădure sunt o mulţime de agenţi NKVD. Ştiu, Martin mi-a spus. Ba chiar unul dintre ei a venit aici înainte să pleci, să caute pe cineva dintr-un grup în care se infiltrase. Au la ei alcool otrăvit. Poate că le-ai spus ce ştiai.

— Nu am băut cu nimeni.

Aliide se uită la umărul lui. Mâinile i se înroşiseră de sânge. Nu puteau merge la doctor.

— Hans, mă duc să o aduc pe Maria Kreel.

Hans se uită lung la ea şi îi zâmbi.

— Ingel e aici. O să se ocupe ea.

Sticla de alcool căzu din mâna lui Aliide. Tifonul şi alcoolul se împrăştiară pe jos până la plinte. Îşi şterse fruntea, mirosea a alcool şi sânge. Furia îi cuprinse sufletul şi genunchii i se înmuiară. Deschise gura, dar nu mai ştia să alcătuiască propoziţii, scoase doar un mormăit vag şi un chiţăit, urechile i se înfundaseră. Bâjbâi după spătarul scaunului şi se ţinu de el până când putu să respire din nou, iar când îşi reveni ea, leşină Hans. Aliide trebuia doar să-şi păstreze mintea limpede, să se ocupe de situaţie, ea ştia cum să facă faţă oricărei situaţii. Mai întâi trebuia să îl ducă pe Hans în camera secretă, apoi să meargă la Kreel. Îl apucă pe Hans de subsuori. Din buzunarul hainei se iţea ceva. Un carnet. Îl ridică, lăsându-l pe Hans jos.

Colectia Bibliotecarul

20 mai, 1950

Trăiască Estonia liberă!

Nu știu ce să mai cred. Citesc cea mai recentă scrisoare a lui Ingel. Am primit-o astăzi, iar pe cea dinainte am primit-o acum două zile. Ingel deapănă amintiri despre sălciile de acasă, mai ales despre una dintre ele. La început, chiar am zâmbit. Aveam un lucru frumos la care să mă gândesc până la următoarea scrisoare. Poate că m-aș fi gândit în același timp cu Ingel. Apoi mi-am dat seama că ceva nu era în regulă. Scrisoarea lui Ingel arăta uzată și citită. Cum de era plicul atât de curat? Ultima dată când au fost duși oameni de aici și au început să trimită scrisori, nici măcar nu aveau plicuri. Sper că unul dintre mesageri a pus scrisoarea într-un plic, dar nu mă lasă inima să cred asta.

Compar scrisul din scrisoare cu cel din Biblia familiei. Ingel a scris acolo numele și ziua de naștere a Lindei. Scrisul nu este același. Arată la fel, dar nu este.

Liide mi-a adus o sticlă de băutură. Nu vreau să mă uit la ea.

Nu îndrăznesc să rup scrisorile, deși asta îmi vine să fac. Liide m-ar putea întreba unde sunt și ce aș putea să îi spun atunci? Cum s-o iau la întrebări când mie îmi vine doar s-o lovesc?

Hans Pekk, fiul lui Eerik, țăran estonian

Colectia Bibliotecarul

20 septembrie, 1951

Trăiască Estonia liberă!

Liide a aranjat tot. Mi-a adus un paşaport. Stau aici răsfoindu-l şi întrebându-mă dacă poate fi aievea. Dar e aievea. I-am promis lui Aliide că n-o să mă duc în pădure, c-o să mă mut în Tallinn, într-un cămin. Liide mi-a scris adresa ca să n-o uit şi mi-a dat o mulţime de instrucţiuni.

Nu merg în Tallinn. Acolo nu sunt câmpuri şi nici păduri şi ce fel de om aş fi eu la oraş?

Uneori îmi vine să-mi îndrept Waltherul spre Liide.

Îmi simt mintea pe deplin clară de multă vreme. Nu-mi doresc decât s-o văd încă o dată pe Linda.

Ingel ar fi pus mai multă sare în sos.

Hans Pekk, fiul lui Eerik, ţăran estonian

Colectia Bibliotecarul

1951
Läänemaa, Republica Sovietică Socialistă Estonă

Aliide îl sărută pe Hans și șterge sângele de pe jos

Aliide își dădu seama că țipă, dar nu îi mai păsa. Aruncă găleata cu apă pe jos, sparse un flacon de parfum Moscova Roșie și împrăștie un morman de tipare de croieli din *Femeia sovietică*. N-o să-și facă nici o rochie de purtat în Tallinn, n-o să meargă niciodată de mână cu Hans prin Poarta Viru eliberată de grija că o să se mai întâlnească vreodată cu bărbații aceia, simțindu-se frumoasă pentru că oamenii care treceau pe lângă ea nu aveau cum s-o recunoască. N-o să facă niciodată cu Hans toate acele lucruri la care se gândise în ultimele luni, întinsă lângă Martin, care sforăia. Hans a promis! Aliide țipă până o lăsă vocea. Ce mai conta dacă se trezea Martin, nimic nu mai conta pentru nimeni, nicicând și niciunde. Totul era pierdut! Toate eforturile pe care le făcuse! Toată lupta pe care o dusese! Colectarea amenzilor de la familiile fără copii! Toată munca pe care o făcuse, toate nopțile nedormite, fiecare zi a vieții ei irosită prin frică, duhoarea cărnii lui Martin, umilința fără sfârșit, minciuni fără sfârșit, zvârcolirile fără sfârșit în patul lui Martin, tremuratul fără sfârșit, subsuorile ude de sudoarea fricii, mâinile păroase ale dentistului, ochii pierduți ai Lindei după acea noapte, luminile, bocancii soldaților, ar fi iertat totul, ar fi uitat totul dacă ar fi petrecut măcar o zi cu Hans în parcul din Tallinn. De-aia își îngrijise pielea, se spălase pe față cu săpun Macul Roșu, își amintea să-și frece mâinile cu grăsime de gâscă de mai multe ori pe zi. Ca să nu mai arate ca o fată de la țară. Nu i-ar mai fi interogat niciodată,

i-ar fi lăsat în pace, dar asta nu însemnase nimic pentru Hans! Nu ceruse decât un scurt răgaz împreună cu Hans în parc. Îl hrănise, îl îmbrăcase şi îi încălzise apa de baie, luase alt câine ca să-l păzească, îi cumpărase ziare, îi adusese pâine, unt şi lapte bătut, îi împletise ciorapi, îi oferise leacuri şi băutură, scrisese scrisori, făcuse totul pentru ca bărbatul să se simtă bine. O întrebase Hans măcar o dată cum îi mergea? Îşi făcuse vreodată griji pentru ea? Ea fusese gata s-o ia de la capăt, să lase totul în urmă, să ierte toată ruşinea pe care o îndurase de dragul lui. Iar el ce făcuse? Minţise!

Hans nu avusese niciodată de gând să se plimbe cu Aliide în parcurile din Tallinn.

Şi mai erau scrisorile…

Hans îşi pierduse cunoştinţa. Aliide îşi apăsă piciorul pe umărul lui, dar nu se mişcă.

Aliide se duse să vadă ce era cu Martin. Stătea în aceeaşi poziţie. N-avea cum să se fi trezit între timp. Aliide lăsase o găleată goală lângă ghetele lui, în caz că s-ar fi trezit. Zdrăngănitul i-ar fi dat de veste. Găleata era în acelaşi loc unde o lăsase, la un braţ distanţă de lavoar.

Aliide se întoarse în bucătărie să vadă de Hans, îi luă tabachera din buzunar, cei trei lei de pe ea se şterseseră, şi îşi aprinse o *paperossi*. Aerul îi pătrunse în plămâni, iar fumul o făcu să tuşească, dar situaţia în care se afla i se păru mai clară.

Se spălă pe mâini.

Aruncă apa înroşită de sânge în găleata cu lături.

Luă nişte valeriană şi se aşeză să mai fumeze o *paperossi*.

Merse lângă Hans.

Luă din dulapul de vase un leac pe care îl făcuse împotriva coşmarurilor şi deschise gura lui Hans.

Hans se trezi tuşind şi scuipând. O parte din conţinutul sticlei se vărsă pe jos.

— O să te simţi mai bine, şopti Aliide.

Hans deschise ochii, se uită dincolo de Aliide şi înghiţi.

Aliide îi ridică capul în braţele sale şi aşteptă.

Aliide luă o frânghie, îi legă mâinile şi picioarele şi îl târî în camera din spatele dulapului, aruncă jurnalul peste Hans, luă cana lui Ingel de pe raftul din cămăruţă şi o puse în buzunarul şorţului.

Puse o pătură peste el.

Îl sărută pe gură.

Închise uşa.

O pecetlui cu clei.

Blocă gurile de aer.

Trase dulapul în faţa uşii şi se duse să cureţe sângele din bucătărie.

Colectia Bibliotecarul

17 august, 1950

Trăiască Estonia liberă!

Şi dacă are dreptate fratele lui Martin? Ce-o să facă Liide cu Martin când eu şi Ingel n-o să mai fim aici? S-ar putea să-i meargă rău, iar eu chiar nu-i doresc asta. Şi-a dat oare seama că Martin ar putea avea aceeaşi soartă, dacă e adevărat ce-a spus fratele lui Martin? Am încercat s-o întreb pe Liide dacă Martin a vorbit despre fratele lui, dar probabil m-a crezut nebun, s-o întreb aşa ceva. Liide crede tot ce-i spune Martin. Martin e, chipurile, atât de îndrăgostit de ea, că n-ar minţi-o în veci.

I-am cerut sfatul lui Ingel, când a fost aici, dar ea doar a dat din cap, nu putea să spună nimic sau poate că nu voia. I-am spus lui Ingel că ştiu că mai sunt şi alte motive pentru care Liide nu mă lasă să merg în camera ei, nu doar că drumul e prea lung până în pod în caz că vin musafiri. Am aruncat odată o privire acolo. Pelmi începuse să latre, Liide mi-a spus să mă duc imediat în pod, iar ea s-a dus afară în curte, vânzătorul de vechituri venea călare. Dar am tras cu ochiul în camera ei, iar acolo, pe lavoar, era un platou pentru tort. Semăna cu al lui Theodor Kruus, mi-l amintesc bine, era tare mândru de el. M-am dus mai aproape ca să mă asigur, iar pe platou am văzut o pereche de cercei cu pietre preţioase în montură de aur. Şi apăruse o oglindă acolo, o oglindă mare cât o fereastră.

Mă doare capul tot timpul, uneori mi se pare c-o să se crape în două. Ingel mi-a adus nişte leacuri pentru dureri de cap. A mai rămas jumătate de putinei de carne sărată şi puţină apă în bidon. Ingel îmi aduce de câte ori vine, dar Aliide nu vrea.

Hans Pekk, fiul lui Eerik, ţăran estonian

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Minunata pădure estoniană a lui Aliide

Zara tocmai scotea fierbătorul când auzi o maşină venind pe drum. Alergă la fereastră şi trase draperiile. Portierele maşinii negre se deschiseră. Apăru capul chel al lui Paşa. Capul lui Lavrenti apăru de partea cealaltă, mişcându-se mult mai lent. Aproape nepăsător. Aliide rămase în mijlocul curţii, sprijinindu-se în baston, îşi aranjă nodul de la batic sub bărbie şi-şi trase umerii puţin înapoi.

N-avea timp să stea pe gânduri. Zara fugi în camera din spate şi trase de încuietorile de metal ale ferestrei. Erau înţepenite, trase de ele în sus şi în jos. Împinse cu putere cerceveaua ferestrei dinspre interior şi acesta alunecă. Un păianjen fugi într-o gaură din tapet. Zara deschise şi fereastra exterioară. Pânza de păianjen se rupse şi muştele moarte tremurară între ochiurile de geam. În faţă i se ivi noaptea care se lăsa şi cântecul greierilor. Fotografia bunicii. Uitase fotografia. Alergă înapoi în bucătărie, fotografia nu era pe masă, unde ar fi putut-o pune Aliide? Nu, Zara nu avea cum să mai ghicească unde era, alergă înapoi în cameră şi sări pe fereastră direct în rondul cu bujori. Câteva tulpini se rupseră, din fericire nu prea multe. Poate că Lavrenti nu va observa. Zara vârî perdeaua dantelată înapoi în casă, închise fereastra şi alergă în grădină, pe lângă mărul alb, pe lângă mărul pădureţ, pe lângă stup, pe lângă prun şi pe lângă goldan. Picioarele deja se resimţeau de la fugă. Un picior desculţ i se afundă într-o gaură de cârtiţă. Trebuia oare să se ducă pe acelaşi drum pe care venise, pe lângă sălciile argintii, sau mai bine o tăia drept pe câmp?

Zara o luă prin fundul grădinii, dând ocol până putu să arunce o privire în curtea din faţă. BMW-ul lui Paşa era parcat chiar în faţa porţii. Nu se vedea şi auzea nimeni. Unde dispăruseră cu toţii? Lavrenti trebuia să vină dintr-o clipă în alta să caute prin grădină. Zara se prinse de gardul de sârmă şi reuşi să-l sară. Metalul scârţâi. Zara încremeni pe loc, dar nu auzi nimic. Îi ajunseră la urechi doar cauciucurile lui Paşa de partea cealaltă a gardului, pe drumul năpădit de buruieni. Se furişă spre casă, gata să fugă în orice moment, şi când se apropie destul, privi printre mesteceni şi prin ochiurile gardului, la lumina galbenă din fereastra bucătăriei, în care Aliide tăia pâine. Apoi Aliide ridică nişte farfurii de pe raftul unde se uscau tacâmurile şi le aduse la masă, se întoarse către dulapul cu vase şi zdrăngăni ceva acolo, reveni la masă cu cana de lapte din vremurile estoniene, cum zicea ea. Paşa stătea jos vorbind şi băgând ceva în gură, compot de mere, judecând după culoarea borcanului. Lavrenti se uita în tavan, suflând fumul de ţigară parcă în joacă, îndreptându-l când în sus, când în jos. Expresia lui Aliide era aşa de oarecare, că nu ştia cum s-o interpreteze; parcă i-ar fi venit nepoţii în vizită, iar ea le oferea o felie de pâine, ca orice bunică. Aliide râse. Râse şi Paşa – era prins în joc. Apoi el o întrebă din nou ceva, iar ea se duse să aducă un coş din cămară. Avea unelte în el. Părea total neverosimil, dar Paşa se apucă să repare frigiderul!

Zara se ţinu de un mesteacăn ca să stea dreaptă; capul îi vâjâia. Oare Aliide plănuia să o dea în vileag? Asta însemna spectacolul ăla ciudat? Plănuia să le-o vândă pe Zara? Oare Paşa îi dăduse bani? Despre ce vorbeau? Oare Aliide nu făcea decât să tragă de timp? Să mai stea locului să se gândească la toate astea? Trebuia să plece, dar nu putea. Greierii cântau, iar noaptea creştea tot mai mult, jivine mărunte alergau prin iarbă, iar în casele din depărtare se aprindeau luminile. Într-un colţ al grajdului se auzi un fojgăit care i se întinse pe piele, pielea îi fojgăia, iar în cap parcă îi scârţâia o poartă stricată. Ce avea de gând să facă Aliide?

După masa care nu părea să se mai termine şi reparatul frigiderului, Paşa se ridică şi Lavrenti îl urmă. Păreau să-şi ia rămas-bun de la Aliide. Becul din grădină se aprinse, uşa de la intrare se deschise. Ieşiră toţi trei, iar Aliide rămase pe trepte. Bărbaţii îşi aprinseră ţigările, Paşa privi spre pădure, iar Lavrenti păşi spre rondurile de flori. Zara se retrase.

— Aveţi o pădure minunată aici.

— Nu-i aşa? Pădure estoniană. Pădurea mea.

Poc.

Corpul lui Paşa căzu în faţa treptelor.

O a doua împuşcătură.

Lavrenti zăcea la pământ.

Aliide îi împuşcase în cap pe amândoi.

Zara închise ochii, apoi îi deschise. Aliide îi căută în buzunare, le luă armele şi portofelele şi un pachetel.

Zara ştia că era un sul de dolari.

Bocancii lui Paşa încă străluceau. Bocanci de soldat.

Abia când auzi zgomotul de sticlă şi lemn, Zara îşi aminti că adusese cu ea un obiect din camera secretă. Se încleştase prea tare de trunchiul mesteacănului; din buzunar îi căzură cioburi şi bucăţi de lemn vopsite în negru. Nu era o oglindă, deşi asta crezuse în cameră. Era o ramă de fotografie. În lumina lunii nu vedea prea bine, dar prin geamul crăpat deslușea fotografia unui bărbat tânăr, îmbrăcat în uniformă militară. Pe spatele fotografiei se putea citi cu greu: Hans Pekk, 6 august, 1929.

Zara puse rama în carnetul pe care îl găsise. Curăţă cu grijă cioburile – în colţul carnetului era scris acelaşi nume: Hans Pekk.

Colectia Bibliotecarul

15 august, 1950

Trăiască Estonia liberă!

Mă întreb dacă asta face de fapt Martin la ţară. De ce mai stă la ţară dacă e în relaţii aşa de bune cu partidul? N-ar fi trebuit să ajungă vreun mare mahăr în Tallinn? Liide mi-a dat de înţeles că toţi inşii ăia au funcţii înalte acum. Oare Liide chiar nu se întreabă deloc? Sau poate că Liide pur şi simplu nu vrea să-mi spună că pleacă la Tallinn? O să încerc s-o întreb iar de fratele lui Martin, dar Liide se poartă întotdeauna ciudat când încep să vorbesc despre Martin. Se poartă de parcă aş acuza-o de ceva rău, se enervează. Este greu să vorbesc cu ea.

Heringul sărat din Marea Baltică îmi face sete. Măcar de-ar mai fi ceva din berea lui Ingel.

Nu pot să-mi dau seama dacă e zi sau noapte. Îmi lipseşte răsăritul soarelui peste câmp. Ascult păsările săltând pe acoperiş şi mi se face dor de fetele mele.

Oare mi-a mai rămas vreun prieten în viaţă?

Hans Pekk, fiul lui Eerik, ţăran estonian

Colectia Bibliotecarul

1992
Läänemaa, Estonia de Vest

Aliide îşi pune deoparte cartea de bucate şi se pregăteşte de culcare

Farurile din spate ale maşinii se depărtau. Fata era atât de grăbită, că o urcase uşor într-un taxi, chiar dacă tot bâiguise ceva. Aliide îi reaminti că putea să vină cineva în orice clipă să-i caute pe Paşa şi Lavrenti, aşa că graba era la fel de necesară ca oricând. Mai bine să ajungă în port înainte să înceapă cineva să se întrebe unde au dispărut cei doi.

Dacă fata reuşea să se întoarcă acasă, trebuia să-i spună lui Ingel că pământul pe care-l pierduse cu atâta amar de timp în urmă o aştepta. Ingel şi Linda ar fi primit cetăţenia estoniană, chiar şi pensie, iar după ce primeau paşaportul, primeau şi pământul. Se întorcea Ingel, iar ea nu mai putea s-o oprească. Şi de ce să nu reuşească fata să ajungă acasă, îi găsiseră paşaportul în buzunarul lui Paşa, iar dolarii aveau să acopere mai mult decât drumul cu taxiul la Tallinn şi viza expres, ca să nu mai trebuiască să se ascundă într-un tir în port. Fata făcuse ochii mari, ca o iapă speriată, dar sigur o s-o scoată la capăt. Taximetristul primise aşa un teanc gros de bancnote, că n-o s-o mai descoase în legătură cu drumul ei.

Şi fata ar fi putut obţine un paşaport estonian, fiindcă era urmaşa lui Ingel şi a Lindei. Nu ar mai fi fost nevoită să se întoarcă niciodată în Rusia. Ar fi trebuit să-i spună fetei? Poate că ar fi trebuit. Poate că fata putea să-şi dea singură seama?

Aliide se duse în camera din spate, luă o hârtie şi un stilou. O să-i scrise o scrisoare lui Ingel. O să-i spună că

putea să-şi ia de la notar toate documentele de care avea nevoie ca să se întoarcă, ea şi Linda nu trebuiau decât să vină; îi spuse că pivniţa era plină de borcane cu gem şi murături făcute după reţetele lor vechi. Într-un final, devenise destul de bună, chiar dacă Ingel nu se încrezuse niciodată în calităţile ei de bucătăreasă. A primit chiar şi laude.

Prin uşa camerei se vedeau pantofii lui Paşa şi Lavrenti.

Nu cumva erau deja pe drum băieţii – băieţii care cântau cântece? Nu cumva ştiau că Aliide era acum singură?

Băieţii lui Aino puteau să-i facă rost de nişte benzină. O să le dea tot alcoolul din dulap şi ce mai doreau de prin casă. Să ia tot.

Puse carnetul cu reţete în plicul scrisorii.

O să trimită scrisoarea mâine, apoi o să facă rost de benzină şi o să stropească toată casa cu ea. Apoi, o să desfacă plăcile de lemn ale cămăruţei – o să fie greu, dar o să reuşească. Apoi o să se întindă lângă Hans. În casa ei, lângă Hans al ei. Oare o să-i reuşească totul înainte să vină băieţii sau aveau de gând să facă la noapte ce plănuiseră să facă?

Partea a cincea

Colectia Bibliotecarul

25 august, 1950

Trăiască Estonia liberă!

M-am întâlnit acolo, în pădure, cu un bărbat. Era fratele bărbatului lui Liide, fratele lui Martin. Avea tot felul de idei care se băteau cap în cap. Comunist. L-am sugrumat.

Mi-a spus că fusese la New York cu Hans Pöögelmann. Organizau filiera comunistă de acolo şi scoteau un ziar, *Lumea nouă*. Erau din ăia. Era destul de greu să-i descâlcesc povestea, îşi sucea capul aşa de des când într-o parte, când în alta, că ajunsese să se bâlbâie, iar alteori amuţea în mijlocul unui cuvânt, de-i ţâşnea scuipat pe gură. Prima dată, am crezut că era vreo sălbăticiune din pădure care fugea pe lângă ascunzătoarea mea. Bineînţeles că nu ştia de ascunzătoarea mea, şi-a prins piciorul în capcană, aşa am ştiut că se mişca ceva. Nu m-am dus imediat la el. Abia când a venit noaptea m-am dus să văd dacă rămăsese vreo urmă. Mâncase coacăze din apropiere, dar nu cum mănâncă animalele. Aşa mi-am dat seama că era om. Dar a fost în stare să stea atât de nemişcat, încât nu am văzut nimic până când m-a înhăţat de picioare. Era un animal – avea ochi de animal –, dar forţă nu prea mai avea, aşa că l-am ţintuit repede la pământ, m-am aşezat pe pieptul lui şi l-am întrebat cine e. Mai întâi a urlat, aşa că a trebuit să-i astup gura, dar apoi s-a liniştit. Aveam o frânghie cu mine, aşa că i-am legat mâinile ca să fiu sigur. Arme nu avea la el, a fost primul lucru pe care l-am verificat. Am reuşit să aflu că îl chema Konstantin Truu. L-am întrebat apoi dacă era rudă cu Martin Truu. Era. Nu i-am spus că asta însemna că eram rude, fiindcă n-aş recunoaşte în veci că un comunist poate să-mi fie rudă. I-am spus doar că Martin Truu este cunoscut în sat, iar Konstantin a fost încântat sau poate

înspăimântat auzind asta, nu puteam să-mi dau seama din comportamentul lui. Oricum, se zbătea straşnic. Începuse să vorbească despre o mare neînţelegere despre care trebuia informat Stalin. Cam bănuiam că se prefăcea doar bâlbâit. În pădure întâlneşti tot felul de oameni în care nu poţi să te încrezi. Konstantin mi-a cerut ajutor şi mâncare. Probabil că era un fătălău de la oraş care nu poate să supravieţuiască în pădure. NKVD-ul trimite aici tot felul de oameni ca să ne vâneze pe noi, băieţii estonieni. Dar am ascultat povestea până la sfârşit. M-am gândit că poate aflu ceva despre soţul lui Liide. Sau poate că până la urmă Konstantin ăsta era un agent care o luase razna de la traiul în pădure. Poate o să-i iasă din gură şi un sâmbure de adevăr.

Konstantin se întorsese din America împreună cu Pöögelmann şi apoi se dusese în Rusia la muncă. Apoi revenise în Estonia cu un prieten, iar la graniţă prietenul fusese împuşcat, iar Konstantin reuşise să ajungă cu bine în Tallinn. Acolo avusese nişte probleme cu comuniştii, care s-au hotărât să-l trimită în Siberia. Konstantin fugise şi venise în pădure. Nu ştia ce an era, voia doar să îi trimită un mesaj lui Stalin despre această neînţelegere, care trebuia clarificată. Apoi l-am sugrumat. Mă văzuse în viaţă când toată lumea mă credea mort.

I-am scotocit buzunarele. Erau nişte scrisori în ele. Scrisori de la Martin, trimise în New York. Le-am luat cu mine şi le-am citit. Plănuisem să i le dau lui Liide, dar n-am făcut-o. N-avea rost s-o sperii şi mai tare. Le-am ascuns aici, sub scândurile podelei, unde ţin şi jurnalul ăsta. Ar fi bine să nu le găsească nimeni. Asemenea scrisori te pot trimite în Siberia, chiar dacă au fost trimise în anii ‘30. Mă întreb ce-a trebuit să facă Martin ca să nu-l trimită acolo. Oare ştia măcar că fratele lui se întorsese în Estonia?

Hans Pekk, fiul lui Eerik, ţăran estonian

Colectia Bibliotecarul

1946
Estonia de Vest

Strict secret

Ext. Nr. 2

Raport secret al activităţii lui TRUU Martin, fiul lui Albert, în Republica Sovietică Socialistă Estonă.

TRUU Martin, fiul lui Albert, născut în 1910 în Narva, estonian, student. Sub acoperire din anul 1944.

TRUU Konstantin, fiul lui Albert, născut în 1899 în Narva, estonian, student. Domiciliu necunoscut.

Agentul „Cioară“ s-a infiltrat în organizaţia criminală subterană de spionaj Viitorul şi a aflat că infractorul TRUU Martin se ascunde în locuinţa cetăţenei MÄGISTE Milja. Conform informaţiilor oferite de agentul „Cioară“, cercul de spioni era în contact cu agenţii de informaţii străine. Fratele infractorului TRUU Martin, TRUU Konstantin, a fost la New York şi deţine încă posibile contacte acolo. Domiciliul curent al lui TRUU Konstantin nu se cunoaşte. La New York a fost activ în grupul comuniştilor estonieni expatriaţi şi a editat ziarul *Lumea nouă*.

Este recomandată arestarea infractorului TRUU Martin cu ajutorul agentului „Cioară“. Considerăm posibilă reabilitarea infractorului TRUU Martin, dacă acesta va fi de acord să colaboreze.

Colectia Bibliotecarul

1946
Estonia de Vest

Strict secret

Ext. Nr. 2

Raport de cercetare a eligibilităţii lui TRUU Martin pentru recrutarea ca agent în Republica Sovietică Socialistă Estonă.

Am investigat interesele lui TRUU Martin cu privire la fratele său, TRUU Konstantin, care este bănuit că locuieşte în America.

Am investigat dacă TRUU Martin poate fi considerat de încredere, cu ajutorul agenţilor „Paul“ şi „Ciocan“. TRUU nu şi-a exprimat până acum interesul pentru călătorii în străinătate şi nici nu a exprimat vreo opinie antisovietică.

Pentru a putea determina dacă TRUU Martin plănuieşte să stabilească legături ilegale în străinătate sau dacă este deja agent secret american, am desfăşurat următoarele operaţiuni:

Agenţii organizaţiei „Paul“ şi „Ciocan“ au aranjat să devină cunoscuţi ai lui TRUU Martin. Agentul „Paul“ i-a spus lui TRUU Martin de călătoria sa la Moscova cu scopul de a se vedea cu sora sa. Agentul „Paul“ a spus că sora sa lucra la ambasada Suediei de la Moscova. TRUU Martin nu a arătat nici un fel de interes în acea vizită. L-am trimis pe agentul „Paul“ la Moscova, iar când acesta a revenit, s-a întâlnit din nou cu TRUU Martin şi i-a povestit în detaliu despre vizită. TRUU Martin nu a arătat nici de această dată vreun interes pentru ce-i spunea agentul „Paul“. Misiunea agentului „Paul“ era de a evidenţia clar că păstra o legătură activă cu sora sa şi să dea anumite detalii care să îl asigure pe TRUU

Martin că prin sora sa ar fi fost posibil să se facă legături ilegale în străinătate. TRUU Martin nu a muşcat momeala.

Agentul „Paul“ a reuşit de asemenea să rămână singur în locuinţa lui TRUU Martin, dar nu a găsit nici un transmiţător sau aparat cu microfilm. Nu a găsit nici scrisori de la fratele său, totuşi, pe sugativa de pe masă se puteau citi iniţialele A. V., care se puteau referi la Astra Vari, sora soţiei moarte a lui TRUU Konstantin, care locuieşte în America.

Sunt necesare mai multe investigaţii pentru a determina dacă subiectul are vreo intenţie de a aduna informaţii secrete pentru o putere străină. Dacă se va dovedi adevărat, atunci îi vor fi servite informaţii „secrete“ false.

Subiectul este îngrijorat în taină pentru că fratele său este în străinătate şi susţine că fratele său a murit, deşi sunt dovezi că ţine legătura prin corespondenţă cu el. Această legătură ilegală îl face pe TRUU Martin un subiect în care nu se poate avea încredere, dar în ciuda acestui lucru, recrutarea şi reabilitarea acestuia sunt recomandate. Datorită legăturilor sale vechi cu activităţi ilegale, deţine numeroase informaţii valoroase necesare identificărilor.

Sunt necesare investigaţii suplimentare pentru a se determina dacă stabileşte legături ilegale prin corespondenţă.

Mai multe investigaţii sunt necesare şi pentru a se stabili dacă TRUU Martin caută persoane de contact printre marinarii care călătoresc în străinătate, prin care i-ar putea trimite scrisori ilegale fratelui său. Agentul „Ciocan“ va efectua această operaţiune, datorită relaţiei sale de natură confidenţială cu TRUU Martin.

Colectia Bibliotecarul

1946
Estonia de Vest

Strict secret

Ext. Nr. 2

Raport al investigaţiei cu privire la activităţile antisovietice din Republica Sovietică Socialistă Estonă.

Datorită faptului că numeroşi criminali antisovietici au fugit din ţară în plină anchetă, aceştia sunt urmăriţi prin control poştal secret. Altfel nu am putea fi destul de eficienţi. Investigarea activităţilor antisovietice este dificilă din cauza faptului că cei în cauză folosesc mai multe adrese de corespondenţă, probabil pentru a-şi proteja rudele care trăiesc în Republica Sovietică Socialistă Estonă. Scrisorile sunt apoi trimise mai departe de la aceste adrese false către rudele lor. Unii subiecţi păstrează contactul direct cu familiile lor, dar scrisorile sunt trimise pe numele soţiilor lor.

Astfel de circumstanţe ne-au făcut să dezvoltăm noi metode de a determina relaţiile criminalilor anticomunişti cu familiile sau alte legături apropiate ale acestora. Prin controlul poştal, am determinat de asemenea numele soţiilor înainte de căsătoria cu criminalii anticomunişti, precum şi poreclele lor şi numele de alint.

Deşi am obţinut rezultate încurajatoare, anchetarea acestor criminali întâmpină încă probleme importante. Deosebit de înceată este identificarea acelor criminali care, conform informaţiilor noastre, trăiesc în Uniunea Sovietică şi despre care nu mai există alte informaţii.

Este necesar ca informaţiile de identificare să fie colectate în mod constant şi activ.

Agentul „X“ s-a dovedit destul de eficient în operaţiuni legate de America, deoarece deţine numeroase informaţii

importante pentru identificarea expatriaţilor antisovietici care aveau legături cu fratele său, Konstantin TRUU.

Deoarece criminali aflaţi sub investigaţie se pot ascunde în locuri în care controlul angajaţilor este slab, am infiltrat un număr de agenţi în zone mari de construcţii şi în centre de prelucrare a lemnului. Cel mai indicat ar fi să îl trimitem pe agentul „X“ la colhozul Victoria ; conform informaţiilor noastre, câţiva subiecţi antisovietici s-au întors din America în Republica Sovietică Socialistă Estonă şi încearcă să se ascundă acolo.

Colectia Bibliotecarul

1946
Estonia de Vest

Strict secret

Ext. Nr. 2

Raport privind progresul investigaţiilor activităţilor antisovietice din Republica Sovietică Socialistă Estonă.

Agentul „X“ nu a făcut progrese în identificarea celor care s-au întors din America. În schimb, a reuşit să stabilească o legătură foarte apropiată cu un individ care ar trebui recrutat. Verișoara mai mică a individului este în Suedia şi se pare că încearcă să obțină materiale antisovietice din Republica Sovietică Socialistă Estonă pentru a le publica într-un ziar american.

Colectia Bibliotecarul

1946
Estonia de Vest

Strict secret

Ext. nr. 2

Raport privind investigarea activităţilor naţionaliste secrete din Republica Sovietică Socialistă Estonă.

Agentului „X“ i se atribuie sarcini mai active în lichidarea operaţiunilor bandiţilor naţionalişti din Haapsalu şi din regiune. Bandiţii naţionalişti au iniţiat activităţi în regiunea sa şi sperăm să putem crea o reţea de agenţi pentru a-i prinde. Agentul „X“ ne-a asigurat că dacă erau criminali întorşi din America în zonă, el i-ar fi identificat deja. Agentul „X“ presupune că şi-au schimbat domiciliul. Sub acest considerent, resursele Agentului „X“ vor fi folosite în operaţiunea de lichidare a bandiţilor naţionalişti.

Colectia Bibliotecarul

1946
Estonia de Vest

Strict secret

Ext. nr. 2

Trecere în revistă a activităţilor din Republica Sovietică Socialistă Estonă.

În activitatea noastră ne-am orientat în principal asupra îmbunătăţirii colaborării cu agenţii deja existenţi şi în crearea de metode ajutătoare de suplimentare a reţelei de agenţi prin noi recrutări. Scopul nostru este să recrutăm indivizi care îi cunosc bine pe localnici şi care îi pot identifica pe aceia care sunt dispuşi să informeze. Agenţii care cunosc zona pot de asemenea informa imediat despre prezenţa unor indivizi noi, care ar putea reprezenta un pericol.

Ca rezultat al consolidării muncii agenţilor, am început să primim mai multe dovezi cu privire la indivizi suspecţi din zonă. În ultima lună am primit peste zece astfel de indicaţii, iar în ultimul an am primit mai bine de şaizeci.

Pe lângă expatriaţii care s-au întors, indivizii care au membri ai familiei sau altfel de contacte peste hotare şi care au mai fost acuzaţi de activităţi antirevoluţionare sunt acum deosebit de dispuşi să ofere informaţii, conform analizelor activităţii noastre. Este de asemenea benefic să fim vigilenţi în privinţa tinerilor care provin din grupări politice care nu pot fi demne de încredere.

Dintre antisovieticii identificaţi, şase au fost arestaţi, dintre care patru lucrau în secret, iar doi erau înarmaţi. Unul a fost omorât în cursul operaţiunii organizaţiei militare ceiste.

Colectia Bibliotecarul

Într-un an, cetăţenii sovietici au dat 120 de declaraţii, dintre care nouă anonime. Declaraţiile au fost astfel : declaraţii ale indivizilor ostili sau suspecţi în ce priveşte interesele Republicii Sovietice Socialiste Estone, opinii ale elementelor ostile şi din zone ostile şi declaraţii cu privire la criminali antisovietici care se ascund.

Toate declaraţiile au fost atent examinate şi verificate. Metodele de investigare a faptelor relatate în declaraţii au fost rapid dezvoltate pentru a-i opri pe acei indivizi să-şi trădeze patria.

Colectia Bibliotecarul

1946
Estonia de Vest

Strict secret

Ext. nr. 2

Raport privind declaraţia lui KOSE Eha, fiica lui Matti.

KOSE, Eha, fiica lui Matti. Născută în 1918. Estonă. Domiciliată în Haapsalu.

Pe data de 1 martie, am primit o declaraţie de la cetăţeana KOSE Eha, fiica lui Matti. Aceasta a declarat că fostul ei logodnic, Hans PEKK, fiul lui Eerik, activa în liga de apărare Omakaitse şi îşi exprimase opinii antisovietice în timpul ocupaţiei germane. KOSE Eha nu şi-a mai văzut fostul logodnic decât o dată, după ruperea logodnei lor, iar atunci el şi-a exprimat din nou opiniile antisovietice faţă de ea. PEKK Hans a insinuat, printre altele, că în Siberia nu se construiau decât închisori. KOSE Eha şi PEKK Hans au rupt legătura după logodna lui cu TAMM Ingel, fiica lui Richard. Mai târziu, PEKK Hans s-a căsătorit cu TAMM Ingel şi a fost declarat mort în 1945.

Pe baza acestei mărturii, au fost interogaţi numeroşi martori, care au confirmat că PEKK Hans a aparţinut organizaţiei mai sus menţionate. Unul dintre martori, TOOMINGAS Anton, a povestit că un individ care semăna cu PEKK Hans participase la activităţi teroriste în 1945. TOOMINGAS Anton a povestit că a auzit că un bărbat care arăta ca PEKK Hans ar fi făcut parte dintr-o bandă care i-a atacat pe membrii comitetului executiv. În timpul luptei, un bandit neidentificat l-a împuşcat mortal cu pistolul pe Jaani SIREL, şeful de comitet. Aceeaşi grupare este suspectată că a

participat la furtul unui camion de la fabrica de unt Uue-Antsla. Nu a fost însă raportată prezenţa vreunui bărbat care să semene cu PEKK Hans în provincia Võru.

S-a stabilit o unitate specială pentru a lămuri activităţile lui PEKK în timpul ocupaţiei germane. Printre sarcinile acesteia a existat şi o investigaţie asupra pretinsei morţi a lui PEKK Hans şi o căutare de martori care ar putea atesta participarea lui în uciderea unor cetăţeni sovietici.

Colectia Bibliotecarul

1946
Estonia de Vest

Strict secret

Ext. nr. 2

Raport al activităţii agentului „X“ din Republica Sovietică Socialistă Estonă.

Conform declaraţiei agentului „Jootti”, activităţile agentului „X“ în colhozul Victoria au fost exemplare şi nu există nici un motiv de îndoială asupra deciziei de trecere a lui de la reabilitare la recrutare. Agentul „X“ a recrutat doi noi agenţi, „Helmar“ şi „Agrişă“ din cercul secret al fraţilor naţionalişti din pădure (ex. SOOP Jaan). „Helmar“ are o relaţie strânsă cu LAURI Vambola, care a ajutat la aprovizionarea cu mâncare a naţionaliştilor conspirativi. LAURI l-a informat pe „Helmar“ că are arme ascunse în grădină, dar nu a dat detalii cu privire la amplasarea lor exactă.

Se recomandă ca agentului „X“ să i se dea două sute de ruble pentru agentul „Helmar“. „Helmar“ şi „Agrişă“ nu cunosc unde se ascunde cercul de naţionalişti şi nu au fost încă în locuinţele membrilor lor de familie. „Helmar“ bănuieşte că va putea stabili o întâlnire cu naţionalistul SOOP Jaan sub pretextul oferirii de sprijin material.

Colectia Bibliotecarul

1947
Estonia de Vest

Strict secret

Ext. nr. 2

Raport al activităţii agentului „X“ cu privire la lichidarea naţionaliştilor care conspiră împotriva Republicii Sovietice Socialiste Estone.

PEKK Ingel, fiica lui Richard. Născută în 1920. Estonă. Căsătorită cu infractorul PEKK Hans, fiul lui Eerik.

TAMM, Aliide, fiica lui Richard. Născută în 1925. Estonă. Sora lui PEKK, Ingel, fiica lui Richard.

Conform mărturiei agentului „X“, agentul „Helmar“ a reuşit să se întâlnească cu naţionalistul ascuns SOOP Jaan în pădure, SOOP plănuieşte să se mute din pădure în hambarul lui LAURI Vambola peste iarnă. Nu există informaţii cu privire la buncărul SOOP din pădure. Agentul „Helmar“ a raportat totuşi că l-a văzut pe potecă pe PEKK Hans, care era crezut mort. Agentul „Helmar“ este destul de sigur că era PEKK. La întâlnirea cu SOOP, agentul „Helmar“ l-a întrebat dacă la acea întâlnire venise cu o gardă personală. Naţionalistul SOOP a negat şi s-a arătat surprins. Agentul „Helmar“ i-a spus că văzuse pe drum un bărbat care arăta exact ca PEKK Hans, ceea ce a provocat o şi mai mare surprindere din partea banditului SOOP. SOOP a spus că PEKK este mort şi că era sigur de acest lucru. Agentul „Helmar“ nu l-a crezut.

Colectia Bibliotecarul

Membrii familiei lui PEKK Hans, PEKK Ingel şi sora acesteia, TAMM Aliide, vor fi aduşi pentru un nou interogatoriu. Interogatoriul precedent nu a dat rezultate.

Colectia Bibliotecarul

1947
Estonia de Vest

Strict secret

Ext. nr. 2

Raport al interogatoriului lui TAMM Aliide, fiica lui Richard.

Agenţii „X“, „Cioară“ şi „Vulpe“ au urmărit interogatoriul lui TAMM Aliide, după arestarea sa sub acuzaţia că furnizează mâncare bandiţilor. Subiectul interogat a negat acuzaţiile şi s-a păstrat pe poziţie, spunând, de asemenea, că PEKK Hans a murit în anul 1944. Subiectul interogat nu a oferite alte noi informaţii care ar putea ajuta în operaţiunea de prindere a naţionalistului PEKK Hans. Agenţii „X“, „Cioară“ şi „Vulpe“ cunoşteau subiectul de multă vreme, însă nu erau siguri dacă minţea sau nu.

Colectia Bibliotecarul

1947
Estonia de Vest

Strict secret

Ext. nr. 2

Raport al activităţilor de lichidare a naţionalistului PEKK Hans, fiul lui Eerik.

PEKK, Hans, fiul lui Eerik, născut în 1913 în Lihula. Fost membru al organizaţiei Omakaitse. A început activitatea secretă în anul 1943. A colaborat cu ocupaţia germană. A fost declarat mort în 1945.

Conform agentului „X", tot satul pare să creadă că naţionalistul PEKK Hans a fost ucis în anul 1945. Martorul ocular al crimei, naţionalistul RISTLA Hendrik, a fost lichidat la începutul acestui an. Nu mai sunt alţi martori ai crimei. Conform celor spuse de RISTLA, el împreună cu PEKK Hans, după ani de lupte pe front, se întorceau acasă cu căruţa când au fost atacaţi pe drumul din pădure. PEKK Hans a fost împuşcat mortal, iar RISTLA a fost doar rănit şi a reuşit să scape. Conform declaraţiei lui RISTLA, a fost o tentativă de jaf. Când oamenii din sat s-au dus a doua zi în acel loc, au găsit căruţa goală, dar nu şi corpul lui PEKK Hans. Calul dispăruse de asemenea. RISTLA a declarat că nu i-a recunoscut pe atacatori. Crime asemănătoare au mai avut loc în această provincie şi din acest motiv localnicii nu au considerat această întâmplare neverosimilă. RISTLA a vorbit deschis despre cele întâmplate, iar povestea a rămas în tot acest timp neschimbată.

RISTLA a mai fost interogat, dar nu cu privire la moartea lui PEKK.

În timpul ocupaţiei germane, RISTLA a lucrat activ de partea germanilor şi a continuat şi după aceea să comită o serie de acte antirevoluţionare împotriva ţării sale. Deşi am încercat să îl împiedicăm să-şi trădeze ţara, nu am reuşit – RISTLA şi-a continuat activităţile teroriste până la moarte.

Banditul SOOP Jaan a fost arestat în baza informaţiilor furnizate de agentul „Helmar“. În interogatoriul său, SOOP a mărturisit că a fost în contact cu PEKK Hans, atunci când acesta se ascundea în pădure. SOOP a spus că PEKK făcea propagandă antisovietică şi că a furat bani pentru a-i da ţăranilor. În plus, PEKK a ameninţat că o să-i împuşte cu pistolul lui pe toţi comuniştii dacă se va ivi ocazia. Informaţiile noastre indică faptul că PEKK Hans are şi o carabină.

Soţia banditului PEKK, PEKK Ingel, şi cumnata banditului, TAMM Aliide, au fost aduse la interogatoriu de trei ori, dar au negat în mod repetat că ar avea orice fel de informaţie cu privire la activităţile naţionalistului PEKK şi au declarat că nu cred ca banditul să fie încă în viaţă. De asemenea, la interogatoriu a fost adusă şi fata lui PEKK Ingel şi a lui PEKK Hans, PEKK Linda, dar informaţiile furnizate de acest subiect nu au diferit de cele primite de la PEKK Ingel şi de la TAMM Aliide.

Cu toate acestea, agentul „X“ nu s-a convins că femeile spuneau adevărul. Conform acestuia, agentul „Helmar“ este sigur că PEKK Ingel şi TAMM Aliide au oferit într-un fel ajutor bandiţilor. „Helmar“ l-a cunoscut pe ajutorul lui SOOP Jaani, KUUM Peeter, şi i-a spus că avea nevoie de ajutor medical pentru cineva din pădure, care era rănit. KUMM Peeter l-a încurajat să se ducă la casa lui TAMM Aliide şi i-a spus că de acolo o să se întoarcă şi cu burta plină.

Este recomandată supravegherea neîntreruptă a casei lui PEKK Ingel şi a lui TAMM Aliide. Orice vizitatoare trebuie de asemenea cercetată. Unii criminali vin la această casă îmbrăcaţi în femei.

Colectia Bibliotecarul

1948
Estonia de Vest

Strict secret

Ext. nr. 2

Raport privind activitatea agentului „X“ de lichidare a naţionaliştilor secreţi din Republica Sovietică Socialistă Estonă.

Agentul „X“ a reuşit să stabilească o legătură strânsă cu unul dintre membrii familiei lui PEKK Hans, care este bănuit a fi încă în viaţă, şi a recomandat pe această persoană pentru recrutare. Recrutarea a fost făcută de agentul „Ciocan“, agentul „X“ a fost de părere că ar fi fost mai bine să nu facă el recrutarea, din cauza relaţiei sale apropiate cu subiectul, alias agentul „Muscă“. Agentului „X“ i-ar fi fost în acest fel mai uşor să verifice metodele folosite de agentul „Muscă“, atâta timp cât agentul „Muscă“ nu cunoştea atribuţiile sau natura misiunii agentului „X“. Agentul „Ciocan“ va fi ofiţerul de legătură al agentului „Muscă“.

Este cunoscut faptul că agentul „Muscă“ a avut legături strânse cu germanii în timpul ocupaţiei, soldaţii germani i-au vizitat adesea casa. Cu toate acestea, conform agentului „X“, agentul nu a fost niciodată în colaborare cu ei şi nici nu a încercat să păstreze legătura cu ei după ocupaţie. Din acest motiv, conform agentului „X“, acest agent era cea mai bună alegere pentru operaţiune, deoarece scopul nostru este să identificăm indivizi aflaţi în strânsă legătură cu germanii. Unii dintre ei au fost recrutaţi ca să lucreze ca spioni pentru nemţi. Datorită faptului că locuinţa agentului „Muscă“ este lângă pădure şi datorită legăturilor familiei sale, agentul „Muscă“ are cunoştinţe şi despre activităţile bandiţilor

naţionalişti. Datorită muncii sale ca inspector de taxe, agentul are de asemenea acces în mod activ la casele localnicilor şi are astfel o poziţie excelentă, care îi permite să detecteze orice activităţi suspecte.

Agentul „Muscă“, în decursul unui an, a observat deosebit de îndeaproape viaţa lui PEKK Ingel şi a fiicei acesteia, PEKK Linda, şi ştie că banditul PEKK Hans este mort, dar a raportat de asemenea că soţia sa, PEKK Ingel, a păstrat în ascuns, în casa sa, materiale naţionaliste (un steag estonian, ziare, cărţi), a oferit mâncare bandiţilor şi i-a ajutat cu mâncare uscată, pentru traiul în pădure. PEKK Linda s-a arătat interesată de organizaţii naţionaliste de tineret. PEKK Ingel a desfăşurat mulţi ani activităţi prin care şi-a trădat ţara.

Se recomandă reţinerea ajutorului criminalilor naţionalişti PEKK Ingel.

Colectia Bibliotecarul

1949
Estonia de Vest

Strict secret

Ext. nr. 2

Raport privind progresul în misiunea de lichidare a naţionalistului PEKK Hans, fiul lui Eerik.

După arestarea lui PEKK Ingel, soţia sau văduva naţionalistului PEKK Hans, şi arestarea fiicei PEKK Linda, nu au mai fost primite noi semne cu privire la PEKK Hans. Agentul „Muscă“ a verificat starea de spirit şi atitudinea rudelor lui PEKK, însă nimeni nu mai auzise nimic de PEKK Hans. Cu toate acestea, agentul „Muscă“ a supravegheat-o pe KALVET Asta, care a colaborat cu PEKK Linda în organizarea tinerilor naţionalişti. Un fapt deosebit în cazul acestei grupări ar fi că este vorba de fete. În experienţa noastră, astfel de activităţi au mai fost întâlnite doar la băieţi care nu pot fi demni de încredere din punct de vedere politic. Este nevoie de mai multe cercetări pentru a se stabili dacă această zonă reprezintă un pericol tot mai mare sau dacă ne confruntăm doar cu un caz izolat. KALVET Asta va fi adusă pentru interogatoriu.

Am sperat că acum, odată ce complicele bandiţilor PEKK Ingel şi PEKK Linda nu mai pot asigura mâncare sau alt tip de ajutor lui PEKK Hans, despre care credem că este încă în viaţă, acesta din urmă va dori să se reabiliteze sau va participa la acte vizibile de terorism, jafuri sau alte asemenea fapte. Cu toate acestea, acest lucru nu s-a întâmplat.

Colectia Bibliotecarul

1950
Estonia de Vest

Strict secret

Ext. nr. 2

Raport privind progresul misiunii de lichidare a lui PEKK Hans, fiul lui Eerik.

Agentul „Muscă“ a strâns dovezi ale activităţilor naţionaliste din zonă. Am investigat cu atenţie aceste dovezi şi ne-am străduit să monitorizăm subiecţii care promovau idei antisovietice. Agentul „Muscă“ a oferit de asemenea o prezentare a indivizilor cărora bănuim că naţionalistul PEKK Hans le-ar putea cere ajutorul. Cu toate acestea, nu au existat dovezi că PEKK Hans a făcut asta. Am contactat de asemenea rude şi membri ai familiei lui PEKK Hans, i-am invitat în birourile noastre şi le-am spus că dacă PEKK Hans ia totuşi legătura cu ei, sunt obligaţi să ne informeze imediat. Rudelor şi membrilor de familie li s-a spus de asemenea că PEKK Hans poate fi luat în considerare pentru reabilitare. Rudele şi membrii de familie au privit însă această sugestie cu suspiciune.

Colectia Bibliotecarul

1951
Estonia de Vest

Strict secret

Ext. nr. 2

Raport privind încheierea misiunii de lichidare a naţionalistului PEKK Hans, fiul lui Eerik.

Conform informaţiilor primite de agentul „Muscă“, i-am prins pe naţionaliştii ARRO Vello şi HEIMAN Raimond. Se recomandă încheierea misiunii de găsire a naţionalistului PEKK Hans. Nu am mai primit nici un fel de indiciu care să dovedească faptul că PEKK Hans ar fi în viaţă şi că şi-ar continua activităţile secrete. Agentul „X“ va fi transferat către alte operaţiuni privind descoperirea activităţilor antisovietice. Agentul „Muscă“ va continua să strângă dovezi ale naţionalismului.

Colectia Bibliotecarul

5 octombrie, 1951

Trăiască Estonia liberă!

Mi-a mai rămas de petrecut doar o noapte aici. Am vorbit cu Ingel despre căutarea Lindei. Cu ajutorul lui Ingel am s-o găsesc, nu contează cât o să ne ia.

Deşi nu sunt încă liber, voi fi curând, iar inima îmi e uşoară ca o rândunică.

În curând vom fi toţi trei împreună.

Hans Pekk, fiul lui Eerik, ţăran estonian

Colectia Bibliotecarul

Cuprins

Partea întâi

Trăiască Estonia liberă ! 9
Musca învinge întotdeauna 10
Zara caută povestea potrivită 22
Aliide pregătește baia 27
Zara admiră niște ciorapi lucioși și gustă gin 31
Fiecare clinchet al cuțitului sună a bătaie de joc 38
În dulap este geamantanul bunicii,
iar în geamantan este sacoul său matlasat 43
Zara se gândește la un plan de urgență, iar Aliide
își întinde capcanele 49
Zara îmbracă o fustă de piele roșie
și învață bunele maniere 60
Frica se întoarce acasă de cu seară 66
După pietre vin cântecele 73
Aliide găsește broșa lui Ingel și se îngrozește 76
Mașina lui Pașa se apropie clipă de clipă 83
Fotografia pe care a primit-o Zara de la bunica ei 86
Poveștile hoților sunt interesante
doar pentru alți hoți 89

Partea a doua

Trăiască Estonia liberă ! 95
Aliide mănâncă o floare de liliac cu cinci petale
și se îndrăgostește 96
Ciorile babei Kreel amuțesc 102
Freamătul frontului se preschimbă în miros de sirop 105
Haide mai întâi să facem niște draperii 114
Ești sigură, tovarășă Aliide ? 121
În curând, Aliide va avea nevoie de o țigară 124
Intrară de parcă erau stăpânii casei 130

Colectia Bibliotecarul

Patul lui Aliide începe să miroasă a ceapă 134
Cum pasul lui Aliide deveni mai uşor 137
Chinurile lui Aliide Truu 141
Hans nu o loveşte pe Aliide, deşi ar fi putut 153
Aliide salvează o bucată din pătura de nuntă
a lui Ingel 157
Până şi fata băiatului de la brigada de filme
are un viitor 169
Diagnostic 175

Partea a treia

Trăiască Estonia liberă ! 183
Însingurarea lui Aliide Truu 185
O fată ca o zi de primăvară 192
Nici măcar un câine nu poate
să rupă lanţul ereditar 194
Aliide vrea să doarmă liniştită noaptea 197
Martin este mândru de fiica lui 201
Suferinţa spală toate amintirile 203
Mirosul de ficat de cod, lumina galbenă a unui bec 206
Zara găseşte o roată de tors şi aluat acru 210
Preţul viselor amare 213
Zara priveşte pe geam şi simte cum o furnică
dorul de ducă 216
De ce nu s-a sinucis Zara până la urmă ? 224
Zara caută un drum cu neobişnuit
de multe sălcii argintii la capăt 233

Partea a patra

Trăiască Estonia liberă ! 239
Cum pot să zboare pe întuneric ? 240
Aliide scrie scrisori pline de veşti bune 249
Aliide ridică zaharniţa înainte să cadă 251
Hans simte gust de ţânţari în gură 253
Zara găseşte nişte flori moarte 258
Aliide mai că începe s-o placă pe fată 259
De ce nu o poate iubi Hans pe Aliide ? 262

Colectia Bibliotecarul

Ce i-a spus Ingel fetei despre Aliide ? 265
Paşaportul din buzunarul de la piept 267
Fata seamănă la bărbie cu Hans 269
Aliide îşi freacă mâinile cu grăsime de gâscă 271
Trăiască Estonia liberă ! 275
Trăiască Estonia liberă ! 276
Aliide îl sărută pe Hans şi şterge sângele de pe jos ... 277
Trăiască Estonia liberă ! 280
Minunata pădure estoniană a lui Aliide 281
Trăiască Estonia liberă ! 284
Aliide îşi pune deoparte cartea de bucate
şi se pregăteşte de culcare 285

Partea a cincea

Trăiască Estonia liberă ! 289
Trăiască Estonia liberă ! 313

Colectia Bibliotecarul

La EDITURA POLIROM

au apărut:

José Saramago – *Călătorie prin Portugalia*
Javier Marías – *Chipul tău, mâine. Dans şi vis*
John Steinbeck – *Către un zeu necunoscut*
María Dueñas – *Iubirile croitoresei*
Truman Capote – *Harfa de iarbă. Arborele nopţii şi alte povestiri*
John Cheever – *Povestiri. Integrala prozei scurte*
Sam Savage – *Ţipătul leneşului*
Bernhard Schlink – *Minciuni de vară*
Alessandro Baricco – *O poveste*
Boris Vian – *Toamnă la Pekin*
Donna Tartt – *Micul prieten*
Michel Houellebecq – *Harta şi teritoriul*
Haruki Murakami – *1Q84* (vol. I), *1Q84* (vol. II)
Philip Roth – *Nemesis*
Chuck Palahniuk – *Pigmy*
Abraham Yehoshua – *Misiunea directorului de resurse umane*
Philippa Gregory – *Regina roşie*
David Lodge – *Bărbatul făcut din bucăţi*
José Saramago – *Ultimul caiet*
Alberto Vázquez-Figueroa – *Iubire pe o insulă blestemată*
Jonathan Franzen – *Libertate*
Eiji Yoshikawa – *Povestea familiei Heiké*
Cormac McCarthy – *Căluţii mei, căluţi frumoşi*
Alberto Moravia – *Iubitul nefericit*
Truman Capote – *Mic dejun la Tiffany*
Carlos Ruiz Zafón – *Palatul de la Miazănoapte*
Gore Vidal – *Iulian*
Ilf şi Petrov – *1001 de zile sau Noua Şeherezadă*
F. Scott Fitzgerald – *Aventurile lui Pat Hobby*
Ian McEwan – *Solar*
Jeffrey Eugenides – *Intriga matrimonială*
Michele Mari – *Pink Floyd în roşu*
W. Somerset Maugham – *Catalina*

Colectia Bibliotecarul

Joyce Carol Oates – *Apa neagră*
Naghib Mahfuz – *Teba în război*
Haruki Murakami – *1Q84* (vol. III)
Kjell Espmark – *Béla Bartók contra celui de-al Treilea Reich*
Carlos Ruiz Zafón – *Luminile din septembrie*
Edgar Alla Poe – *Masca Morții Roșii și alte povestiri*
Jack Kerouac – *Oceanul e fratele meu*
Sofi Oksanen – *Purificare*

în pregătire:

Mikkel Birkegaard – *Condamnat la moarte*

www.polirom.ro

Redactor: Ioana Filat
Coperta: Laurențiu Midvichi
Tehnoredactor: Suzana Lazanu

Bun de tipar: februarie 2012. Apărut: 2012
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. BOX 266
700506, Iași, Tel. & Fax (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53 • C.P. 15-728
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

PRINT multicolor
Str. Bucium nr. 34 Iași
tel.: 0232/211225
fax: 0232/211252
office@printmulticolor.ro
www.printmulticolor.ro
SERVICII TIPOGRAFICE COMPLETE

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România
Nr. RO44RNCB5101000001710001 BCR UNIREA